

نەبەز گۆران
میرتشینی خاك و خۆل

میرنشینى خاك و خۆل

(۱)

تازه مه تاو له نئوان کټوه کان سه ری دهر هیناپوو.

کوڅه که ی که وتبووه قه دپالیکه وه. دهر گایه کی ته خته و په نچه ره یه کی بچو وکی ته خته، دوو ترووسکایی بوون له کوڅه که یه وه ده یانروانییه دهر وه. له به ردهم کوڅه که ی دارتوویه ک و دار سووره چناریکی ناشتیوو. ته مه نی هه ردوو داره که، ته مه نی دروستیوونی کوڅه که و ته نیاییه که ی دهر ده خست. له ته نیشتیوه جوگه ئاویکی به فراوی له شاخه سپییه که وه ده هاته خوار و به به ردهم کوڅه که دا خوړه ی ده کرد و دهر ژایه دوله که وه. زستانان هینده به فر ده باری، پرووی دهر پروژیک تا ئیواره خه ریک بیت تا دهر گاکه ی بکاته وه.

له م قه دپاله دا تووله پتییه کیش کوڅه که ی ده به سته وه به باخه که ی پشته وه و کټوه که ی پستی. له و باخه ی که خوی چاندبووی، زوړبه ی نه و میوانه هه بوون که له دله وه ئاره زووی ده کردن. که ره سته کانی ناو کوڅه که ی به ده ستی خوی دروست کردبوون. نه وه ی پتیویست بوو له م ژیا نه

بېكۆلەيەيدا بۇ خۇي دايىن بىكات، دايىنى كىردىبوو. تەنھا
كىشەي لەگەل ئەوۋەدا بوو ھەندىك لەو خۇراكە دەگمەنەنەي
پىشتىر تامى كىردىبوون، لەناو ئەم كىوانەدا بۇي نەدەچىنران و
تاميانى بىر چووبوويەو.

لەو بەيانىيەدا بەيى بىر كىردىنەو، كاتىك تىشىكى
ھەتاۋەكە داي لەلقى سەرەوۋى سوورەچنارە بەرزەكە،
كەمىك نان، گۈزەيەك شەراب (كە خۇي دروستى دەكرى)،
دەستىنوسەكانى، خىستە نىو تىشوويەك و بەلايەكى
كەرەكەوۋى بەستىنەو، دەستىكى ھىئا بەرېشە درىژەكەيدا،
پىلاۋە كۈنە بەدەستىچىنراۋەكانى دەستى خۇي تەكاند و
كىردىنە پىيى، كىلاۋىكى كىردە سەرى و قىژە ماشوبىرنجىيەكەي
لەقەرەقى كىلاۋەكەوۋە بىرسەكەي دەھات، مېزەرىكىشى پىچا
بە كىلاۋەكەوۋە. پەشۋەي كەرەكەي گىرت و بەتۈلەرىكەدا
ھىۋاش ھىۋاش ھاتە خوارەوۋە. لەقەرەق تۈلەرىكە دىركى لى
بوو، دەچەقىنە قولاپەي پىيەكانى. لە ھەر چەقىنىكدا ئازارىك
دەگىشت بە قاچى و زەردەخەنەيەكى دەكرى!

(ئازار بۇ ھۇشيار كىردىنەوۋى مرقۇف پىيۈستە).

ئاسمان سامال بوو. تىشىكى ھەتاۋەكە ورنە ورنە تىنى بە
زەۋى گەياند. گەرمایەك دەيدا لە پىشتەملى و دىۋپەئارەقەكانى
لاملى بەنەرمى بەر دەبوونەوۋە بۇ ژىر كراسە بۆر و
بەدەستىچىنراۋەكەي دەستى خۇي، دارىەپوۋەكانى ئەمبەر و
ئەوبەرى تۈلەرىكەكە ھىشتا بەتەواۋەتى چىرۋيان نەكرىبوو،
بەس پۇچىك ھاتىبوويەوۋە بەريان، كەچى تىشىكى ھەتاۋەكە
عارەقەي بە مرقۇف دەكرى. بەدەم پىۋە سەيرى دىمەنەكانى
ئەمبەر و ئەوبەرى پىگاگەي دەكرى: (چى وات لى دەكات ئەم

هه موو جوانييه جى بهيلىت؟

به ئاسمانى دۆلەكه وه دوو باز شهقهى باليان دههات.
له گهل فرينه ريك و سه ربازييه كه ياندا قيژهيه كيان ده كرد و
دهنگى قيژهه كيان به سه ر دۆلەكه دا ده رزا.
كيوه كهى برى و كهوته بهردهم دهشتىكى رهنگاورهنگ.
له و شوينانهى زهوييه كان تازە كيلارابوون، بۆنىكى خوش
له تاو كيلا نه كه وه بهرز ده بوويه وه.
(مروڤ نه توانيت خهونه كانى بكليت، ناتوانيت ئوميدىك
دروست بكات.)

(۲)

په له گه نمه كان به ده ست باوه پهریشان بوون.

تووله پړنی ناو زه و ییه کشتو کالییه کان خوی ئالاند بوو یه
نهمبه ر و نه و به ری کتلگه کان و به شیوه یه کی نازک به رچاوی
پړنیواری بوون ده کرده وه. پۆلنک بالنده ی کتوی له ناو زه و ییه
کتلراوه کاند سهریان نابوو یه یه ک، بۇ دان ده گه پان. یه کتیکان
له شوینتی خوی بهرز ده بوو یه وه و یه کتیکان سهری نابوو
به زه و ییه که وه، له م جووله خیرایانه یاندا، هر نه و هدته
دهزانی پیکه وه بهرز ده بوون وه و دیسانه وه ده نیشته وه.
هیشتا پوژده که باویشکی به یانی ده دا. پوړیک له ناو جارپک
گه نمدا دای له شه قه ی بال و بیده نگیه که ی شکاند.

(هه موو فرینیک جوانه.)

تا چاو بری ده کرد، پهنک دیار بوو، پهنکی سهوز،
زور سهوز، پهنکی قاوه ییی توخ، قاوه ییی کال، پهنکی
خوشه له میشی، هه زاران پهنک به ته نیشته یه که وه قه تاره یان
به سستوو، له و نیگار ه کونانه ده چوون، که کاتی خوی به
دیواری ناوه وه ی کلن ساکاندا دهنه خشینران. له وسه ره وه وهک

تاقانه يه ک، دارېک به تهنيا له ناوه پراستی کيڼگه يه کدا سنگي
خوی دهر په پړاندېوو، به تهنيا سهيري کيڼگه کاني ده کړد.
(ته نيایي نومېده.)

دهنگي چند کلاوکوپه يه ک دهات. دهنگه کيان ته نها
ناماړه يه ک بوو يو بانگي سروشت. هه تا دهنگي کلاوکوپه کان
نه بهت، هيشتا هه ست به بوونی سروشت ناکه يت.
(هموو دهنگيک له سروشته وه ديت.)

له سهر تووله پړی ناو کيڼگه ک، جووتیک کلاوکوپه، ياريان
له گهل پړيواره تازه که ده کړد، له به رده می دهنشته وه تا
نزيک بيته وه، که نزيک دېوويه وه، هله دفرين و ده چوون
له ولاوه ديسان وه دهنشته وه، بهم شيويه که وتبوونه
که مه کړدن له گه ليدا.

به سهر ته پوله يه کدا سهر که وت، کاتيک گه يشته سهر
ته پوله که، هه ستی به دوور که وتنه وه کړد له خوی. تاوېک
روانيه پړيگا که ی به رده می و پاشان سهيريکی دواوه ی خوی
کړد و زور به نه سپاي، که ته نها خوی گوئی لی بیت، ده ستی
کړد به وتنی گورانی.

(مروّف زور به ئاسانی له جوانييه کان دوور ده که ويته وه.)
نيگه رانيه کی تيدا بوو، نه ما پرواکانی له نيگه رانيه که ی
که وره تر بوون، هيشتا نه وهندهش دوور نه که وتبوويه وه،
که چی بيري تاکه کوخه که ی خوی ده کړد.

ويستی تاوېک دانيشيت، بيري کړده وه هيچ ماندووبوونیک
شک نابات تا دانيشيت. هه ر چوون يه که م جار به نه رمی
ده ستی کړد به جيهيشتنی شوينه که ی، به هه مان شيوه
که وته وه پړی، له سهر گرده که وه ده ستی خسته سهر

نیوچاوانی تا بەر بە خۆرەکه بگریت و بۆ دوور بپوانیت.
لە دوورەوه هەندیک پەلە ی پەش دیار بوون، پوون نەبوو
ئاوەدانییه، یان ئەوانیش کیلگەن. لەتەنیش پەلە پەشەکاندا
بریسکە ی پووباریکی گەورە دەهات، لەتەنیش پووبارەکهوه
تەپۆزیک بەشوین غاردانی ئەسپەکانەوه دەر دەکەوت.

(۲)

له نشیونیکا کویی له خوږه ی ئاو بوو.

له دهنگی خوږه که نزیك بوویه وه. چاوی به ئاوینکی پاکی پروون کهوت، ئاوه که له نیوان دوو بهرده وه دههاته دهره وه و به نهرمی زهوییه که ی لا دابوو، پینگای بڼ خوی کردبوویه وه، به ناو گیاکان و کیلکه کیلراوه کانددا دهرپوښت، لغاوی که ره که ی شل کرد و دهستی کرد به فیکه لیدان. که ره که ی تیگه یشت خاوه نه که ی بانگی دهکات تا پیکه وه ئاوینک بخونه وه. ههر دبووکیان، نه و به لموزی، نه م به دهسته زبر و پرده ماره کانی، دهستیان کرد به ئاو خواردنه وه. که تینوویتی خویان شکاند، که ره که سه ریکی بهرز کرده وه، لووشکه یه کی بڼ کرد و به چاوه رهش و پاکه کانی سهیریکی خاوه نه که ی کرد. (وهک بلینت: سوپاسی دهکات.)

نه میش دور مشت ئاوی پرژاند به دهموچاویدا و فینکی پوخساری داگرت. هه لسا دهستی برد له ناو تیشوووه که ی پارچه یه ک نانی دهر هینا و ژهندي به ئاوه که دا و خستیه دهمیه وه. له و کاته دا خه ریکی خواردنی نانه تهره که بوو،

چاۋى لى بوو لەناو گياكانەو و ماریك، بەبى ئەو ەى یترسیت،
هات بۇ سەر جۆگەئاو و دەستى کرد بە خواردنەو ەى
ئاو. ئەمیش ەەر لە جیگای خۆیەو و لە جوانی ئەو دیمەنە
رادەما.

(مرۆف دەستى نەبووایە، جوانترین گیانەو ەر دەبوو.)
حەزى نەدەکرد چاۋ لەو دیمەنە ەلکەنیت. مارەكە لەگەل
تیربووندا، پىچىكى خوارد و بە شوینى خۆیدا رۆیشت.
ئەمیش جەو ى كەرەكەى گرت بەدەستىەو و بەشوین
یەكترىدا كەوتنە پى و چوونەو و سەر توولەرى بارىك و
دریژەكە. چەند ەتگاوىك لە ئاوەكە دوور كەوتنەو، پۆرىك
لەسەر رىگا كەوتبوو. كە دەستى بۇ برد، بىنى پۆرەكە
مردار بوو ەتەو. شوینبرىنىك لەسەر سنگى بوو. بە شوینى
برىنەكەدا دیار بوو راوچىیەكان راویان كردو و لەكاتى
شارارى مردندا فریو و بۆیان نەدۆزراو ەتەو.
(راوچىیەكان لە ەموو شوینىك ەن.)

قاچى پۆرەكەى گرت و لە یەكىك لەو زەویە كیلراوانەدا
چالنىكى بۇ ەلکەند و دوو مشت خۆلى کرد بە سەرىدا.
پیاویكى ناسك نەبوو، بەس لەو ەموو سألەى لە ژيانى
تەنیاىى لەو كىوانەدا، بۇ جارنىكیش بىرى لەو نەكردەو و
بالندەیهك، كەرویشكىك، كەلىك راو بكات و گوشتەكەى
بخوات.

(سەیرکردنى گیانەو ەران بەچىژترە لە خواردنیان.)
دەیزانى مرۆف بەبى گوشتخواردن نامرىت و بەبى
گوشتخواردنىش نابىتە فرىشتە. بە شتىكى زیادى دەزانى
لەبەر خاترى چىژىكى خۆى گیانىك بكىشت. مرۆفەكان

لەبەر خۆيان لەم سەرزەويە چىيان پىن خوش بىت دەيكەن،
ئەوانەشيان كە خۆيان زۆر لە خوداوە بە نزيك دەزانن،
ددانيان تيزترە لە ددانی دېندەيەكى گۆشتخۆرى ناو دارستان.
دەستەكانى خۆى تەكاند و دەستىكى خستە سەر مىلى
كەرەكەى و ھاوړتيانە پيى وت:

(تۆش تا ئەو كاتە خوشەويستى، خزمەتى مرووف بكەيت.)

(٤)

ئاۋەدانى ديار نەبۇر.

بەبى ئەۋەدى دىلەراۋكى بىگرىت، بەئارامى بە سەيرکردنى
دىمەنەكان، بە پىگى خۇيدا دەپۇيشت. كەۋاكەى بەرى
قورس بېۋو، نەيدەۋىست داي بگەنىت، دەترسا دوۋەۋە
بگەۋىت و نەخۇش بگەۋىت.

نىۋەرۇ نىزىك بوۋىەۋە. خۇر ھاتبوۋىە نىۋەرپاستى ئاسمان.
بە شىۋەيەكى خۇنۇيئانە لە نىۋەرپاستدا ۋەستابوۋ، سەيرى
زەۋىي دەكرد. ئاسمان لەلەي كىۋەكانۋە دوو پەلەھەۋرى
سېپى لەخۇ گرتبوۋ. كە سەيرى دواۋەدى دەكرد، سى
جۇر كىۋى دەبىنى. كىۋىك پەش، كىۋىك سەۋر، كىۋىكى
مەيلەۋسېپى. ھەتا كىۋەكان بەرزتر بن، سېپىترن.

(لەناۋ كىۋەكاندا ھىزىك ھەيە، ھەركەسىك لىيانەۋە نىزىك
بىت، ئىرادەى بەھىزتر دەبىت.)

چاۋى دەگىرا سىبەرىك، ئاۋىك بدۇزىتەۋە و خوانى
نىۋەرى تىدا بخوات. خەيلى پۇيشتن ھىچى بەرچاۋ
نەكەۋت. پىدەچىت ئەم دەشتە تەنھا كاتى كىلان مەرۇف

پووى تى بىكات. چارەگەنمەكان، چارەجۇكان، زەويىيە
كىلراۋەكان شويندەستى مرقۇف بوون، كەچى لەم پۇژەدا
كەسىك ديار نەبوو. لەم ماخۇلانى چاۋگىرانەدا بوو، لە
كەنارىكىدا تىدەپەرى، بريسكەى جۇگەئاۋىك ھاتە بەرچاۋى.
بەرەو بريسكەى جۇگەئاۋەكە پۇيشت. كانىيەكى بچكۇلانە،
بەھەلقۇلان خەوزىكى بچكۇلانەى بۇ خۇى دروست كرديبوو،
زىخەكانى ژىرزەۋى لەگەل ئاۋەكەدا ھەلدەقۇلان و سەمايان
دەكرد.

(ھەر شتىك پاك بىت، لە ھەر شوپىتىك بىت، گەر
شوينەكەش پيس بىت، ناتوانىت پاكىيەكەى ئەو شتە كال
بىكاتەۋە.)

دىسانەۋە بە فىكە كەرەكەى بانگ كرر. ئەم چارەيان
كەرەكە تىنوۋى نەبوو، لەتەنىشت كانىيەكە ۋەستا و دۋاى
سەيركرىتىك، دەستى كرر بە لەۋەپىن، ئەمىش كلاۋەكەى
لەسەر سەرى داگرت و مىزەرەكەى ژەندە بە ئاۋى
كانىيەكەدا و دای بەسەر گياكاندا، پاشان خىستىيە سەر شانى.
بە تەركردنى مىزەرەكەى و دانى بەسەر شانيدا، تەزوۋىيەك
ھات بە گيانيدا. تەزوۋەكە ئەو شەۋانەى بىر ھىتايەۋە،
كە زىستانىكى سارد بوو، لە كوخەكەى بەتەنيا ئاگرىكى
كرديبوۋىيەۋە، لە ترسى دوۋكەلى ئاگرەكە پەنجەرەكەى
كرديبوۋىيەۋە، كزەى سەرمايەكى زۇر لە پەنجەرەكەۋە
خۇى دەكرر بە كوخەكەدا و تەزوۋىيەكى دەھىتا بە گيانيدا.
زوۋزوۋ دارىكى دەخستە ناو ئاگرەكە و بە لىفە جاجمەكە
خۇى دەپىنچايەۋە و بە پووناكىى ئاگرەكە دەستى دەكرر بە
نوۋسىنى بەيتىك.

ھەندىك چار وای لى دەھات لە سەرمادا تا بەيانى
نەخەوێت. ئەو مێزەرە تەرەى بەسەر شانیهووە بوو، شەوى
زۆر سەختى دەھیتایەووە خەيالى.
(يادەوهرى مەرۆف زۆر سەپرە، ھەمیشە سەختیەکان
دەپاریزێت).

(۵)

تیشووہکەئى لەسەر پىشتى کەرەکە داگرت.

کەواکەئى خۆئى داگەند و کردى بە سفرە. پارچە تانىکى
دەر هینا و خستى دەمیەو، سەرى گۆزە شەرابەکەشى
کردهو و قومىکى کرد بەدواى پارچە نانەکەدا.
(شەراب بۆ مەستبوون نىیە، بۆ تامکردنى سروشته.)

جارجارە دەستىکى دەکرد بەناو کانیاو کەدا و قومىک
ئاویشى دەکرد بەشوين نان و شەرابەکەدا. دانیشتنەکەئى
لەتەنیشت کانیاو کە و گيا سەوزەگان، لىدانى دلى نەرمتر
کردبوویەو. جگە لە خۆئى، کەس نەیدەزانى بۆچى بەرەو
ئاوەدانى بارگەئى خۆئى پىچاو تەو.

(مەرچ نىیە لەناو مرۆڤەکاندا بژیت تەنیا نەبیت.)

تەنیا نىیەکەئى لەو تەنیا نىیانە نەبوو بە تیکەلبوونى مرۆڤ
ئاوەدان بکریتەو، یان بە دوورى مرۆڤ زیاتر بىت. جۆرىک
تەنیا نىیە لە ناخدايە و پەيوەندى بە دەرەو نىیە، ئەو
تەنیا نىیەئى لە ناخدايە خەمى گەورەئى ھەلگرتوو. ئەو
تەنیا نىیەئى دەرەو بۆ مرۆڤى دروست دەکات، تەنیا نىیەکەئى

كاتىيە و بەرھەمى نىيە، لەو جۆرە كەسانە بوو تەنبايىيەكەى
بەشىك بوو لە ژيان و بىرکردنەوەى، لە ھەرشوێنكى ئەم
سەرزەمىنە بووايە، ھىچ لە تەنبايىيەكەى نەدەگۆرا. لۆمەى
خۆيشى دەکرد، كە بۆچى مرقۆڤىكى وايە تەنبايى بوو تە
سروشتى. گوناھى خۆى نەبوو، ئەو پرووناكيەى لە ئەودا
گەشەى دەکرد، پروناكيەك نەبوو بەبى تەنبايىيەكى راستەقىنە
دەر بکەوێت.

تا تىربوون ھەلنەستايەو، كە زانىى تىر بوو، نانەكەى
پىچايەو و خۇيئاسا سەرى گۆزە شەرابەكەى توند كردهو
و خستىو، ناو تىشوو، كەى و ديسانەو، دايەو، بەسەر كۆلى
كەرەكەدا، ھىشتا ماندوو نەبوو، بوو تا سواری كەرەكە بىت.
و، كە ھاوړىيەك لەگەڵیدا بوو، ھىندە دەمىكىش بوو پىكەو
لە ئاوەدانى دوور بوون، كەرەكە نالى پتو، نەمايو، ھەر
بە سەمە رەش و رەقەكانى خۆى رىگاكانى دەبرى. پىلاو
بە پىست و دەست چنراوەكانى دەستى خۆيشى، كە لە
پىیدا بوون، شىو، كەشتىيەكى بچكۆلانەيان دەنواد لە پىیدا.
ھەرچى پى بوو، برىتى بوو لەو شتانەى خۆى چىبوونى،
خۆى دروستى كردبوون، چ لە كورتانى كەرەكە، چ لە پىلاو
و شەراب و نان و تەننەت كەواو سەلتەكەى و كلاو، كەى.
(مرۆڤ ئەو كاتە خەسار بوو، فىرى چاوەروانى بوو.)

جلوبەرگ و مالى دونيا بە باى خەيالىدا نەدەھات.
نىو، ئەم دونيايەت پى بدايە، نەيدەگۆريەو، بە خەونىكى
بەدينەھاووى خۆى، تەنھا پرووتورەجال نەبووايە لەبەر
سەرما و كەرما، ئىتر ئەو، لەبەرى دەکرد، چ رەنگ، چ
شىو، كە بووايە، گوى نەدەدايە. ئەم خووەى لە گەنجىيەو

بۆ دروست بووبوو. له گەنجیشدا له هاوته‌مه‌نه‌کانی خۆی
نه‌ده‌چوو، پارچه‌په‌رۆیه‌کی کۆنی ناو مه‌عه‌به‌ده‌کانی ده‌ست
بکه‌وتایه بیکات به کراسیک، به‌شی دوو سالی ده‌کرد.
(مرو‌قه‌کانی ئیستا به شیوه‌یاندا هه‌له‌سه‌نگێترین، نه‌ک به
بیرکردنه‌وه‌یان.)

(۶)

ههتا دههوه عهسران ږی کرد، هه دهشت بوو.
نزیکه ی ئیواره تارمایی پهلایه کی کهوته بهرچاو. که
نزیک بوونهوه، زانیی نهو پهلایه باخیکه.
باخه که له قههپالی ته پوکه یه کدا بوو، به داری وشک به
هه رچوار دهوړیدا په رژیڼکی شیواوی بو کرابوو، له چند
لاوه په رژیڼه که شکابوو.
(نهو کاته ی مرقف په رژیڼی دروست کرد، ژه هراوی
بوو.)

باخه که قشت و جوان بوو، دیار بوو باخه وانه که ی
که سیکي سهلیقه داره. ریزیک دارگوینز له بهشی سه ره وه ی
باخه که بالایان بهرز بوو بوویه وه، له خوار نه وانه وه، ریزیک
قوغ و هه رمی، له بهشی خواره وه ی باخه که ش ریزیک
دارمیو. کیلنکی بچکوله ی کونیش له بهشی لای دهسته پراستی
باخه وه که وه دروست کرابوو، کیله که پرووی کرد بوویه
هه تاوی به یانیا، بچوویتایه سه ربانی کیله که، ته واوی نهو
دهشتو دهره له بهر ده متدا بوو.

له بهردهم باخه که دا وهستا، درهخته کان لیتره بهته واوهتی
 که لایان کردبوو. سییه ری درهخته کان نه یانده هیشته ناو
 باخه که ی لیته دیار بیت. ناچار به دهنگی بهرز چند جار یک
 هاواری کرد، کهس جوابی نه دایه وه. سوکنایی نه هات،
 دیسانه وه هاواری کرد. (هو مرقوف...) کهس جوابی نه دایه وه.
 پتیه چوو هیشته مرقوف لهم ناوه نه بیت. ئیتر له یه کیک له
 پهژینه شکاوه کانه وه ههنگاوی نا و چوو یه ناو باخه که وه.
 هه ندیک له درهخته کان هینده هه لاله یان کردبوو، خۆیان
 کوشتبوو. بۆنی هه لالان ئه و ناوه ی ته نیبوو. چنده بآنده یه کی
 کتویش له ناو باخه که دا خه ریکی که یفوسه فای خۆیان بوون.
 (هه موو شتیک به و جۆره جوانه، دهستی لی نه دهیت و
 لیگه ریت خۆی بیت.)

به دهست یاریی بآنده کانه وه هه لاله ی درهخته کان لی
 ده بوونه وه و شنه باکه هه لاله کانی ده پرژاند به ناو باخه که دا.
 کاتیک با هه لاله یه کی بهرز ده کرده وه، بآنده یه ک له خۆشی
 بهرز بوونه وه ی هه لاله که ده فری و به خیراییه کی زۆر خۆی
 لی نزیک ده کرده وه و یه ک ده نووکی لی ده دا و له گه ل خۆی
 ده یه ئایه وه خواره وه، زهرده واله کانیش به ده وری هه لاله کاند
 گیزه یان ده هات.

له سه ره وه ی باخه که وه هه وزیکی پرئاوی لی بوو.
 کاریزیک هه لکه نه را بوو و له بناره که وه چوو بوویه ناوه وه،
 ئاوی کاریزه که را کیش را بوو بۆ ناو هه وزه که، کاریزه که
 هینده ی لاشه ی به شه ریک کون کرا بوو، ئه مبه ر و ئه و به ری
 کونه که به به ردی بچووک که له کی بۆ کرا بوو، له ته نیشت
 که له که کانیش وه کۆله که ی بچووک بچووک چه قین را بوون

و لەسەر و کۆلەکانە وە ریزە چنار دانرا بوون، تا ئەگەر
زەویەکیەکی فەش بوو، نەتەپیت و کاریزەکی کۆنر بێتەو.
لەتەنیشت حەوزەکیە وە بەردەنویژیک بە بەردی ساقی پان
دروست کرابوو.

(ئەوێ جارێک توانیی سەری ئەوی بکات، دەیت گومان
لە عەقڵی بکەیت.)

لەسەر بەردەنویژەکی دانیشت و کردی بە مەیخانەیی ئەو
شەوێ خۆی. کەرەکی بەناو باخەکیە بەرەللا کرد. ئەوان
هێندە هۆگری یەکتەری بوون، نەیان دەتوانی یەکتەری جی بھێلن.
(هۆگریوون لەگەڵ دێندەترین گیانەوێدا، باشترە لە
هۆگریوون لەگەڵ مەوێکی خراپی ئەم سەردەمەدا.)
کەرە خەریک بوو لەناو باخەکیە بەخۆشی گیا و
سەوزییە وە هەلی دەتووزان، هەلتووزان و لووشکە کردنەکی
بەلندەکانی لەم درەختە وە دەفراند بۆ ئەو درەخت.

(۷)

شنه بایه کی فینک لقی درمخته کانی هینا بوویه سه ما.

کهره که بۆخوی له ناو گیا که دا ده له وه را. شه و که مه ناوه ی
به سه ر حه وزه که دا ده پڑا، جۆگه یه کی دروست کردبوو،
به ژیر لقی درمخته کاندای پینچاوپینچ ده چوو له بن دارمیوه کان
گوماوینکی ده به ست. له سه ر به رده نوێژ که وه سه یری ئاسمانت
ده کرد، سنگی خوی کردبوویه وه و شین شین ئه چوویه وه.
ده موچاوینکی بۆ شوشت و که میک قاچی خسته ناو
حه وزه ناوه که وه، تا به ته واوه تی گیانی فینک بوویه وه. هه لسا
له سه ر پشتی کهره که لیقه جاجمه به ده ستچنراوه که ی ده ستی
خوی داگرت و له بان به رده نوێژ که رای خست. ده ستی
کرد به گه ران به ناو باخه که دا، کتوپر له گوشه ی لای چه پی
باخه که وه کومه لیک شیلکی بینی سوور ده چوونه وه. هه ندیک
له شیلکه کانی لیکرده وه و چاوینکی گنرا شتی تر په یدا بکات،
کاتی گه یشتنی هیچ میوه یه ک نه بوو.

(به مار وهرزی کوشتنی ناو میندییه.)

ناره زووی له وه بوو به پی پته ی به ناو گیا کاندای بگه ریت.

گیاکان بەبەیشی پەنجەکانیدا سەری خۆیان دەر دەهێنا و
خوێووکەیان دەدا و ئەوانەشیان بەرز بوو بوونەوه، دەئالان
لە قولاپەیی پێیەکانی و نەرمایی زەویەکی خورپەیهکی دەدا
لە ژیرپینی، خورپەکی لەژێر پێیەکانیەوه تا تەوقی سەری
هەست پی دەکرا.

شیلکەکانی کردە ناو حەوزەکەوه و گۆزەشەرابەکە
دەر هێنا، نانیکیش لەگەڵیدا. دەستی کرد بە خواردنی نان
و شیلک و شەراب، کە تۆزیک سەری گەرم بوو، دەستی
خستە بناگویی و گۆرانییەکی خەمگینی کۆنی وت، بە وتنی
گۆرانییەکی، ئەو بنارە دەنگی دەدا یەوه. خۆر خەریک بوو
لەو خوارەوه لە کێوەکان بچیت بەودیودا.

(هەموو ئاوابوونیک، سەرەتایەکی بۆ دەستپێکردنیک.)

پەنگە زەردەکەیی خۆر لەسەر لا خۆی ئەکێشا بە گەڵای
باخەکەدا و بریسکەیی دەهات. سەرگەرمبوونەکەیی و دیمەنە
خەمگینەکی نەشەیان دەخستە دڵیەوه.

(پاشایەتی ئەوهیە ئاسوودە بیت، نەک کۆشک و لەشکرت

هە بیت.)

خەریکە بەردیکی هێنا و میزەرەکەیی لوول کرد و لەسەر
خەریکە بەردەکی دای نا، شانیککی خستە سەری و لەسەر لا
بە دیار گۆزەشەرابەکەوه خەیاڵی رۆیشت بۆ لای کۆلانی
گەنجیتی. لە گەنجیتیدا تێر بە کامی خۆی ژیاڵی نەبیینی،
خۆی گەمارق دابوو بە کۆمەلیک خەونەوه، خەونەکانیش
بۆ دەسکاریکردنی سەردەمەکەیی خۆی بوو، بێئاگا لەوهی
سەردەمەکەیی نە پێویستی بەو خەونانەیە، نە ئامادەشە
وەریان بگریت. ئاخیریەکی خەونەکانی تەنگیان پی هەلچنی

ميرنشينى خاك و خۆل

و تهنات سهردهمهكهى خويشى جى هيشت.
(خاوهنانى خهونه گهرهكان، غهريپهكانى سهردهمى
خويانن.)

(۸)

ئاسمان تارىكى كىرد.

وردەوردە ئەستىرەكان سەريان دەر ھىنا، لەگەل
سەيركردنى ئەستىرەكاندا، چاوى پىر بوو لە تەماشاكردنى
پەرچوۋەكانى سىرۇشت. لەبەر خۇيەۋە ياسى لەۋە دەكرد، كە
دەيىت ئەۋ ئەستىرانە چىيان تىدا بىت. ئاسمانىك بەم ھەموو
بەرىنىيەۋە، بەم ھەموو ئەستىرە و مانگ و ھەتاۋانەۋە، بەم
پىكوپىكۋەستانەۋە، ئەيىت چ ھونەرلىك، چ ژىرىيەك پىكى
خستىت. ھىچكام لەۋ ئەستىرانە بۇ چركەيەكىش ھەلە ناكەن.
لەۋانەيە مرقۇف بەر ئەۋ ھوشيارىيە كەوتىت، بۇيە كەمىك
ھوشيارە و لە شتەكان تىدەگات.

(ھەموو ھوشيارىيى مرقۇفەكان، ناگات بە ھوشيارىيى
ئەستىرەيەك.)

ئەۋ ھوشيارىيەي لە ئەستىرەكاندايە، قەبارەكەي زۇر
كەۋرەترە لەۋ ھوشيارىيەي چەندىن سەدەيە مرقۇف بەشۋىنىدا
دەگەرپىت. مرقۇف تا زۇرتىر بەر ئەستىرەكان بىكەۋىت، زۇرتىر
بەر ئەۋ ھوشيارىيە دەكەۋىت، ئايىنە كۈنەكان نەيانتۋانىۋە

بەتەواۋەتى ئەستىزەكان بناسىن، ھۆكارەكەي دەگەرئەۋە بۇ
ئاستى كەمىي ھوشيارىيى مرقۇقەكان. لەم سەردەمەدا ئايىنىك
دروست بىت، بىنگومان ئايىنەكانى دىكە لەناۋ دەبات، چونكە
ئايىن زادگەي ھوشيارىيى مرقۇقە.

ھەمىشە بىرواي وا بوو، خودا لە دەروەيى ئايىنەكانە.
خودا ھوشيارىيە بالاكەيە، ئەمانەش ناويان ئەستىزەيە،
بەشىكى كەمى ئەو ھوشيارىيەن كە پارچە پارچە بوو بەسەر
گەردووندا. كەي بىت مرقۇق پەي بەم ھوشيارىيە بچووكانە
ببات و كەي بىت بگاتە نزيك ھوشيارىيە بالاكە.

گەر ھەريەكە ئەستىزەيەكى خۇي ھەبىت (ئەستىزەكەي
من تەنياقترين ئەستىزەيە). پىئويستە بەبا ، سەيرى ئاسمان
بگەم، بگەرېم، تا ئەستىزەكەي خۇم بدۆزمەۋە. سەرى لە
ئاسمان لا نەدەدا و بەتەواۋەتى ئەستىزە دواي ئەستىزە لىيان
ورد دەبوويەۋە.

(ئەم ئاسمانە بەرىنە لە بەرچاۋى مرقۇقدايە، كەچى
مرقۇق بۇ جارىك ھەست بە بچووكىي خۇي ناكات.)
نەشئەي شەرابەكە و شەنەبا فېنكەكە و بەرىنىي ئاسمان
خەيالى بەرەو فرىن دەبرد. مېزەرەكەي لەژىر شانى دەر
ھىنا و داي بەسەر شانيدا. خەرىك بوو كزەيەك دەھات،
شانەكانى دەتەزاند. خورەي رۇشتى ئاۋەكەش بەسەر
لىۋارى ھەوزەكەدا، ھىندە دەنگىكى خۇشى دەھات، دلى
نەدەھات لەو دەنگە دابىرىت و گۇرانىيەك بچرىت. لەۋلاۋە
كەرەكە تىر بووبوو، لەسەر لا بۇي پاكشاۋو، سەرنجى
چوويە سەرى و بىرى چووبوو كورتانەكەي دابگرىت. ھەلسا
كورتانەكەي لى كىردەۋە و دەستىكى كىردە مىلى و چىپاندى

بە گوێیدا، "هاورپیی بیزیانم، ئیسراحتی خۆت بکە، ژیان
هەمووی ماندوو بوونە."

شەرابە نەفرەتییەکە بە دوو قوم وای لی دەکرد بێر لە
شته گەورەکان بگاتەو. پێکەنینی دەهات بەوانە ی لە گەنجیدا
باسیان لە مەستی شەراب کردبوو. خۆی دواى هاو دەمبوونی
لە گەل شەرابدا، لە بریی ئەوێ بگاتە مەستی، دەگەشت بە
بیرکردنەو. کە نەشتەکەشی زۆر دەبوو، لە کوخەکە ی خۆی
هاواری دەکرد، "بۆیە پێغمبەرەکان شەرا بیان تۆشیو،
ئەهلی بیرکردنەو بوون."

(۹)

شەوانى سامال و فېنگ، شەوانى بېرکردنەوہیہ.

دەستى لە خواردن و خواردنەوہ ھەلگرت. لە گەنجیەوہ
تاكو ئیستا شەرابى دەخوارد، ھیچ کات پرووى نەداوہ مەست
بیت. ھەمیشە ھێندەى دەخواردەوہ، نەشئەیک بېگریت و
خۆشییەك بخاتە ناو گیانیەوہ. پالى دایەوہ بە داریکەوہ و
دەستى کرد بە بېرکردنەوہ لەم گەردوونە. ئەوہى بیری
لى نەدەکردەوہ، خۆى بوو. کاتى خۆى کە بربارى دا لە
مرۆف دوور بکەوێتەوہ، دواى بربارەكەى جارێكى دیکە
بیری لەوہ نەکردەوہ بۆچى ئەو بربارەى داوہ. سەردەمى
دوورکەوتنەوہى لە مرۆف زۆر گەنج بوو، ئیستا پیاویكى
سەروریش ماشوبرنجیە. نزیکەى چل سالە لە بنارى کینۆک
بەتەنیا دەژیت. ھەرچى میراتى ھەيە، ئەو شتانەيە خۆى
دروستى کردوون. لەناو تیشووہکەیدا دەستوووسەکانى
دەر ھێتا. لە بەردى پەشى ناو چەمەکان مەرەكەبى
دروست کردبوو، لە قامیش قەلەم، لە کوتینی توێکلى دار
و باریککردنەوہى و وشککردنەوہى، تیانوووسى دروست

کردىبوو. بەرگى تيانووسەكەشى تويگلى داربەپوو بوو. جوان تويگەكەى خستبوويه ناو ئاوەوە تا نەرم بىت، پاشان باش کوتىبووى و پان و پىكى كردبوويهوە، ئىنجا ديسانەوە خستبوويهوە ناو بوولايىك و لەبەر خۆر داي نابوو تا وشك بىتەوە. بەرگىكى رەقى پوختى لى دروست كردبوو. بە تىسكى دارمىويش، تيانووسەكەنى ناوى بەستبوو بە بەرگەكەوە و كتيبيكى شىوہ جياوازى لى دروست كردبوو. سەيرى كتيبەكەت دەکرد، يەكسەرە دەتزانى وەستايەكى دەستەرنگىن دروستى نەكردوہ. دەستتووسەكەنى لە باوەشيدا بوو، هات بە خەياليدا شتىك بنووسىت. دەمىك وەستا و نەيتوانى هىچ بنووسىت.

(هەرچى نووسىنى دونيا هەيە، ناتوانىت وا بكات درندەكەى ناخى مرقوف بكوژىت.)

بەناچارى دەستتووسەكەى دانايەوە و هەرچۇن پالى دابوويهوە، بە هەمان شىوہ چووە خەيالەوە. كاتىك شەنى باكە دەهات، دەيدا بە سەروچاويدا و گۇناكانى گورج دەكردەوە، زەردەخەنەيەكى بۆ دەكرد. دەستى برد پارچەپەرۆكەى، كە هەم بەمىزەر دەيبەست و هەم دەيدا بەسەر شانيدا، راي كيشا و خستىە سەر دەموچاوى. لەژىر پەرۆكەوە سەيرى ئاسمانى دەكرد. ئاسمان لە بەينى تاوەدەزووەكاندا بووبوو بە هەزار پارچەوە. چاوينكى دادەخست و چاوەكەى ترى تىل دەكردەوە و لەنتوان تاوە دەزووەكانى مىزەرەكەى سەر دەموچاويدا بۆ ئەستىرە دەگەرا.

(ژيان تروسكايىيەكيش بىت، مرقوف دلى نايەت دەستى لى هەلگرىت.)

(۱۰)

خەوی لى كەوت.

لە خەوتەكانیدا، وەك ھەمیشە، لەناو دارستانیكى چریدا
بوو، لایەكى دارستانەكە سووتابوو، لاكەى تری سەوز
سەوز. ئەمیش لەنیوان ھەردوو لاكەدا دەووستا، سەیری
ئەمبەرى دەکرد دارەكان بە وشكى و كۆتەرەیی بەسەر یەكدا
كەوتبوون، دلى تەنگ دەبوو، سەیری ئەوبەریشى دەکرد،
سەوز و جوان و پڕ لە بالندە و گیانەوەر، دلخوشییەك دای
دەگرت.

(ژیان دوو دیو.)

مروق زمانى خراپە، زمانى باش بووایە، لە شتەكان
تێدەگەشت. كێشەكەش لەو دەست پى دەكات، پیتی وایە
لە پێگای عەقل و زمانەوە لە گیانەوەرەكانى تر گەورەترە،
كەچى ئەو زمان و عەقلەى ھەيەتى، ھێندەى بۆ خراپە و
وێرانكارى بەكارى دەھێنیت، بۆ باشتەركردنى ژيان بەكارى
ناھێنیت، بنەوانى خراپەكانیش لە نەبوونى زماندايە.
(دەبیت زمانى مروق بگۆردیت)، تا بتوانیت بەرامبەرەكەى

تېڭىگە يەنە نېت و خۇشى تېڭات.

لەو كاتانەدا كە سەيرى لايە سووتاوەكەي دارستانەكەي دەكرد، دەنگى مرقۇف دەھاتە بەر گوئى. لەو ساتانەشدا سەيرى لايە سەوزەكەي دارستانەكەي دەكرد، دەنگى گيانەوەرەكانى تر دەھاتە بەر گوئى. ئەمىش لەم نىوانەدا، ھىزىك لە ناخىدا بەرەو سووتانەكە راي دەكىشا، جوانى و پروو سەوزەكەي لاکەي ترىش بەرەو لاي خۇي راي دەكىشا. نەيدەزانى كاميان ھەلبۇزىرىت. خۇي لە دلەو پىنى خۇش بوو لايە سەوزەكە ھەلبۇزىرىت، بەلام دەنگەكەي ناخى، كە دەنگى مرقۇف بوو، نەيدەھىشت.

دیمەنى زۆر سەير دەھاتنە بەرچاوى. خەونەكانى ھىندە ئالۆز بوون، ھەرگىز بۆي لىك نەدەدرانەو، كەچى كاتى خۇيشى، لەسەر خەون پىشتى لە ئاوەدانى كرد. لە دیمەنىكدا لە لايە سووتاوەكەي دارستانەكە، دوو لەشكرى گەورە لە بەردەم يەكدا وەستابوون. لە ئاوەراستى لەشكرەكانى ھەردوو بەرەكەدا، چەند ئەسپسوارىك وەستابوون. دواى كەمىك، ئەسپسوارەكان شمشىزەكانيان دەر دەھىنا و پىرەدەم ھاواريان دەكرد بۆ پىشەو. لە چاوترووكانىكدا لەشكرەكان دەياندا بەيەكدا و ئەو ئاوە، بەلقى درەختەكانىشەو، پىر دەبوو لە خوين و سوور ھەلدەگەرا.

(زەوى كاتىك ويران دەپىت، خۇشەويستىي ئاو دلەكان نامىنىت.)

ھىندە بەحەشمەتەو بەرەو يەكترى رايان دەكرد، كاتىك بەر يەك دەكەوتن، چاوى خۇي دەنوقاند. بەرگەي

نه دهگرت سه يزي نهو بهر په ككه و تنه تونده ي شه پر كه رهكان
بكات. لي نهوان به تامه زر و بيه كي زوره وه بهر وه پووي
په كتری دهچوون!

(۱۱)

به زهړینی کهړه که خه بهری بوویه وه.

ئاسمان پروونی کردیوو. له ناو تیشووه که ی مشتیک کوته ی
دەر هینا. به یانیان تۆزیک بخو، ئیتر تا ئیواره بیخه م برسیت
نابیت، هه م له گهرما ده تپاریزیت، هه م له سه رما. ئه میش
به یانیان که میکی ده خوارد و ئیتر باکی به برسیتی نه ده بوو.
خوی کو کرده وه و کوپانه که ی دا به سه ر پشتی که ره که دا
و که لوپه له کانی دایه وه به سه ر که ره که دا و که و تنه وه ری.
هه ر هه نگاویک دهینا، دوور که و تنه وه بوو له ته نیایی و
نزیکه و تنه وه بوو له ئاوه دانی. ماوه یه ک رۆیشتن، له
چه میک نزیک بوونه وه، چه مه که ئاوی زور بوو نه یانده توانی
به ئاسانی بپه رنه وه. له دهره تانیک ده گه را ببپه رنه وه، سوودی
نه بوو. داریکی هینا خستیه ناو چه مه که وه و داره که گیر بوو
له به رده کان. خوی دهستی گرت به داره که وه و که ره که شی

۱ کوته: قه زوان و کاکله ی گویز و تووه، پیکه وه ده که یته ناو هاوه نیک
باش ده یکو تیت، هینده ده یکو تیت تا هه رسینکیان پیکه وه تیکه ل ده بن
و وه ک بنیشتی لی دیت. سه رده مانی زوو قافله چییه کان و راوچییه کان
به کاریان ده هینا.

بەشۈيىن خۇيدا رادەكىشا. ھەرچەندە ئاۋەكە فشارى دەخستە
سەر، بەر دارەكە دەكەوتىن و ئاۋ نەيدەبىرىن. بە ھىلاكىيەكى
زۇرەۋە تۈننىيان بېرەنەۋە. ھەمۇو گىانىيان خووسابوۋ.
باشىيەكە لەۋەدا بوۋ رۇيشتەكەيان بەرەۋ گەرميان بوۋ،
پشتيان لە كويستانان بوۋ. بەتەرى رىڭگى خۇيان بەر نەدا.
لە ھەندىك شوۋىن چلەگىياكان زەرد ھەلگەرابوۋن.
ۋەرزەكەشى ۋەرزى كۇتايىھاتنى باران نەبوۋ، لەۋانەيە
ھىيى ئەۋە بىت، پەلكەگىياكان زۇر ناسكن و بەرگەي تيشكى
خۇرىكى تىندار نەگرن. لەۋاۋ گىا سەۋزەكاندا، پەلكەگىايەكى
زەرد، دەنگى پىرىيە.

ئەۋەندە لە كىۋەكان دوور كەۋتتەۋە، كە سەيرى دۋاۋەي
دەكرى، بەحال كىۋەكان ديار بوۋن. لە خۇيشى نەدەپىرسى
بۇچى بىريارى دا بەرەۋ ئاۋەدانى بچىت. دەنگىك لە ناخيدا
بانگى دەكرى، ئەۋ دەنگە يەكىك بوۋ لەۋ دەنگانەي لەۋەتەي
تەنيا بوۋ، ۋازى لى نەدەھىتا.

(مرۇق ھەۋلى زۇر دەدات خۇي بنوئىت، ھەۋلەكانىشى
بىسوۋن و لە كۇتايىدا تىدەگات، ئەۋ مرۇقە، شتىكى دىكە
نىيە.)

ھەرچەندە ماۋەيەكى زۇر خۇي دوور خستەۋە، لە
كۇتايىيەكەيدا بارگەي خۇي پىنچايەۋە، گومانىشى لەۋە نەبوۋ
ھاتنەكەي بۇ ئاۋەدانى، بەيى پەيام نايىت. خودا بكات ۋەك
جارى پىتشوۋ ئاۋاۋەيەك بەشۈيىن خۇيدا نەھىتت.

(۱۴)

که‌یشتنه ناو بیستانیکی کاله‌ک.

بیستانه‌که هیشتا تازه گه‌لای دهر کردبوو. له‌و ناوچه‌یه
گهرما وا تینی هینابوو، بیستانه‌کان خهریک بوو کاتی
گولکردنیان ده‌هات. چاوی به‌ناو بیستانه‌که‌دا ده‌گیرا،
ته‌رزه‌کانی به‌سهر زه‌وییه‌که‌دا خشابوون و نه‌رمه‌گه‌لای
سه‌وزی کالیان دهر دابوو. له‌ناویشیاندا هه‌بوو، له‌ناوه‌پاستا
گولیکی سپی، که‌ نه‌میره‌یه‌کی زهردی تیدا بوو، ده‌می
کردبوویه‌وه. که‌ سه‌ری به‌رز کرده‌وه، له‌ دووره‌وه تارمایی
مرفئیک دهر که‌وت.

(مرفئ تارمایی‌یه‌که‌ی جوانتره له‌ خوی.)

به‌ره‌و تارمایی‌یه‌که‌ پویشست. نزیک بووه‌وه، جووتیاریک
بوو خهریکی بژارکردنی بیستانه‌که‌ی بوو. سلاویکی لی کرد
و نه‌ویش سه‌ری به‌رز کرده‌وه و وه‌لامی دایه‌وه. جووتیاره
به‌ بوویه‌کی خوشه‌وه به‌ره‌و پیری هات، فهرمووی لی کرد
پنکه‌وه له‌ژیر نه‌و که‌پره‌ بچووکه‌ دانیشن چایه‌ک بخون،
که‌ ناوی چای هینا، نه‌ژنوی شکا. سالانیکی زور بوو

چاي نەخواردى بويىدە، بىتچايى لەۋ كىوانە تووشى دەردى
ژانە سەرى كىردى بويىدە، ھەفتە يەك تىنە دەپ پەرى سەرى ژان نەكات.
ناۋى چايەكە ۋاي لى كىرد بەيىدەنگى لەگەل جووتيارەكە
بەرەۋ كەپرە بچوۋكەكە رۇيشتن و جووتيارە خەرىكى لىتانى
چايەكە بويىدە، كاتى دەمكىردى بۇنىكى خۇشى لىتوۋ دەھات،
بۇنەكەى ۋاي لى كىرد لە خۇشىدا چاۋى داخات و بۇن بگات.
چايەكى بۇ تىكىرد. كە كۇشەكرەكەى خىستە دەمىدە
و لىتوى نا بە پىالە بارىكە بەتەختە دروستكراۋەكە،
گەرمایەكى زۇر بەر لىتوى كەوت و چىزەى لى ھەلساند.
گويى بە سووتانى لىتوى نەدا و چايەكەى ھەلقوراند. تامىك
بەناۋ دەمىا بلالو بويىدە، سالانىكى زۇر بويى ئەم تامەى
نەكىردى بويىدە، جووتيارە زانى رىبوارەكە تامە زىۋى چايە، دواى
تەۋاۋكىردى، دانەيەكى تىرى بۇ تىكىرد. ئەۋىش بەيى ۋەستان
دەيسانەۋە ھەلى قوراندەۋە. ھەستى كىرد سەرى گىز
دەخوات! بەلام تامەكەى ھىندە پىن خۇشبوۋ، گەر مەستىش
بويىدە، باكى پىنى نەدە بويىدە و دەخواردەۋە.

دواى چايەكان جووتيارە لىتى پرسى، "كاكى رىبوار لە
كويىدە ھاتوۋىت."

"لە كىۋەكانەۋە!"

جووتيارەكە گوتى، "بۇ لە كىۋەكانەۋە؟"

"مەنزلى من لەناۋ كىۋەكانە."

"فزوۋلى نەبىت، ئەتوانم بېرىم بۇ؟"

"چونكى بىزار بويىدە لە خراپەى مرقۇقەكان، بۇيە كىۋەكانم
ھەلبىزارد."

"يانى بە دوۋرى لە مرقۇقەكان، چاكە دىت؟"

”نا، چاڭە نايەت، بەس خۇ دەتوانى لانى كەم دوور بىت
لەو خراپىيە.“

جووتيارەكە باش تېنەگەيشت و لەسەرى نەپۇيشت.
بەيىدەنگى دانىشت و كەمى سەيرى كرد، وەك دىوانەيەك
هاتە بەرچاوى. ئەويش زانىى جووتيارەكە جۆرىكى تر لىي
دەروانىت، مالتاوايى لى كرد.

(۱۳)

نیوہرق بوو.

له دووردهوه کۆمه لیک جووتیار دیار بوون، خهریکی
کیلانی زهوییه که یان بوون.

به ته نیشته جووتیاره کاندایه تیپه ری، به سه رسامیه وه سه یریان
ده کرد. ته نهادهستیکی بۆ بهرز کردنه وه و نه وانیش وه لامیان
دایه وه. له خوار نه وانه وه شۆره بییه که لار بوو بوویه وه. به ره وه
شۆره بییه که داچوو. کانیه که له ژیر شۆره بییه که هه لده قولای.
بارگهی خوی خست و خوی و که ره که ی ئاویان خوارده وه و
خوی قینک کرده وه. دیسانه وه ژه میک نان و شه رابی خوارد.
تاوینک له ژیر سیبهری شۆره بییه که پال که وت، به بی نه وه ی
به خوی بزانیته، خه و چوویه چاوه کانی.

له خه وه که یدا، شه پری دوو له شکره که گرمه ی ده هات،
ئه سپسواره کانی هه زوو لا، که له ناوه راستی له شکره که دا
وه ستابوون، ده ستیان راده وه شان، پیده چوو فه رماتده کانیان
بن و هانیان بدن یه کتری بکوژن. شه رکه ره کان زور
بیژهمانه که وتبوونه ویزه ی یه کتری، شمشیره کانیان ده کیشا

بە گیانی یەکتەیدا، لە ھەر شمشیر وەشانەکاندا، سەرتیک،
قاچچیک، دەستیک دەپەری و خاوەنەکەیی ھاواریکیی لێ بەرز
دەبوویەو.

(جاری وای ھەبە مردن فریای شەڕەکانی مەرقە ناکەوێت.)
سەیری ئەمبەری کرد، بینیی چی گیانەوەر ھەبە، بە
چوارپێ و بەلەندە و خەشۆکەو، لەسەر لیواری کە وەستان و
بەسەر سامییەو سەیری شەڕی مەرقەکان دەکەن. خەپەسانی
گیانەوەرەکان لە بەردەم شەڕەکاندا چاویانی واکێشایوو،
سەد ھاوارت بکەدایە هیچیان رانەدەچلەکی.

دوای یەکتەکوشتنیک زۆر، ھەردوو لا پاشەکشیان
کردەو، بۆ لای ئەسپسوارەکان. ئەمیش لەتەتیشتیانەو
بەوردی چاوی لیان بوو. کەمێک ماندووئیتی خۆیان دەر
دەکرد و دیسانەو دەستیان پێ دەکردەو. ناو دارستانە
سووتاو کە پێ دەبوو لە تەرم، پێ دەبوو لە ھاوار و نالە
و خوێن. کەسێک لەناو ئەوانەدا نەبوو بەزەیی بەوی تەردا
بیتەو، تێنەدەگەشتن ئەم شەڕە خوێناویانە لەپێناو چیدا
دەکرێن.

(مەرقە لەبری عەقڵی، پشت بە ھیزی خۆی ببەستێت،
لەدوای خۆی جگە لە وێرانە، شتیک جی ناھێلێت.)
چەندە ھەولی دەدا سەری بسوورێت و تەماشای شەڕەکان
نەکات، نەیدەتوانی. تەنانت لەناو خەونەکەشدا، دەنگەکە
ناخی بانگی دەکرد ئەویش بەتەنیا نەوەستێت و سەیرکەر
بێت، شتیک بکات شەڕەکان بەلای یەکتەیاندا بشکێتەو!

(۱۴)

دەمە و ئىتوارە خەبەرى بوو يەو!

سەرى سوور ما لەو دەى بۇچى ئەمرۆ بەبى مائىدووبوون،
بەو شىئەيە خەوى لى كەوتووە. پىدەچىت ھۆكەى ئەو
بىت، لە ئاوەدانى نزيك بوو تەو. بەپەلە خۆى پىنچايەو
تا ئەمشەویش لەم چۆلەوانىيە نەبىت، تا نزيك كەوتەو لە
گوندىك، تاريكى كرد. چراى مائە گوندىيەكان داگىر سابوون،
ويستى بەرەو بوويان بچىت، گويى لە دەنگىكى بەرز بوو
لەناو گوندەكەو بەرز دەبوو يەو. وەستا تا بزانىت ئەو
دەنگە چىيە. دەنگى مەلايەك بوو.

(ئەم گوندە بەو دەنگە ژەھراوى بوو.)

لەبەر خۆيەو ئەمەى وت و لای ئەدا و بەتەنىشت گوندەكەدا
تەپەپى. كاتى خۆى يەكك بوو لەو كەسانەى لە شارە
بچكۆلانەكەى خويان، بە گەنجە ھوشيار و خويندەوارەكە
ناسرابوو. مېژووى ھەزاران سالى ژيانى شارستانىيە تەكانى
خويندەبوو يەو. لەناو حوجرەكان فىرى چەندىن زمان بوو بوو.
ھەولى زۆرى دەدا گەنجەكان پشت لەو ژيانە بىھودەيە بکەن

و پروو بکهنه کتیبه کان. که چی گهنجه کان هر خه ریکی کاری
پروپوچ بوون و گالته یان پی ده کرد. مه لاکان به مه یان زانی
و وهک لاده ریک ناویان ده هیتا. ئیدی له هر شوینیک ناوی
مه لایه کی بیستایه، ده یگوت، "ئه م شوینه ژه هراوی بووه."

هیتا له سهر باوه ره کۆنه که ی خوی مابوو. بر وای وا بوو
هه تا مه لاکان بینه ده مرستی خودا و ئیمان، خودا و مرقوف،
خودا و ژیان، مرقوف به خه بهر نایهت. ئه وان بو ئه وه ی
بوونه ته مه لا، وهک بيشکه یه ک چۆن مندالیک ده خه وینیت، ئاوا
مرقوف له بیئاگاییدا بخه وینن. هوی لانه دانی له گونده که ش
ده گه رایه وه بو ئه وه، مادام گوندنشینه کان گوی له مه لایه ک
ده گرن، واتای ئه وه یه خه یال و بیرکردنه وه یان ژه هراوی
بووه و که لکی نزیک بوونه وه یان نییه.

کتشیه کی گه وره ی له ته ک گه یه نه رانی ئاییندا هه بوو.
له میژووه کۆنه کاند خویندبوویه وه، هه رچی گه یشته ده می
مرقوف، نیوه ی به راستی ده گه یه نیت. ئیتر ئه م چیرۆکی
نیوه راستیه بوو به ملۆزمیک و بر وای به زور شتی
مرقوفه کان نه ما. هه میشه لای هاوپی گهنجه کانی باسی له وه
ده کرد، زمان بنه وانی کتیشه کانه. تا ئه م زمانه چاک نه کریت،
جوان نه کریت، سه ره له نوێ دروست نه کریته وه، شته کان وهک
خویان ناگهن.

گونده که ی تیه پاند و ئه ستیره کان ده ر که وتنه وه. له
پتی گونده که به ره و شاره بچوکه که، چهند باخیکی سیوی
لی بوو. له یه کتیک له باخه سیوه کان لای دا و شه وی تیدا
به سه ر برد.

(مرقوف ده بیت هه میشه به رگری له خوی بکات و نه هیلنیت

برواكانى پىس بىن.)

لەژىر دارسىوكدا كەلۈپەلەكەى خۆى خست و بەئارامى
بۆى پال كەوت. كەرە بۆرەش لەولايەوۋە تاوئ گىيائ خوارد
و دوائ تاوئ تەپوتلىكى كرد و بۆى پاكشا.

(۱۵)

به یانی به رهو شاره بچکوله که رۆیشت.

له نزیک شاره که پیاویکی کامل، نه پیر، نه گهنج، له ته نیشته
رینگاکه پال که وتبوو. له پیاوه که نزیک بوویه وه، بینیی
خه وتوو. (ئیه ده میکه خه وتوون.) خه زی ده کرد به خه بهری
بهینیت. دهنگه که ی ناو سه ری هاواری کرد به سه رییدا.
(ئه وانه ی خه وتوون به خه بهریان مه هینه، له وانه یه به خه بهریان
بهینیت یان بین به بکوژ، یان بین به کۆیله.) دهستی بردبوو
رای وهشینیت، دهستی گنرایه وه و وازی لی هیتا و به رهو
دهروازه ی شاره که رۆیشت.

له یه کهم ههنگاوی بۆ ناو شاره که، دوو کۆل بهر به
قولا پهکانی دهستیانه وه په لاماری یه کتریان ددها. خه لکه کهش
به بی ناو بژییه که به پیکه نینه وه سهیریان ده کرد و چیژیان له وه
ده بینیی یه کینکیان قولا په که گیر بکات له قورگی ئهوی تریان.
که وته نیوانیان و هه رچۆنیک بیت جیای کردنه وه. خه لکه که
سهریان سوور ما، پیاویکی به ته مه نی میزه ره به سه ری
عاباله شان له و ناوه پهیدا بوو، نه یهینیت ئهوان چیژ له

بېيىنى شەرەكە بېيىن.

(زۆرىنەي خەلک بۇ چىژ دەژىن.)

دەستى ھەردو كۆلەرەكەي گرت و بردىيە كەنارەو.
لېيانى پرسى بۇچى شەر دەكەن؟ ھەريەكەيان خۇي بە
خاوەن حەق دەزانى. ئەويش تىگەيشت شەرەكەيان لەسەر
گواستەوئەي كۆلىكە، بەزەردەخەنەو پىي وتىن، يارمەتلى
يەكتىرى بدەن، باشتر نان پەيدا دەكەن، وەك لەوئەي شەر
بەكەن و ناننى يەك بخۇن. كىشەي ئىوۋە زمانتانە، زمانتان
لاوازە بۇ دەربېرىن، بۇيە ناتوانن يەكتىرى تىگەيەنن.

دو كۆلەرەكە توورە بوون لە يەكتىرى، بەو ئاساتىيە
نەدەھاتتەو سەرخۇيان. خەلکەكە بلاوئەيان كىر، ئەمىش زۆر
لەگەليان نەمايەو و بەرەو بازارى شارە بچكۆلەكە چو.
زۆرىيەي دوكانەكان بچكۆلە بوون، بە دار دروست كرابوون.
ئەو كەلوپەلانەي لە بازارەكەدا بوون، بەشىكى زۆريان ئەو
كەلوپەلانە بوون كە ئەم لە كىوۋەكان بە دەستى خۇي بۇ
خۇي دروستى كىرەبوون. لە جىاكىرەنەوئەي دوو كۆلەرە
شەرەكەرەكەدا تىگەيشت، ھاتتى ئەم بۇ ئاوەدانى، ئامانجىكى
ھەيە. كە وايە دەيىت ئەو ئامانجەي لەيىر نەكات و بەردەوام
بىت لەسەرى.

(تەنھا خەونت ھەيىت، ئامانجىشت ھەيە.)

سەيرى لى ھات دوو كۆلەرەي ھەژار نىشتىوونە سەر
يەك. دايەي خوا ھەژارەكان شەرەكان دەكەن و دەستەيەكى
خاوەن داراش، بەرھەمى شەرەكە دەخۇن.

(گەر زمان ھەيىت بۇ تىگەيشتن، شەر پوو نادات.)

(۱۶)

بازارەكە شلۇق بوو، جمەي دەھات.

كۈريارەكان لە دەھورى شتومەكەكان كۆ بوو بوونەو. يەككە
لەناو ھەموو فرۇشياردەكاندا بە دەنگى بەرز ھاوارى دەكرد،
وەرە سىئو بەردەو. ئەو سىئو جوانەي ئادەمى لەسەر دەر
كرا. تەنھا تامى بکەيت، لەم دونيايەش دەر دەكریت.
گوڤى لە ھاوارەكانى بوو، دەستى كرد بە پىكەنين.
دەمىك بوو گوڤى لە درۇكان نەبوو بوو. كە دەيىنى خەلكەكە
دەورى كابراي فرۇشياريان داو، بە پىكەنينەو بە كەرەكەي
خۆي وت، "ھىچ شتىك ھىندەي درۇكرىن مرۇف لە دەورت
كۆ ناكاتەو."

راستى دەكرد، خەلكەكە خۇشباوەر بوون، دەتوانى
بە ھاوارىكى ناراست كۆيان بکەيتەو، كەچى لە بەردەم
راستىيەكدا ھەزار گومانىيان دەخستە مېشكى خۆيانەو. ھەر
لەويادا ھاوارت بکردايە راست نىيە، سىئو ھەر سىئو، لەوانەيە
پەلامارىيان بدایتايە. ھەزيان لە درۇكرىن بوو. ئەم لە جىگای
خۆيەو درۇكرىنەكە ھىنايوويە پىكەنين. كەچى خەلكەكە

هينده شهيداي پياهلدانه ناراستهكه بوون، به چاوترووكانيك
سنوي فروشياريهكهيان كړي. نهویش پارهكاني خسته گيرفاني
و له ناوهراستی كه پرهكه دا بسكه ی سميلهكاني دهات.
(نهم خهكه خراپ ژههراوی كراون.)

دهييت پيش نهوهی پاره دروست بييت، بازار ههبووييت؟
دهييت كه يهكه م جار بازار دروست بوو، چوون بووييت؟
له ميشكي خويدها نهم پرسيارانهی دهكرد. نهيزانی بازار
گه وره ترين فريودهري مرؤقه. هر كالا يهك و ههرخوراك
و كه رهسته يهك كه و ته بازاره وه، به شيكي كالا و خوراكه كه
فريوده رانه يه. جا وهره له م سهرده مه دا بازار به م گه وهره ييه،
له شاريكي بچكولانهی وهك نهم شاره، نهم بازاره ی ههبييت،
دهيی له شاره گه وره كاندا چي روو بدات.

(ههتا بازارهكان گه وره تر بن، فريودان گه وره تره.)

نيگه ران نه بوو له بينيني نهو ديمه نانه. سوپاسی خوی
دهكرد هيشتا نه بوو ته كه سيك بازار بتوانيت فريوی بدات.
رازی بوو، به كه وا كونه كه ی و ميزه ره كاله وه بوو كه ی،
له ته ناننيك و قومی شهراب و چنگيک (كوته) ی پی بووايه،
گرنگی به هيچی ديكه نه ده دا. هر له قهراغ شاره كه
دهيان باخی سنوي لی بوو، شاريه كان له بريی په لاماردانی
سيو فروشيك، بچوونايه له و باخانه تيريان ده خوارد و به
سه به ته ش دهيان نه ينيه وه، لی پیده چوو هونه ره كه له هاوړه
فريوده رانه كه دا بييت، نهك له سيوه كاندا، بويه ليی گرد
بوونه وه.

(۱۷)

له تەنیشت گۆزه که ریک وه ستا.

له بهردهم دوکانه کهیدا له سهه بهردیک دانیشته.
گۆزه که ره که پارچه قورپیکی خستبوویه سهه ره ورده وه که ی و
دهستی دههینا به شانوملی قوربه که دا. به بی ئه وه ی سهه ی
بهرز بکاته وه، وتی، "مامه پیره تو له گۆزه که ناچیت!"
ئه ویش له وه لامدا وتی، "راست ده که ییت. من کریار نیم،
ریبوارم و که میک ماندووم، دوکانه که ی تو م کرده شوینی
حه وانه وه، گهر پیت ناخوش نه ییت."

گۆزه که سهه ی بهرز کرده وه و به ئه سپایی ته ماشای
کرد. له گهل ته ماشاکردندا زوو زوو دهسته قورپیه کانی خوی
دهژهند به ئاوی ناو قاپه که ی ته نیشتی و دیسان دهستی به
قوربه که دا دههینا یه وه. خه ریک بوو قوربه که ملیکی به رزی بو
دروست ده بوو. به دهه م کازه که یه وه که وته قسه کردن له گه لی:
"ئه زانی مامه پیره، ژیان وه که گۆزه وایه، خوت چونی
دروست ده که ییت، به و جۆره دهر ده چیت!"

وہلامى نہ دایہ وہ، ئەویش بەردەوام بوو لە قسەکانى
خۆى، "ئەم شارەى ئیمە شارىكى سەرسوورھینەرە، گەرچى
بچووکە، کەچى بەم بچووكیىەى خۆیەوہ زۆر دلگیرە. من
خۆم گۆزەكەر نہ بووم، لای یەكێك لە وەستاكان فێر بووم،
لەو پۆژەوہى دەستم چووتە ناو ئەم قورپەوہ، ھۆگرى بووم.
پاستییەكەى، ھۆگرى ھەرشتيك ببیت، ئەبیت بە بەشتیک لە
ژیانت، تەنانەت ئەو شتە پارچەقورتيكیش بێت. ژيانم بەبى
قورشتيكي كەمە. بێر لەو حيكایەتە كۆنە دەكەمەوہ كە
خۆمان لە قور دروست كراوین، ھەست دەكەم گالتەجارپیە
و لەوانەشە عەقلى من لەوہ لاوازتر بێت و گالتەجارپی نہ بێت.
چۆن دەبیت لە قور دروست كرايین؟ ئەى بۆ نابیت؟ ئەوہ
نییە من بە قور گۆزە و كووپ و چەندی شت دروست
دەكەم. بۆ نابیت خولقيتەرتيکیش مرقى لى دروست كرديت.
وا نییە، مامە پیرە؟"

ديسان وہلامى نہ دایہ وہ. گۆزەكەرەكە زانیى پێبوارەكە
قسەكەر نییە، خۆى وہلامى خۆى دایەوہ و وتى، "نامەوێت زۆر
سەرت بيشينم، ئەزانم مادوویت. بەم دەستە قورپاويیانەشەوہ
ناتوانم قومیک ئاوت بدەم، گەر ئەرک نہ بێت خۆت ھەلسە
لە ژوورەوہ مەرکانەكە ئاوى ساردى تێدايە، دەمت تەر بکە.
وہلامى نہ دایەوہ و بەبێدەنگى سەرىكى كرد بەناو
دوكانەكەدا، تا بنمیچی دوكانەكە گۆزەى جوانى جۆراوجۆر
ھەلچنرابوون، لەناو مەرکانەكە دۆلكەيەك ئاوى دەر ھینا و
بەدەم خواردنەوہى ئاوەكەوہ لە گۆزەكانى پوانى.

ھاتە دەردووە و بەشووی کەرەکە ی گرت و بەر لە
خودا حافیزی بە گۆزە کەرەکە ی وت، "ژیان ھەمیشە ھەنگاوێک
لە پێش مرقوئە وە یە."
خودا حافیزی لی کرد و پۆیشت.

(۱۸)

گولفرۆشېك له وبه ږي گوزه كره كه وه بوو.

ويستی تيځی په پښتیت، جوانیې گولـهـكان وهـستانـديان.
شـيـوازي دانانـيان تـهـواو سـهـرنـچـراکـيـش بوو. به شـيـوهـی پليـکـانه
گولـهـكان له ناو فـنـجـانـی بـچـوکـه له بـچـوکـه دا، له تـهـنـيـشت يـهـكـه وه
دانـراـبوون و بـق سـهـرـه وه هـلـچـنـراـبوون. پـيـزيـك گولـی زهـرد
و له ناوه پـاسـتـيانـدا گولـيـکـی سوور، پـيـزيـك گولـی سوور و له
ناوه پـاسـتـيانـدا گولـيـکـی زهـرد. هـرـكـه سـيـك به و ناوه دا تـيـده پـهـري،
خـوی نه ده گـرت و سـهـيـرـيـکـی دهـكـردن. كـاـبرـای فرـوـشـيـارـيـش
به خـوی و مـيـزـهـريـکـی گـهـوړهـی سـهـري و سـمـيـلـيـکـی قـيـته وه،
له ناوه پـاسـتـيانـدا كورسـيـيـه كـی دانـابـوو، قـاچـی خـسـتـبووـيه
سـهـر قـاچ. كه بـيـنـيـی ئهـم له بهـرـدهـم گولـهـكانـدا سـهـرـاسـيـمه
وهـسـتـابـوو، به گـالـته پـيـكـردنـيـكه وه پـځـی و ت، ”تـو تـهـمـهـنـی ئهـم شـته
جوانـانـه ت نه ماوه!“

نه مـيـش وه لـامـی نه دايـه وه و له جوانیې گولـهـكان راـدهـما.
كـاـبرـای فرـوـشـيـار ديسـانـه وه به تـانـه لـيـدانـه وه دهـسـتـی كـرده وه به
قـسـهـكـردن، ”دهـبايـه له كـاـتـی جوانـيـتـدا جوانـيـيـهـكان سـهـرـسـامـت

بکهن.

ئهم قسه يه ئازاري پي گهياند و ناچار وتي، "له ناو هه موو جوانييه کدا، ناشيرينييه ک هه يه." ريک مه به ستي ئه و بوو له ناو گوله کاندا دانيشتوو.

کابراي فروشياري له قسه که ي تيگه يشت و کپ و کر سهري خو ي داخست. ئه ميش وه ک بلي ي ده ميک ه جواني ي له جو ره ي نه ديوه، له بهرده مياندا وه ستا بوو. دهنگه که ي ناخي پي وت:

(ئه وانه جواني ي کاتين، بۆ جوانييه ک بگهري هه ميشه يي بيت).

يه که م جار بوو ئه و دهنگه شتيکي باشي پي بليت. به لام ئه م نارازي بوو لي ي و به خو ي وت، "جواني گهري بۆ ساتيکيش بيت، ههري جوانييه." له م کاتانه دا که ره که ي هه تا هتري تيا بوو ده ستي کرد به زهري ن. زهري نه که ي راي چله کاند. که چي خه لکي ناو بازاره که گو ييان نه دايه. سه يريکي خه لکه که ي کرد، سه ره تا وا تيگه يشت به دهنگه که ي بيزار بن، که زاني ي بيزار نابن، وه ستا تا له زهري نه که ي بوويه وه و به شوين خو يدا راي کيشا و رو يشت.

(زۆربه ي خه لک به دهنگي حه قيقه ت بيزار ده بن).

گوله جوانه کان له بهرچاوي نه ده رو يشتن و سه يري هه رلايه کي ده کرد، يه کيک له گوله کان ده هاته وه بهرچاوي جواني شتيک نييه په يوهندي ي به ئه مه نه وه بيت. پيرترين مروفي دنيا ده توانيت هه مان ئه و جوانييه ببيني ت، که گه نچترين مروف ده ببيني ت.

(۱۹)

ئىۋارە نىزىك بوۋىيەۋە.

منارەى مزگەۋتىك ديار بوو. بەرەۋ منارەكە چوو.
گەيشتە بەردەرگاگەى و خۇى كرد بە ژووردا. مزگەۋتەكە
خەۋشەيەكى گەۋرەى تيا بوو. لەتەنىشت دەستشۇرىەكان،
خەۋزىكى پر لە ماسى، دارتوۋىەكىش پر لە ھىلانەى چۆلەكە
خۇى دابوو بەسەر خەۋزى خەۋشەكەدا. لە دەرەۋە كەرەكەى
جى ھىشت، دواى خۇتەكاندن و شوشتنى قاچوقولى، لاي
خەۋزەكەۋە لەژىر سىيەرى دارتوۋەكە دانىشت. كەمىك
برىسى بوو، بەلام بىرى لەۋە دەرەۋە غەرىبە بەم شارە،
شەۋ چى بكات؟

يەكىك لە مزگەۋتەكەۋە ھاتە دەرەۋە. سەرەتا زۇر گوۋى
پى نەدا، كاتىك زانىي بەرەۋ پوۋى ئەم دىت، سەرى بەرز
كردەۋە، پياۋىكى پىرى پشتچەماۋە بوو. بەبى سەلام و كەلام
ۋتى، "ئەمە تۋىت... ئەمە تۋىت مىرزاى بالدار!"

كە سەرى بەرز كردەۋە، يەكىك لە ھاۋرى كۈنەكانى
خۇى بوو. ئەمىش بەزەردەخەنەۋە ۋەلامى دايەۋە، "ئەمە

تۆيت... ئەمە تۆيت... ژەھراوی کراویت!

دەستیان کردە ملی یەکتەری و دانیشتن باسی خۆیان
بکەن، هەرچەندە ئەم پیتی خۆش نەبوو باسی خۆی بکات،
کە چی دەکات و لەکوێیە، ئەما ھاوڕێکە ی نەیبڕییەو. هەر
لەو پۆژەوێ یەکیان ناسیبوو، تا ئەو پۆژە ی میرزای
بآلدار شاری جی هیشتوو، هەمووی گێرایەو. میرزا هەر
گوێی دەگرت و سەری بۆ دەلەقاند. لە گەرمە ی قسەدا بوو،
کەرەکە لەودیو دەرگای حەوشەو دیسانەو تا هیز ی تیا
بوو زەراندی. لەگەڵ زەرینی کەرەکە میرزای بآلدار وتی،
"ئەو دەنگە پاکتر و خوشترە لە دەنگی مرقۆی ژەھراویکراو."
ھاوڕێکە ی لە دلی گران بوو، بەس نەویست دەری بخات.
دوای قسەکە ی ئەویش بێدەنگ بوو. ماوەیە ک بەبێدەنگی
سەیری ماسییەکانی ناو حەوزەکەیان کرد. ئینجا ھاوڕێکە ی
پیتی وت، "ئەزانم غەریبی بەم شارە، ئەمشەو میوانی من بە."
میرزاش هیچی نەوت و بێدەنگییەکە ی نیشانە ی رازیبوونی
بوو. پێکەو چوونە دەرەو و رەشووی کەرەکە ی گرت بە
دەستیەو و بەرەو مالی ھاوڕێکە ی. پێش گەشتن بە مالیان،
سەری لە گوێچکە ی کەرەکە ی نزیک کردەو و چرپاندی بە
گویتدا:

(بەراستی من ئەک بەم شارە، بەم مرقۆی ژەھراویکراوانە ی
ئەم سەردەمەش غەریبم.)

(۲۰)

پيش خوى ناوبانگى گەيشتبوو.

ميرزاي بالدار ناويكى كۈنى ئەو بوو. لە گەنجيدا ھىندەي لەسەر بالندەكان خويندبوويەو، بە دەستى خوى كتيبيكى لەسەر نووسيپوون. لەسەر بەرگى كتيبەكە لەياتى ئەودى ناوى خوى و باوكى بنووسيت، نووسيپووى ميرزاي بالدار. دواى كتيبەكە ئەو ناود بىرا بەسەريدا، بەلام ئەودى ئاژاودەكەى بۆ دروست كرد، كتيبي خەونە بالدارەكان بوو. ئەو كتيبەى واى لى كرد چى ئايىنپەرور و چى كۈنەپەرستى سەردەمى خوى بن، دەمى لى بكنەو. لەو كتيبەدا باسى ئەو خەونانەى كردبوو، كە باليان ھەيە و مرقۇف لە سەرزەمىنيكەو دەبەن بۆ سەرزەمىنيكى تر. باسى لەو خەونانە كردبوو، كە تەنانت مرقۇقى بىدەستوپيش دەتوانيت بفرىت و دوور بگەويتهو. لەو ژيانە كۈنەى تييدا دەژيت.

پاش ئەودى شارەكەشى جى ھىشتبوو، خەلكەكە چىرۆكى سەرسەپريان لەسەر دروست كردوو. ھەندىك دەيانوت، بەرچەلەك دەچىتەو. سەر ئەو پەيامبەرەى لە زمانى

بالىدەكان تىگە يىشتى. ھەممەيىگە كىشى بۇ خۇھەلگىشان لەناو چايدەكاندا باسى لەو كىرىپ، گۈيە چەندىن چار خۇي گۈيى لى بىر لەگەل بالىدەكاندا قىسە كىرىپ، زامانى ھەممەيىگە زانىپ.

ھەر لە مىندالىيەتە دايىك و باوكى مىندىپ، دىۋى مىندى دايىك و باوكى، قەشەيەك لاي خۇي گۈيى دىۋىيەتە و بەختى كىرىپ، بەختىۋى ئەۋەت رۇزىك لە رۇزان گەۋرە بىت و بىت بە قەشەيەك و ئايىنى ئاشتى بىلە بىكەتە. كەچى ئەم ھەتە گەۋرەتە دىۋى، لە ئايىن دىۋىتە دىۋىتە. قەشە نەيدەۋىست ئازارى بىت، بە شىۋازە نەرمەكەي خۇي لەسەرى دىۋىستە و ئامۇزگارى دىۋىتە. ئامۇزگارىيەكانى لەم گۈيەتە دىۋىتە و لەم گۈيەتە دىۋىتە، تا وى لى ھەتە قەشە لى بىزىر بىر، بەلام دىۋىتە دىۋىتە و دىۋىتە لە ئامۇزگارىيەكانى ھەلگەت.

مىرزى بالىدار كەۋتە شىۋىن كىتەپ و مىزۋى و ناسىنى بالىدەكان و گىيەۋەدەكان و خەۋنە بالىدارەكان. كە شەرەكەشى جى ھىتە، زۆر كەس بىرۋايان و بىر كەسكە لە جىسى مۇۋى ناچىت. ھىچ گۈشتىكى نەدەۋىتە، لە زىيانىشدا ئازارى بە مىزۋىلەيەك نەگە ياندىپ، تا بىلى خۇيەۋىتە قىشتى سەردەمەكەي خۇي بىر. دىۋى بىلەۋىتە دىۋى كىتەپەكەشى، گالىتەي زۆرى پى دىۋى. خەلەك پىيان دىۋى، "ئاخىر مالىكەۋى لەم ھەممە شە گەۋرەيە دىۋى، بۇ لەسەر بالىدەكان و خەۋنە بالىدارەكان دىۋىستە. ئەم بىزىمان و بىگەلگەنى بىئاناسى يان نەياناسى، سىۋى چىيە؟ ئەۋەتە بەس بۇ ئەۋەتە باشى بىزىن. خەۋنە چىيە بىلى ھىتە يان نا!"

(گهر جوانییی قرینی بالندهیهک سه رسامت نهکات، گومان
له جوانییهکانی ناخت بکه.)

ئه وهنده چیرۆکی سه یرسه یریان له سه ره باس کردبوو،
تهواوی شارهکه دهیانناسی. خو گهر خه لکه که بیانزانیبایه
ئه م میزه ره سه ره میرزای بالداره، بیشک لیی کو ده بوونه وه
و پرسیاری چیرۆکهکانیان لی ده کرد.

(۲۱)

شەۋىكى فېتىك بوو.

ھاۋرىيانە پىڭكەۋە لە بەرھەيوانەكە دانىشتىن. بەرھەيوانەكە ئەپروانى بەسەر ھەۋشەيەكى پىر لە تەپەتيزە و پىياز و كەۋەر و تەماتەدا. دىار بوو دەمەۋ بەھاران ھەۋشەكەي كىردۈۋە بە كىلگەي ئەۋ سەۋزە و ميوانەي پىۋىستىن بۇ سەر سفرە. ژنىكى خانومانى دەمۈچاۋسىچى، ھەرچارە بە شتىكەۋە دەھنات بۇ لايان. ئىۋارەكەي مېشتىك بىرنىچ و تۇكاۋىكى لىئابوۋ. بىرنجەكە بۇنىكى خۇشى لىۋە بەرز دەۋوۋىيەۋە. لە كاتى نانخواردندا، دىار بوو ھاۋرىكەي ھىشتا قسەي ناۋ ھەۋشى مزگەۋتەكەي بىر نەچۈۋوۋىيەۋە، بۇيە پىرسىي، "بۇچى ژەھراۋى بووم؟" "شارەكانى ئەم سەردەمە، چ بچوۋك بىن يان گەۋرە، مەرۇف ژەھراۋى دەكەن!"

"ئاخر ھەز ئەكەم ھۆكەي بىزاتم؟"

"ھۆى ناۋىت، يەك پۇژ كە دەچىتە دەرەۋە، ورد بەرەۋە لە ژەھرانەي دەخىرنە ناۋ خەيال و بىر كىردنەۋە و ژيانتەۋە،

ئەوسا تېدەگەي من باسى چى دەكەم.

“ئەي چارە چىيە؟”

“من چارەي خۇمم كىرد، تۇش بە رېنگاي خۇت چارەي

خۇت بىكە.”

“من ناتوانم وەك تۇ بىكەم. تەنھا بۇ شەۋىك، بەس يەك

شەۋ، لەۋ ژنەم دوور بىكەۋمەۋە، ئەمىرم. بەردەۋام لە خەمى

ئەۋەدام رۇژنىك پىش من بىرئىت. دەيىت رۇژنىك بەبى ئەۋ

ژنەم چ ژيانىكى سەخت و پىئازار بەسەر بەرم. ۋا مەمبىنە

زەردەخەنە و رۇۋخۇشم، خەمى من ژنەكەمە، ژنەكەم بۈۋە

بە ھەۋو ژيانم، ئەۋ بىرۋات ژيانىشم دەۋرات. تۇ ھىشتا

نازانى لەگەل ژنىكدا بۈۋىت بە يەك جىابۈۋنەۋە چ ئازارنىكى

ھەيە.”

“بۇ رىزگارۋون لە ژەھرى شارەكان، تەنھا رېنگەي

تەنبايى چارەسەر نىيە.”

“دە باشە تۇ پىنم بلى، كامە رېنگا؟”

“من لە ژيانى تۇدا نىم، رېنگاكانى ژيانى خۇت، خۇت

باشتر دەزانى كامانەن.”

شتىكى نەۋت وردەكارىيى تىدا يىت، ھاورپىكەشى

دەيۈيىست بەباشى تىبگات و رېنگا وردەكەشى پىشان يىدات.

مىرزاي بالدار، بە ئارەزۈۋىيەكى زۈرەۋە ئانەكەي دەدا بەسەر

برىنجەكەدا و بە دەستە زىر و بارىكەكانى فشارىكى دەخستە

سەرى و لەۋسەرەۋە تىكەيەكى پىر لە برىنجى دەھىتا و بەنەرمى

دەخستە دەمى و كەۋچكىكى ئۇكاۋىشى دەكرد بەسەرىدا.

هەوايەکی فینتیک دەهات، سەر و ملی دەتەزاندا، تا درەنگانی
شەوئ پێگەوه دانیشتن و باسوخواسی سەردەمەکان کرد.
(سەردەمینگە، بێ ئەوەی بە خۆت بزانی، ژيانەت ژەهراوی
دەکریت.)

(۲۲)

شهو له پەردەم هەپوانەکه خەوتن.

خەونی بیینی، بۆ یەکەم چار خەوێکی ئێم چارە
جیاواز بوو.

له خەونیدا کۆمەڵیک کتیب بآیان هەبوو. (من ئەو
کتیبانەم خۆش دەوین که بآیان هەیە.)

هەر کتیبە بەستراپوو بە دەزوویەکەوه و دەزووهکانیش
بەستراپوون بە دەستەکانی ئەمەوه، کتیبەکان دەیاندا له
شەقەي بآل و ئەمیشیان له گەل خۆیاندا رادەکێشا. هەندیک
کاتیش خەیاڵیکیان پی دەبەخشی، که خۆی دەتوانیت بفریت.
بآلهکانی بەیەکدا دەدان و بەبی فشارخستەسەر دەزووهکان،
خۆی دەفری.

بەسەر کتوهکان، دەشتەکان، باخ و گوند و شارەکاندا
دەفری، بەرز دەبوویەوه، هیندە بەرز دەبوویەوه، زهوی
بچووک دەبووهوه له بەرچاوی. لهو بەرزایییهوه سەیری
زهویی دەکرد، لهناکاو میروولهیهک دەجوولا، که ورد
دەبوویەوه، سەیری دەکرد ئەوه میرووله نییه، مرقه! له گەل

پۆلەكتىبەكەدا بووبوون بە پۇلى بالدار. خەلكىكى زۆر، كە لە
مىروولە دەچوون، لە خوارەو سەيرى ئاسمانيان دەکرد.
بەسەرسامىيەو لە فرىنى پياويك و كىتبەكان رادەمان،
لە ھەموو لايەكەو پەنجەيان بۇ رادەكىشا و مندالانىش
بە سادەيى خۇيانەو بەرديان تىدەگرت و بەردەكانيان
نەدەگەيشتنە ئەو.

بەسەر دارستانىدا فرىن، ھەمان ئەو دارستانە بوو
لە خەوكانى ترىدا بىنىبووى. دارستانەكە دوو بەش بوو،
بەشە سووتاو و بەشە سەوزەكە. ھەر كە گەيشتنە بەشە
سووتاو، يەككە لە كىتبەكان، كە سەرقافلەى فرىنەكە بوو،
بە دەنگىكى خەمگىنەو وتى، "ئەو دارستانەيان نەسووتاندايە،
لانى كەم ھەزاران كىتبى پى دەنووسرا."

(دەختەكان كىتبىن، لىيانەو نەزىك بىت، لىيانەو قىر
دەبىت.)

كىتبىكى تر وەلامى دايەو، "تۆ راست دەكەى سەرقافلە...
تۆ راست دەكەيت. لەم جىھانەدا باخەوانىك نىيە گەمژە
بىت. ئەو ھەشى باخەوانەكان ژىر دەكات، دەختەكانن... بەلى،
دەختەكانن."

كىتبەكان لەناو خۇياندا خەرىكى باسکردنى درەخت بوون،
ئەمىش لە جىگاي خۇيەو شەرمى دەکرد، شەرمى لەو
دەکرد، لەم سەرزەمىنە ئەو ھەموو شتە باش و جوانە ھەيە،
بەردەوام مەرقۇف تىكيان دەدات، وىرانىيان دەكات، خراپىيان
دەكات. لە كاتىدا ئەو ھەى خاوەنى زەوييە، مەرقۇف خۇيەتى،
ئەو ھەى بەرپەو ھەى دەبات، مەرقۇف خۇيەتى. كە دەزانىت ئەم
سەرزەوييە مەلكى ئەو، ئىتر بۇ وا بىرەجمانە دەست لە

مېرئىشىنى خاك و خۇل

جوانييه كان ناپاريزيت.

(زەوى بە مرقەۋە ئاۋەداتە و ھەر مرقۇف خۇشى ويرانى
دەكات.)

(۲۳)

چو بۇ لاي بنوسهكه.

بۇ به يانييه كه ي دواي ناشتايي، به ره و بنوسه كه رويشت.
له گوشه يه كي بازاره كه، دوكانيك ي چكوله ي
به ته خته دروستكراو، كورسييه ك له ناوه پراستيدا و ده رگايه كي
بچكوله ي هه بوو، له ده رگاكه وه ده چوويته ژووره وه،
له پشتي دوكانه بچووكه كه وه، ده رگايه كي ديكه هه بوو، له
ده رگايه شه وه ده چوويته ژووره وه، يهك هۆده ي گه وره، كه
پري بوو له كتيبي ده ستنوس، له سه ر به فه كان دانرا بوون.
پياوئكي ته مه نماوناوه ندي سميلا زهره له پشت كورسييه كه وه
دانيشتبوو، خهريك ي تيگر تني كتيبيك بوو. پياوه كه هيتده
سيغاري كيشابوو، له گه ل تووكه كان ي لووت ي، له ريكي
كونه لووته كانيه وه بۇ خوار، دوو جۆگه له ي زهره هاتبوونه
خواره وه و هۆده كه ي قانگ دابوو.

له خوشي بينيني كتيبه كان، بيري چوو سلاو له پياوه كه
بكا. پياوه ي خاوه ندوكانيش گوئي نه دايه و واي زاني هه مان
ئه و خه لكه يه كه رۆژاته دين سه ير ده كه ن و له ژيانيشياندا

كتىپىك ناكىرن، گەر بيشىكرن، ناخويننهوه و له مالهوه له شوپىك دادى دهنين تا خەلك بىت بىپىنيت، تا دەرى بخات ئەهلى كتيپه.

بەناو كتيپهكاندا دەگەرا، چەندىن كتيپى ئەمدىوئەودىو كرد. (واى... كتيپهكانى ئەم سەردەمە چەند شتى پوچيان تىدايه.) كتيپىكى بەرچاو نەكەوت بەدلى بىت. زۆرپەى كتيپهكان ژەهرىك بوون بۇ خەوتنى مرۆف. بەشوين كتيپىكا دەگەرا ژەهرى تيا تەبىت. خەوتنى تيا تەبىت، شەپۆلىك بىت مرۆف تا كەنارى هوشيارى بىت.

دەستى نەكەوت. لە ئانومىدىدا لە ئاوەراستى ھۆدەكەدا وەستا و بىرى لە خۆى كردەود. پياوہ سەرى بەرز كردەود و كە چاوى پىى كەوت، بەشادومانيپەوہ وتى، "ئەمە تۆى بالدار؟" ئەويش سەيرىكى كرد و بىنىى ھەمان ئەو دۆستە كۆنەپەتى، كە لە كاتى فەقيپەتيدا لەسەر كتيپخويندەوہ گالتەى پى دەكرد. بەپىكەننەوہ پىى وت، "دەبايە بزەنم ئەم كتيپە بىكەلكانە ھىى تۆن! تۆ كەى ئەهلى كتيپ بوويت تا ئەمرو كتيپى باش لەلات دەست بكەويت. ھەركەسىك گوى لە قسەكانت بگريت، دەزانيت ئەهلى كتيپ نيت. ئەمە تۆى ھەى پەنجەشين!"

دايانە قاقاي پىكەنين و دەستيان كردە مى يەكترى. پياوہى سمىلزەرد و پەنجەشين چوويە دەرەوہ، لەوسەرەوہ لەگەل خۆى دوو پيالە چاي ھىنا. پيالەكان زۆر زەرىف بوون، مليكى بارىك، بە گولى سوور و سپى رازىنرابوونەوہ. "ئەوہ پيالەكانى بوخاران، قافلەچىپەكان لەگەل خوياندا دەيانھينن، چاي ناويان زۆر خۆشە." پەنجەشين بەم جۆرە باسى پيالەكانى كرد.

(۲۴)

بۆنى كىتپەكانى دەكرد.

بە بۆن كىتپە باش و خراپەكانى لەيەك جيا دەكردهوه،
لەمسەرى رەفەكانەوه تا ئەوسەرى، يەكبەيەك بۆنى كىتپەكانى
كرد. هېچ كىتپىكى بەدل نەبوو. رووى كرده دۆستەكەى و
بەخەمبارى پىنى وت، "داخەكەم، زۆربەى كىتپەكان ژەهر
دەريژن."

دۆستەكەى، كە ناوى سالمى پەنجەشىن بوو، سيفارىكى
پىچايەوه و بەدەم پىچانەوهى سيفارەكەوه زەردەخەنەيەكى
بۇ كرد و بەرسقى دايەوه، "گوى مەدەرى. سەردەمىكە
هەمووشت ژەهراوى كراوه، خۇ ناكريت لەم ژەهراويبوونەدا
كىتپەكان تاقانە بىننەوه، راستىت بوويت، لە بنەرەتەوه
بەشىك لە كىتپەكان بوون مرۆڤيان بەو دەردە بىرد."

"تو راست دەكەى... تو راست دەكەى، بەلام ئەوهى
حەقىقەت بىت، كىتپ دەبى وەك بالندە بىت، بالى هەبىت، گەر
نەشتوانىت لەگەل خۆى بەرزت بكاتەوه، دەتوانىت خەيالى
فرىن بخاتە ناو ژيانتەوه، (پىدەچىت ئەركە راستەقىنەكەى

کتیب کوتایي هاتییت.)“

خه مکی زور دای گرت و له گۆشه یه کدا دانیشیت. دوو کهس خویان کرد به دهستوو و سخانه که دا، یه کیکیان یه کسه ر دهستی برد له ناو ر هغه یه کدا کتیبکی دهر هینا و نه مدی و نه ویدیوی کرد و به هاوریکه ی نه نیشتی خوی وت، “نه مه ی بۆ ده کړیت، نه مه یه کیکه له و کتیبانه ی یه ک جار بیخوینه وه، بۆ هه میشه خه وت لی ده که ویت، تۆ نازانیت کتیب چۆن خه وت لی ده خات، کتیبکی نایینی نییه مرؤف غیری خه ولکه وتن نه کات، نه م کتیبه ش یه کیکه له وانه.”

نه یو یست تیکه لی باسه که یان بییت، قسه ی کریاره که بۆ هاوریکه ی راست بوو، یه کیک له و کتیبانه ی زۆرترین ژه هری پێوه یه، کتیبه کۆنه نایینییه کاتن. نه وانه زیندانیکن، هه ر خوینه ریک چوویه ناویانه وه، بۆ هه میشه له و زیندانه دا گیرۆده ده بییت. هینده ش شه رمی له خوی ده کړد، له رووی نه ده هات دهری بخات کتیبکی دهستوو سی پیه و هه ز ده کات بلاوی بکاته وه، ده ترسا له وه ی رووناکیی ناو کتیبه که هینده به هیز بییت، خه لکی شاره که به رگه ی نه گرن و دیسانه وه نه فرده تی لی بکه ن. ده میکش نا ئارام بوو، له دلی خۆیدا ده یوت، “بالدار له چی ده ترسیت، تۆ گه ر په شه بایه ک نه بییت له و کیوانه وه هاتییت، ئیتر بۆ ها تو ویت.”

(نه و مرؤفم خۆش ده ویت، ئیراده ی هینده به هیزه، هیچ سه رده میک ناتوانیت بیشکینیت.)

بەناو شارەكەدا دەگەرا.

يارمەتیی لە سالمی پەنجەشین خواست و ھاتە ناو
شارەكە.

جارچیيەك لەسەر سەكۆيەك ھاواری دەکرد، "خەلكینە،
ئەمەرق میری گەرە خەوتوو، با هیچ كەسێك بە دەنگی
بەرز لەتزیك كۆشكا قسە نەكات و بەخەبەری بەینیت،
ھەر كەسێك بەخەبەری بەینیت، سزای دەدەین."
(ئەوانەى لەسەر كورسیی دەسلەلات دادەنیشان، زۆربەیان
گەژەن.)

خەلكەكەش سەری پەزامەندییان بۆ ڕادەوێشاندا. میرزای
بالدار نەیدەزانى كۆشكەكە لەكوێیە، لە یەكێكى پرسى،
ئەویش بە دەست ئامازەى بە لای چەپ دا و بەرەو كۆشكەكە
كەوتە ڕى. كە گەیشتنە لای كۆشكەكە، چرپاندی بە گۆیى
كەرەكەیدا، "شتێك بكە." ئەویش خۆیئاسا بە دەنگی بەرز
دەستی كرد بە زەرپى. ئەو ناوێ شلەزا، خەلكەكە خۆیان
لێ دوور دەخستەو. دوو پاسەوان ھاتنە دەرەو و میرزای

بالدار و کهره که یان را کیشایه ژووره وه. میر به سهرو چاویکی
ترشاوه وه هاته خه وشه که و به بیته ده بییه وه هاواری کرد
به سه ریدا، "ناتوانی ئه و که ره بیده نگ بکهیت؟"

"قوربان، که ره همیشه هاوار دهکات و بیده نگی نازانیت."

"ئه سته غفوره لالا، یانی مه به ستت منه؟"

"نا قوربان مه به ستم که ره."

"تۆ خه لکی کویت؟"

"ئه و بناره."

"نیشته چیه؟"

"رێبوارم."

"بۆچی که ره که ت منی له خه و هه لساند؟"

"نیشی که ره که م ئه وه یه خه و تو وه کان له خه و هه لسنیت!"

"به نه فرهت بیت. دووری بخه نه وه له بهرچاوم تا شیتی

نه کردووم. ئه م شارهش پر بووه له شیت."

قۆلی خۆی و په شووه ی که ره که یان گرت و تا بهردهرگای

خه وشه رایان کیشان. په کتیک له پاسه وانه کان دلی پنی

سووتا، به ترسه وه وتی، "مالت ئاوا بیت، تا شیلایقکاری

نه کراویت، دوور که وه له م ناوه."

(ترسنۆکه کان هه میشه له نازار ده ترسن.)

که یفی به خۆی هات، خه وه که ی میری به زه پینی که ریک

تیک دا. گه ر یه ک-دوو جار خه بهریان بکردایه ته وه، ئه ویش

ئاوا که رانه هاواری نه ده کرد.

(دانیشتن له سه ر کورسی، گه ورهت ناکات.)

(۲۶)

بە كۆلانىكى باريكدا تىپەرى.

مناردى مزگەوتىك لە ناوۋەراستى كۆلانىكەدا خۇي قىت
كردىۋويەۋە.

لەژىر سىنبەرى منارەكە دانىشت و كوپەشەراپەكەي دەر
هېنا و دەستى كرد بە خواردەۋەي شەراب. هېشتا دوو
قوم شەرابى خواردېۋويەۋە، مەلای مزگەوتەكە لە بازار
گەراپەۋە، بىنىي كەسىك لەژىر سىنبەرى منارەكە مەي
دەنۇشىت، چاۋى چوۋە پشت سەرى، ھەر لە دوورەۋە
دەستى كرد بە شەپشەكردن و جنىۋدان. "ھەي بىئابروو...
ھەي لەخوانەترس... ھەي دوژمنى خوا... ھەلسە، ھەلسە
لېرە، تا ئەم ناۋەشت پىس نەكردوۋە! تۆ شەرم ناكەيت بەم
سەر و تەمەنەتەۋە مەي دەنۇشى؟"

خۇي تىك نەدا، دەستى برد گۈزەشەراپەكەي بەرز
كردەۋە و پر بە دلى خۇي يەك قومى ترى لى دا و
قولپىنەيەكى بۆ كرد و ھەلسايە سەر پى، دەستى خستە
سەر سنگى مەلاكە و بە شىۋازى خۇي جواپى دايەۋە،

"من ئەم شارەم پيس كىردوۋە يان تۇ. ئەم منارەيەى پىشتى سەرم دەيىنى، ئا ئەم منارەيە رۇژانە ئىشى ژەھراۋىكىردىنى ژيانى خەلكە. تۇ بۇچى تۈزىك دەمت پاك ناكەيتەۋە، ھەست ناكەيت دەمت زۇر پيسە!"

مەلاگە نىۋچاۋانى دا بەيەكدا و پالېكى پىۋە نا، "بىرۇ ئەۋلاۋە، بۇنى دەمت رۇژەپىسەك دەرۋات." "جا بۇنى شەراب پيسە، يان بۇنى ئەۋ ژەھرەى لە دەمى تۈۋە دىتە دەر. خۇ من خەرىكە دەخنىكىم كە دەمت دەكەيتەۋە، ئەزانى بۇنى وشەكانى ناۋ دەمت چەند پيسە." "يا خەۋلە ۋەلا... ئەمە چ ئەھرىمەنىكە بەرۋكمان بەر نادات."

"من ئەھرىمەن نىم، لە تۇش زۇر باشتر خودا ئەناسم. ئەشزانم خودا لە ھەموو شىۋىنىك بىت، لەناۋ ئەۋ دالە پيسەى تۇدا نىيە. ھاتووم تا پىت بلىنم، ئىتر ژيانى خەلك ژەھراۋى مەكەن، با باش بزانىت مەستىش نىم، تەنھا وىستىم تىت بگەيەنم لەژىر سىيەرى ئەم منارەيە بۇيە شەرابم خۋاردەۋە، تا پۇجم لەۋ ژەھرە بپارىزم كە لەۋ منارەيەۋە بلاۋ دەكرىتەۋە."

مەلا رەنگى سوور و شىن بوۋيەۋە، نەيدەزانى چى بكات. نە لە پروۋى دەھات پىايدا بكىشىت، نە پىشى دەكرا جۋابى بداتەۋە. ميرزاي بالدارىش رەۋتى خۇى تىك نەدەدا، تا دەھات، دەنگىشى بەرزتر دەكرەۋە بەسەرىدا. بەگالتەپىكرىنىكەۋە چاكى مەلاگەى گرت، "چىيە خۇت لەژىر ئەم چاكەدا شارۋەۋەتەۋە، ۋا دەزانى بە چاكىكى لەم جۈرە ئىتر ژەھرەكەى ناخت دەبىتە دەرمان. دە برو ھەى

ژەھراوى..."

مەلا زۇر لەسەرى نەرۋىشت و خۇى كىردەو بەناو
مىگەوتەكەدا. ئەمىش شەرابەكەى پىچايەو و بە ھەمان
كۆلەندا بەرەو خوار بوويەو.
(خەنجەرەكەت دەر يىنە، بىدە لەو شويتەى مروڤ بەئاگا
دېنىتەو.)

(۲۷)

مەۋرىك ھات.

لە چاۋترووكانىڭدا بارانىكى بەخوپ داي كىرد.
مىرزا و كەرەكەي خۇيان دايە ژىر پاسارىك. بارانەكە
بارانى بەھاران بوو، ھىندە بەخوپ بوو، لە چاۋترووكانىڭدا
تەپتۇزى ئاۋ كۆلانەكانى شىلا و كىردى بە قوراپويكى
خەست و جۇگەئاۋى قوراپوى بەرز بوۋىيەۋە.

(ھىچ بارانىك ئەم شارە پاك ناكاتەۋە.)

لەبەر ئەۋەي قوراپوى نەبىت، كەۋاكەي ھەل كىرد و
پانتۇلەكەشى تا نىزىكەي ئەرتۇكانى ھەل كىشا. مىزەرەكەشى
لەسەر سەرى داگرت و خىستىيە ژىر بالى.

سەيرى دىمەنى بارانبارىنەكەي دەكرد. تىۋكەبارانەكان
بەشۈين يەكدا، بەخىرايى لە سەرەۋە دەھاتىن و دەكەۋتنە
سەر زەۋى و لەگەل كەۋتتىيان بۇ سەر زەۋى، بەرز
دەبۈنەۋە و دەنگىكىيان لىۋە دەھات. لەۋسەرى كۆلانەكە لە
خۇشىي باران و قوراپو، كۆمەلىك مىندال ھاتبۈنە دەرەۋە،
لەناۋ قور و چلپاۋەكەدا كىردبۈۋىيان بە پۇژى خۇيان.

(مندا لان ھەمىشە بەشۈيىن شتە جوانەكاندا دەگەرېن.)
 سەوزەفرۇشېك عەرەبانەكەي سىخناخ كىردىبوو لە سەوزە.
 لە خۇشى بارانەكە و تەركىدن و شوشتنەوہى سەوزەكان،
 لەژىر بارانەكەدا بە دلىكى خۇشەوہ پالى بە عەرەبانەكەوہ
 دەنا و ھەر لەخۇيەوہ پىدەكەنى. (باران خەمگىنى دەسرىتەوہ.)
 كابىراي عەرەبانچى گەيشتە لای مىرزا و بە بوويەكى
 خۇشەوہ پىنى وت، "خەيف... خەيف... بۇ تۇ، خۆت لەم
 جوانىيە لا دەدەيت!"

مىرزا بە خۇيدا چوويەوہ، راستى دەكرد، خۇلادان لە باران،
 خۇلادانە لە جوانى. قسەي عەرەبانچىيەكە لەگەل تىۋكەكاندا
 بەر بوويەوہ سەر زەوى و بوو بە جۇگەيەك ئاو بەئاو
 كۇلانەكەدا بەرەو خوار پۇيشت، عەرەبانچىيەكە تۆزىك دوور
 كەوتەوہ، مىرزا ھەنگاويك لەژىر پاسارەكە ھاتە پىشەوہ، دوو
 تىۋك باران بەر لووتى كەوت و زەردەخەنەيەكيان خستە
 سەر بوخسارى. مىزەرەكەي لە بن بالى دەر ھىنا و خۇي
 دايە بەر بارانەكە.

(گەر باران پاكمان نەكاتەوہ، ھىچ ئايىنىك پاكمان
 ناكاتەوہ.)

تا چىژ لە بارانەكە بىيىت، ماوہيەك بەبى جوولە وەستا.
 تىۋكەكان نەرم نەرم شان و مل و سەرلووتيان تەر دەكرد،
 ھىندە بەشۈيىن يەكتىرىدا ھاتنە خوارەوہ، لەسەر لووتىەوہ
 دلقەئاو قەتارەي بەست و بەر بوونەوہ سەر پىشى و
 تەريان كىرد. ئىنجا كە تەر بوو، پەشووہى كەرەكەي
 گرت و بە كۇلانە قورايويەكەدا شلپەشلپ بۇ گۆشەي لای
 دەستەراست پۇيشتن.

(۴۸)

زەنگی که نیسه که

له گهل لیدانی زەنگی که نیسه که دا، خوی و که ره که ی
راچله کین.

(وای خودایا، هه موو شوینیکی ئەم شاره تەراوه به
ژههر.)

که ره که ی که و ته پینشی و جله وه که ی بو شور کرد،
شوین که ره که ی که و ت و خوی کرد به ناو که نیسه که دا. که
قه شه له وسه ره وه بینیی پیاویک و که ریک وه ژوور که و تن،
به هه له داوان هاته به رده میان و دهسته کانی کرده وه، "بو
کوئی؟"

"دهچینه ناو که نیسه که."

"ئەم که نیسه یه پیروژه نابیت، که ریک بچیتە ناویه وه."

"ئەم که ره چ جاوازییه کی هیه له گهل ئەو که رانه ی

هاتوچوی شوینه پیروژه کان ده که ن؟"

"زمانت بگره پیره پیاو. ئیره شوینی خودایه رستیه،

ده ته ویت به م که ره وه بینته ژوره وه و بیحورمه تی بکه ی ت؟"

“نا قەشەي بەرین، من نەھاتووم کەرەکم بەینم، کەرەکم
ھاتوو و منی ھیناوە. شوینی من ئەم ژەھرخانانە نییە، کەر
بۆچی بۆ ئەم شوینانە ناییت؟ بۆ مەگەر پەيامبەرەکت
کەریکی لەگەڵ نەبوو؟”
“بە لەگەڵی بوو.”

“باشە پەيامبەرەکت پیرۆزە یان شوینەکە؟”
“بێگومان پەيامبەرەکم.”

“کە وایە، ئەو بۆچی بە کەریکەووە بۆ ھەموو شوینیک
دەچوو؟ کەچی ناییت کەر بیتە ناو شوینە پیرۆزەکانەو؟”
قەشە دەمی بوو بە تەلەي تەقیو. نەشیدەتوانی پێگەي
بدات بچیتە ژورەووە. وەلامیکی قاییلکەریشی لا نەبوو،
سوور ھەلگەرابوو. میرزا زەردەخەنەيەکی تیگرت و جلەوي
کەرەکەي گرت و بە دەنگی بەرن، بۆ ئەوەي قەشە گوئی لی
بیت، بە کەرەکەي وت، “ئێرە شوینی تو نییە، کەر ئەوەنە
زۆرە، ھەرگیز پێگا نادن شوینی تو ھەبیت.”

قەشە قسەکەي زۆر پێ ناخۆش بوو، لە مەترسیی جوابی
خراپتر، بێدەنگی ھەلبژارد. میرزا و کەرەکەي لە دەرگاکی
خەوشەکە بەدەر کەوتن و ون بوون.

(ھەتا شوینە ئایینیەکان زۆر بن، عەقل کەمە.)

(۲۹)

تەقەتەقەك دەھات.

تا زیاتر نزیك دەبوونەو، دەنگی تەقەكە زیاتر دەكەوتە
بەر گوئ.

دوو ئەسپ لە بەردەرگاگە وەستابوون، سەمكۆلانیان
بوو. سەریان خستبوو و ناو توورەكە ھەلواسراوێكەى ملیان
و دەلەوەرەن. دەنگی تەقەكان لە ژوورەو دەھات. میرزا
سەریكى لار كردهو و بۆ ژوورەو، بیینی ئالکەریك خەریكى
ئالکردنى ئەسپىكە. یەكسەر دەستى برد بۆ توورەكەكەى
بەر كەمەرى. لەناو توورەكەكەدا چەند درھەمىكى دەر ھیئا و
خستىیە سەر لەپى دەستى. دەستى درىژ كرد بۆ ئالکەرەو
و پىتى وت، "ئەم درھەمانە بەشى ئالى ئەم كەرەم دەكەن."
ئالکەرەكەش یەكیكىانى ھەلگرت، ھەر ئەمە بەسە.

میرزا دەستىكى خستە سەر ملی كەرەكەى و وەك
بلىنى قسە بۆ مرقۇئىكى زۆر ئازیز دەكات، پىتى وت، "ئاخر
ھاوسەفەر، تۆ بۆچى خۆت دەكەیت بە شوئىنانىكدا شوئىنى
تۆ نییە، ئەمە شوئىنى تۆیە، ئەمە بۆ جووتىك ئالى باش و

دەنگخۆش دەخمە ژۆر سەمەكانت. بە كەيفى خۆت غار بدە
و ھەلبەزودابەز بکە.

لە بەردەرگا كە دەستان تا ئەسپەكان تەواو بوون. دەستا كە
چوار نالى تازەى دەر ھىنا و كەرەكەيان پاكىشاىە ژوورەو.
كەرە بەبى ھىچ لاسارىكردنىك قاچىكى بەرز كوردەو و ميرزا
قاچى كەرەكەى خستە سەر ئەژنۆى و ناكەرەكەش تۆزىك
سەمەكانى بۆ قاشى و نالەكانى خستە سەر سەمەكانى و بە
بزمار كوتىنى. ساتى ناكردنەكەى دووسى جبار خەرىك
بوو بزمارەكان خوار بکەن و بىپىكىت.

لەناو ھۆدەى ناكردنەكەدا، كوورەيەك ھەبوو. كوورەكە
سوور سوور بووبوویەو. گەرمای كوورەكە ژوورەكەى
ھالوى كردبوو. دەستای ناكەرەكەش ھەموو گيانى لە
ئارەقەدا خوسابوو.

(گەرمى ناخى مرۆف، لە گەرمى كوورەيەك دەچىت،
رەقىيەكان دەتوینتەو.)

بەبى لاسارىى كەرەكە، ناكردنەكەيان تەواو كرد. دواى
نالەكان، كەرە وەك شتىكى غەرىبى بەسەر ھاتىت، دووسى
جوولەى بە دەست و پىيەكانى كرد. لەتەك ھەر جوولەيەكدا،
دەنگى نالەكان بەرز دەبوویەو.

ميرزا ئاسوودە بوو. كىشەى نالى كەرە بۆرى ئەما، لە
رینگادا كە دەھاتن، لە ترسى بىنالى بە شوینىكدا دەپۆشت،
بەردەلانى تىدا نەبىت. ئىستا ئىتر خەمى بەردەلانى ئەما،
دەتوانىت بە دارودیواردا بروت.

(ھاوسەفرەكەت ھەرچى بىت، بەشىكە لە ژيانت.)

(۳۰)

رەۋتى رۇيشتى كەرە گۇرا.

ملى خۇي بەرز كرىبوويەۋە و بەئەسپايى قاچەكانى
خۇي دادەنا.

لەگەل ھەر قاچدانانىك، دەنگى خورپەيەك بەرز
دەبوويەۋە و قاچە بۇرەكانى دەچەقىن بەناو قوراۋەكەدا. وا
رەۋتى رۇيشتى گۇرابوو، لە ئەسپىك دەچوو لە مەيدانىكى
ئەسپسوارىدا. زووزوو سەرىكى يا دەدا و پرمەيەكى بۇ
دەكرد و كلكى خۇي دەكىشا بە كورتانەكەدا، شلپەي دەھات.
مىرزا دەيزانى كەرە شانازى بە خۇيەۋە دەكات و
دەپەۋىت رەۋتى رۇيشتى خۇي دەر بخات.

بارانەكە خۇشى كرىدەۋە. چاۋە گەۋرە و رەش و تەرەكانى،
ۋەك مزراحىك دەسوورانەۋە و سەيرى ئەملا و ئەۋلايان
دەكرد. توۋكە بۇرەكانى سەر مىلى درىژ بوۋبوون. كە با
دەھات، لەمدىۋەۋە دەيخستىن بەۋدىۋدا. رەنگە بۇرەكەي بە
ھۇي چاخىيەۋە، ھىندەي تر بۇر بوۋبوو. لەخوار رانەكانىيەۋە
پەلەيەكى سىپى تا سەر سىمەكانى رۇيشتىبوو.

كورتانىكى سوورى كالى بەسەرەو، قەپۇزىكى مەيلەو
 رەش، تووكى سەرئەژنۇكانى وەرىبوون و سىپيان دەكرەو.
 دوو گوىى قوت، تووكە ناسك و نەرمەكانى گوىيەكانى
 بارانەكە نووساندبوونى بەيەكەو و جۆگەلەيان بەستبوو.
 مىرزا بە گۆرىنى رەوتى رۇيشتى كەرەكەى پىكەنىنى
 نەدەھات. دەيزانى گيانەوەرەكانىش بەشەك لە جوانىيەكانى
 خۇيان دەبىن و شانازى پىو دەكەن، بەتايىبەتى چوارپىكان.
 ئەسپ يەكتە لە گيانەوەرەكانەى كە خۇى دەزانىت جوانە.
 بىھوئەت جوانىيەكەى خۇى پىشانىت بدات، زور بەنازەو
 پىشانىت دەدات و بەبى ئەوەى زمانى بەكار بەئىنىت، پىت
 دەلىت، "من جوانم."

كەرە بۆر ھەستى بە جوانىيەكەى خۇى كرەبوو.
 بەلاى دەستەچەيدا سوورپانەو، لەوسەرى كۆلانەكەو
 رېرەويك ديار بوو، رېبواران ھاتوچۇيان پىدا دەكرە.
 گەيشتە سەر سووچى رېرەو، لەوسەرەو دوو
 ئەسپسوار پىش قافلەيەك كەوتبوون. خەلكەكە خۇيان لا دا و
 دواى ئەسپسوارەكان قافلەيەك ھات. لە ناوەرەستى قافلەكەدا
 ئەو مىرەى كەرەكە لە خەو ھەلى ساند، لەناو ەرەبانەيەكى
 ئەسپدا پالى دابوويەو، پىش و دواى ئەسپسوار بوون.
 (خەيف نىيە بەو چوارپىيە دەلىن كەر و بەوانەى سەر
 كورسىيى فەرمانرەوا دەلىن مرۇق.)

گەيشتە ئاستى ئەمان، مىر بەمۇنى چاويكى تى بىر
 مىرزا زەردەخەنەيەكى بۆ كرە و كەرەش وەك بلىت
 دەيناسىتەو، ھەتا ھىزى تيا بوو زەراندەى.

(۳۱)

شاره‌که ته‌واو پيس بووبوو.

خهلکی ناو شاره‌که بهو شتانه‌وه سه‌رقال بوون، که شتی کاتی بوون.

ميرزای بالدار هه‌ستی به‌وه کرد ده‌بیت ئەم شاره ده‌سکاری بکړیت، یانی هیچ نه‌بیت ده‌سکاریی زمان و خه‌یالی خه‌لکه‌که‌ی بکړیت، ئەوانه‌ی بیر له ده‌سکاریکردنی شاره‌کان ده‌که‌نه‌وه، وا ده‌زانن ده‌بیت ده‌ست بۆ شه‌قام و کۆلان و بازاره‌کان بیهن، بیئاگا له‌وه‌ی ئەو شوینانه مرو‌قه‌کان ناگۆړیت، ئەوه مرو‌قه‌کانن شوینه‌کان ده‌گۆړن. ده‌سکاریکردنی زمان و خه‌یالی مرو‌قه‌کان، ده‌سکاریکردنی دونیا‌یه.

بیری له‌وه ده‌کرده‌وه له‌کوینه ده‌ست پی بکات، کاتی خوی ته‌نگه‌تاویان کرد و دوور که‌وته‌وه لییان، ده‌ستی بۆ خه‌ونه‌کانیان بردبوو، ئەم چار پیویسته ده‌ست بۆ دوو شتی تر بیات، له‌وه‌ی پیشوو قورستر و زحمه‌تتره. (هه‌موو سه‌رده‌میک، پیویستی به زمانیکی تازه هه‌یه.)

دهستخستنه ناو خه يال و زمانيان، ويران و شيتيان نه کات
باشه. نه وان رازی نه ده بوون کهس دهست له خه ونه کانيان
بدات، نه بيت بو زمان و خه ياليان چند نازار بکيشن، بگورين
بو سهرده ميکی نوئ. (هموو سهرده ميکی نوئ، پتيويستی به
خه يالی نوئ ههيه.)

له سهر سووچی ريزه وه که، دوش دامبوو. سه يری
خه لکه که ی ده کرد قسه ده کهن. سه يری دوکاندار و کرياره کان،
سه يری ريزواره کان و دهستگيزه کان. ههر هه موويان خه يال و
زمانيان هينده کون بوو، ليکترازانيکی خستبوويه نيوانيانه وه.
نه وان نه يانده زانی نه وه سهرده مه که نييه تا ديت له يه کتريان
دوور ده خاته وه، نه وه زمان و خه ياليانه نه م درزه ی دروست
کردو وه. له م ده رک کردنه دا، به په شوکاوييه وه دهستی برد بو
تويشه به ره که ی، به دهسته کانی تيشو وه که ی گوشي، گومانی
ونبوونی دهستوو سه که ی دای له بير کردنه وه ی. باش بوو
دهستوو سه که له ناو تيشو وه که دا مابوويه وه. ناهيک هاته وه
به به ريدا و له بهر خويه وه وتی، "دهرمانی دهردی ئيوه لای
منه."

له و کاته وه ی هاتبوويه ناو شاره که، ته نها شتيک زور
ليني ورد ده بوويه وه و سهرنجی ده دا، شيوازی قسه کردني
خه لکه که ی بوو. نه م خوی له گوشه گيرييه که يدا که يشتبوويه
به رزاييه ک، له و به رزاييه دا زمانی نوئ، خه يالی نوئ
دهيتواني بيگه یتیت به په ييردن به خه ونه کان. ده شيويست
هه مان دوخ به سهر خه لکی نه م شاره دا نه زموون بکات،
بينه بهر له وه ی دونيا که ی نه و، ناسوکه ی به رده می نه و،
له ته ک نه م خه لکه دا نه رز و ناسماني جياوازه. ناسان نييه

بته‌ویت ده‌ست بڅه‌یته ناو خه‌یال و بیرکړدنه‌وه‌ی ته‌و
هم‌وو خه‌لکه‌وه. له‌وه‌ش قورس‌تر ته‌ریت‌پاریزه‌کانن، که
ده‌پنه‌ دوزمنی هم‌وو ده‌نگیک و دونه‌یاه‌کی نوئ. خویشی
دانا‌بوو ږووبه‌ږووی چی ده‌پته‌وه، ته‌ما ږوایه‌ک بوو له‌م
ږوایه‌دا ویرانی‌شیان بکړدایه، ویرانییه‌که‌ی پی باشت‌ر بوو، تا
خو‌گو‌نجانیک له‌گه‌ل سه‌رده‌مه وه‌ستاوه‌که‌دا.

(٣٢)

له‌ناو ده‌ست‌نوسه‌كاندا دانیش‌شت.

یه‌ک‌یک له‌و کتیبه‌چاک‌کراوانه‌ی له‌ گوشه‌ی سه‌ره‌وه‌ی
کتیبه‌كاندا ده‌ر هینا.

کتیبه‌ی شیعری بوو، هیی یه‌ک‌یک له‌ شاعیره‌کانی ئەم
شاره‌ به‌ سه‌ه‌ک‌یک‌ کۆنه‌وه‌، به‌ زمانیک‌ی چ‌ری ئالۆزه
نووس‌رابوو. پیده‌چ‌وو شاعیره‌که‌ی، گه‌رچی ده‌رده‌دی زور
له‌ شیعره‌کانیدا خ‌ویان ده‌ر خ‌ست‌بوو، ئەما ویست‌بووی به‌
زمانیک‌ی ئالۆزی فره‌مانا بینووس‌یت، بۆ ئەوه‌ی هه‌موو‌که‌س
لیی تینه‌گات. شاعیرانی ئەو سه‌رده‌مه‌، هه‌ریه‌که‌یان دوو-
سی زمانی بیگانه‌ی ده‌زانی. له‌ناو شیعره‌کانیاندا بالاده‌ستی
زمانی خ‌ویان ده‌ر ده‌ی‌ری. ئەوه‌نده‌ی به‌لایانه‌وه‌ گرنگ بوو
له‌ ڕینگه‌ی بالاده‌ستی زمانه‌وه‌ وینه‌ی جوانی ژیان و مرؤف
بنه‌خشین، ئەوه‌نده‌ به‌لایانه‌وه‌ گرنگ نه‌بوو یاسی ئەو شتانه
بگه‌ن، که‌ ده‌ییت شاعر یاسیان بکات.

هه‌ندیک‌یشیان شاره‌زا بوون له‌ جوانکردنی ده‌رده‌کانی
خ‌ویان و کردنیان به‌ شاعر. به‌سه‌رنجه‌وه‌ به‌یت دوا‌ی به‌یت

شیعره‌کانی ده‌خوینده‌وه. له به‌یتێکدا روخساری ده‌دا به‌یه‌کدا
و له‌بەر خۆیه‌وه ده‌یگوت، (ئهمه زنجیرکردنی مروڤه، بیان
شیعر؟)

له به‌یتێکی تردا زهرده‌خه‌نه‌یه‌کی بۆ ده‌کرد و دووباره
ده‌یگوت، (به‌نه‌فره‌ت بی‌ت ئه‌وه‌ی پتی وایه شیعر هه‌ست و
نه‌سته.)

بهم جۆره پهره‌ دوای پهره‌ هه‌لی ده‌دایه‌وه و له
هه‌رشوینێکدا ده‌وه‌ستا، تانه‌یه‌کی پێدا ده‌کێشا. شتی‌ک زۆر
نازاری ده‌دا، لاوازیی زمانی شیعره‌کان و خه‌یالی شیعره‌کان
بوو. ئه‌وه‌ی له‌ گۆشه‌گیریدا بوویه چه‌قی بیرکردنه‌وه‌ی و
کردی به‌ خه‌می خۆی، ئیستا له‌ناو کتێبه‌خانه‌دا به‌دی ده‌کریت
و وزه‌یه‌کیان دایه‌وه به‌ری. واته‌ هاتنه‌که‌ی بۆ ناو شاره‌که،
هاتنێکی بیسوود نه‌بووه. (به‌راستی ئهم شاره‌ پێویستی به
بیرکه‌ره‌وه‌یه‌ک هه‌یه تا له‌وه‌وه‌ موو ژه‌هره‌ بزگای بکات.)
سالمی په‌نجه‌شین له‌وێ نه‌بوو. که‌ هاته‌وه، به‌پێکه‌نینه‌وه
سه‌یرێکی کرد. میرزای بالدار وا به‌قوولی چووبوو به‌ ناو
شیعره‌خانه‌وه، باش ناگای لی نه‌بوو. ئه‌ویش خۆی تێک نه‌دا
و ڕۆیشته‌ ده‌ره‌وه و به‌ دوو چایه‌وه گه‌رایه‌وه. یه‌واشی‌ک
چایه‌کانی له‌ به‌رده‌میدا دانا و له‌سه‌ر کورسییه‌که‌ی خۆی
دانێشت.

میرزا سوپاسی‌کی کرد و به‌ ڕوویه‌کی گه‌شه‌وه، که‌ ئه‌وه
یه‌که‌م جاری بوو ناوا ڕووی گه‌شی لی ببینریت، پرسیی،
"ئهمه‌ کییه‌؟"

"ئوه‌ یه‌کیکه‌ له‌ شاعیره‌ به‌ناوبانگه‌کانی ئهم شاره‌!"
"به‌ه... به‌ه... ئهمه‌ به‌ناوبانگه‌کیان و باشه‌که‌یان بی‌ت،

دەبىت خراپەكەيان چۈنچۈنى بىت.
"بۇچى ۋا دەلىت، شىعرەكانى زۆر ناسك ۋ جوانن!"
"شىعر بە ناسكى ۋ جوانى نابىت بە شىعر."
"ئەى بە چى دەبىت؟"
"بە خەيالى نوئ، بە زمانى نوئ، بە ياخيپوون دەبىت بە
شىعر."
"شەكەم لى قورس مەكە."
"نا، قورسى ناكەم، بەس تىناگەيت چى دەلىم."
"تەدەگەم، بەس لە ئىستادا تىناگەم!"
"باشتر، ھەر تىمەگە. رۇژىك دىت تىدەگەيت چ زەنگىكم
لىداۋە."

(۳۳)

دۆستى ئازىز دەپت قسە بکەين!

ئەمەي بە سالماي پەنچەشىن وت و کتیبە شىعەريەكەي
خستەو سەر رەفەكەي سەرەو. ئەو كۆتەرەيەي لە ژىرىدا
بوو، راي كىتايە ئەملاو و لەتەنىشتىو دانيشت، دەسەتكي
هيتا بە پىشىدا و لووتى خوى خوراند، مېزەرەكەي لەسەر
سەري داگرت و لەبان يەكك لە كتیبەكان داي نا، پرووى تى
کرد و بە شىوہيەكي پژد دەستى کرد بە قسەکردن.
"من ھەست بە شتەك دەكەم، ھەست دەكەم تەنھا ھەست
نەي، بە بىرکردنەو گەيشتووم بەمە، ئىمە ھاوړى و دۆستىن،
تو ئەتوانىت يارمەتيم بدەيت، تۆ نيوەي كارەكە دەكەيت و
نيوہكەي تريشى كە لەسەر شانى منە، تەواوى دەكەم!"
"خەريكە دەمترسىنىت!"

"نا... ناتترسىنم، ترسى تيا نەي، كاسپىيەكي باشە بۆ تۆ.
ھەرچى پرووہ پرووى كارەكەت بکرىتەو، يەخەي تۆ ناگرن،
يەخەي من دەگرن. شەريك ھەلدەگىرسىنم، لەم شەرەدا يا
بەتەواوہتى دەربەدەر دەبم، يان ھەموو ئەوہى تۆ دەيبىنى

لەم ھۆدەيەدا، كەلكى قرووشىكى نامىنىت.

"جا براكەم بۇ مالى خۆم كاۋل بكەم، لە داراي دونيا ھەمە و نىمە ئەم كىتپانەيە، كە بە رەنجى شانى خۆم چاكەم كىردوون، بۇ كارىك بكەم كەلكيان نەمىنىت و بكەوم."

يەك قاقاي لىدا. واى، چەند سالىك بوو ئاوا پىنەكەنىبوو. قاقاكەي لە دلەوہ بۇ ھات. دەنگى قاقاي پىنەكەنىكەي بەناو ھۆدەكەدا بلالو بوويەوہ و خۆي كرد بەناو كىتپە كۆنەكاندا. كەرەكەي، كە لە بەردەم دوكانەكەدا وەستابوو، بە دەنگى قاقاكە جوولا و سەرىكى كرد بەناو دوكانەكەدا. دوو رېئوارىش تىدەپەيىن، بە دەنگى قاقاكە وەستان و زەردەخەنەيەكيان بۇ كرد.

دەستى خستە سەر شانى سالمى پەنجەشىن و بەدلىابوونىكەوہ دلىاي كىردەوہ، كە ئەوہى ئەم دەيكات، پارەي زور زياترى تىدايە لەم ھەموو كىتپەي داي ناو، سالمى پەنجەشىن ئەدەچوويە مىشكىوہ، دەيھىنا و دەيىرد، بىرى لە ژيانى خۆي و خىزانەكەي دەكردەوہ، گەر بكەوتايە و ئەمەشى لەدەست بچووايە، ئىتر مالى كاۋل دەبوو.

مىرزاي بالدار، كەيفى بوو. دەستە بارىك و زېرەكانى دەيھىنا بەسەر ئەژنۆكانىدا و بەغروورىكەوہ سەرى بەرز دەكردەوہ و سەيرى رىزەكىتپەكانى دەكرد و دەيگوت، "وہى بە حالى ئىوہ، رەشەبايەك دىت، پەر و بالتان دەكات."

سالمى پەنجەشىن ھىندەي تر ترس نىشتە گيانىوہ. خۆي نەگرت و بەترسىكەوہ وەلامى دايەوہ، "برام، تۇ بەتيازى چىت، ناشىت بەم ئاخىرى تەمەنەتەوہ ھاتىت مالى مەن ويران بكەيت. خۆ كوفرمان نەكرد دۆست بووين. لەم

ميرنشىنى خاك و خۆل

شاره گهرهيه بۆ يىچاوتە بە كىتبه كانى منه وه، بۆ ناچى
شتىك بكهيت، لانى كه م زهره رى مى تيا نه بيت.
(وهستان له شويتى خوتدا، مهرگه.)

(۳۴)

له دهره وه بوو به دهنکه دهنک.

له سووچيکي دهرگا که وه سه يري کرد، خه لکيکي زور کو
بوونه ته وه.

له ناو خه لکه که دا يه کيک چو وه ته سه ر کوته ره يه ک
و به دهنکي به رز قسه دهکات و دهستي راده وه شينيت.
هه لسا چوويه به ردهم دوکانه که، ته ماشاي کرد يه کيک له
شاعيره کاني شاره که يه، سه رو ريشيکي چلکني هه يه، کراسيکي
بوري يه خه گه ورده ي له به ردايه، کتيبيکي کوني شي ناو ته
بندهستي و دهسته دريژ و گه وره که ي تري راده وه شينيت و
هه تا هيزي تيايه به دهنکي به رز شيعر دهخوينيته وه.

خه لکه که له چوارده وري کو بوونه ته وه و هه رکاتيک
شاعيره که ده وه ستيت هه ناسه يه ک بدات، هه مان پيکرا
چه پله يه کي بو ليده دهن. ديمه نه که زور سه رنجراکيتش بوو.
دوسته که ي هاته ته نيشتي وه و پي و ت، "ئه وه سه کوي
شاعيره کاني هه م شاره يه، هه رکاتيک يه کيکيان شيعريکي
نوي ده نووستيت، ديت نا ليره دا دهخوينيته وه، هه گه ر

خه لک پیتی خوش بیت، داوا ده که ن شیعره که یان بۆ بخریته
 سه ر ده ستنووسیک، شاعیره که دپته لای من و به جوانی
 بۆی ده خه مه سه ر ده ستنووسیک و به نرخیکی هه رزان
 ده یفرۆشیت به و کړپارانه ی داوایان لی کردووه. شیعره که شی
 خراب بیت، که س نایکریت و دواي خویندنه وه، بلاوه ی لی
 ده کریت. چۆنه به لاته وه؟

"زۆر پیکه نیناوییه. یانی ئەمه بازار ی شیعره، شاعر شتیک
 نییه بازار ی بۆ په یدا بکریت. ئەوه ئەو شاعیره پر و پو و چانه ی
 شیعریان وا نزم کردووه ته وه، کړین و فرۆشتنی پیوه ده که ن."
 "مالت ئاوا بیت، تۆش به هیچ رازی نیت. داماره به و دوو
 قرانه ده ژیت، ئی نه یفرۆشیت چی بکات؟"

"بچیت ئیش بکات. خۆ شاعیر بوون ئیش نییه، پیشه نییه.
 شاعیر بوون بیر کردنه وه و دونیا بینییه. ئەمانه بیت حورمه تی به
 شیعریش ده که ن. به نه فره ت بیت، تۆ سه یری بکه چون خۆی
 سوور و مۆر کردووه ته وه، بۆ ئەوه ی سه رنجی دوو کړپار
 بۆ خۆی راکیشیت، له و سه وزه فرۆشه ده چیت، که هاوار
 ده کات سه وزه که ی لی بکرن. ئەمانه شاعیر نین، ئیستا لپی
 بپرسه شاعر چییه، نازانیت و قسه ی قۆر ده کات."

"ئیشی من ئەمه یه بازار ی ئەمانه بکوژم. ئیشی من
 ئەوه یه شاعر بگه رینمه وه شوینه راسته قینه که ی و له ده ست
 ئەم چه رچیانه رزگاری بکه م."

"به خوا بالدار ی ئازین، له تۆ تیناگه م. نازانم چ نازاوه یه ک
 له سه رتایه. خۆت بۆ وا تیک داوه، لیگه ری چون هاتووه
 هه ر وا بیت و بچیت، چیت داوه له م سه ر ئیشیه."

به مۆنییه که وه سه یریکی کرد و جوابی نه دایه وه.

شاعىرەكە شىعەرەكەي تەواو بوو. خەلكەكە چەپلەيەكەي
بۇلىدا و بلاوەيان لى كرد. ديار بوو كړيارى شىعەرەكەي
تەبوون. چۆن ھاتبوو، ئاوا رۇيشت. كتيپە كۆنەكەي بىئالى،
چۆن رەنگى زەرد يوو، شاعىرەكەش ئاوا.
(نەمانە تەك شىعەرەكانيان، خۇشيان ژەھراوين.)

(۳۵)

نيگه ران بوو.

به نيگه رانييه وه له شويته كه ي خوي دانست.

"بازار هه موو شتيكي كوشتوو، سهيركه نهو خه لكه ي چي لي كردوو، سهيركه شاعيران و بنووسه كان و ميرزاكان و ميژوونووساني چي لي كرد، كه سياني نه هينشت و كردني به كالايهك و له ناو گوره پانه كانى خويده هه راجي كردن. بازار ئافاتيكه، رووي كرده هه ز مهمله كه تيك، له گه ل خويده ته نانه ت خوداكانيش دهكات به كالا و دهيانفرؤشيت."

رووي كرده سالمى په نجه شين و به تانه ليدانه وه وتى، "له م شاره دا كه ي خوداكانيش دهفرؤشرين؟"

"ئهسته غفره لالا پياوى پير، نه وه تو چي ده لىيت!"

"بوچى ئهسته غفره لالا، نه وه نييه له بهرچاوى من و تو وه ئىستا پياويك هات، خه يال و بير كردنه وه و خويان وتهنى، ههست و نهستى خوي هه راج كرد؟ ئى مروف بتوانى شته تاييه تيه كانى خوي هه راج بكات، دهشتوانيت خوداكه ي هه راج بكات."

“ئەو جىايە و ئەمە جىايە!”

“نا دۇستى ئازىزم، جىا نىيە. خەلكى ئەم شارە دەپىت
دەرمان بىكرىن. يەكەم جار تۇم بىنى، پىم وتى ژەھراوى
بوويت، نىگەرەن بوويت. پىم وتى چى دەكەى لىرەدا و بۇ
وات لى ھاتوۋە، تىنەگەيشتى. باش سەپرى شتەكان بىكە.
كەمىك پىش ئىستا وتت ئەوۋە بازارى شىعەرە. كە وايە
شىعەرىش بوۋە بە كەلوپەل و دەفرۇشرىت.”
(شتاتىك ھەن ھىي ناخى مروفىن، ئەو شتەنە بۇ فرۇشتىن
نەن.)

“وايە، ئەوۋە بازارى شىعەرە.”

“بەلى، بە چاۋى خۇم بىنىم. لىرە نەبوۋمايە و نەمدىبايە،
بىروام نەدەكرد. وای خودايە، ئەم خەلكە بۇ ژيان وای لى
كردن تەناتەت جوانىيەكانى ناخى خۇشيان بفرۇشتىن ئەمە
ژەھراوى بوون نەپىت، چىيە؟ دە تۇ بىلى، چىيە؟”
“دېسانەۋە دەستت پى كىردوۋ. ئەھا كورە، ھىشتا
نەگۇراۋىت. ھىشتا گەنجە سەركىتشەكەى جارانىت. تۇ
بەكەلكى ئەم شارە نايەيت.”

“راست دەكەيت... زۇر راست دەكەيت. مەن بەكەلكى ئەم
شارە نايەم. ئەم شارە شوئىنى ئەوانەيە كە بىياكن، گوى
نادەنى، بىر ئاكەنەۋە و گىرنگ ئەۋەيە قوۋتىكىيان دەست
بىكەۋىت، ئەو قوۋتە بە خراپترىن رىگاش بىت، رىگاگەيان
لا مەبەست نىيە، قوۋتەكەيان لا مەبەستە. خەيال و زمان و
بىر كىرەنەۋەيان پىس بوۋە. مەن ھاتوۋم پاكى بىكەمەۋە، بەلى،
ھاتوۋم پاكى بىكەمەۋە.”

“چۈنچۈنى پاكى دەكەيتەۋە؟”

"زور به هیمنی، له ریگهی وشهوه. وشه دهتوانیت پیستترین
شوینی مرقف پاک بکاتهوه. وشه دهتوانیت دونیاش پاک
بکاتهوه. من نالیم دونیا، به لام به وشه شوینیکی کۆن
تازه دهکه مهوه، که شوینه کۆنه کهم تازه کردهوه، ده رگای
پاکبونه وهش دهکریتهوه."

"تۆ شیتی."

به م جوابه ی دۆسته که ی پیکه نی.

(شیتییه ک له مندایه، جوانتره له هه موو ژیرییه کانی ئێوه.)

(۳۶)

چیرۆکه‌کی گێڕایه‌وه.

دهستی سالمی په‌نجه‌شینی گوشتی، به‌دهم ده‌ستگوشینییه‌وه،
باسی کاره‌که‌ی خۆی بۆ کرد. ده‌یویست زمانی ئه‌و سه‌رده‌مه
تینک بشکینیت و زمانیکی نوێ بخته‌ ناو نووسینه‌وه. زمانیک،
زمانی خه‌لک بیت. زمانیک نه‌بیت له‌ دوره‌وه هاتینیت، زمانیک
بیت له‌ منداڵیه‌وه هاتینیت. ئه‌و زمانه‌ی خه‌لکه‌که‌ قسه‌ی پی
ده‌کات، زمانی منداڵیه‌، رۆحی تیايه‌، هه‌ستی تیايه‌، ئه‌توانریت
بکریته‌ زمانی نووسین و شیعر. ئه‌توانریت بکریته‌ بناغه‌یه‌ک
بۆ خۆیندنه‌وه‌ی دنیا. که‌ ئه‌م زمانه‌ نوییه‌ی هه‌تا، ئێتر دنیا
کۆنه‌که‌ درزی تی ده‌که‌وین، دنیا کۆنه‌که‌ش درزی تی که‌وت،
واتای ئه‌وه‌یه‌ به‌م زمانه‌ شتی تازه‌ دینه‌ ئاراوه‌ و ئه‌توانریت
ئه‌وه‌ی به‌ زمانه‌ کۆنه‌که‌ ژه‌هراوی کراوه‌، فهرامۆش بکریت
و له‌ ریگه‌ی زمانه‌ نوییه‌که‌وه‌ دنیا بخوینریته‌وه.

دۆسته‌که‌ی چه‌په‌سابوو، ده‌می داچه‌قاندبوو به‌دیاریه‌وه‌ و
قسه‌ی بۆ نه‌ده‌کرا. که‌ قسه‌کانی ئه‌و ته‌واو بوو، چه‌په‌سانه‌که‌
به‌ری دا. پر به‌ دلی خۆی دایه‌ قاقای پیکه‌نین. به‌دهم

پنځه نینه که یه وه به گالته پیکردنیکه وه وتی، "به راستی خه وی
خوش ده بینیت، ئه وه تو ته واوی یان له و کینو و شاخانه جن
ده ستیان لی وه شان دووی؟ تو باسی چی ده که ییت؟"
خوی تیک نه دا. وتی، "باسی زمان و خه یال ده که م."
"جا بۆچی ئه م جاره ش وه که جاری پیتشوو شتیک ناکه ییت
به ردبارانیشیت بکه ن."

"نا... ئه م جاره که س به ردبارانم ناکات، خه لکه ئاسایییه که
له که لم ده بن، ئه وانیه له که لم ده بن، زورترن له وانیه دژمن.
ته نها ئه وانیه دژم ده وه ستنه وه که قه له میان پتیه و به زمانه
کونه که نووسیویانه."
"جا بۆ ئه وانیه به که م ئه زانیت؟ هه ر ئه وان نین خه لکه
ره شو که که هان ده دن؟"

"وایه، ئه وانن. چاره ی ئه وه شم دۆزیوه ته وه"
"کامه چاره؟"

"ئه وان خه لک هان ده دن دژی من، منیش خه لک هان
ده دم دژی ئه وان."
"ئه ی فه رمانه واکان؟"

"گتیشه یه که نابیت. وا بیرم لی نه کردووه ته وه کون و
قوربینه کان نه گرم. چیی کون و قوربینه، به شتیوازی خوی
چاره ی ده که م."

"وا بزاسم سه ری منیش ده ده ی به فه ته راتیکدا. ئاخه
براکه م، مرووف شیت نه بیت، بیر له وه ده کاته وه هیرش بکاته
سه ر زمانیکی هه زار ساله و زمانیکی نوی دابهینیت. ئه مه
دیوانه یی نه بیت، ئه ی چی دیوانه ییه؟"

(که شتییه وانی راسته قینه له ره شه با ناترسیت، له ئاوی

مه نگ ده ترسیت.)

(۲۷)

لە ئاۋ دوكانەكەدا دانىشتىن.

سىالىمى پەنجەشىن دوو سىغارى پىنچاپەۋە و دانەيەكى
دايە دەستى ئەو.

مىرزاي بالدار سىغارىكىش نەبوو، چەندى كرد وەرى
نەگرىت، بە زۆر و سويندخواردن دانەيەكى دا بەسەرىدا.
بە دەستى خۆى سىغارەكەى بۆ داگىرساند، نەفەسىكى قوولى
ناشېيانەى لى دا، لەتەك ھەلمژىنى دووكەلەكدا، بە جارىك
لە دەم و لووتىەۋە دووكەل ھاتە دەرەۋە، دەستى كرد
بە كۆكىنىك، خەرىك بوو جەرگ و ھەناۋى بىتە دەرەۋە.
چاۋى پىر بوو لە ئاۋ، رەنگى تىك چو، ئەۋىش بەدىارىەۋە
پىدەكەنى!

"ھالت ئاۋا بىت، خەرىك بوو بىكوژىت."

"بەرگەى ھىچ ناگرىت، ناسك بوۋىتەتەۋە. ناتوانى لە
بەردەم دووكەلى سىغارىكدا خوت بگرىت، ئىتر چۆن دەتوانى
پوۋبەپوۋى ئەو ھەموو سىغارىكىشە بىتەۋە!"
"سىغارىكىش كىن؟"

"ئەوانەى تۆ پروپەرويان دەيىتەو، سىغاركىش، لىرە
ھەركەسىگ دەيىت بە شاعىر، سەروقىزى خۆى تىك دەدا،
دەست دەكات بە سىغاركىشان. خۆشىيەكەى لەو دەدايە وا
دەزانن شاعىر بوون يانى خۆخەمگىنپىشانندان! كاتىكىش
شىعرەكانيان دەخوئىتەو، ئەو دەى بەلايدا نەچوون، خەمە
راستەقىنەكانى ئەم دونيايەىە."

مىرزا داىە قاقاي پىكەنن، پىكەننەكەى لەو جۆرە پىكەنناتە
بوو، كە گالتەى بە شتىك دىت و نازانىت چىي لەسەر بلىت،
بۆى پىدەكەنىت. ئاخىر شاعىر بوون دەنگىكە پەيوەندىى بە
ھوشيارى و ناوەو دەى مرقۇقەو ھەيە، پەيوەندىى بە روخسار
و شىو دەى كەسەكەو نىيە."

(دونىاكە بوو بە دونىاي شىوەكان.)

"سەردەمەكە وای لى ھاتو، بۆ ئەو دەى شاعىرىكى
باش دەر كەويت، رىشىكى بۆ دەھىلىتەو، سەروقىزى تىك
دەدەى بەسەر يەكدا، دايمەى خوا سىغارىك لەسەر لىوتە
و دووكەلت لىو بەرز دەيىتەو، جلىكى رەنگاورەنگ لەبەر
دەكەيت و لە شوئىنىك دادەنىشى، خۆت بە خەمگىن دەر
دەخەيت و لە ناخىشەو دىخوشى تەنگى پى ھەلچنىويت."
سالامى پەنجە شىن لەم جۆرە گالتەى زۆر دەكرد لەسەر
نووسەر و شاعىرەكان. مىرزا ش بەخۆشچالىيەو گوىى بۆ
شل دەكرد و پىدەكەنى.

تا دەمەو ئىوارە لەسەر گالتەوگەپ بەردەوام بوون. چا
لەدوای چا ھەلىان دەقوراند و ھۆدەكەيان قان دابوو، كە
ھەلدەستايىتە سەر پى، دووكەلى سىغارەكان نەيدەھىشت
بەباشى بەردەمى خۆت ببىنىت،
(تەمىك ژيانى شار دوو ھەو.)

(۳۸)

بەدەم رېۋە شىتياڭ دەكرى.

خۆر بە دوو تەكانى تر دەكەوت بەودىۋى كىۋەكاندا.
زەردەيەك لەو خوارەۋە خۆى راكىتشابوو، تا ناۋەراستى
ئاسمانى تەنىبوو. دوو پەلەھەور لە بەردەم زەردەي
خۆرەكەدا ۋەستابوون. ئەملاو ۋ ئەولاي پەلەھەورەكان لە
دوو پشكۇ دەچوو، ئاگرىيان لىۋە بەرز بىيىتەۋە، سوورىكى
تۆخى دەنۋاند. پۆلىك مەلىش بە ئاراستەي دەشتايىيەكەدا
قەتارەيان بەستبوو. يەككىك لەپىش ھەموويانەۋە ملە
بارىكەكەي خۆى درىژ كرىبوو، ئەۋانى دىكەش بەشۋىتىدا
خۆيان نزم دەكرەۋە ۋ بەرز دەكرەۋە ۋ پەلەي گەيشىتياڭ
بوو بە شەۋىشىنىيەكەيان.

بازارەكە قەرەبالخ بوو، كرىار ۋ فرۇشىارەكان لە گەرمەي
مامەلەكرىندا بوون. كۆمەلىك پاسەۋانىش بە خۆيان ۋ دارىك
بەدەستيانەۋە لەقەراغ ھاتۇچۆي خەلكەكە ۋەستابوون ۋ
چاويان لە جموجوولەكان دەبرى.

(گەر ئاڭات لە خۆت نەبىت، دەبىت بە پاسەۋانى ژيانى

(خەلك.)

دۈستەكەي دەمىك توورى دەكرى، دەمىك وشكە، دەمىك پارچە قوماش، كە ژنەكەي داواي كرىبوو. مېرزا ئەوئەندەي پى دەكرا كەلوپەلەكانى لى وەر بگرىت و بىانخاتە سەر پىشتى كەرەكەي و دەستيان پىئو بگرىت نەكەون.

ھاواری بەقالەكان لە دەمەوئىوارانى بازاردا، جوانترىن دەنگى مرقۇقە. دەنگىكە نە خەمگىنە، نە شاد، نە زۇر بەئازارە، نە زۇر نەرم، دەنگىكى پاكە، بۇنى ئەو سەوزانە دەدات، بەسەر گونىيە تەرەكانەو لەسەر لا، لەتەنىشت يەك پال كەوتوون، دەنگىكى تەرە. ئەو دەنگە وات لى دەكات خۆت نەگرىت و بە سەوزە و مېوئەو بچىتەو بۆ مال. ئاوازي ئەو دەنگە سفرەي مالهكەت سەوز و پىرەنگ دەكات. تەنها دەنگى سەربەرزى هېندەي دەنگى بەقالەكانى ئىوارانى بازار جوان و پاكە.

لەوسەرى بازارەكەو، بەقالەكە لەناو سەوزە و مېوكاندا دەسرىكى ئارویشمىي تەرى گرتبوو بە دەستىەو، بە دەسرىكەي دەيكىشا بە شانوملى مېو و سەوزەكاندا و ھاوارىكى دەكرد، وەرنەو ئەم جوانىيە بېنەو بۆ مال، وەرنەو مەهلىن سفرەي مالهكەت بىرەنگوبۆ بىت. بە خوشى ئەو ھاوارەو، حەزت دەكرد دوكانەكە بگرىت بە كۆلتەو و بىيەتەو.

(ئەوئەي جوانىي پى بەخشىت، گەر تۆزقالىكىش بوو، وەرى بگرە.)

سالمى پەنچەشىن بە كامى دلى شتى كرى. بە كۆلانە پىچاوپىنچەكان و دىوارە خۇلاوييەكانى ئەمبەر و ئەوبەرىدا بەرەو مال بوونەو.

(۲۹)

گەشتنەوە مال، دەستی کرد بە گۆرانپوتن.

کە ژنەکەى دەبینى، پیاویكى تر بوو.

لە گەنجیدا بەو جۆرەش شەیدا دەرنەدەکەوت، کە لەم تەمەنە کامەیدا دەردەکەوت. نازانم ئەم ژنە چ پەرچوویەکی نواندبوو، ئەو پیاوێى بەو جۆرە لى کردبوو، ژيانى سەرتاپا بەسترايوو بەووەو. کەمن ئەو پیاوانەى بەسەختى ژنەکانى خۆيان خۆش بویت. بە بینینی ژنەکەى، شیوەى هەلسوکهوت و قسەکردنى دەگۆرا. چۆن گەنجیک بۆ یەکەم جار لە سووچى کۆلانیك، یان لە ناوبازاریك چاوى بە کچىكى شۆخوشەنگ دەکەویت و دەست و پىشى دەشکیت، بەدلى خۆى تەماشای دەکات، ئەمیش وا بوو. وات دەزانى یەکەم جارە یەکتەر بینن، یەکەم جارە قسە لەگەل یەکتەری دەکەن.

مرۆف بەخیلى پى نەدەبردن، بەلام پیاو دلخۆش بوو بەوێى هیشتا لە سەردەمیکدا دەژین، پیاویكى تیاپە بەو شیوە جوانە ژنەکەى خۆى خۆش دەویت. ژنەکەشى تا حەزکەى نەرمونیان، خانومان، ناسک و میهرەبان. لە دەرگای

حه وشه ده كه وتين به وديودا، ده هات به پيري وه. په روانه يه ك
چون له ده وري شه معيك ده گه ريت، بۆ پياوه كهي بوو بوو
به و په روانه يه، شه معه كه ش به دهم قسه ي خوش و پي كه نينه وه
سه يري په روانه كهي خوي ده كرد.

چاويكي له ميرزا داگرت و به گالته كردنه وه وتي، "ئادهم
به گالته ده ستی له و به هه شته هه لنه گرت، ده يزاني ئهم
به هه شته له و به هه شته به هه شتته."

ميرزا به گومانه وه به بيته نكي له به رده مي دا وه ستا.
قسه كهي قسه يه كي جه رگير بوو، نه يده ويست له زه وقي بدا،
پيشي خوش بوو پني بلت، "ئهم قسانه ش نه زانيت،" نه ما
كه ده ييني وهك دوو ماري عاشقه و ماشقه له ده وري يه ك
ده خولينه وه، پني حه يف بوو قسه يه ك بكات كه له سه ر دايان
گران بيت.

خي را ده ستی برد تووره كاني شوشته وه و ده ورييه كي
هينا و تووره كاني قاژ كرد و به ژنه كهي وت، "چي ترت
ده ويت با بۆت بكهم."

ژنه كهي زه رده خه نه يه كي بۆ كرد و له ژير ليوه وه توژ قاليك
ده نكي ده هات، پني وت، "تو خۆت عه زيه ت مه ده، من به ياني
تا ئيواره بي ئيشم، توژيك ئيسراحت بكه، با ئهم ئيشانه من
بيكهم."

ئو يش هاته سه ر سه كو كه و پشتيه خپه كهي خسته ژير
شاني و به دهم سه ير كردني ژنه كه يه وه نووزه نووزيكي كرد.
(خوشبه ختي گه وري خيزانه كان له خوشه ويستيدايه.)

ميرزا له ده ري حه وشه كه ره كهي به ست وه به دارتووه كه وه
و كورتانه كهي له سه ر شاني داگرت. خوشي له ناو حه وزه كهي

قەراغ خەوشەكە دەست و قاچى شوشت و لەو شوئەى
يۆيان دانابوو، پالى دايەو. لە خەيالى خۆيدا خەزى دەكر
هاودەمىكى ھەيىت، بە شىوھى دۆستەكەى ژيانى پر بىت لە
خۆشەويستى، ئەما خەمەكانى لەو گەورەتر بوون بىر لە
هاودەمىكى راستەقىنە بكتەو و تەنھا لە خەيالىدا وئەى
كەسنىك ھەبوو.

(ئەو خۆشەويستەنى لە خەيالىدا دەمىننەو، ھەمىشەيىن.)

(٤٠)

پاش نانخواردن گهوتنه باسی دونیا.

سالمی په نجه شین قسه کانی بیر نه ده چوو، بویه دوو باره ی
کرده وه و پرسیی، "پنم بلی به نیازی چیت؟"
میرزا دیسانه وه باسی کرد، که دهیه ویت زمانی خه لکه که
بگوریت. نهو زمانه ی خه لک قسه ی پی دهکات، دهکریت هه مان
زمان ببیت به زمانی نووسین و زمانی فەرمانره واکان. نه م
زمانه کونه ی پره له بیگانه کان، زمانیکه درزیکي دروست
کردوه له نیوان تیگه یشتندا. بۆ نه وه ی درزه که پر بکریته وه،
دهبیت له زمانه که وه دهست پی بکهیت، چیرۆکیکی گنرایه وه،
چیرۆکه که هیی سهرده می دروستبوونی وشه بوو. له یه کیک
له شارهستانییه ته کونه کانی روزه لاتدا، کاتیک ههستیان کرد
تهنها نامازه بهس نییه بۆ تیگه یشتن، وشه یان داهینا. وشه
زیاده یه ک نه بوو، وشه پرکردنه وه ی بۆشایییه گهره که ی
مرؤف بوو.

نهویش قسه کانی پی بری و به گالته یه که وه وتی، "خو
ناشیت خه ریکی ویرانه بیت."
"ریک وایه، نه وه ی مه به ستمه، ویرانه یه. ویرانه یه ک نه

پىۋىستى بە سوپايە، نە پىۋىستى بە خويىنرشتەنە، ويرانەيە
 ويران دەكەم، خۇي ويرانەيە. ئەم ويرانەيە بوۋەتە شوپىنك
 بۇ كەسانىك لەسەرى دەژىن، دەبىت ويرانى بکەيت، تا كەس
 لەسەرى نەژى و مالىكى نوئى دروست بکريت.

سالمى پەنجەشىن و سەرورپىشسى، بە دەنگى بەرن
 بۇ ئەۋەي ژنەكەي بەباشى گويى لى بىت، ھاۋارى كىر،
 "خانم گويت لىيە؟ گويت لىيە غەرىبەيەك لەو شاخانەۋە
 ھاتوۋە، بەنيازى تارومارکردنى ئەم شارەيە، لەۋەش خۇشتر
 دەيەۋىت شارىكى نوئى دروست بکات. ھاتوۋە پىمان بلىت
 ئەم زمانەي ئىمە سۋاۋە و پىۋىستە زمانىكى تر قىر بىن
 ئاخىر ئەمە ئەچىتە غەقلى شىتیشەۋە."

ژنەكەي سەۋزەي دەچنى، خۇي تىك نەدا و بەنيانىيەكەۋە
 جوابى دايەۋە، "جا بۇ نا كابرا، ئەم شارە ۋەختى خۇي
 دەشت بوۋە، يەكىك ھاتوۋە دروستى بکات، پۇژىكىش دىت
 جۋانتىر دەكرىت، كراسىك كۆن بوو، بۇ چى باشە؟"

كە گويى لەم قسانەي ژنەكەي بوو، ھەلسايە سەر
 قىچكان، "بەھ ... بەھ ... تۆشى ۋا لى كىر. ئاخىر خانم گيان،
 پروناكىي سىنەم، خەۋنى ژيانم، ئەمە كراس نىيە، ئەمە
 شەرە شەر، شەرپىكە، كەس نازانىت كى تيايدا پارچەپارچە
 دەبىت."

مىرزا گويى گرتىۋو، ئەۋان خەرىكى قسەكردن بوون،
 ژنەكەي شتىكى دەۋت و پىاۋەكەي شتىكى تر قسەكانى
 ژنەكەي لەۋە نەدەچوون پىشتى مىرزا نەگريت. پىاۋەكەشى
 وردەۋردە نەرم دەبوو بىرواي پى بکات.

(گەر پىاۋەكان لىگەرپىن، ژنەكان زووتر لەگەل نوپگەرپىدا
 دەگونجىن.)

(٤١)

ژن خوی شیعره.

گه‌یشتنه ئه‌وه‌ی یه‌کلایی بگه‌نه‌وه.

دۆسته سه‌رسپییه‌که‌ی، نیوه‌ی ژیا‌تی نا، زۆربه‌ی ژیا‌تی،
به‌تایبه‌ت له‌و ساتانه‌ی چاره‌نووسی له‌گه‌ل که‌سی‌که‌دا بوو،
دابوو‌یه ده‌ستی ژنه‌که‌ی. بر‌وای وا بوو هه‌ر بر‌یار‌یکی ژیا‌تی
له‌لایه‌ن ژنه‌که‌یه‌وه دراب‌یت، سه‌رکه‌وتوو بووه تیندا. ژنه‌که‌ی
به‌ده‌م چات‌یکردنه‌وه روویه‌کی له‌ میرزای بال‌دار کرد و
به‌نه‌رمی پ‌یی وت، "ئه‌رئ هه‌ر باسی شیعر‌ی تازه و زمانی
تازه ده‌که‌یت، هیچ‌یشمان نه‌دی!"

ه‌یشتا قسه‌که له‌ ده‌می نه‌که‌وتبوویه خواره‌وه، می‌زده‌که‌ی
هه‌لی دایه، "ئه‌شه‌ه‌دو راست ده‌کات، ئه‌شه‌ه‌دو وایه، ئه‌وه
دوو رۆژه می‌شکی منت بر‌دوووه، زمانی تازه و شیعر‌ی تازه
و دونیای تازه، نه‌ تیگه‌یشتم، نه‌ نووکه وشه‌یه‌کی‌شم ب‌ینی.
براکه‌م، پ‌یاوی گه‌وره که‌م قسه‌ ده‌کات و کاری باش ده‌کات،
له‌بات‌یی ئه‌م قسانه، بۆ شتی‌کمان پ‌یشان ناده‌یت؟"
میرزا ده‌ستی‌کی خسته ژیر چه‌ناگه‌ی و به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه

سەیری ھەردووکیانی کرد. لە دڵەوہ پیتی خوش بوو
گەیشتووہتە ئەوہی دوو لە نزیکترین کەسەکانی تامەزرۆ
بن شتیکی ببینن. سەردەمی پۆیشتنی بۆ کێوہکان، تازە
کتیبی خەونە *بالدارەکانی نووسیوو،* لەو کتیبەدا خەونەکان
قسەیان دەکرد. خەونەکان خاوەنی خەونەکەیان دەبرد بۆ
ئەو شویتە ی خەونەکە ی تیدا بوو. خەونیک ی نەگێرا بوو یوہ
بالی نەبیت. کیشە ی گەورە ی ئەو کتیبە زمانی تیکەیشتنەکە ی
بوو. زمانەکە ی ئالۆز بوو. سەردەمەکەش وا بوو، زمانی
نووسین و زمانی قسەکردن دوو شتی جیا بوون. ئەوہ ی
بیویستایە بییتە خوینەوار، دەبایە پیش ھەموو شتیک زمانیک
بزانیت. کەس بەو زمانە ی قسە ی پی دەکرد، نەیدەنووسی.
لە نیوہ ی رینگا بوو، دەنگی بالندەکان وای لی کرد وا بیر
بکاتەوہ دەبیت ھەموو مرقئیک وەک بالندەکان بە زمانی
خۆی بنووسیت.

لەم خەیاڵانەدا بوو، کەرەکە ی لە بەردەرگا دەستی کرد
بە زەرپن. بە زمانی خۆی میرزای راپلەکان و ھیتایەوہ ناو
بەرھەیوانەکە.

(چی دەبوو مرقف عەقلى ھەبیت و زمانی نەبیت؟)
ئەم پرسیارە نیوہ ی ژيانى لەسەر ھەلچنى، تا دواچار
بریارەکە ی خۆی دا.

کلۆشەکرەکە ی کرد بە ناو چایەکەدا و پرووی کردە خانمە
خانومانەکە و پیتی وت، "با وا دانئین من شتیکی نوێ پیشانی
تۆ دەدەم و بەدلت دەبیت، دواى ئەوہ چی؟"

"کە بەدلم بوو، یانی بیکەن."

"ئە ی تۆ رەھیق؟"

“من که ی قسه م هه بووه له بریاری ژنه که مدا.”

“یانی ژنه که ت رازی بیت، توش رازیت؟”

“بۆ نا، ژنه که م خۆی شیعره.”

“بهه ... بهه ... ده من ئەو شیعره به شیعر رازی ده که م.”

“ده تو ئەو رازی بکه و منیش بار بکه.”

هه رسیکیان ده ستیان کرد به پیکه نین.

(٤٢)

تیشوو هکه ی بۆنی شیعر ی ددها.

یه واشیک تیشوو هکه ی کرده وه. دهستوو سهکانی خۆی
دهر هینا.

چهند جار یک دهستوو سهکانی ئهمدیووئه و دیو کرد.
گه را... گه را... له کۆتاییدا شه وهی دهیویست، دهری هینا.
بۆنیک ی تیانوو سهکه ی کرد و که میک ئهمدیووئه و دیو ی پی
کرد. به ئه سپایی دایه دهستی سالمی په نه شهین، ئه ویش.
له بهر بووناکی مانگه شه وه که پای گرت و لیتی راما. به
خه تیک قورسی شکسته نووسرا بوو. رهشی خه ته که له چاو
زهردی تیانوو سهکه، له بریی شیعر، له نیگار یک ده چوو.
سه رسامانه له شیوهی نووسینه که و جوانیی رهشییه که
به بیدهنگی سهیری ده کرد.

به دهه سهیر کردنی تیانوو سهکه وه، له ژیر چاوه وه
ته ماشایه کی میرزای بالدار ی کرد. ته ماشا کردنه که ی
نیشانه یه ک بوو بۆ سه رسامی، ئینجا به دهه لیو جوو لاندنه وه ی
دهستی کرد به خویندنه وه ی شیعره که. له سه ره وه بۆ

خواره وه خویندییه وه. تیری نه خوارد، دیسان له سهره وه
بۆ خواره وه خویندییه وه. له م بیدهنگیه ی ئه و و دهنگی
سیسرکه کانی ناو حه وشه که ژنه که ی بئققره کردبوو. خۆی
نه گرت و به نازیکه وه وتی، "ئه ری پیاوه که چی بوو؟ ده
شتیک بلی؟ خۆ من دلم ته قی؟"

تیانوو سه که ی گرت به دهسته چه پیه وه و وه لامی ژنه که ی
دایه وه، "چی بلیم ژنه که. له گهنجیه وه تا ئیستا له ناو
کتیبدام، هه زاران ده ستنوو سم کۆ کردنه وه و به م ده ستانه ی
خۆم کردم من به کتیب. هه زاران وشه م ئه م دیوئه و دیو کرد.
بروا ده که ییت تا ئه م ته مه نه ش شتیکی وا جوانم نه دیوه. قهت
له و بر وایه دا نه بووم پۆژیک له پۆژان که سیك بیت ئه م
زمانی قسه کردنه ی خۆمان بکات به نووسین، جا ئیستا ئه و
که سه ش ره فیه قیک خۆم بیت. ئه ک دهسته کانی خۆش، ئه مه
کاره. له بهر دلی تۆ نالیم، به گیانی تۆ ئه م شیعره خه ریکه
هینده ی تۆ جوانه."

میرزا گوینی شل کردبوو. خۆی دلیا بوو له وه ی کاره که ی
جوانه، زهحمه تیشه. بیرى له وه کرده وه که سیك خۆی ئه هلی
ناو کتیه کان بیت، یه کسه ر به نووسینیکی تازه سه رسام
بیت، زۆر جینگای دلخۆشی نییه. ئه وه ی جینگای دلخۆشییه
که سیك سه رسام بیت، وشه ناس نه بیت و به وشه ی تازه
سه رسام بیت.

ژنه که ی داوای کرد بۆی بخوینتیه وه. ئه ویش گه رچی
به باشی نه یده زانی ئاوازی وشه تازه کان ده ر بریت، ده ستی
کرد به خویندنه وه. له کۆتاییدا وه ستا. ژنه چاوه روان بوو
نه وه ستیت. ویستی ده ستنوو سه که بخاته لاه، ژنه دیسان

داواي لى کرد سەرلەنوی بیخوینیتەوه، ئەویش دووبارە
خویندیهوه.

هەردووکیان پێکەوه سەیرێکیان کرد. دلخۆش بوون
میوانێک لە ماله‌که‌یاندایه، هه‌گبه‌که‌ی هینده تازەیه، یه‌ی
سەردەم و یه‌ک شەری گەورە‌ی دەوێت تا ئەو هه‌گبه‌ تازەیه
بچیتە ناو هەموو مانیکی شارەکه.

(وشه، که‌ تەر و به‌هیز بوو، بونی تازەیی دەهات.)
تاوێک بێدەنگی... که‌سێک قسە‌ی نەدەکرد... جگه‌ له‌
شنه‌بایه‌ک و سێسرکه‌کان، دەنگی هیچ نەدەهات.

(۴۳)

دەنگى كەلەشيزەكە ھەوالى پۇژىكى نوڧى ھېتلا.

بەپەلە مىرزاي لە خەو ھەلساند. ئەو ھەندەي ئەو پەلەي
بوو، مىرزا پەلەي نەبوو.

نانوچايەكى سادەيان خوارد. مىرزا خەرىكى كۆپانى
كەرەكەي بوو، رەفېقەكەي ھاتە لايەو و داواي لى كرد ئەمىر
كەرەكەي تەھىتەت. بە داواكەي پازى نەبوو. راستىيەكەي،
ھىندە پىكەو و ژىابوون، بەبى يەكتىرى رەوتى پۇشستىيان تىك
دەچوو. كەرە بۆر كۆپانى خرايە سەر و كەمىك گىاي تەپىش
خرايە بەردەمى تا بە سكى خالىيەو بەناو كۆلانەكانى شاردا
نەيگە پىتەت. بەدىارەو و ھەستان تا ژەمى بەيانىي خوارد.

رەشووئى كەرەكەي گرت بە دەستىەو و كەوتە شوڧن
رەفېقەكەي. راستەو پاست بەرەو مزگەوتە گەرەكەي
ناوەرەستى شار پۇشستەن. لەسەر دىوارى مزگەوتەكە، بە
خەتى كوفى، ھەزاران ئايەت و تاوى خەلىفە و پىاوانى ئەو
بىابانە نووسرايوون. لەسەر تاقي مزگەوتەكەش پىر بوو لە
كتىبى رەنگزەردى سەدە كۆنەكان. يەكىك لە كىتەكانى دەر

ھىنا و بە زمانىكى يىگانە نووسراپتۇ. دايە دەستى مىرزا و پىنى وت، "ئەم كىتپانە دەپىنى، ئەمانە ھىچيان بە زمانى خۇمان نىن. نازانم بۇچى پىشوو تر كەسىك تەھاتوۋە بەم زمانەى خۇمان بنووسىت. خراپىى ئەم زمانە چىيە؟ گوناھى ئەو خەلكەش چىيە لەم كىتپانە تىناگەن و نازان مەسەلە راستەقىنەكە چىيە؟"

مىرزا بەگومانەۋە لىنى روانى. دواى سەيركردىكى ساردى كىتپەكە، خستىۋە شوپنى خۇى و دەستى كرد بە قسە كردن، "ھەمىشە دەپىت كەسىك بىت پەردەكە لا بدات، بۇ ئەۋەى خەلكەكە بەباشى بىپىن. من نالیم شتى گەۋرەم كردوۋە، تەنھا لە دەنگى يالندە و گيانلەبەرە كىويپەكانەۋە فېر بووم، پىويستە ھەموو رۇخلەبەرىك بە زمانى خۇى بدوئىت. ئەۋانەشى ئەتوانن بنووسن، ھەر بەۋ زمانە بنووسن، زمانىك لەم سەرزەمىنەدا نىيە لە زمانەكەى تر پىرۇزتر و خۇشەۋىستر بىت لای خودا. ئەو قسە گۇنانە بەسەر چوون، كە پىشتر لە حوجرەكان دەمانىيىست. زمانەكەى خۇمان زمانى خودايە. مادام زمانى خودايە، بۇچى بە زمانى خودا قسە نەكەين و نەۋوسىن؟"

"تۇ راست دەكەى مىرزا. بىرۋا دەكەيت ئەمشەۋ خەۋم لى نەكەۋت. باشە بۇچى من لەباتىى تۇ بىرم لەم كارە نەكردەۋە؟"

"جا ھەز دەكەى با بۇ تۇ بىت؟"

"نە، شتى ۋا نايىت، بەخىلىت پىن نابەم. ئەۋەى پىم بىرئىت دەيكەم، ئەمىرۇ بۇيە ھىنامى بۇ ئىرە، تا بزانى تەنانەت بە زمانى خۇشمان ئايىنەكەمان پى ناگات. خودا بىكات تۇ شتىك

بكهيت و لهه شوينه وه گويم لى بيت بهه زمانهه خومان
باسى خودا بكرىت.

"سه برت هه بيت، سه برت هه بيت، كارىك ناكهه خه لكهه
پى خوش نه بيت، دوينى لهه مزگه وه ته ناسراوىكى كۆنى
خۆم دى، شه و لايان بووم، ئه مرؤ ديار نييه."
"لىكه رى، كاتى ئه وه نييه."

تا نيوه رۆكهه زور شوين گهران، يه كىك لهه شوينه يان
نه دوزيه وه ده ستنوس و كتيه كانى به زمانى بيگانه كان
نه بيت.

(من كه خۆم زمانم هه بيت، بۆچى چاوه رى تو بم قسهه
بۆ بكهيت.)

(۴۴)

دوو دهنگخوشيان به كړئ گرت.

به رهو دوكانه كه رويشتن. دهرگاي دوكانه كهي كرده وه
و فهرمووي له ميرزاي بالدار كړد. خويشي رويشت. له وه
زورترې پي چو كه ده چوو بۇ چاهينان. كاتي گه رايه وه،
دوو كه سي له گهل بوون. دوو كه سه كه سي هينايه ژوره وه و
به ميرزاي وت، "نهم دوو نازيزه بريك پاره يان دده مي و
ئيشي كمان بۇ ده كهن."

ميرزاي پرسبي، "چي ئيشي ك؟" نهويش وتي، "نهمانه
دهنگخوشن. له سهر نهو سه كوي شيعره نهو ده ستفروسه
بخوينه وه كه دوييني شهو من بينيم."

ميرزا پي ناخوش بوو. به دده موچاوگرثييه وه نارهازيبی
خوي لهو كار ههر بري، سالمی په نجه شين به پاران ه وه
هاته به رده مي و تي گهياند، "نهمه بلاو بوونه وه يه، ئيمه
ريگاي ترمان نييه بۇ بلاو بوونه وه. هيه و نييه تهنه نه مه يه.
نهم كار هس تۇ نايكه يت، خوم ده يكه م. ئيشه كه م لي تيك
مه ده با بيكه م."

به نار هزاييه وه ليگه را ئيشه كه بكات.

دهستوووسه كه ي دهه هينا و دايه دهست دوو دهنگخوشه كه.
كه خوينديانه وه، به چه په ساوي له بهرده مياندا وهستان.
يه كينكيان وتي، "ئه مه چييه؟"

سالمي په نجه شين جوابي دايه وه، "ئه وه شيعري نوويه،
به و زمانه ي كه خۆت قسه ي پي ده كه يت."
"ده زاتم و ليي تيده گهم، كي شه م ئه وه نييه، كي شه كه ي من
ئه وه يه، ئه مه خه لك گوئي لي ده گريت؟"

"با تاقبي بكه يته وه، ئيه ئيشي خۆتان بكه ن و پاره ي
خۆتان وهه بگرن. دوايي چي پرووي دا، ليي گه رين بو ئيمه."
دوو دهنگخوشه كه به ملته كاندينكه وه دهستوووسه كه يان
برده ده ره وه و چوونه سه ر سه كه كه، ئيشي خۆيان بوو
چون خه لك كو بكه نه وه، خه لي له ده وريان كو بوونه وه و
دهستيان كرد به خويندنه وه ي شيعره كه، ميرزا به دوودلي
له ژير چاوه وه له سوو چيكي ده رگا كه وه سه يري ده كردن و
چاوه پي كار دانه وه ي خه لك بوو. له دهستپيكي شيعره كه وه
تا كوتاييه كه ي، خه لكه كه كشومات گوئيان گرت، له كوتاييي
شيعره كه دا مقومقويه ك پهيدا بوو، پيره پياويك دهنگي بهرز
كرده وه، "دهستي ئه وه خۆش بيت ئه مه ي نووسيوه، ئه مه
رينك زمانى ئيمه يه، خۆزگه ئه واني تریش چاويان لي ده كرد."
له ولای ئه وه وه دهستگيريك هاته جواب، "وه لا خۆ من
تيگه يشتم، چونكه زمانى خۆم بوو. بهس ئه مه ههركه سيك
نووسيوه تي، هه زى له ئاژاوه يه. دهيه ويت ميراسي
چه نده سالي شيعره كانمان تيكومه كان بدات."

(زوريك له تيگه يشته گه وره كان، له مرقفه ساده كانه وه

هەلدە قولین.)

دوو دەنگخۆشە کە بەردەوام بوون و خەلک لە دەوریان
کۆ دەبوویەو و هەریەکە بە پیتی عەقلى خۆی شتێکی دەوت.
میرزاش بە نا ئارامییەو و سەیری دیمەنە کە ی دەکرد و گویی
دەگرت.

(۴۵)

فرۆشتنى سىن دەستىن ورس.

يەككە لە دەنگخوشەكان ھاتە ژوورەو و كړيارىكى
لەگەل بوو.

كړيارەكە پياويكى سەرورپش ماشوبرنجى بوو. دەستىك
جلى پاكوخاوينى لەبەردا بوو. بە شتویدا لە خانەدان دەچوو.
دەستتوسەكەى خستە سەر مېزى كتيبفرۆشەكە و بە پەنجە
خړ و ئەستورەكانى دەستى خستە سەر و بە دەنگىكى
كەمىك خاوى گرەو وتى، "ئەمەم بۆ بنووسەو و پارەكەى
چەندە دەيدەم. كورپىكم ھەيە ئەھلى ئەدەب و نووسىنە،
دەمەويت پيشانى بدم و فيرى بكەم نووسىن بە زمانى
خوت لای كەسىك عەيبە خۆى لە بەردەم بىگانهكاندا بە
بچووك بزائىت. من نالىم مىراسەكەى رابردوومان زمانەكەى
بىگانهيە، بەشىكى بە زمانى خۆمانە و بەشىكى زۆرىشى بە
زمانى خۆمان نىيە. حەيقە ئەوھى لە مېشكماندايە بە زمانى
خۆمان نەيىت."

قسەكانى بەتەواوھتى نانارامىيەكەى ميرزای پەواندەو.

سالامى پەنجەشىن دەستى كىرد بە نووسىنەوھى و لە كۆتايىيى
شيعىرەكەدا خالىكى دانا و بە ميرزاي وت، "خەز دەكەي بە چ
ناويكەوھ بىت." ئەويش بەشەرمىكەوھ وتى، "ئىنوسە (نالىي
بالدار)." "

خەرىكى نووسىنى ناوھكە بوو. پياوھى كىريار، كە ل
خانەدان دەچوو، پووى كىردە ميرزا و پرسىي، "ئەمە ئىشى
تۆيە؟"
"بەلى قوربان."

"دەي ياشت كىردووھ ميرزا گيان، ھەرشتيكى تازەت
ھەبوو، ئاگادارم بگەنەوھ. مالى من كەوتووھتە پىشت
كۆشكەكەي مىرەوھ، لەتەنىشت خەمامە كۆنەكەيە. خۆم لەم
بازارە دوو-سى دوكانى كوتال و وشكەم ھەيە، قافلەچىم.
شارانى زۆرم ديوھ، خەلكى زۆرم ديوھ، ھەمىشە خەفەتى
ئەوھم خواردووھ، بۆچى ئەوان شەرم لە زمانى خۆيان
ناكەن و ئىمە شەرم دەكەين. شوكرم ئەمىرۆ بىتىم ميرزايەكى
ھەزار ھاتووھ بە زمانەكەي خۆمان دەنووسىت. ئەوھى بە
من بكرىت، لە خزمەتتەم."

ميرزا زۆر سوپاسى كىرد و دەستنووسەكەي لوول كىرد
و بەرىزەوھ دايە دەستى. ئەويش لەناو توورەكەكەي لاقەدى
بىرىك پارەي دەر ھىتا و خستىە سەر مىزەكە و خواخافىزىي
كىرد.

ھەر كە ئەو پۆيشت، دووانى تر ھاتن. لەم نووسىن
فرۆشتەدا، سالامى پەنجەشىن بەكەيفىكەوھ سەرى لەسەر
تيانوسەكان دادەنەواند و دەينووسىنەوھ، ئەتوت عاشقى
وشەكان بووھ و دەيەويت پۆحى خۆي بخاتە ناويانەوھ.

ئەو پۇۋزە تا ئىۋارە سى دەستىۋوسىيان فرۇشت. پارەى
دوۋ دەنگۇشەكەيان دا و ئاگادارىيان كىرنەۋە سىبەى، بە
ھەمان شىۋە، پاشنىۋەرۇكەى بگەپىنەۋە بۇ ھەمان كار.
ئەۋانىش بەخۇشحالىيەۋە قىۋلىيان كىرد.

(ھەنگاۋى يەكەم سەختىرىن و قورستىرن ھەنگاۋە.)

پارەكانى كۆ كىردەۋە و دىسانەۋە بەگالتەپىكىرنەۋە
ۋتى، "ئالىى بالدار، تۆ ھەمىشە ۋەك بالندەيەك بوۋىت،
پۇژىك تۆم ئەبىنى بەبى فرىن و بەبى بال." ئالىى بالدار
دەيزانى دەيەۋىت سەر بختە سەرى، لەبرىى ۋەلامدانەۋە،
زەردەخەنەى بۇ دەكىرد.

(٤٦)

دهوری سهکۆکه خه لکی لئ بوو.

یه کێک له دهنگخوشهکان باریکه له یهکی بالابهرز بوو. دهستهکانی درێژ، پوخصاریکی باریکی تهسمه و توژیک پێشی هه بوو. قژه لووله که ی له ژیر میزه ره کهیدا خولیان خواردبوو یه وه. دهستنووسه که ی گرتبوو به دهسته یه وه و به ئاوازی که وه شیعره که ی دهخوینده وه و له گه ل خویندنه وهیدا دهسته که ی تریشی با ده دا. خه لکی ناو بازاره که ئاواز و شیعره که یان پێ خوش بوو. دوکاندارهکانی تهمبه ر و تهوبه ری و لای سهکۆکهش، له بهردهم دوکانهکانیان وهستابوون و گوێیان دهگرت.

یه کێک له دراوسێ دوکانهکان هاته ژوره وه و به نالیی بالدار ی وت، "ئه م دوو پۆژه ئه م ناوه ت ئاوه دان کردووه ته وه، من زۆر شت نازاتم و که میک بیتخه به رم له نووسین و شیعر. به س خوا هه لئاگریت، ئه م دوو پۆژه ئه م شیعرانه م گوێ لئ بووه، له خومه وه چه زم له شیعره. ئه زانی زۆر خوشه شیعریک به زمانی خۆت نووسرابیت بیخوینیته وه و گوێی

لئ بگریت. خۆزگه خوینده واریم هه با.

سالمی پهنجه شین سهیریکی نالیی بالدارى کرد و وتی،
”سهیرکه ره فیه... سهیرکه. ئا ئه مهی هاته ژوره وه و باسی
شیعری کرد، هه رگیز نه گوئی لئ گرتووه و نه بۆی گرنه
بووه. دلنیا مئه مپوش بازارمان ده بیته.“

هه ر واش بوو، چهند کپاریک هاتن و ده ستوووسیان
کپی. له ناو کپارهکاندا دوکاندار و ده ستگێریشی تیدا بوو.
هه ندیکیش له وانهی له دهووری سهکۆکه کۆ بوو بوونه وه، هه ئنده
شته که لایان تازه بوو، وه ریان نه ده گرت و نه شیانه زانی
چۆن به دی بکه نه وه.

ئهو پۆژه پۆژیکى هه من بوو. نالیی الدار پیتی ناخۆش
بوو شیعرهکانی بوون به بازار و ده فرق شیرین. چاریشی
ناچار بوو، ده بیته به گوئی هاوه له کهی بکات. به لام غرووری
پێگهی پی نه ده دا نه خۆی بچیت بیانخوینیه وه، نه هه زیش
بکات ئهو کپاران هه بزانه کاری ئه وه.

(ئیشی خۆت بکه، هه موو ئیشیکى باش شوینی خۆی
ده گریته.)

شه وه کهی له مالی سالمی پهنجه شین به یه کیک له شه وه
خۆشهکانی هاته به رچاو، ژنه کهی که یفخۆش بوو به وهی
خه لک شیعرهکانی به دله. لای ژنه دراوسێکانیشیان باسی
کرد بوون و زوو زووش ناوی نالیی دابوو به گویناندا. خۆی
وته نی، ”هه رچی ویستت زوو بکات به خه لک، بیه ده می
ژانه وه. هه فته یه کی پی ناچیت، ئه م شار هه بیته به باسی
ئهو.“

شتیکیش زور دلی خۆش ده کرد، ئه وه بوو دۆسته کهی

بازارنى بۇ پەيدا بوۋىچى، لەۋ دەستىنى سانسىنى فرۇشتىۋويان،
يەك قەرانى لى ۋەر نەگرتىۋىيەۋە. خەۋنەكەى ئەۋ گۆپىنى
زمانىك بوۋ، نەك گۆپىنى ژيانى خۇى.
(ئەۋەى خەۋنى گەۋرەى ھەيىت، ژيانى خۇى يىر
دەچىتەۋە.)

(۴۷)

بازار گەرم بوو.

هەوايەكى خۆش، نە كزەى هەبوو، نە گەرم بوو.
بۇنى سەوزەى تەر و ميوەى تازە كړپارەكانى بۇ
خوى رادەكيتشا. هەردووکیان لەناو دوكانى كتيڤرؤشپپهكه
دانېشتبوون. سالمى پەنچەشپن، كه سەرورپىشى سېپى
بووبوو، كلاونكى رەنگاورەنگى دەستچنى ژنەكهى خستبوويه
تەوقى سەرى. دەموچاوينكى باريكى شيرين، دوو چاوى
رەشى بچكۆله چووبوون بە قوولپيا. توپلى وردە وردە دەر
پەربوو و تووكەكانى ئەملا و ئەولاي توپلى هەلوەريبوون و
وردە وردە نيوچاوانى دريژتر دەبوو. قامپشېك پەدەستپهوه،
دەژەند بەناو جامە مەرەكەبەكه‌دا و بەهتواشى خەرىكى
نوسپنەوهى شيعريكى نوئ بوو. نالپى بالداريش وەك چۆن
دادەنيشت پەوردى سەپرى سروشتى دەکرد، ئاوا سەپرى
پەنچە شپنەكانى دۆستەكهى دەکرد. دووراودوور خزم
بوون، بەس ئەوەندەى دۆستايەتپپهكهيان بەلاوه گرنگ بوو،
خزمايەتپپهكه نەدەبووه هوى نزيكپيان.

دوو دەنگخۆشەكە لەسەر سەكۆكە وەك كەو دەیانخویند.
خەلكىكى زۆر لە دەوریان كۆ بوو بویەو. كۆپەر بوو
بە هەللا، دەنگە دەنگەكەى دەرەو ئارامىی ئەمانى تىك دا.
بە پرتاو چوونە بەردەرگا، بینیان دوو كەس بە شیوەى
زۆر خراپ باسى شیعەرەكان دەكەن و یەك-دوو انىكیش لىیان
هاتووتەتە جواب. نە ئەوانە دەناسران كە هاتبوونە جواب، نە
ئەوانەش كە دژی شیعەرەكان بوون. لەو بەینەدا فركان فركان
پەلامارى یەكتریان دەدا و یەخەى یەكتریان گرتبوو، ئەمانیش
نەیانەزانى چى بكەن.

(زەوى زۆر جوان دەبوو، گەر مەرۆف تورەبوونی خۆى
لەبیر بکردایە.)

هەرچۆنیک بێت، خەلكەكە كەوتتە بەینیان و دوو
دەستەكەیان لەیەك جیا كردنەو. ئەمانیش لەمبەرەو
سەیریان دەکردن. دواى جیاكردنەوێ پەلاماردەران، یەكێك
لە دەنگخۆشەكان هاتە ئەمبەر، رەنگى تىك چووبوو، بە
زمانىكى وشكەو بەسى شەرەكەى كرد، "ئیمە خەرىكى
خویندەو بووین، كاتێكمان زانى دوو كەس كەوتتە گوێتى
قسەى ناشیرین، تێنەگەشتین بۆ وا دەكەن. هەولمان
دا ئارامیان بكەینەو، سوودی نەبوو، قوربان دیار بوو
بۆ شەر هاتبوون. ئێتر دووسى كەسى تر لىیان هاتتە
جواب، قوربان، بە خودا گوناھى ئیمە نەبوو، ئیمە بەباشى
كارەكانمان دەكەین."

سالمى پەنجەشین دەستىكى هینا بە سەرىدا و دڵنەوايى
دایەو، "گوێى مەدەنى، خۆتان لە شەر لا بدەن، ئێو كارى
خۆتان بكەن. شتىكیش پرووى دا، بەهیمنى سەكۆكە جى بهێلن

و وەر نه وه بۆ دوکانه که.

دهنگۆشه که پۆشته وه بۆ لای هاوێکهی و ئەمانیش
به گومانه وه سهیرێکی به کتریان کرد.
(سه ره تای هه تاوی به یانی، پوناکییه کهی له هه موو کات
زیاتره.)

(٤٨)

زمانه نوښه که بوو به حیکایه ت.

به چه تد رږژیکي که م، شیعره کان و دهنگوی زمانه
نوښه که ده ماورده میان ده کرد.

هه ندیک که س ده هاتن بق دوکانه که و به شانوبالی
شیعره کانداهه لیان دودا. هه ندیکیش تینه ده گه یشتن و هه ر
ئه وه یان ده زانی شاعیریک په یدا بووه و به زمانی خه لک
ده نووسیت و ئیتر خه لک ده توانیت به و زمانه ی قسه ده کات
بنووسیت. ئه وانه شی ئه هلی کتیب بوون، په کی چه کوشیکیان
خستیه ویه زمانیان، له ناو چاپخانه کان به سه روگونلاکی
شیعره کانداهه هاتنه خوار. په کیکیان ده یگوت، "ئه وه سه به که
فارسییه که یه. هاتووه به و سه به که فارسییه وه شیعر به زمانی
خه لک ده نووسیت. به داخه وه سه به که کوردیه په راسته قینه که ی
له بیر کردووه، بریا بیتوانیایه به سه به که کوردیه که وه
بنووسیت." ئه وه ی به رامبه ریشی هه لی دودایه و بیره حمانه
په لاماری زمانه که شی دودا، "بابه خو زمانه که ی کوردی
نییه، تا وشه په کی کوردی ده دوزیته وه، سه و وشه ی بیگانه

دهدۆزیته وه، خۆم دوو-سی دەستنووسیم دیوه.

هه ندیک هه رچیوپه رچییشیان پاسپاردبوو به بهردهم
دوكانه كه دا تێپه رن و به تانه لیدانه وه بلین، "ئهمه ئهو دوكانه یه،
كه خه ریکى کوێرکردنه وه ی میژوو وه كه مانه." چ نالیى بالدار و
چ سالمى په نجه شین، به باشى گوئیان له قسه كانیان بوو،
ئهما خۆیان تینه ده كه یاند و ده یانزانى ئهمانه نیردراون و
دیاره ئیشه كه کاریگه ریی خۆی هه بووه.

سالمى په نجه شین خۆی خه لکی شاره كه بوو، خزم
و ناسراوی زۆری هه بوو، له ناو میرنشینه كه شدا خه لکی
ده ناسی، وهك نالیى بالدار نه بوو له غه ربییه وه هاتییت و
غه ربیب بییت به شاره كه، بۆیه ئه ویش هه لسا كۆمه لیک له
خزم و ناسراوانى خۆی پاسپارد، بچن بۆ چایخانه ی شاعیر
و نووسه ره كۆنه كان، ده ست بکه ن به گالته پیکردن پتیان و
ئاگاداریان بکه نه وه زۆر قاچ پانه کێشن.

(هه مووکه س به كه رهسته ی خۆی مامه له ی له گه ل بکه.)

هه رگیز له و پر وایه دا نه بوون ئاوا به خیرایی زمانه كه بلاو
بییته وه. هه ندیک جار نالیى بالدار به هیمنى و خوشحالییه وه
یاسی له وه ده کرد، گه ر ئهم زمانه شوینی خۆی بگرییت و
بییته بناغه یهك بۆ بیرکردنه وه، ئیدی ورده ورد خه لک له و
ده رده كۆنانه ی چۆته ناو ژیا نیانه وه، پرزگاریان ده بییت. بیرى
له وه نه کرد بوویه وه پۆزگاریک دیت هیتده ئازاری ده دن،
له نیوان خه ونه كه ی و خۆیدا ده بییت به هه لمیک و ون ده بییت.
خه لکه كه شیعه ره كانیان پی خوش بوو. زمانه كه شیان قبول
کرد. فرۆشتنى دەستنووسه كانى به نرخیکى هه رزان، هانى

نەبەز گۆران

خەلکی دەدا بیکرن.

(بۇ ئەو دەی زووتر یگە، بیر لە گەیشتنە گە بکەو، نەک

شیوازی گەیشتنە گە.)

(٤٩)

هیشتا دمه و به یان بوو.

له ناو دوکانه که دانیشتبوون، سالمی په نجه شین خه ریکی
نووسین بوو.

له گوشه که ی سهرده وه، نالیی بالدار کتیبکی له ناو په فقه که
دهر هینابوو و خستبوویه باوده شیوه وه. کتیبه که په کینک بوو
له و کتیبانه ی له سهر ریژمانی فارسی له ناو حویره کاندای
دهخویترا. له سهرنجی بو سهر کتیبه که، هات به سهریدا
بیر له هه مان ریگا بکاته وه بو دروستکردنی وانه ی ریژمان
له سهر زمانه کوردییه که. کتیشه که ی نه وه بوو، ریژمانه
فارسییه که بزوینی تیا نه بوو، به لام نه م زمانه کوردییه پر
بوو له بزوین. کاتیشی نه بوو هه لسیت سهرله نوی نه خشه
بو زمانیک دابنیت، که خوی هیشتا زمانه که به باشی قبول
نه کراوه و خه ریکه نه یاری بو دروست ده بیت.

بیستبووی پیش خوی، له یهک دوو دیوه خاندای هه مان
زمان له گیرانه وه ی داستانه کونه کاندای به کار هاتووه. به لام
نه بووه به نووسین و بلاو بیته وه. شانازییشی به خویه وه

ده کرد، که نه هم یه کهم کهس بووه ئاوا به پروونی و به بی ترس دهستی پی کردوه و پشتی له میژوویه کی هزار ساله کردوه و له سهره تاوه دهستی پی کردوه ته وه. هیشتا کتیه که له باوه شیدا بوو، له خه یالی نه خشه ی ریزماندا رۆ چوو بوو. دهنگی دوو کهس هات. سهری بهرز کرده وه، دوو پاسه وان بوون. یه کتیکیان که ته ی ورگن، نه وی تریان باریکه له یه کی ملباریک. که ته که هاته پیشه وه و دهستی له سهر میزه که دانا.

نه مان به خه په ساوویه وه سه یریان ده کرد. چاوه ری بوون پاسه وان که شتیک بلیت. راستیه که ی، چاوه ری شتی خراپ بوون. که چی به پیچه وان وه. پاسه وان قه له وه که شیوه ی شتیکی تر بوو، زمانی شتیکی تر. که پرسیی کامتان نالیی بالدارن، سالمی په نجه شین ویستی هه لسیته وه جوابی بداته وه، نالیی بالدار کتیه که ی داخست و چوویه بهرده می و سهری بهرز کرده وه و وتی، "منم."

پاسه وان قه له وه که باوه شیکی پیدا کرد و یه ک ماچی نیوچاوانی کرد.

که نه و ماچه که ی کرد، هه ر چۆن سهرتا پا دله راوکیی هاتنی دوو پاسه وان که سه رسامی کرد بوون، ماچه که ش سه رسامی کردن. پاسه وان ه ی قه له و به زمانیکی فسی شیرینه وه دهستی کرد به قسه کردن، "راستیه که ی، گه وره م منی ناردوه. گه وره م وتی قه رزارم بیت نه گه ر ماسیکی نه که یت. داواسی کردوه دهستنووسیکی بو ببه م. به راستی چه نابت کاری باست کردوه. من نه رکه که ی خۆم سیپه سی کرد. ماسه که م کردیت و دهستنووسه کانيسم بو حازر که ن و

نرخه كې هرسه نيك بوو، له خزمه تانم.

نه مانېش نه يانېرسي گوره كېت كښه و بوچي وا دهكات،
دوو دستنوو سي ناماده له وي بوون، دايانه دهستي و
پارده كېان دانا و روښتن، سالمې په نجه شين دايه قاقاي
پنكه نين و به دهم پيكنينه وه وتي، "مالي ناوا بيت، كوره كه
هاتنه ژووره وه روحم چوو، وتم خورايه شتيكمان نه كړد بيت
سه رمان بچيت به قوردا."

(مروښه كان به شيوه ياندا ناسرپته وه، په زمانياندا
ده ناسرپته وه.)

(۵.)

نزیکه‌ی عه‌سر بوو.

خه‌ریکی کار بوون. تازه شیعریکی نوی نووسیوو.
شیعره‌که ستاییش‌کردنی قریشته‌یه‌ک بوو. فریشته‌یه‌ک نه
مرو‌ف بوو، نه فریشته‌ی راسته‌قینه. له شوینیکی شیعره‌که‌دا
پیا‌ه‌ل‌دانه‌کان و ناوونیشانه‌کان وایان لی ده‌کردیت بل‌یت
ئه‌مه مرو‌فه، له شوینیکی تردا ده‌ی‌گوری و ده‌بوو به فریشته.
مه‌به‌سته‌که‌شی خوی بوو. خوی ناو خه‌ونه‌کانی. له‌ناو
خه‌ونه‌کانیدا خوی دوو به‌ش بوو، به‌شیکی مرو‌ف و به‌شیکی
فریشته. به‌رده‌وامیش یالی هه‌بوو. له شیعره‌که‌شدا هه‌مان
دیمه‌نی به وشه نه‌خشان‌دبوو. خه‌ریکی باس‌کردنی شیعره‌که
بوون، کومه‌ل‌یک که‌سی چل‌کن هاتنه ژوره‌وه.

به‌بی سه‌لام و که‌لام به‌ناو کت‌ی‌خانه‌که‌دا بلاو بوونه‌وه.
یه‌ک‌یکی چل‌کنی ریش‌داری سه‌رو‌ق‌ژ‌براو له‌پیش هه‌موویانه‌وه
بوو. له به‌رده‌م می‌زه‌که وه‌ستا و نه‌وانیش به‌گالته‌پ‌یک‌ردنه‌وه
سه‌یری نالیی بال‌داریان ده‌کرد و زه‌رده‌خه‌نیان ده‌کرد. هیچ
خوی تیک نه‌دا و پرووی کرده ریش‌داره‌که‌ی پیش هه‌موویان

و به غرووره وه وتى، "ئه ده بى سه لام فير نه بوون!"
كابرأ بهم قسه يه رهنگى تىك چوو. يه كسه ره چوو وه سه ر
بابه ته كه و ده ستى پى كرد، به نيگه رانييه وه وه لامى دايه وه،
"ئهى تو ئه ده بى ويران كردنى ميژووى ئيمه فير نه بوويت؟"
"من ميژووى ئيوه م ويران نه كردووه. هه رچى بوو به
ميژوو، له ناو ميژوودا ده ميتتته وه."

"تو ئيمه ده ناسى؟"

"نه خير، نازانم ئيوه كين."

"ئيمه شاعيرانى ئه م چه ركه ين!"

"عه جايب... شاعيران خه مى ميژوويانه يان خه مى ئايينده؟"

"خه مى هه رچيمان بيت، ده زانين چى ده كه ين!"

"يىگومان ده زانن چى ده كه ن. من به ريگاي خومدا ده چم،
ئيوه ش به ريگاي خوتاندا. له كوتاييدا بزانيان كاممان ده كه ينه
مه نزل."

"مه نزه كه و ريگاكه ي تو يىميژووه، ناگات به هيچ."

"ئا، وا نيه. من له سه ر ميژووى ئيوه ده وه ستم، سه يري

ئايينده ده كه م. ئه وه ي له ئايينده دا دياره، منم نه ك ئيوه."

"زور باشه... دياره زور بروات به خوته، يه كتر ده بينينه وه.

به لام ئه م جواب و غرووره ت بير نه چيت."

چون هاتبوون، ئاواش به بى سه لام و كه لام رويشتن.

سالمى په نجه شين به باشى گوئي له قسه كانيان گرتبوو. رووى

كرده دۆسته كه ي و پيى وت، "ئه مه سه ره تاي شه ره كه يه،

دۆست. به س باش جوابت دانه وه. ئه مانه ي بينيتن، ئه مانه

شاعيره كانى ناو ديوه خان و مه جليسه كانن. ئه مانه شاعيرانى

دهربارن، نازانن شيعر چييه. لاي ئه مانه تا ئيستاش شيعر

نەبەز گۆران

هەست و نەست و ئاخ و ئالین و پیاھەلدانە. لەمە زیاتر هیچ
نازانن.

(چەند خوشە دوژمنەکەت وەک خۆت ژیر بێت.)

مه‌جلیسه‌که گهرم بوو.

میری شاره‌که له سه‌ره‌وه دانیشتبوو. له‌مبه‌ر و نه‌وبه‌ری
هۆده‌که‌شه‌وه پیاوان به‌ریز دانیشتبوون. نه‌مانیش بانگه‌یشتی
ناو مه‌جلیسه‌که کرابوون. میر فەقیانه سپییه‌کانی له مه‌چه‌که
گه‌وره‌کانی ئالاندبوو، مشکیه‌کی گه‌وره‌ش به‌سه‌ر سه‌ریه‌وه.
پیاوماقولاڤ و بازرگانان و شاعیره‌کانیش له‌ته‌نیشت یه‌که،
سینییه‌ک میوه له ناوه‌راستی هۆده‌که بوو، که‌س ده‌ستی بۆ
نه‌ده‌برد. له‌ناو هۆده‌که‌دا جگه له قرچه‌قرچی ته‌زیحه‌کانی
ده‌ستی میر، ده‌نگی هیچ نه‌ده‌بیسترا.

کتوپر یه‌کتیک له شاعیره‌کانی ده‌ربار له خواره‌وه، نژیک
ده‌رگا‌که، درزی خسته ناو بیته‌نگیه‌که و ده‌ستی کرد به
شیرخویندنه‌وه به شانوبالی میر و میرنشینه‌که‌دا هه‌لی
دا. میریش بسکه‌ی سمیله‌کانی ده‌هات و له‌ژیر چاویشه‌وه
سه‌یریکی نالی بالدار ی ده‌کرد و نه‌و پۆژه‌ی بیر ده‌که‌وته‌وه،
که به زه‌پینی که‌ره‌که‌ی خه‌وی لی تیک چووبوو، شاعیره‌که
له پیاوه‌ل‌دان بوویه‌وه و به جاریک هه‌موویان ده‌ستیان کرد

بە ئافەرىنكردنى. ئەو ەى ئافەرىنى لە شاعىرەكە نەكرد، تەنھا
ئالىي بالدار و سالى پەنچەشىن بوو.

مىر سەرنجى چوۋە سەريان و بەخۇبادانىكەۋە پرسىي،
”ھا... بەدلتان نەبوو؟“

”نەخىر قوربان، بەدلم نەبوو. ئەو نە شاعىرە و نە ئىشى
شىعەرىشە لە شوئىنى وادا بوترىت.“

”بۇ شاعىر نىيە و بۇ ئىشى شىعەرى نىيە؟ ئەمە نەرىتىكە و
هەزاران سالا هەيە. ديارە تۆ ئاگات لى نىيە.“

”با قوربان، ئاگام لىيە. هەر ئەم نەرىتە كۆنەيە وای
کردوۋە ئەم خەلكە تا دىت بەستەزمانتر بن.“

مىر تەنگەتاۋ بوو بە قسەكانى. چرپەچرىپك لەناو
مەجلىسەكە دروست بوو. كەسيان تا ئىستا نەيوئرابوو بەم
شئوۋە قسەى لەگەل بكات. دەيوست خۆى بگرىت و وا
خۆى پيشان بدات قسەكان كاريان تى نەكردوۋە، بەلام
نەخىر، باش كاريان تى كردبوو. بۇيە زور بە شئوۋەيەكى
ناخۆش وەلامى دايەۋە، ”تۆ مىرزايەكى ئەو دەورو بەرەى،
هاتوويت بۇ شارەكەى ئىمە فىرى شتمان بكەيت؟“

”نا قوربان، نەهاتووم فىرى شتمان بكەم. هاتووم پىتان
بلىم زمانەكەى خۆتان عەيبى چىيە، بۇ بە زمانى خۆتان
نانووسن؟“

”ئەمە نەرىتە و زمانى ديۋەخان و مەجلىسى پياۋان
جياۋازە. هەر دەبىت جياۋاز بىت، خۆ قابىلە ناچىن بە زمانى
ئەو رەشورۋوتە شاعىرەكانمان فىر بكەين بنووسن.“

ئالىي بالدار زانىي مىريان لىي پىر كردوۋە. يەكەم جارىشى
بوو بىيىنىت. نەيوست زور ئازارى بدات و بىشكىنىتەۋە،

بۇيە زۇر بەھىمنىيەره وتى، "خودا زمانى بە ھەموو مرقۇتىك داۋە، ھەر دەستە و تاقمىك زمانى خۇيان ھەيە، بۇيە زمانى خۇيانى پى داۋن تا بەو زمانە بنووسن و پىر بىكەنەۋە و لە يەكتىرى تىيگەن. بىويستايە ھەموومان بە يەك زمان قسە بىكەين، ئەم ھەموو زمانەى دروست نەدەکرد."

مىر ھىمىن بوويەۋە. قسەكەى ئەو يەكتىك بوو لە ئايەتەكانى ناو قورئان. نەيدەويست رەدى بىكاتەۋە. جوابى نەدايەۋە و يىتەنگى ھۆدەكەى داپۇشى.
(تەننەت جوانىيىش دوژمنى ھەيە.)

نیوه پۆکە ی داووت کران.

جیگری میر گفتوگۆکە ی بیستبوو، ناردبووی بە شویتیاندا.
 لەناو دیووخانەکە دانیشتبوون. دیووخانیکی گەرە بوو.
 جیگری میر خۆی لەمبەرەو و ئەوانیش هەردووکیان
 لەوبەرەو. لەناو سینییەکی مسینی نەخشینراو دا نانی
 نیوهرۆیان بۆ هات و هەرسینکیان دەوری سینییەکەیان دا.
 جیگرەکە ی میر پیاویکی دۆنیادیده و خویندەوار بوو، هەمیشە
 سەرکۆنە ی شاعیرەکانی دەرباری کۆشکی دەکرد، بەوێی
 واز لە پیاوەلدان بهێتن و ئەدەب هێی ئەو نێه لەپێناو
 بەدەستەینانی ناندا بەکاری بهێنیت.

دوو تال تەرەپپاز و قاژیک توور و لەتە شەفتە یەکی خستە
 ناو نانەکە و بردی بۆ دەمی. هێشتا بەباشی نە یجویبوو، کەوتە
 قسەکردن، "ئێو دوو دۆستی ئازیزن. من تازە نالیی بالدار
 دەناسم و ئەزانم هەندیک خزمی تۆیە، سالمی پەنجەشین.
 تۆ یەکیکی لەو کەسانە ی لەم شارەدا خانەوادە یەکی بەرپزت
 هەیه. سەرت بۆ کەس شۆر نەکردوو و خەریکی ئیشی

خۆتى. ئەمەي ئىۋە دەيكەن، رېڭايەكى ئاسان نىيە. ئىۋە نازانن چەشەراتىك لە دەوروبەرى مير و كۆشكەكەيەتى. ئەم نانخورانە ھەر وا دەست ھەلناگرن و رېڭا نادەن ئىۋە نانەكەيان بېرن. زۆرى دەۋىت تا بتوانن بەم شىۋەيە بنووسن. نانەكەشيان لەسەر ئەو شىۋازە زمان و نووسىنەيە، كە كردوويانە بە پىشە بۆ پەيداكرىنى نان. چا نامەۋىت بتانترسىنم و ناشمەۋىت تاموژگاريتان بكەم، بەلام ھەۋلى خۆم دەدەم بۆچوونى ميرى گەورە بگۆرم و نەھىلم بەو شىۋەيە بىت كە نانخورەكان دەيانەۋىت. ۋاي داننن ئىۋە دوو كەس نىن و بوون بە سى كەس.

سالامى پەنجەشىن، زۆر سوپاسى كرد و خۆى وتەنى، "ھەر چاۋەرىنى ئەۋەم لى دەكرىت. پىشووۋترىش دوو-سى جار وىستم بىين بۆ لات، ئەم دۆستەي من تۆزىك دوورنشىنە، خەز ئاكات زۆر تىكەل بىت. چوونىشمان بۆ مەجلىسەكە، راستىيەكەي، چوونىك تەبوو بەدلى خۆمان بىت، بانگ كرابووين. خوا كردى زۆر بەخرابى جىمان نەھىشت. خۆشمان بەباشى بۆنى ئەو شەپەمان كردوۋە، ئەركەكەي من قورس نىيە، ھەر دەنووسمەۋە، ئەركى ئالىي دۆستم قورسە. ئەو ئاگرەكەي داگىرساندوۋە و بەنيازىش نىيە بەيلىت يكوژىتەۋە."

جىگرەكەي مير دۇنيايى پى دان لەپشتيانە، ھىندە بىزار بووبوۋ لەو سەبەكە شىعر و زمانەي پىشوو، دەيوست بەتەۋاۋەتى بىتە ناو شەپەكەۋە، ھىنانىۋە بىرى، كە دوو پاسەۋانەكە ئەو ئاردبوونى بۆ كرىنى دەستتووسەكان. نىۋەرۋىيەكى خۆش و پىر لە ئومىدىيان بىردە سەر. لە رېڭەي

گەرانبەو ە باسی ئەو ەیان کرد، کە خەلکێک ەن ەمیشە
پشتوپەنان. ئیستا پشتوپەنایان پەیدا کردوو ە و دەتوانن بە
باشتر و گەرمتر دەست بدەنە کارەکە. نالیی بالدار دەستی
خستبوو ە سەر ملی کەرەکە ی و لەبەر خۆیەو ە دەپوت،
”ئە ی پیاو، لەگەڵ کەرێک ەاتی بۆ ئەم شارە، چونکە خەونی
گەورەت پی بوو، ئیستا بوو یت بە جیتی مەترسی بۆ خەونە
بچوو کەکان.”

(تەنھا عەشق ەیندە ی خەون گەورە یە.)

(۵۳)

له دهركا درا.

که دهركا که ی کرده وه، دوو پاسه وانه که بوون.
نامه یه کیان دایه دهستی و پویشتن. نامه که ی هیتا و له
به ردهم نالیی بالداردا دای نا. نه ویش نامه که ی کرده وه.
جیگری میر تیتدا نووسیوو، "له مرؤ کومه لیک شاعیری
کون و شاعیری ده ربار و کوئخا کان هاتبوونه لای میر بو
شکاتت. شتی زور ناجوریان ده گوت له باره ته وه. یه کیک
به بیگانه په رست و یه کیک به سووتینه ری میژوو و یه کیک
به ئاژاوه چی باسیان ده کردی. هه ریه که شتیکی خراپی
له باره ته وه دهوت. دیاره ده یانه ویت بوه ستیت، تو نه وه ستیت."
نامه که نیگه رانی کرد. له و لایه شه وه که جیگری میر
نووسیوو نه وه ستیت، دلی خویش ده کرد. له خوی ده پرسی،
ئاخر بوچی ئەمانه دژمن؟ خو من شتیکی خراپم نه کردو وه،
ته نها نه وه م کردو وه که پیویست بوو که سیک بیکات. بوچی
ئەمانه هیتده ئازان بو شه پرکردن بو بیگانه و بو نایه ن
شه پر بو خویان بکه ن؟ له مه جلیس و دیوه خانه کان شیعی

عەرەبى و فارسى بخوینریتەوہ باشترە یان کوردی، ئەى
ھاوار، ئەمانە بۆ بەم جۆرە بیر دەکەنەوہ.

ژنەکەى سالمى پەنجەشین خۆى کچەشیخ بوو. کاتى خۆى
لە دیوہخانەکەى مالى باوکى گوێى لە زۆر شت بووبوو. کە
لە مەبەستى نامەکە گەیشت، زۆر بەروخۆشییەوہ دلنەوایی
دایەوہ، "خەمت نەبیئت، لە داستانە کۆنەکاندا بیستووہ،
هەمیشە ئەوانە سەر دەکەون، بەعەشقەوہ کارەکەى خۆیان
دەکەن و کارەکەى خۆیان خۆش دەوێت. لە یەکەم پۆژەوہ
هاتوویتە ئەم مالە، ئەو عەشقەم لە چاوہکانتا دیوہ. نینگەرانیى
ناوێت، پۆژیک دیت سەر دەکەویت و ھەر ئەوانەى ئەمرۆ
خەریکی پلانن بۆت، خۆیان دەکەن بە خاوەنى کارەکەت و
تۆ بەغەریبییەوہ سەیریان دەکەیت."

دوایی بیستیان کوێخاکان وتووینە، "جەنابی میر، ئەم
میرزادەى کاتى خۆشى لەسەر خەونە بالدارەکان ئاژاوہیەکى
نایەوہ. ھەرچاریک پوو لەم شارە دەکات، شتیک لەگەڵ
خۆى دەھێتێت نە بۆ نەریتى شارەکە باشە، نە بەکەلکى
سەردەمەکە دیت. ئیستا کاریکى کردووہ خزمەتکارەکانمان
گالتە بە شاعیرەکانمان دەکەن و بەپلارەوہ پێیان دەلێن، بۆ
زمانى خۆتان شکاوہ بە زمانى خۆتان نانووسن! دەبیئت
سنووریک بۆ ئەم کابرایە دابنریت و دیوہخانەکانمان نەبیئتە
شوێنى گالتەپیکردنى خزمەتکاران.

(دیوہخان و ئایین و خێل، گەورەترین بکوژى عەقلن.)
هێشتا تازە پۆژ بووبووہیەوہ کە ئەم ھەوالەیان پێ گەیشت.
ھەردووکیان بەنىگەرانییەوہ بەرھەو بازار پویشتن. بەس
چاکوچۆنى و گەرموگورى خەلکەکە نینگەرانییەکانیانى لەبیر
بردنەوہ.

(٥٤)

ههجووی سهه دههگاكه.

سهالمی په نهجهشین ویستی دههگای دوکانه که ی بکاته وه.
بینی له سهه دههگاكه تیانوو سیک هه لواسراوه،
تیانوو سهه که ی لیکرده وه شیعریک ههجووی داشوړینی
تیا نووسرا بوو. شیعره که به شیوه یه کی گالته چارانه ی
زور توند هیرشی کرد بوو یه سهه نالی بالدار دیار بوو
ههجو نوو سهه که که سیکه، پیشتر هیچی نه می نه خویندو وه ته وه
و ته نه بویان باس کردو وه. نه ویش به یی ئاگا که وتبو وه
سهه ی و وه که قهله ره شیک دهه و ئیواران وه سفی کرد بوو.
قهله ره شیک ریگای لی ون ده بیت و وو ده کاته شاریکی
پووناک. له و شاره پوونا که دا نازانیت چی بکات بو ئه وه ی
خوی بناسیتیت، له سهه دارتيله کان خه ریکی قیره قیر ده بیت،
تا مندالان تی بهر ده بن و له شاره که وه دهه ری ده نین و
ده پروات.

پیکه وه سهه له نوی پارچه تیانوو سهه که یان خوینده وه. تاو یک
پیکه نین به ههجو وه که و نالی بالدار وتی، "ئه زانی سهالمی

پەنجەشىن، ئەم ھەجوونئوسە زۇر شىرىنە، منى كىردوۋە بە
قەلەرەش، نازانیت قەلەرەش ژىرتىن بالندەى سەر زەۋىيە؟
"جا قەقىرە بىزانىبايە، شتى وای نەدەکرد. بىروا ناکەم لە
ژيانیدا داستانیکیشى خويندبیتەۋە، خۇ سەيرى داستانەکانى
بىکردايە دەيزانى قەلەرەش چىيە!"

"تۆ لەۋە گەرئى، پىدەچىت ئەمانە لە ھەموو لایەكەۋە
دەستیان پى كىردىت."

منیش وا ھەست دەكەم. بەس چىگەى ترس نىيە، ئەۋەى
ھىرش دەكات، لە شوینەكەى خۇى دەترسیت لەدەستى بدات،
بۆیە ھىرش دەكات."

"من خەم تىيە، خەمى تۆمە!"

"يانى چى خەمى منتە؟"

"خەمى ئەۋەمە شەۋىك ئەم كىتبخانەيەت بسووتىن و
رەنچەكەت بەبا بچىت!"

"ئا مەترسە، ئەۋەندە بىكەس نىم بۆيرن دەست بۆ من
بىەن. تۆ خەمى خۇت و كەرە بۆركەت بىت. بىانەۋىت دەست
بۈەشىن، تۆيان دەست نەكەۋىت، دەست بۆ كەرەكەت
دەبەن."

"جا ئەۋ بەسەزمانە چى يكات!"

"ئىتر مەۋقە دەبىت چاۋەرپى ھەموو شتىكى لى
بکەيت. ئەمانە لەۋەتەى ھەن نان لەسەر ئەمە دەخۇن. تۆ
سەرنجت ئەداۋە لەۋ رۆژەۋەى لەسەر سەكۆكە شىعرى تۆ
دەخوینىتەۋە، يەك شاعىريان نەھاتوۋە شىعر بخوینىتەۋە،
بازارەكەيان بەرمو كزى دەچىت و لەناو خەلكىشدا خەرىكە
پشتیان تى دەكرىت، دەيانەۋىت لە رىگەى مىرەۋە خۇيان

بىسەپتەن، ئىتمەش لەو دەۋروبەرە پياۋىكى باش دەناسىن.
"ئاخر مەن نامەۋىت شەرەكە بەۋجۇرە بىت و نامەۋىت
بچمە ناۋ شەرەكەۋە ئەۋان دۈرستىيان كىرەبىت."
"شەرەكە ئەۋان دۈرستىيان نەكردۈۋە، تۆ ھەلت
گىرساندۈۋە و ئەۋان بە لاپىيدا دەبەن."
"كەۋايە، مەن دەبىت شەرەكە بگەپنمەۋە ئەۋ شۈپنەي
خۇم دەمەۋىت."
"بىگومان ۋايە."
(مەچۇرە ناۋ شەرى ئەۋانى ترەۋە، با بەدۇراۋى نەپەتە
دەرەۋە.)

(۵۵)

ئىۋارمىھكى خوش بوو.

كۆمەلىك خەلكى ناۋ بازارەكە چوۋنە بەردەم كىتېخانىھكە.
يەككىيان، كە لە ھەموويان يەتمەنتەر بوو، بەقالىش بوو،
دەستەسېرىكى ئاورىشىمى بەدەستەۋە بوو، دەيھىنا بە ملە
قەلەۋەكەيدا و ورگىكى گەۋرەي دەر پەراندېۋو، بە دەنگىكى
گېرەۋە لەياتىي ھەمووان دەستى كرد بە قسەكردن، "بەرىز
جەنابى شاعىر، نە من، نە ئەم خەلكە، زۆر لە شىعر و مىعر
تېئاكەين، ھەر ئەۋەندەش شىعرمان لا خۆشە، يېتە سەر
زىمانمان و لە گۇرانييەكدا گويمان لى بىت. درۆي ناۋىت
قوربان، نامانەۋىت وا خۇمان پېشان بدەين ئاگادارى شىعرىن.
بەس بېستوومانە گەلەكۆمەت لى دەكەن. خوا شاھىدە نە
ئىشمان بە تۈيە، نە بەم دراۋسى بەرئىزەمان، كە چەندىن
سالە دراۋسىمانە، ئەركى دراۋسىيەتېش جىيەجى ناكەين،
بەس لەبەرمان گرانە بە بەرچاومانەۋە كەسىكى غەرىبە
گەلەكۆمەي لى بىكرىت و ھەر وا دەستەۋەستان دانىشىن. ئا
ئەمانەي لە دەۋرۋەرى من دەيانىنىت، ھەر ھەمووي ئەھلى

ئەم بازارە و ئەھلى ئەم شارەن. رېك و راست پىت دەلىن،
تۇچى ئەمر دەكەيت، لە خزمەتتايىن.

نالىي بالدار دەمى تەتەلەي دەکرد، نەيدەزانى چى بلىت،
گەر بلىت فلان و فيسار گەلەكۆمەم لى دەكەن، خۆ ئەمانە
سەريان پىئو نىيە و پەلاماريان دەدەن و ئازاريان دەدەن.
زىشتە شتى وا بلىت، گەر بىلىت، ھىچ نىيە و گوئى مەدەنى،
رەنگە ئەوان خراپتر بکەن. بەم حالەوہ لە بەردەميان
وہستابوو، ھىچى پى نەدەوترا.

سالمى پەنجەشىن زانىي دۇستەكەي نازانىت چۆن
بياندوينىت، خۆي بە ھەمان شىۋازى خۇيان كەوتە قسەکردن
لەگەليان، "بەراستى زۆر مەمنونى ئىوہىن، كارىكتان كردوۋە،
لە بەرچاومان ون نابىت. بىگومان پىويستمان بە يەكتىرى
دەيتىت. ئەم دۇستەي من گوناھىكى نەكردوۋە. ئەوہى خۇتان
دەيبىنن، ئەوہى بەم زمانەي كە ئىستا قسەي پى دەكەين،
شىعر دەنووسىت، تاقىكىش ئەمەيان پى ناخۇشە و ھەر
بۇزى تەشقەلەيەكى پى دەكەن."

كە ئەم قسەيەي كرد، لەولاۋە قەسابىكى سەروملقەوي
كىردەكەي بەدەستەوہ بوو، ھەلى دايە و وتى، "تەلاقم
كەوتىت، تا ئىمە لەم بازارەداين، جگە لە شىعەري ئەو،
ھەر شاعىرىكى دەربار، ھەر شاعىرىكى تر بىت بەدەورى
ئەو سەكۆيەدا، وەك مەرەكان لە دوكانەكەم گۆشتەكەي
دەفرۆشم."

سالمى پەنجەشىن بەپىكەنىشەوہ پرووى تى كرد و جوابى
دايەوہ، "دراوسىنى ئازىن، زۆر توند مەبە، بىروا ناكەم جارى
خۇيان بىن بەم ناوہدا، ئەوہى گرىگە ئەوہى ئىستا ئەم

دۆستە غەریبەم ھەست بە بیکەسی ناکات.
خەیلیک قسەیان کرد و ھەریەکە پۆیشتەو ھەسەر کاروباری
خۆی. دلیان خوش بوو خەلکە سادەکە وردەوردە ھاتووەتە
پشتیان و لە ھەمووشی خوشتر، ئەم زمانە تازەییەیان پێ
خۆشە بکرتیت بە زمانێ نووسین.
(کە بیرکردنەوەیەکی تازە ھات، دۆستی بیت باشترە لە
دوژمنی.)

(۵۶)

دەنگى بەقالەكان دەھات.

ئەم جارە لەبرىي ھاوارکردن بۆ سەوزە، لەبرىي ھاوارکردن بۆ ميوەي تازە، بەقالەكان لەمسەرەوہ بۆ ئەوسەر پىكەوہ ھاواريان دەکرد، ئەو شىعرە تازانەي ناليي بالدار دەياننووسىت، لە سەوزەكەي ئىمە جوانترە. ئەو شىعرە تازانە سفرەي دلتان ئاوەدان دەكاتەوہ، سەوزەكەي ئىمەش سفرەي مالەكانتان، كرىارە بەرىزەكان، ھىچى تىناچىت ئىوارەيەك لەبرىي كرىنى سەوزە، بەيتىك شىعر بکرن، ھىچى تىناچىت ئىوارەيەك لەبرىي تىركردنى سكتان، پۇجتان تىر بکەن.

بەم شىوہيە بە دەنگى بەرز لەپشت سەوزەكانيانەوہ دانىشتبون و ھاواريان دەکرد. دەنگەكەيان بازارەكەي داگیر كەردىبوو. كرىارەكان لەلايان غەريب بوو، تا ئىستا گوڭيان لەوہ نەبووبوو بەقالىك لەبرىي ھاواری سەوزە و ميوە، ھاوار بۆ شىعر بکات، بە بۆنەي ئەوانەوہ چەند كەسىك ھاتن بۆ دوكانى كىتبخانەكە و داواي دەستنووسيان كرد.

سالامى پەنجەشى، تەواو كەيفخۇش بوو. لەو برۋايەدا نەبوو پۇژىك لە پۇژان خەلكە سادەكەى ناو بازار خەمى ئەدەب زياتر بخۇن لەوانەى خۇيان بە ئەھلى ئەدەب دەزانن. زۆربەى ئەوانەى خۇيان بە ئەھلى ئەدەب دەزانن، ناخيان پرە لە گرى. گرىكانى ناخيان ھىي خەونەكانى خۇيان نىيە، ھىي ئەو ھىيە كە دەبىنن كەسىك لە پرووى ھوشيارىيەو پىشيان دەكەوئىت و شتى باش و گەورە دەنووسىت، ئىدى ئەو گرىيەى ناخيان دەبىتە بزمارىك و پۇژانە دەچەقەتە دلىانەو. دوو-دوو و سى-سى يەك دەگرن و لەناو مەيخانە و چايخانەكان سەر دەكەن بەناو يەكدا، سەرى زمان و بنى زمانيان باسى ئەو كەسانە دەكەن، كە لەوان باشتەن، باسى ئەو كەسانە دەكەن لەناو خەلكدا خوشەوئىستن و شتەكانيان دەخوئىرنەو. بەس خەلكە سادەكە ھەرگىز ئەو گرىيەيان نىيە كە ئەدىيەكان ھەيانە.

ھاوارى بەقالەكان لە تەواوى شاردا دەنگى دايەو. ھەندىك لەوانەى گوئيان لى بووبو، چىيان بىستبوو وەك خۇي بردبوويانەو بۇ دىووخانەكان و لەوى لە بەردەم كوئىخا و شاعىرەكانى دەرباردا باسيان كوردبوو. بەم دەنگوباسە زۆر نىگەران بووبوون. يەككىك لە كوئىخاكان پىشنىيازى خستبووىە بەردەميان، پارە كۆ بكنەو و لە ناوبازار بىدەن يە بەقال و دوكاندارەكان، تا لەبرىى ستايىشكردن، نەفرەتى لى بكن. ھەلسابوون كۆمەلىك پارەيان ھىتابو بۇيان، ئەوانىش نەيانكردبوو بە نامەردى، دابوويانەو بە پروياندا و يەككىك لە قەسەبەكانىش وتبووى، "ئىمە وەك شاعىرە دەربارەكان نىيىن خۇمان بفرۇشىن، پىويستىشمان بە پارە

نښه و نامه ردییش له گهل غه ریبه یه ک و دراوسټیه کدا ناکه ین.
جاریکی تریش به م شتوده یه بینه وه بازار، به مناله ورتکه
له م شاره وه دهرتان ده نین.

به ده سته تالی رۆیشتبوونه وه، نالی بالدار و شیعره کانی،
تا ده هات، به ناو خه لکدا بالاو ده بوونه وه و ناوبانگی زیاتر
ده بو.

(که ناوبانگ روى تی کردیت، ته نیاییش روت تیده کات.)

(۵۷)

ئەم جازە مېريان ھان دا.

ھەولەكانيان بۇ كرېئى دوكاندارانى ناو بازار يېسىود
بوو.

ھەلسان دەستەيەكى تۆكمەيان دروست كرد. دەستەكەيان
سەرچەم كوئىخا و خاوەن ديوەخانەكان و شاعيرە كۆن و
دەربارەكان و مەلاكانى تىدا بوو. ئىوارەيەك خۇيان كرد
يە كۆشكى مىردا و مالى مىر پر بوو لە دەنگەدەنگ. بۇ
نەگبەتى، ئەو ئىوارەيە جيگرى مىر لەوئى نەبوو. ئەوانىش
بە كەيفى خۇيان، چى خراپ بوو، خستيانە سەر نالىي
بالدار. يەككىك لە مەلاكان بەيتەشيعرىكى ھىتابوو بە
عەقلى خۇي بۇ مىرى تەفسىر كردبوو. تەفسىر كردنەكەي
بە جۇرىك كردبوو، گوايە لەو شيعرەدا كوفرى كردووە
و ئەم كابرايە ھەر دژى ئەدەبەكە نييە، دژى دینەكەشە و
خەرىكى بلوكردنەوہى كوفرە. يەككىكى تر لە شاعيرەكان
باسى لەوہ كردبوو، گوايە لەناو شيعرىكىدا يارەكەي خۇي
كردووە بە خودا و دەپپەرسىتت. كەسىش نازانىت يارەكەي

کټیبه و مه به سته که شی تهنها بڼو تهویه خه لک له خودا دوور
بخاته وه.

نهم باسانه میری نیگه ران کرد.

به بی گه راته وه بڼو مه جلیسی شار و بڼو جیگره که ی،
داوای له کومه لیک پاسه وان کرد سبه ی ریگه تدهن دوکانی
کتیفر وشه که بگریته وه. بڼو سبه ی که دوکانداره کان هاتن
پاسه وانه کانیاں بیڼی، زانیان شتیک پرووی داوه. داوای پرسین،
تنگه یشتن به بریاری میر دوکانه که ناگریته وه، تهوانیش
په لاماری پاسه وانه کانیاں دا و پیکدادان پرووی دا. هه تا سالمی
په نجه شین و نالیی بالدار هاتن، بازاره که شتوا. گهر جیگری
میر فریا نه که وتبایه، دوور نه بوو خوین پرژیت.

داوایی که جیگری میر به باشی بڼو میری پروون کرد بوویه وه
شته کان به و جوړه نین، هاتبوویه وه سهر خوی، به لام
وتبووی، ده بیت تهو دوکاندارانه ی په لاماری پاسه وانه کانیاں
داوه سزا بدرین. هه رچونیک بیت، ته مه شیان پینه کرد و
روژده که به خیر گوزه شت.

زور به خه مباری له دوکانه که پتکه وه دانیشتبوون.
نالیی بالدار وتی، "دوست، وا پیناچیت کاریکی ته ده بی
له شاریکی ژده راویسی وهک ته م شاره دا به ریگای خویدا
تیپه ریت. ته مانه تا دیت، نیازیاں خراپتر ده بیت. باشترین
ریگه بڼو من نارامگرتنه. نابیت په له بکه م، ده بیت هاوکارم
بیت له نارامگرتندا. نیمه زور په له مان کرد."

سالمی په نجه شین قسه که ی به راست زانی و بیري
کرده وه له په له کردنه که هیمن پینه وه، ترسیشیاں هه بوو تهو

كۆنەخوۋازانە لە كۆلانىكدا دوو ھەرچىوپەرچىيان بۆ بنىرن و
ئازاريان بدەن.

(لەو ھەترسە شتى ڕوو دەدات، لەو ھەترسە ژيانىكى
بژيت ھىچ ڕووداوىكى ترسناكى تيا نەبىت.)

دهنگى مناره كونه كان.

هموو مه لاکان به يهک چار له دهه وعه سرانیک، پاش
 نوږ، دهستيان کرد به خوتبه دان. خوتبه که شيان کتوپر
 بوو. تنها له پوژانی په مه زاندا مه لاکان بویان هه بوو له
 دهه وعه سراندا خوتبه بدهن، که چی پروداوه که یان هینده به
 دژی خویان وهر گرتبوو، ریک که وتبوون له سر نه وهی له
 ریگهی زمانی ئایینییه وه هیرش بکه نه سه ری و بیکن به
 نه فره تلنکراویکی خودا.

هر مه لایه له شوینی خوییه وه به یتیک شیعرى په یدا
 کردبوو و گرتبووی به دهستییه وه. شیعره که ی خوتند بووییه وه
 و به زمانه ئایینییه ئاگریینه که ی خویان دهستیان کردبوو
 به لیکدانه وهی شیعره کان. یه کیان هاواری کردبوو، به م
 شیعره ی به رده ستما ته توانم بیسه لمینم ته و کابرایه پستی
 له دینه پیروزه که مان کردوو و دهیه ویت به شیعرى کوفر
 شاره که مان له دین دور بخاته وه. کتوپر له و کاته دا جیگری
 میری که وره له ناو خه لکه که دا بوو بوو، که گویی له م قسه یه

بووبو، ھەلسابوویەو و زۆر بەتوندی بەرسفی مەلاکەى
دابوویەو. ئیتەر کە خەلکەکەى دیبووی ئەو بەو مەقام و
دەسلاتەو بەرسفی داوەتەو و قسەکانى ڕەد کردووەتەو،
کردبوویان بە ھەللا و لەبرىی ئەو ەى مەجلیسى خوتبەکانى
مەلاکان خەلکەکە بگۆریت، ئەم ھەللایەى ناو ئەو مزگوتە
بوو بە حیکایەت و بەناو شاردا بلالو بوویەو.

خەلکەکە تیگەیشن جیگرى میر لەپشت شاعیرە
تازەکەو ەى، بەبى ترس لایەنگرىی خۆیان بۆ دەر خست و
جاریکی تر ھەولێ دەستە کۆنەکە بە بەرژدەو ەندىی خۆیاندا
نەشکایەو.

دوکاندارە نوێژکەرەکان چیرۆکەکیان بیستبوو، یەک-یەک
دەھاتن بۆ دوکانەکە و دەیانگێرایەو.

نالیی بالدار ئارامییەکەى خۆى تیک نەدەدا. ئەم جوولانە
نیگەرانیان دەکرد، بەس لەبرىی دەرخستنى نیگەرانییەکەى،
بەردەوام بیری دەکردەو شتیکى نوێ بنووسیت، گوێى
لە ھەموو لایەک دەگرت، ئیمانیشى ھێندە بەھیز بوو،
نەیدەویست دەنگى ئەو ئیمانەى ناخى بە شێو ەیکى ناجۆر
بکاتە دەرەو. گەیشتە برۆایەک، شیعەر یەکەمین و یستگەى بۆ
دەستکاریکردنى دنیا کۆنەکە بۆ دنیاى ەیکى نوێ و یەکەمین
دەرگاشە مرۆف ناخە شاراو ەکەى خۆى لیو ەخاتە دەرەو.
(ھەمیشە ئازاردەرەکان بیر لە ئاییندە ناکەنەو.)

لەو کۆپلە کۆنانەى لەناو دەستنووسەکەى خۆى
پاراستبوونى و لە سەردەمى تەنیایدا نووسیبوونى، چەند
دانەى ەیکانى دایە دەستى دۆستەکەى تا بیاننووسیتەو.
ئەویش دەستى کرد بە نووسینەو ەیان و کە تەواو بوو، لێى

وهر گرت، خۆى به دهستى خۆى دهستووسهكانى بهسهر
دوكاندارهكاندا بهخشييهوه، ئهوانيش گهليك خوشحال بوون
پينييان بۆ يهكهم جاره شاعيريك دهستووسهكانى خۆى
بهديارى دهوات پينيان. زۆربهيان يهكسهر لهناو دوكانهكهيان
ههليان واسى و بهشانازيپيكردهوه لاي كپيارهكانيان پاسى
ديارييهكهيان دهکرد.

(تۆ دلى مرقۇنك خوش بكه، دلىيا به دلخوشييهك ديتيهوه
سهر پىنگاي خۆت.)

سوخته‌کان شیواندیان.

پاش ئه‌وه‌ی ئالیی بالدار به‌دیاری شیعره‌کانی له‌ناو بازاره‌که‌دا بلاو کرده‌وه، چهند دوکانداریک، که مندا له‌کانیان سوخته بوون له‌ناو حوچره‌کان، شیعره‌کانیان بردبوویه‌وه مال، نه‌وانیش له‌گه‌ل خویان بردبوویان بق حوچره. نیوه‌پۆکه‌ی، کاتیک له‌ دهرس ته‌واو ده‌بن، له‌قه‌راخ جه‌وزه‌که‌ کۆ ده‌بنه‌وه و به‌کیکیان هه‌لده‌ستیه‌وه و ده‌یه‌ویت وه‌ک مامۆستاکه‌یان خوتبه‌ بدات. به‌یته‌شیعره‌که‌ دهر ده‌هینیت و ده‌یخوینیته‌وه. شیعره‌که‌ هینده به‌ شیرینی و جوان نووسرا‌بوو، نه‌وانی تر داوایان کردبوو چهند جاریکێ تر بیخوینیته‌وه. داوی خویندنه‌وه‌ی، یه‌کێک له‌ سوخته‌کان ده‌ستی به‌رز کردبووه‌وه داوی کردبوو ئه‌م ده‌نگی خوشه، با به‌ئاوازه‌وه بیخوینیته‌وه و نه‌وانیش به‌شوینیدا بیخویننه‌وه. پیکه‌وه رازی بووبوون کاره‌که‌ بکه‌ن. ده‌ستیان کردبوو به‌ خویندنه‌وه. هه‌مووان به‌ یه‌ک ده‌نگ به‌شوین سوخته ده‌نگۆخشه‌که‌ خویندبوویانه‌وه. تومه‌ز مه‌لای مزگه‌وته‌که‌ له‌ هۆده‌ی فه‌قیکانی پشته‌وه‌یه.

گوښی له دهنگیکه، دهنگه که زیاتر له گورانى دهچیت، نهک
 فورئانخویندن. یهکینک له فهقیکان دهنیریت، بزانیټ ئه و دهنگه
 چیه. ئه ویش دهروات، دهگه ریته وه و به مامۆستا که ی دهلیټ،
 "قوریان، سوخته کان به یته شیعریکى نالیى بالداریان هینا وه ته
 ناو مزگه وته که، یهکیان دهیخوینیته وه و ئهوانى تریش
 به شوینیدا."

که مه لا گوښی له مه ده بیټ، چاوى سوور هه لده گه ریت،
 دارینگ دهگریت به دهستی وه و به ره و لای هه وزه که دهچیت،
 هه ر له دووره وه هاوار دهکات به سه ریاندا و به دار بهر
 ده بیټه گیانیان. ئه و دهنگخوشه دهگریت، شهش-حهوت توولی
 باش دهکیشیت به قاچوقولیا. ئینجا دهستنووسه که ی لى وه
 دهگریت و فریى ده داته ناو هه وزى ئاوه که وه. سوخته کانیش
 به ئازارى قاچوقولیا وه به هه په ساوى سه یری مامۆستا که یان
 و دهستنووسى ناو هه وزه که ده که ن.

دهستنووسه که ورده ورده ته پ ده بیټ و مه ره که به که خا و
 ده بیټه وه وشه کان دهکشین و باوهش ده که ن به یه کتریدا.
 وشه کان به شیوه یه ک به ره و یه کتری دهچن و خا و ده بنه وه،
 به چه ند ساتینک سه رتا پایان له ناو یه کتریدا ون ده بن و ده بن
 به یه ک تۆپه ل.

مامۆستا که یان به چاوه سووره وه بو وه کانی وه، هه ره شه یان
 لى دهکات چاریکی تر دهستنووسى ئه و شاعیره نه هیڻه ناو
 مزگه وته وه و پیا ن دهلیټ ئیره شوینی ئه و شیعرانه نییه.
 سوخته کانیش له ترسا ناویرن هیچ بلین و تیشناگه ن
 بو چی مامۆستا که یان به و شیوه یه په لامارى دان و له و شیعره
 تهوره بوو، دواى رویشتنى مامۆستا که یان، له یه کتریان

دەپرسی، "بۇچی وای کرد؟" کەسیان وەلامیکی لا نەبوو.
 بەلام تازە شیعرەکە هیندەیان وتیویەو، لەبەریان
 کردبوو. کاتیک دەپویشتنەو بۆ مال، لە کولانەکاندا پێکەو
 دەیانوتەو و ژن و کچانیش بە وتەوێ شیعرەکە و
 ئاوازی دەنگی سوختەکان دلخۆش دەبوون و پەنجەرەکانیان
 دەکردەو و بەدەم زەردەخەنەو گۆییان لی دەگرتن.

(٦٠)

زوتتر له جاران.

سالمی په نجه شین زوتتر له جاران دهچووه دوکان. ماوه یهک بوو بازارې نه مابوو، له گهل په یدابوونی دؤسته تازه کهای و ههلای زمان و شیعره کهای، بازارې بهر و کرانه و دهچوو. به یانیان دواي نویتز خوی کو دهکرده و بهر و دوکانه کهای دهرؤیشت. له و کهنوبه ینه دا بیریشی له و دهکرده و هؤده کهای پشته و دی مالی خویان چؤل بکات بو دؤسته کهای و چیتتر عهزیه تی نه دات هه موو به یانییهک له گهل خوی بیهینیت، به لام کیشی نه و ده بوو شوینیک بو که ره کاش دابین بکات، چونکه که ره که له بهر دهرگا ده به سترایه و ده دراوسینکان له بهر خاتری دراوسیتیه تی فسه یان نه ده کرد، نه گینا له بهریان گران بوو. حهزیشی نه ده کرد بیهینیت حهوشه که و دهیشیزانی نالی بالدار به بی که ره کهای له هیچ شوینیک شه و ناکاته و ده. ده بایه هؤده که یه کی بچووکي بو چاک بکات.

جاری وا هه بوو تا ده دات دوو مشتهری له چایخانه کهای

دەستەچەپ چاوەرێیان دەکرد، ئەمیش زۆر بەتەماح نەبوو. لەو دەستووسانەى دەفرۆشت، شتیکی کەمى دەست کەوتایە رازی بوو. هەندیک جاریش تەنها بیرى لەو دەکردووە ئیشى دۆستەکەى بالاو ببیتەو و خێریشى تیا نەبیت کێشە نییە، هەر بەشى مەرەكەب و تیانووسەکان و قامیشەکانى دەست بکەویت رازی دەبیت.

شارەكە پیشووتر بەو شێوەیە ئەهلى شیعر و ئەدەب نەبوون. تەنها ئەوانەى خۆیان بە ئەهلى ئەدەب دەزانی، گرنگیان بە ئەدەب دەدا، کەچی ئیستا زۆر کەس دەخوینیتەو و دەستووس دەکریت، کە پیشووتر لە ژيانیدا بۆى گرنگ نەبوو و بخوینیتەو.

لەو هونەرە تێنەدەگەشت بۆچى وا بەخێراى خەلكە سادەكە قبولیان كرد. خۆى لە راستیشدا زمانەكەى وا ئاسان نەبوو هەموو کەس لێى تێگات. شیعرى هەبوو خۆى بەباشى پووێ نەکردایەتەو، کەس لێى تێنەدەگەشت، لى ئاوازی وشەكان هێندە خۆش بوو، بەو لێتێنەگەشتەشەو خەلكەكە قبولیان بوو.

بازارگرانەو کەى جۆشوخروشیكى زیاترى پى بەخشى. زیاتر گرنگى بە خەت و بە ئیشکردن دەدا. وای لى هاتبوو، پۆژى وا هەبوو هەشت-نۆ دەستووسى دەفرۆشت. فرۆشتنى هەشت-نۆ دەستووس شتیك بوو وەك خەيال.

(كە كاریكى جوانت كرد دەستت مەگۆرە، با بازارت نەكەویت.)

بە خەتێكى كوفىى جوان ئەم دێرەى نووسى و لە پشت سەرى خۆى هەلى واسى، كە كریاریك دەهات داواى

دهستووسئىكى دهكرد و ئه و دىرهى دهخويندهوه، سهىرى
دهكرد بزانئىت خۆى كار به قسهكهى پشتى سهىرى دهكات.
كه دهيانبىنى زور بهوردى و بهعهشقهوه بهيتهكهيان بۆ
دهنووسئىت، ئهوانئىش بهدلخوشىيهوه دهيانوت، "دهست و
پهجهت خۆش بئىت، بهراستى بهعهشقهوه كارهكهى خۆت
دهكهيت." ئهوىش سهرىكى بۆ رادهوشاند و سوپاسگوزارىان
دهبوو.

دهستووسهكان مالهومال بلاو بوونهوه. گهئىشتن به
دبوهخان و مزگهوتهكان و ناو كۆشكى مير و خانهدانهكان.
گهئىشتن ناو مالى شاعيره دهربارهكان و شاعيره كۆنهكان.
گهئىشتن به جووتيار و پيشهگهراڤ. لهناو بازارهكهدا كه م
دوكان ههبوو پارچهشيعرىكى ههلهواسىيئىت. سهكۆى
شاعيرهكان چۆل بوو، ههچكس نهدههات شيعرى خۆى
بخوئىتهوه. باس باسى زمانه نوئيهكه و شاعيره نوئيهكه
بوو. ئهوىش به خۆى و كهريكهوه بهناو بازار و كۆلانهكاندا
دهگهرا و وهك ههورهبرووسكهيهك هه ر پۆزى دهنگى
پارچهشيعرىكى له لايهكى شارهكه دهدا.

(٦١)

میر به مۆنیه وه چاوه پروان بوو.

دوو پاسه وان تالیی بالدار و کهره که یان هیتا بۆ حه وشه.
له په نچه ره وه سهیری ده کرد. میزه ریکی کۆن به
سه ریه وه، ریشیکی سپی و پرچیکی سپی. ره شووی کهره که ی
به ده ستیه وه و له ناوه راستی حه وشه که دا وه ستایوو. که وا
شینه که ی هینده خۆر لینی دابوو، له زۆر شوینته وه سپی
هه لکه رابوو. ده سماله سه وزه که ی که مه ریشی له چه ند
شوینتیه وه درابوو. تا زیاتر لینی ورد ده بوویه وه، هه ژاری
جلوبه رگی زیاتر ده ده که وت. له مدیوی په نچه ره که وه به
خۆی ده وت، "تۆ کیت؟ تۆیه ک به م جلوبه رگه شه ره ته وه، به م
که ره ی ده ستیه وه ها توویت زمانیکی چه ند سه اله ویران کرد.
تۆ کیت به روخسار نه وه نده هه ژار و به عه قل نه وه نده
گه وره؟ نه بیت چی له ژیر نه وه میزه ره ی سه رته د بیت؟ بۆ
نه وه نده ئارام و ساهیت؟"

له دلی خۆیدا سه رسام بوو پیتی، نه ما نه یده ویست نه و
سه رسام بوونه ی ده ده بخات و ده یشیزانی تازه هیچ هیزیک

نییه بتوانیت بیوه‌ستینیت و ئیشی خۆی کردووه. له‌بەر‌پیشه
سپییه‌که‌شی نه‌یده‌توانی بریار بدات له‌شار ده‌ری بکات،
ده‌ترسا ده‌رکردنه‌که‌ی بپیته‌هۆی ئه‌وه‌ی زیاتر بپیت به
حیکایه‌ت و خه‌لکه‌که‌ زۆرت‌ر هۆگری ببن. به‌ده‌ست شکات و
نیگه‌رانیی کویخا و شاعیر و مه‌لاکانیشه‌وه‌ بیت‌زار بوو.

په‌نجه‌ره‌که‌ی کرده‌وه‌ و به‌ ده‌ست بانگی کرد بۆ ژووره‌وه.
ماوه‌یه‌کی زۆر دووبه‌دوو له‌ ژووره‌وه‌ بوون.

که‌ هاته‌ ده‌ره‌وه‌ هه‌م ئه‌م روخساری شتوابوو، هه‌م میر.
که‌س‌یش نه‌یزانی ئه‌و گفتوگۆیه‌یان چی بووه‌ و بریاری چییان
داوه‌. به‌ روخساری هه‌ردووکیشاندا دیار نه‌بوو کامیان سه‌ر
که‌وتوو و کامیان سه‌ر نه‌که‌وتوو.

په‌شووی که‌ره‌که‌ی گرت و به‌هیمنی له‌حه‌وشه‌که‌ چوو
ده‌ره‌وه‌. هه‌رچۆن سه‌ره‌تا هات له‌ په‌نجه‌ره‌وه‌ سه‌یری
ده‌کرد، له‌ کاتی پۆیش‌تینیشدا به‌ هه‌مان شپوه‌. له‌گه‌ل خۆی
تووشی دووب‌لی هات‌بوو. نه‌یده‌زانی ئه‌م زمانه‌ تازیه‌ قبول
بکات و خۆی بکات به‌ دوژمنی ئه‌دیه‌ کۆنه‌کان، یان ئه‌م
زمانه‌ بپووکینیت‌ه‌وه‌ و کۆتایی به‌ کیشه‌که‌ به‌ینیت. که‌ سه‌یری
شیعه‌ره‌کانیشی ده‌کرد به‌و هه‌موو جوانی و په‌وانیه‌وه‌
نوسرا‌بوون، یه‌کسه‌ر ده‌نیش‌تته‌ سه‌ر دلی.

داوای له‌ خزمه‌تکاره‌که‌ی کرد جامیک ئاوی بۆ به‌ینیت.
جامه‌ ئاوه‌که‌ی خوارد‌ه‌وه‌ و به‌ره‌و تاقی کتیه‌کان پۆیش‌ت.
له‌ناو تاقه‌که‌دا یه‌کیک له‌ به‌یته‌شیعه‌ره‌کانی ئه‌وی ده‌ر هینا
و چه‌ندجاریک له‌سه‌ر یه‌ک خویندیه‌وه‌. بی‌ری له‌وه‌ کرده‌وه‌
به‌هیمنی کیشه‌که‌ یه‌ک‌لایی بکاته‌وه‌، نه‌هینیت نه‌ شیش
بسووتیت، نه‌ که‌باب.

ھەمان خزمەتكارى راسپارد مەجلىسى شارەكە بانگ
 بكات ئىوارە لە كۆشك نان بخۆن. مەيەستەكەشى ئەو بوو
 لەگەليان گەتوگۆ بكات و پىگەچارەيەكى باشى بۆ بدۆزنەو.
 خەلكى شارەكە بوويوون بە دوو بەشەو، بەشى زمانە
 تازەكە و بەشى زمانە كۆنەكە. گەر لايەكى بگرتايە و لاكەى
 ترى بەر بدايە، بۆى باش نەبوو. دەبايە مەجلىس شتىك
 بكات. وردەوردە گەيشتە ئەو باوەرەى خۆى لەناو كيشەكە
 بەينىتە دەرەو و بيداتە دەست مەجلىسەكە. ئىدى بەرەو
 ھەرلايەك چوو، بۆ ئەم زەرەرى نىيە، خەقى خۆى بوو، مير
 بوو، دەبايە ھەر وا بىر لە ميرنشىن و دەسلەتەكەى بكاتەو.
 (دەسلەتپەرستان نە دوژمىيان ھەيە، نە دۆست، لەو
 نىوانەدا بەرژوۋەندىيان ھەيە.)

هوجره ی فه قیکان که سیکی تری نه ده گرت.

هه رچی مه لا و کوڅا و خاوه ندیوه خان بوون، هاتبوون.
 خه تیپی گه وره له سه ره وه دانیشتبوو، نالیی بالداریش
 له ته نیشتی. له سه ر شه ره فی خه تیپ دانیشتنه که ږتک خرابوو.
 سه رتاپای مه جلیسه که پینکه نینیک، زه رده خه نه یه کی لیوه ده ر
 نه ده هات. دوا ی قسه کردنی خه تیپ، سه ره ی نالیی بالدار هات
 قسه بکات. ئه ویش به هیمنی دهستی کرد به قسه کردن. له
 قسه کانیدا باسی له وه کرد، خودای گه وره زمانی جیا جیای
 دورست کردووه، پیویسته به و زمانانه قسه بکریت و
 بنووسریت. هاتنی زمانیکی نوئ، له چالنانی زمانه کوئه که
 نییه. به لکو گه شه کردنی زمانیکه و سوودبینینه له زمانه
 کوئه که. پاشان باسی له وه کرد، ئه م که سیکی ئیمانداره،
 که سینکه پیشتر له م شاره و شوینانی تر ده رسی خویندووه
 و ئه هلی کتیب بووه. راسته خه لکی گوندیکی بچکوله ی ناو
 دهشتاییه کانه، به لام زمانانی تریش ده زانیت و ئاگای له
 ده وروبهره. سه رسامیی خوشی ده ر خست که بۆچی به ی

شیئەیه دژى دەووستنەو و ئازارى دەدن. ئیماندارییەکی
خۆی پوون کردەو، کە هەرگیز وەک ئەو نییە ئەوان لینی
دەخوازن.

کە قسەکانی ئەو تەواو بوو، ئیتر وەلامدانەو و
پرسیارکردن دەستی پێ کرد. هەندیکیان پرسیاریان دەکرد
و دەیانویست بێخەنە کونجیکەو و تەنگەتاوی بکەن، ئەویش
خۆی تێک نەدەدا و وەلامی دەدانەو، هەندیکیشیان راستەوخو
هێرشان دەکردە سەری و بە ئاشووبی ناو شارەکە ناویان
دەبرد.

هەرچۆن کاتی خۆی کتییی خەونە *بالدارەکانی* نووسی و
ئازاریان دا، بە هەمان شیئە ئەم جارەش پووبەرۆوی ئەو
ئازارە بوویەو، لێ چونکە ئەزمونی هەبوو و دەیزانی چی
دەکا، بەرگەی دەگرت و بە شیوازەکی خۆی پووبەرۆیان
بوویەو، بێرەحمیی ئازاردەرەکان لەو فراوانتر بوو بەم
دانیشتنە کوتایی بێت و لێگەرێن بەئاسوودەیی کارەکی
خۆی بکات، بەتەواوەتی ترسابوون و دانیابوون ئەم
زمانە نوێیە شەپۆلێکە هاتوو و ئەوێ کۆنە لەگەڵ خۆی
دەیسریتەو.

دانیشتنەکیان درێژەي کیشا، پێناچیت لەوانەي لەوی
بوون، چوار کەسیان برۆای گۆرابێت، گەرچی نمونەي
زۆری بۆ هێنانەو و هەولی دا تێیان بگەیەنیت ئەمە بۆ
ئەوان باشە، نەک خراپە، کەللەرەقی و بەرگریکردنی ئەوان
بە نەریتە کۆنەکی خۆیان، هیچ گۆرانکارییەکی بەسەرنا
نەهات.

بە ماندووبوونیکی زۆرەو بەرەو لای دۆستەکی پۆیشت.

که له سه‌ر کورسییه بچوکه که دانیشته، داوای قومیک ئاوی کرد. قومه ئاوه‌که‌ی خواردوه و به‌خه‌مباریه‌وه به‌ سالمی په‌نجه‌شینی وت، "ئه‌مانه ده‌ست له ئازاردان هه‌لناکرن. من زۆر نائومیدم به‌م خه‌لکه نه‌ریتپارێزه. ته‌نانه‌ت نایانه‌ویت مرو‌ف له‌ناو خه‌یاله‌کانیشیدا بیر له‌ فرین بکاته‌وه."

که‌میک دڵنه‌وایی کرد و مژده‌ی ئه‌وه‌ی پێ دا پو‌ژانه‌ خه‌لک زیاتر پوو له‌ شیعره‌کانی ده‌کهن و هه‌ندیک له‌ خۆنده‌واری ناو حوجره‌کانیش داوایان کردووه ده‌ستوووسیان بو بنووسم. ئه‌مه‌ش نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه، به‌م کاره‌ی ورده‌ورده ئه‌م شاره له‌ ژه‌هره‌ کو‌نه‌که پاک ده‌کاته‌وه و پێویسته دان به‌ خۆیدا بگریت.

(٦٣)

بهقالهكان دهستان كرد به بانگه شه.

سالمی په نچه شین بهقاله کانی ناگادار کردبوویه وه، سبهی
ئیواره نالیی بالدار خوی له سهر سهکوی شیعرخوینده وه که
هه ندیک قسه بق خه لک دهکات و شیعرنیکیش دهخویننه وه.
ئهم ناگادار کردنهویه بهقاله کانی هینایه جوش و هر له
ئیواره ی پتیشووه وه دهستان کرد به هاوارکردن، که سبهی
رؤژی شاعیره تازه که دیت و با خه لک بین بق لای سهکوی
شیعرخوینده وه که.

ئه وهی له مه جلیسه که دا زور نازاری دا، یهک-دوو کهس
باسی ئه وه یان کرد ئهم زمانه تازه نییه و پتیشوو تر له ناو
داستانه کاندایه کار هاتووه. دهیانویست هه وله که ی نه نرخین
و وای لی بکه ن دهستی لی هه لگریت، به پیچه وانیه ویستی
ئه وانیه وه، غرووره جوانه که ی زیاتر دهبوو.

دهمه وئیواره بسو، هاته سهر سهکۆکه، خه لکیکی زور
له دهوری سهکۆکه کۆ بوو بوونه وه. بهم شیوه یه دهستی پی
کرد:

(ئەمە خۆ کوردی نییە، خۆکردییە.)

رێک مەبەستی ئەوانە بوو دەیانوسیت لە کارەکە ی کەم
بکەنەو. بە کورتی و پوختی پێی وتن، ئەم زمانە ی دروستم
کردوو، خۆی هیی ئێو نییە، خۆم دروستم کردوو.
ئەو ی دەیهوێت بیکات بە هیی خۆی، با باش بزانی: تەنها
من خاوەنیم، ئەوەشی نایهوێت ئەم زمانە قبول بکات، با
بۆخۆی لەناو زمانە بیگانه و کۆنەکاندا بمیشتەو و خەریکی
جیهانەکە ی خۆی بێت. کە شیعرەکە ی خویندەو و دەستی
کرد بە لیکدانەو ی شیعرەکە و باسی گەلەکۆمەکەکان و
ئازاردانەکانی خۆی کرد، خەلکەکە بەتەواوەتی پەڕیشان
بوون. یەکیک لەناو خەلکەکە هاواری کرد، "کێ ئازارت دەدا
با ئێمە ئازاری بدەینەو."

ئەویش بەم قسانە زۆر دلتەنگ دەبوو، چونکە لە
بنەوانەو بۆ ئەو نەهاتبوو ئازاری کەس بدات، بۆ ئەو
هاتبوو دەستکاریی دۆنیاکەیان بکات.

نزیکی نیوکاتژمێر قسە ی کرد و شیعر ی خویندەو.
دوای تەواوبوونی، بە جاریک یەک چەپلە ی قایمیان بۆ لێدا.
(دەمیک بوو شیعرێکی جوان ئەما بوو تا چەپلە ی بۆ لێدری.)
بەناو خەلکەکەدا هاتەو بۆ دوکانەکە، گەنج و پیر، ژن
و پیاو، یەک-یەک و دوو-دوو دەهاتنە لای و دەستخۆشیان
لێ دەکرد. ئەم دەستخۆشییانە ی ئەو خەلکە سادە یە جیگای
خۆشەختی بوو بۆی. دەیشزان ی لەپشتەو دەسەلاتدار و
سێبەرەکانیان، خاوەنی دیو خان و شایەرەکانیان، خەریکی
نەخشەن بۆ ئازاردانی و ناھیلن بەو ئاسانییە بە رێگاکی
خۆیدا تیپەری.

(ئامانجى گەرە، بەبى ئازار ئايەتە دى.)

لەبەر خۇيەوۋە بېرى لەوۋە دەكردهوۋە. باشە گەر مەن
نەھاتمايەتە ئەم شارە، چى پرووى دەدا؟ يان گەر بەھتەما و
وەك ئەوان ھېچم نەكردايە، چى پرووى دەدا؟ ئەم پرسىيار و
بېركردنەوانەى لايەكى ژيانىان داگىر كىرەبوو. لە ناخىشىدا
پرووناكىيەك ھەبوو، پرووناكىيەكە نەيدەھىشت بۇ ساتىك
ئارام بىت و بەردەوام شتى توتى پى دەنووسى.

(٦٤)

شاعیرهکان له سەر سهکۆکه بوون.

هینده شاعیر هاتبوو، له سەر سهکۆکه جیگایان نه ده بوو.
خه لکیکی زۆریش کۆ ببوووه. له ناو هه موویاندا شتوازی
نالیی بالدار جیا بوو. ئەوان سه رو قزیان هاتبوو، ئەم قزی
کورت کردبوووه و کهمیک پێشه سپیه کهی ریکوپیک
کردبوو. ئەوان جلهکانیان جۆریکی پهنگاوپهنگ بوو، ئەم
جلهکانی، گهرچی کۆن بوون، بهلام تهنها پهنگی شینی کال
و پهنگی سپیی تیکهال کردبوو. له ناویاندا نوورانیتر، هیمتر،
دونیادیتر دهاته بهرچاو. زۆربهی خه لکه که به چرپه وه
له گهل په کتری قسهیان دهکرد و قه سهکانیان باسی جیاوازی
لهوی دهکرد له تهک شاعیرهکانی تر.

په ککیان، که خویان پێیان دهوت شیخی شاعیران،
سه رزلیکی ورگزل بوو. وا باسیان دهکرد له وه تهی هیه
خزمهتکاری میر و ده سه لاتدارهکان بووه. دیار بوو هینده
چیشتی به لاشی خواردبوو، غه یغه بهی شور ببوویه وه. ئەم
شیخه یان دهستی کرد به قسه کردن و بهشی خوی که لێی

دەزانی، تانەى لە زمانە نوێیەكە دا. نالیى بالداریش وەلامى دایەو، "زمانى نوێ یانى دونیابینیى نوێ. ئەو زمانەى ئەوان پیتی دەنووسن، بەشى بیرکردنەو ناکات، زمانیکە وەستاو و نە دەتوانن تازەى بکەنەو، نە دەتوانن گۆرانکارییەكى تیدا بکەن. ئەمەى من زمانى نوێ نییە، زمانى خەلكە و بیرى پى دەكەمەو."

شیوێ جواپدانەو ژیرانەكەى نەك خەلكەكە، بەشێك لە شاعیرەكانیشى سەرسام كرد. لەناویاندا یەك-دووانیکیان گەنج بوون، دلیان پێو بوو لایەنداریى بکەن و دەشتەسان. بۆیە لەبەینى خۆیاندا بە زەردەخەنە و شادومانییەو جواپەکانیان پى خوش بوو.

شاعیرەكان زۆریان وت و ئەمیش بەكورتى جواپی دانەو. چەندیان کوشا نەیانتوانى زەرپەیهك لە هەنگاوەكەى خۆى پەشیوانى بکەنەو. لەبرى هینانەدواو، زیاتر بەرەو پیشیان دەبرد. خۆى لای بوون بوو بکەونە گفتوگۆو، کەسیان لە قەرەى نایەت.

هەتا شاعیرە پیرەكان ماندوو بوون و قاچەکانیان توانای وەستانی نەما و لەسەر چۆك دانیشتن، قسەیان كرد. کوتایییەكەشى دیسانەو لە بەرژەوێندى خۆیان نەبوو. بەناچارى لە كۆپى سەر سەكۆكەش بە ویستیكى لاوازەو گەرانەو و سەرکەوتنیان بەدەست نەهینا. شەرمیشیان لە خۆیان نەبوو، دواى ئەو هەموو تانە و تۆمەتە، هاتبوون بە گفتوگۆ لە بەرچاوى خەلك پەشیوانى بکەنەو.

(پایەى بیرکردنەوێكانى خۆت ناسى، ئاییندەى نەخشەکانیشت دەبینى.)

ماندووێان کرد. ههولی زۆریان دا له کاتی قسهکاندا به
قسهی پووچهوه خهريکی بکهن، نهيهشت بچيته ئه و بابهي
ئهوان دهيانويسه. خۆی چیی مه بهست بوو، هه ر ئه وهی
وت.

خه ونی بینی.

له خه ونیدا ژنیکي شوخ هاته خه ونی.

ژنه شوخه که کلاوزه پیکي به سه ره وه، ملیکی بهرن،
لووتیکي باریکی ریک و دوو چاوی ره شی گه وره و بالایه کی
به رزی باریکه. ژنه که له بهردهم په نجه ره یه کدا دانیشتبوو،
چرایه ک له بهردهمی و تیانووسیک و قامیش و مهره که ب،
پووناکی چراکه دهیدا له پوخساری و هیندهی که نور
له پوخساری دهباری، که میک له کراسه که ی بهرز ببوو یه وه
و پاوانه له قاچیدا. قولاپه کانی قاچی پر ببوونه وه و سپی
دهیاننواند. له خه ونه کهیدا به تامه زر ویییه وه سهیری ژنه که ی
دهکرد، کتوپر ژنه که لایه کی بو کرده وه، به لاکردنه وه ی
راچله کی.

له بهردهم هه یوانه که ی مالی سالمی په نجه شیندا خه وتبوو.
چاوی کرده وه، ئاسمانیکي پر له نه ستیره به سه ر سه ریه وه،
کزه یه کی خوش دههات و خوی دهکرد به ژیر سووچی لیفه
لوولکراوه که ی سه ریدا. چهند سیسرکینک پیکه وه دهنگیان

دههات. قیرهی بۆقینکیش له دوورهوه بیدهنگیی شهوهکهی قاز
دهکرد. لیفهکهی لا دا و ههلسا تیانووسهکانی هینا و دهستی
کرد به نووسینهوهی چامهیهک بۆ ژنهی ناو خهونهکهی.
(هاته خهوم، به چ ناز و عیتابی.)

به م شتویه دهستی کرد به وهسفکردنی ژنه. بۆ بهیانی،
دهستنووسی چامهکهی له رینگهی دوکانی دۆستهکهیهوه بلالو
بوویهوه. ههركهسیك دهیخویندهوه، له بهردهم چامهکهدا دۆش
دادهما. پیاوان بهخیلیان بهو زمانه دهبرد ئاوا به جوانی و
ناسکی و پاراوی هاتووته گو بۆ دهرخستنی جوانیی ژنیک.
ژنانیش بهخیلیان بهو ژنه دهبرد چووته خهونی.

چامهی ژنی ناو خهونهکه ههلایهکی لهگهڵ خۆی هینا،
نه ریتپاریزهکان و مهلا پینهچییهکانی نه ریت چاویان چووه
تهوقی سهریان. چامهکهیان به بیحهیایی چوواند و پینیان
قورس بوو میرزایهک تا دوینی سوخته و فهقیی ناو
خانهقاكان بووه، ئهمرۆ یاخی بووه و له پشت ئیمانهکهیهوه
خهریکی پیاوهلدانه به لهشولاری ژناندا. نهوانهشی بۆ جوانی
دهگهرا، تیریان له خویندنهوهی چامهکه نه دهخوارد.

سالمی پهنجهشین، که تا ئهو ساتهش هیچ شتیکی
نه نووسیبوو و هه ر خهریکی بنووسی بوو، ئهم چامهیه گری
تی بهر دا. به جۆرێک شهژا و جۆشوخرۆشی تی کهوت،
خۆی وتهنی، "بانگی راستی به ئاشکرا خوشه." ههزی دهکرد
دهست بکات به نووسین و بیته سیبهری دۆسته بالدارهکهی.
ئێواران، یان بهیانیان، کاتی نالیی بالدار به کۆلانهکاندا
تیدهپهپی، ژن و کچانی شوخ پهنجهره شینهکانی مالهکانیان
دهکردهوه و پهنجهیان بۆ رادهکیشا و دهیانگوت، "ئهوه ئهو

شاعىرىيە كە جوانىيى ژن دەناسىت.
تەنات مىرى گەورەي مىرنشېنەكە، كە چامەكەي
خويتىدبوويەو، بەبى ئەوئى شەرم بىكات لە بەردەم شاعىر و
كوپخا و ديوەخانىشېنەكاندا وتبووي، "تەح... لە ژيانمدا شتى
وا جوانم نەخويتدووتەو، ئەم مالخراپە ھەر بە نيشاندانى
جوانىيەكان، ھەموومان فريو دەدات."

(٦٦)

برينه كرنه كه كولايه وه.

به گهنجی، یانی سهردهمی فقهیه تی، له گونده که ی
خویان مه یلی به کچیکه وه بووبوو. ئەو کچه ره شتاله یه کی
ناوقه دباریک، قژیک ی رهش و دوو چاوی ته پری رهش، یه کیک
له چاوه کانی تۆزیک تیل بوو، ئەما ئەم تیل بوونه بووبوو به
نه خشیک به سهر روخساریه وه. ددانه سپیه کانی له ژیر لیوه
ئه ستووره کانیه وه به ریز وه ستا بوون، له ته زیحی سپی سهر
ملی مه رقه ده که ی عارفه گهره که ده چوون. کاتی فقهی بوو،
بۆ ئیجازه ده گه رایه وه مال، ئەو ماوه یه ی له گوند ده بوو،
هه موو گیانی ده بوو به چاو بۆ سه پرکردنی کچه ی ئەسمه ر.
یاوکی کچه جووتیار بوو، خانوو قوره که شیان که وتبووه
خوار گونده که وه، که میک نزیک له کانیی ژنان. مالی نالیی
بالداریش له سهر ته پۆلکه که بوو، له بهردهم هه یوانه که وه
ده یروانییه سهر کانییه که. هه ر به رویشتنی کچه دا له دوره وه
ده یزانی که ئەوه. کاتیک ئەو ده چوو بۆ سهر کانییه که،
ئه میش وهک چۆله که یه کی تینوو ده فبری و له نزیک کانییه که وه

دەنیشتەو.

هەتا فەقئەتیی تەواو کرد، چوونەووەکانی بۆ مال لەم
 حالەدا بوو، کە کتیی خەونە بالدارەکانی نووسی و ئازاریان
 دا و گۆشەگیری هەلبژارد، ماوەیەکی زۆر هەولێ دا کچە
 لەبەر بچیتەو.

(یەكەمین خۆشەویست، یەكەمین برینە، تا مردن لە
 سینەدا دەمینیتەو.)

هەولەکانی سوودی نەبوو، چارچارە تارماییەکی
 دەهاتەو خەیاڵی. دواي خەونی بە ژنە نازدارەكەو و
 نووسینی چامەكە بۆی، ئەم چارە برینە كۆنەكە بەتەواوەتی
 سەری هەلداوە. هەر ئەو وینە كۆنانەي لە خەیاڵیدا
 مابوونەو، دەیکردن بە وشە و سەرلەنوێ وینەي لی
 دروست دەکردنەو و پلاو دەبوونەو. برینی خۆشەویستیە
 كۆنەكەي کردی بە چرایەك بۆ كوران و كچانی شار. ئەو
 چیی دەنووسی لەو بارەيەو، ئەواتیش لەبەریان دەکرد و لە
 جێژوانەكاتیاندا بە یەكتریان دەوتەو.

كەسانیک پێشتر كچەیان دیبوو، تانەیان لە شیعەرەكانی
 دابوو، بەو گوانهباریان کردبوو، ئاستی شاعیرەكە بۆ
 بینینی جوانی لاوازه و دەیهوینت كەستکی زشت جوان بكات.
 ئەم تانەلێدانەي بەشێك بوو لەو شەرەي لەگەڵیان هەڵیان
 گیرساندبوو. هەموو ئەو قسە ناخۆشانەي دەیاندايە پالی و
 خەنجەریان لی دەدا وەك ئەم قسەيەیان ئازاری پێ نەدەگەياند،
 چونكە ئەوان دەستیان بۆ شوێنیکی بردبوو، شوێنەكە خۆی
 برین بوو، بۆیە كە قسەكەي بیست، شەرەكەي خەوی لی
 نەكەوت، تا شیعەریکی نووسی. لە شیعەرەكەدا باسی جوانیی

تېلىپى چاۋى كچە ئەسمەرەكەي كوردېو، باسى لەۋەش كوردېو ئەۋە چاۋى خەلكە جوانى نابىنىت، ئەۋە چاۋى ئەۋانەيە ناتوانن جوانى ۋەك خۆى بېين، ئەك تېلىپى چاۋى كچە ئەسمەرەكە.

شيعەرەكەي تەرخان كوردېو، بۇ دۆزىنەۋەي زشتى لە چاۋى نەيارەكانى و پېشانى چاۋى كچە ئەسمەرەكە ۋەك خۆى، دېسانەۋە ئەم شيعەرەشى بوو بە باسوخواستى ناو خەلك و دېۋەخانەكان، تەنانەت مىرى گەرە لە مەجلىسىنكا بە شاعىرەكانى وتېو، "قورپان بە سەر، ئەۋ خېل و خېچىك دەكا بە خۆرى لۇقا و چاۋى ئېۋە خېل و خېچ دەكا، جا ئېۋە بەم كۆلىيەي خۆتانەۋە چۆن دەرەقەتى دىن. دەي فەرموون بە شيعر جوابى بدەنەۋە، بزانم چىي لى دەكەن."

(خېل و قىچە... يان تەرازوى نازى نەختىك سەر دەكا.)

(٦٧)

برینه کانی گوره ده بوون.

له لایهک برینی کچه نه سمه ره که، له لایهک برینی دووری
له دایک و باوکی، له لایهک برینی قسه ی خراپ و تۆمه ته کانی
نه یاره کانی. له لایهک برینی بیشوینی و سه رپار بوونی به سه ر
دۆسته که یه وه، له لایهک خه مه گه وره که ی، خه می زمان و
دونیا و روویه روو بوونه وه له گه ل شاعیره گه وره کانی
میرنیشیه کانی دیکه. نه مانه هه مووی بوو بوون به که وایه کی
شینى کال و به سه ر شانیه وه بوون.

خه وی که م بوو بوویه وه، فیزیش بوو بوو جار جاره
سیغاری ده کیشا. خه یال و بیرکردنه وه کانی نه یانده هیش
ئارام بگریت. هه تا زیاتر شتی ده بینى، زیاتر خه یال و
بیرکردنه وه ی ته نگیان پی هه لده چنى. هه تا زیاتر ئازاریان
ده دا، زیاتر ئیشى له جوانیدا ده کرد. که س وهک ئه و مرقوشى
سه رده مه که ی خوی و ئایینده نه بوو، له ناو ئه و هه موو
ناشیرینییه دا، له ناو ئه و هه موو تیره دا که تییان ده گرت،
به شوین جوانیدا ده گه را. که م بوون که سانیک به و شیوازه

سەیری ژیان بکەن.

(ئەوێ لەناو ناشیرنیه کائدا بۆ جوانی بگەریت، دەتوانیت
بفریت.)

ئێستا کە لەناو شاردا یە، زیاتر لەو کاتە ی لە کێوێ کان
بوو هەستی بە تەنیا ی و بیکەسی دەکرد. تەنیا ییە ک دوور
بیت لە مرقوف، تەنیا یی نییه. تەنیا یی راستە قینە کاتیک دەست
پی دەکات، کە نزیک بیت لە مرقوف و هەست بە تەنیا بوونی
خۆت بکەیت. لەوێش قورستر، هەستی بیکەسی ی، تەنیا یی
چەند سەخت بیت، هەرگیز هێندە ی هەستکردن بە بیکەسی
سەخت نییه. ئەم هەستی بە بیکەسی، هەستیک نەبوو
ماندوو بوون و چاکە ی سالمی پەنجەشین و کچە شێخە کە ی
ژنی لەبیر بکات. هەستیک بوو لەو رۆژەوێ بۆی دروست
بوو، دەبووست ژیان بە جوانتر رەنگ بکات، کەچی زۆر
کەس ئەم جوانییە ی ژیا نیان نە دەو یست.

شەوێک درەنگ خەبەری بوو یەو، سەیریکی دەورووبەری
خۆی کرد، کەسی لە دەور نەبوو. دۆستە کە ی و کچە
شێخە کە ی ژنی لە هۆدە کە ی خۆیان خەوتیوون. سەیریکی
دەرگای خەوشە کە ی کرد کرا بوو یەو، کەرە کە ی قیت و قنج
بە پێوێ وەستابوو، لە دەرگا کەوێ سەیری ئەمی دەکرد. چوو
بۆ لای و دەستیکی هینا بە لامیدا و گۆیکانی راوێشاندا
و بە خەمبارییەو قسە ی بۆ دەکرد. گەر یە کێک بەو ناوێدا
تیەری یایە، دەگوت ئەم پیاوێ شێتە.

ئەوێندە هەستی بە تەنیا ی و بیکەسی بوون دەکرد، تەنانەت
نەیدەتوانی سینه ی بۆ دۆستە کەشی بکاتەوێ و باسی ئەو
هەستکردنە بکات. ناچار شتیکی دەچرپان بە گۆیی کەرە

بۆره کهیدا و هه می شهش دووپاتی ده کرده وه، تو هاوسه فه ری
منی تا کاتی مردنم.

بۆ چاره سه رکردنی ده ردی هه سته کردنه که، هه لسا ئه و
هه سته ی کرد به شیعر و چامه و به یت و یهک له دوا ی
یهک به ناو شاردن ب لای کردنه وه و له پێگای فهقی و
سوخته کانیشه وه شیعره کانی گه یشتنه خانه قا و مزگه وت و
سه کوی شاعیرانی میرنشینه کانی تر و زمانه نوویه که ی بو وه
جینگای قسه له سه رکردن لای میرنشینه کانی دیکه ش.

کتور خه ونه کونه که ی بینیه وه.

له خه ونیدا له ناو هه مان دارستاندا بوو، نیوه ی دارستانه که سووتابوو. مرقه سه کان شه پریان ده کرد و خوین رژابوو. دیسانه وه دوو دهنگه که ی ناخی بانگیان ده کرده وه. دهنگیکیان بانگی ده کرد بۆ ناو به شی سه وزایی دارستانه که و دهنگیکی تریشیان بانگی ده کرد بۆ ناو دارستانه سووتاوه که. له و بهینه دا دهنگی دارستانه سه وزه که، به گله بییه وه پیتی وت، "تۆش... تۆش هه ی بالدار، تۆ له ئیمه بوویت، تۆ بالت هه بوو بۆ فرین، تۆ دهنگت له دهنگی بالنده کان ده چیت، رۆحت له رۆحی ئاسکه کتویییه کان، چاوت له چاوی بازه کان. بۆچی پشتت له ئیمه کرد. تۆش... تۆش نه ی بالدار، بۆچی له ناو نه م هه موو جوانییه دا بارگه و بنه ی خۆت پینچایه وه و به ره و به شه سووتاوه که رۆیشتی."

هیشتا نه و دهنگه ته واو نه بوو بوو، دهنگه که ی تر هاواری کرد به سه ریدا. پشت کرد، تۆ نه بالت هه یه، نه ده فریت، تۆ مرقه قیت و ده بیت له ناو مرقه دا بیت. نه زانم ئازاری نزیک

لە مرقۇفەكان لە ھەموو ئازاریك بەسووتەرە، بەلام ژيان بەبی ئەو ئازارە تامی نییە. باشت کرد هاتیت بۆ ناو ئیمە. تۆ چی دەکەیت لەناو ئەو یێزمانانەدا، ئیشی تۆ ئەوەیە نزیک بیت لە ئیمە. دەبایە زووتر بیت و زووتر دەست لەو خەیاڵانە ھەلگریت.

ئازاریك لە سینەپەو بەرز بوویەو. ئازاریك، کە ئازاری خۆی بوو، ئازاریك بوو لەنیوان ھەردوو دەنگەکەدا دەھاتە دەرەو. ھێندە ئازارەکە ی بەتین بوو، لە خەوێکە ی راجلەکی. بەو فیتکییە چینیك ئارەقە ی کردبوو. ئارەقەکە ی سڤی و لە گۆزەکە ی تەنیشتی قومیک ئاوی خواردەو. تیگەیشتی بەشی دارستانە سووتاوێکە ی ناو خەونە کۆنەکە ی، ئەم شارە بوو کە ھاتوو بۆ ناوی. ئەو بەشەشی کە سەوز و جوان بوو، ئەو ژیانە ی خۆی بوو کە تێیدا ژیاو.

پەشیمان نەبوو. پەشیماننەبوونەکەشی یەک ھۆکاری ھەبوو، لە بیرکردنەوێ خۆیدا وا لیکێ دابوو یەو، گەر نەتوانیت ئەو بەشە سووتاوێ دارستانەکە چاک بکاتەو، لانی کەم لە رێگە ی زمانپەو دەتوانیت بەو بەشە سووتاوێ بلیت، "سەیری ئەو بەر بکەن چەند سەوز و جوانە."

دوای ماوێکە ی زۆر بۆی پوون بوویەو خەونە کۆنەکە ی چ مانایەکی ھەیە. بیریشی لەو کردەو خەونەکە ی تری لەوانە یە لە شوینیکی دیکە ببینیت و مانای ئەویشی بۆ پوون ببیتەو.

پالی دابوو و بە سەرینەکە یەو و چووبوو یە خەیاڵەو. کچە ی شیخی ژنی دۆستەکە ی ھاتە دەرەو و بینی بەخەبەرە، ھات بۆ لای.

پېښه وه باسې زور شتيان كړد. كچه شينځ چيرۍ كې
خوشه ويستې خوي و سالمې پهنجه شينې بڼ گنډايه وه، كه
چون سالم كورې يه كڼك له خانه دان و داراكان بووه و به ناو
كولانه كه ياندا هاتووه و نه مېش پهنجه ره شينه كه ي مالياني
كردووه ته وه و سه يري يه كتريان كردووه. چون مور يده كاني
باوكې به چاووه بوون كه كه شينځه كه دلداري دهكات
و نه سته غفرو لالا يان كردووه و نه مېش به پېښه نينه وه گوڼي
نه داونه تې. به شينكي زوري چيرۍ كه ي خوياني بڼ باس
كرد، تا نه ستيړه ي به ياني دهر هات و كه له شير خويندي.
نيتر دهستيان كرد به ټاگر كړدنه وه و چالينان، تا سالمې
پهنجه شينېش له خه و هه لسا.

(نه و شهوانه ي دوو كهس چيرۍ كې خوشه ويستي
دهگيرنه وه، زهوي نارامتره.)

(٦٩)

دەنگى ھەوالەكە گریاندى.

بىتاقەت بوو، بەيانىيەكەى ئىجازەى خواست لىگەرین
بەتەنیا بىت.

لەشار چوویە دەرەو، توولەپنیەکی گرت و خوی
و کەرەکەى بە توولەپنیگەکەدا، بەناو کیلگەکاندا کەوتنە
پى. پۇشتن پۇشتن، تا گەشتنە لای کوخیک. کوخەکە
دووگەلنکی لى بەرز دەپوویەو، لە کوخە نزیک بوونەو،
پیاویک لە بەردەم دەرگاگەى دانیشتبوو. سالاوی لە پیاو
کرد و ئەویش ھەلسا و بەخیرھاتنى کرد. پرسىاری لى کرد
لەم شىونە چۆلەوانیيەدا چی دەکات؟ پیاو بەخەمگینیەو
دەستى راکیشا بۇ بنارەکەى ئەوبەر. لەوبەرەو بناریک دیار
بوو، لە ناوەرەستى بنارەکەدا رینگایەکیش. پاشان پیاو وتى،
"پۇژگاریک من ئا لەوینو تیدەپەریم، سەرقالە بووم. ئەو
رینگایە رینگای ئاوریشمە، لەوینو دەرچیت بۇ میرنشینەکان
و شارە گەرەکانى تر. لەم شارەى کە توی لى ھاتى،
من یەکنیک بووم لە خانەدان و خاوەن بېرواکانى شار. لە

قافله يه کدا که هه موو سه رووت و سامانه که م پي بوو، تووشی
چه ته بووین. چه ته کان پرووتیان کردمه وه و به دهستی به تال
که رامه وه. کاتیک خه لکی شاره که زانییان گیرفانه کانم به تال
بوونه ته وه، ئیتر به و چاوه سه یریان نه کردم که جاران
سه یریان ده کردم.

(خه لکی نه م سه رده مه به گیرفانه کاند مرۆقه کان ده پیون.)
هه ولی زۆرم دا خۆم به ینمه وه مایه، هه وله کانم ئامانجیان
نه بوو. خه لکی شاره کهش به جۆریک پشتیان تی کردم،
پشتتیکردنه که ی ئه وان ئازاری زیاتر بوو له رۆیشتنی
سه رووت و سامانه که م. ئه و کاته سه رم دای له به رده که و
تیگه یستم ئه وانه ی دوینی وام ده زانی دۆستم، دۆستی من
نه بوون، دۆستی گیرفانه کانم بوون.

گوینی له پیاوه گرت و هیچی نه وت. له دلی خۆیدا
دهستخۆشی لی کرد بریاری داوه له و شاره نه ژیت و دوور
بکه ویته وه. نزیکه ی عه سر بوو که رایه وه یو شار. خۆی کرد
به دوکانه که دا و بینیی دۆسته که ی به روو خۆشی یه که وه
چاوه پروانی ده کات. هه ر که بینیی، هه لسا یه سه ر پي و پي
وت، "ئه مرۆ شتیکی زۆر جوانت پیشان ده ده م." ئه میش خۆی
خه مگین بوو، گوینی نه دایه و چیرۆکی پیاوه که ئازاری دا بوو.
له نا کاو کتیپیک خرایه به رده ستی. که ورد بوو یه وه
له کتیپه که، له سه ری سه ره وه نووسرا بوو (دیوانی)
له ناوه راستی کتیپه که شدا نووسرا بوو (نالیی بالدار) له
خواریشه وه نووسرا بوو، به قه له می (سالمی په نجه شین). که
ئه مه ی بینیی، یه کسه ر فرمیسک له چاویه وه هاته خواره وه و
دهستی کرده ملی سالمی په نجه شین.

تومەس لە و پۆژەوێ شیعری پی دەدات بیا نووسیتەو،
دانەیهکی تایبەتی نووسیوە و شاردوو یەتیەو و بەبی ئەوێ
ئەم بزانی، لەسەر یەک دای ناو و کردوونی بە دیوانیکی
خنجیلانە ی جوان. لە تیانووسی یەگەمیشدا بە خەتکی کوفی
گەرە نووسرا بوو:

(ئێتر من ساحیبی دیوانم.)

(۷۰)

چەند دانەيەکی لى نووسرايەو.

سالامى پەنجهشەين شەو و پوژى خستە سەر يەك و
خەريكى نووسىنەوئەي ديوانەكە بوو. كەس وەك ئەو سەرسام
نەبوو پىي. تەئانەت بووبوو بە سىبەرى ديوانەكە و بەئاگا و
بەبى ئاگا لەبەر خۆيەو شىعرەكانى دەوت و جاريەجارەش
بەبى ئەوئەي كەس بزائىت، خۆيشى بەيتىكى دەنووسى و
شەرمى لە خۆي دەکرد پيشانى بدات يان بلاويان بكاتەو،
خۆي دانيا بوو ئەوئەي ئىحاي بەيتەكانى ئىحاي ھەمان
شىعرەكانى ناو ديوانەكەي ئەون.

دانەيەكى نارد بۆ ميري گەورە، دانەيەكيش بۆ جىگرەكەي
و چەند دانەيەكى تريشى فروشت بەو خانەدانانەي ھەر
لە سەرەتاو شەيداي شىعرەكانى بوون. لەناو بازاردا
سوئندى خواردبوو، ھەر چۆن لەناو تاقى ھەموو مالىكى
فارسەكاندا ديوانىكى حافز ھەيە، دەبيت لەناو تاقى ھەموو
مالە كوردىكىشدا ديوانىكى نالىي بالدار ھەبيت.
ئەم قسەيەي پەنجهشەين دەماودەم پوشت و گەشتە

ناو دیووخانەکان، کۆمەلێک لە کوێخا و مەلاکان و تێوویان،
 "ئەگەر کورپی یەکیک لە بنەمالە گەورەکانی شار تەبووایە،
 حەقی ئەوەی هەبوو لەسەر ئەو قەسەییە لەم شارە وەدەر
 بنریت."

دوای بلابوونەووەی دیوانەکە، دیووخانشینەکان هێندە
 تر شیت بوون. زۆر بێزەحمانە دەستیان دایە قەسەپێوتنی. لە
 هەموو شوێنێک قەسەیان پێ دەوت، گالتەیان بە زمانەکە،
 بە شیعەرەکانی دەکرد. بەچەری کاریان دەکرد بۆ ئەوەی
 دیوانەکە لە بەرچاوی خەلک بخەن. ئاخەر لەو کاتەدا
 قورس بوو شاعیرێک هەر وا بەئاسانی بێتە خواوەنی دیوان.
 ئەم جارە شکاتیان نەبەردە لای میری گەورە، ئەم جارە
 خۆیان لە شوێنە قەرەبالغەکان یاسیان دەکرد و بێشەرمانە
 زمانیان بەر داوویە گیانی ئەو بالدارە. بە کۆمەلێک
 هەرچیوپەرچی ناو شارەکەشیان وتبوو، گەر دیوانەکان
 بدزن و بیسووتین، پارەیان دەدەن. ئەوانیش شەویک
 چوو بوونە سەر مالی یەکیک لە خانەدانەکان و دیوانیکیان
 دزیبوو. لە کاتی دزینەکەیدا گیران و دانیان نا بەوەدا کە
 پێیان کراوە. خانەدانەکەش چیرۆکەکە بۆ میری گەورە
 گێڕابوو، میریش ئەمە پێ ناخۆش بوو کە لەژێر
 دەسەلاتەکە ئەودا کەسانێک بین بەم شیوەیە تۆلە
 خۆیان بکەنەو. پێناخۆشبوونەکە هی ئەو نەبوو حەزی
 لە زمانە نوێیەکە و شیعەرەکان بووین، هی ئەو نەبوو بە
 سنووربەزاندنی دەزانی بۆ سەر دەسەلاتەکانی خۆی. بۆ
 تەمێکردنیان، بانگی کردبوون و لەناو دیووخاندا شت و
 شۆری بردبوون. ئەوانیش سەری خۆیان ئەوی کردبوو، لە

ترسی تووړه بوونی میر، بڼ ماوهیه ک به باشی نه یانده ویرا
باسی بکهن و خه میان بوو دلی میریان لی هه لکه نریت و
به ته واوه تی رسوا بین.
(که فیری نانخواردنی مالان بوویت، هرگیز نابیته
خارهنی سفرهی خوت.)

(٧١)

بېزار بوو له شاره‌كه.

ټه‌وه‌نده نازاريان دا، رڼ‌ژانه له بېزاريډا ده‌ر‌ويشت بڼ لاي
پياوي ناو كوڅه‌كه.

پياوډي ناو كوڅه‌كه به و گزوگياپانه ده‌ژيا، كه كوي
ده‌كردنه‌وه و له‌ناو مه‌نجه‌ليكي مسدا ليني ده‌نان. ټه‌وه‌نده
سه‌فه‌ري كړدېوو بڼ شاران و ميرنشينه‌كان، ته‌واي گياكاني
ده‌ناسييه‌وه، ده‌يزائي چونيان ليښتيت، چوڼ تيكه‌ليان بكت،
كاميان ده‌وايه و كاميان ژه‌هره. به‌رده‌واميش سه‌يري ټه‌و
رېگه‌يه‌ي ده‌كرد، كه هبي قافله‌كان بوو. به‌دهم سه‌يركردنه‌وه
ده‌كه‌وته باسي خوي، "كه سه‌روهت و سامانم هه‌بوو،
شاره‌كه له‌ژير چنگما بوو. شه‌وان مه‌جليسه‌كانم پر بوون له
پياوان، شه‌رابيان ده‌خواردنه‌وه و گوشتيان ده‌برژاند و قسه‌ي
خوش و به‌سه‌رهاتيان ده‌گيږايه‌وه، ته‌نانهت هيچ مه‌لايه‌كيش
به خراپه باسي نه‌ده‌كردم، باسنه‌كردنه‌كهيان له‌به‌ر خاتري
گيرفانم بوو.

"ئاخر مه‌لاكان عاده‌تيانه، بڼ مه‌ستيكي هه‌ژاري به‌دبه‌خت

دهیکه ن به هه لالا، به س پوژنیک له پوژان باسی شهوانی
خواینداویک ناکه ن. ئه ترسن خواپیداوه که نیگه ران ببیت و
دهست نه کات به گیرفانیدا و شتیکیان بداتی. "له و کاتانه ی
باسی مه لاکانی ده کرد، دهیدایه قاقای پیکه نین و به دهم
پیکه نینه وه ده یگوت، "ئه زانی میرزای به ریز، گهر پیت
ناخوش نه بیت، له وه ته ی مه لاهیه، له سه ر خه لک ده ژیت.
پوژنیک نابینی مه لایه ک ئیش بکات. هه ر دوو قسه ی کون
له بهر ده که ن و به هاتوهاوار ده یلین و ئیتر ئه م هاتوهاواره
ده بیت به نان و ئاویان."

نالیی بالدار سه یری پیاوه به دبه خته که ی ده کرد و بیری
له خۆی ده کرده وه. نه یده ویست جاریکی تر بداته وه له
کینه کان. نه شیده ویست وه ک ئه م پیاوه دوور له شاره که له
گوشه یه کدا به خه یالی هاتنی قافله ی ژیا نه وه بژیت. بیزاریش
بووبوو له و هه موو زمان خراپه یه ی ناو شاره که.

(ئه م شاره شاری هه یج که س نییه.)

به دهم بیزار بوونه وه ئیواره به ره و شاره که ده هاته وه.
ده چوویه دوکانی دۆسته که ی و چایه کی ده خواره وه،
گهر به یتیکی تازه ی بنووسیبایه، دهیدایه و گهر نه ینووسیبایه،
به هیواشی ئیواره که ی ده گه رایه وه مال. تا ئه و ساته ش باسی
فرۆشتنی شیعر و دیوانه کانی نه ده کرد، نه یده زانی چه ندی
فرۆشتوو و چه ندی ده ست که وتوو. به لام دۆسته که ی
زووزوو دهیدا به گویندا، که دۆخی بازاره که ی زور باشه
و هه رکات پنیوستی به پاره بیت، باسی بکات، چونکه ئه و
پارانه ی لایه تی به شی خۆیه تی. به س ئه م گوینی پی نه ده دا و
ئه وه ی به لایه وه گرنگ بوو، کردی.

ھىندەش دلفراوان بوو لەناو چايخانە و کۆلانەکان، کتوپر
چاوى بە يەكئىك لەوانە دەکەوت لەپشتەو خراپيان پى
دەوت، ريزىكى زورى دەگرت و چاکوچۇنىيەكى گەرمى لەگەل
دەکرد. ئەوانىش دەچوونەو ئەم چاکوچۇنىيەيان بەو جۆرە
لەك دەدايەو، گوايە دەيەويت خۇى لىيان نزيك بکاتەو
و حالى نووسىنەکانى لەناو خەلکدا خراپە، بۆيە ھەولى
خۇنزيکبوونەو دەدات.
(مروقى گوماناوى ژيان ژەھراوى دەکات.)

(۷۲)

له سەر جیگه کە ی دانیشتبوو.

سیفاری دهکیشا و سهیری ئاسمانی دهکرد.

سالمی پهنجهشین خه بهری بوویه وه. گری سیفاره که ی دهبینی له ناو شه وه که دا ده بریسکایه وه، خه زی کیشانی دانه یه ک دای له سهری و هاته دهره وه. له ته نیشتییه وه دانیششت و دهستی برد بۆ تووره که تووتنه که و په ره سیفاریکی دهر هینا و تووتنی تی کرد و زمانیکی پیا هینا و مودنه که ی له سەر قه راغی په نجه ره ی به رده م هه یوانه که هینا و دانه یه کی داگیرساند. هه ردووکیان پیکه وه سیفاریان دهکیشا و به بیدهنگی سهیری ئاسمانیان دهکرد.

سالمی پهنجهشین نه م ماوه یه بووبوو به گری له دلیدا بوچی دۆسته که ی نیگه رانه و خه ز به ناو شار ناکات. خه می بوو له م نیگه ران بووبیت. نه مه ی به فرسه ت زانی و لینی پرسى، "بالدارى دۆست... ده توانی پیم بلنیت بۆ نیگه رانی؟" "له م خه لکه خراپه نیگه رانم."

"سه ره تا پیم وتی، لیتره سه ره خوراندنی خوشت ئاسان

ئىيە، خۇت لە سەرەتاۋە ئەمەت دەزانى، جارى پىشوو
 ھەراسانيان كوردى و ئەم جارەش لە بەرچاوت بوو بە
 ھەمان شىۋە دەيىت.

"جارى پىشوو جيا بوو، ئەم جارەش جيايە، ئەم جارە
 مەن ويستم پىنە خاۋەنى خۇيان. ئەمانە تەنەت نايانە ويىت
 خاۋەنى خۇشيان بىن."

"يىگومان ھىچ شىنكيان ناويىت ھىي خۇيان نەيىت."
 "كە وايە بۇ نىگەرەن نەبىم. نەك نىگەرەن، بەلكو يىزارىشم.
 لەنىۋان مائەۋە و پۇيشتىن، گەرەنەۋە و چوون بۇ شوپىنكى
 تر دۇش دامام!"

"ئەمە چ قسەيەكە، يانى چى ئەم قسەيە. چۇن دەيىت تۇ
 وا بىر بکەيتەۋە."

"وا بىر دەكەمەۋە و پياۋى ژىر بە پىنى پەتى لەناۋ دىرکا
 ناگەرەيت."

"باشە با ۋاي دانىن ئەمانە ھەموۋى دىرکەن، خۇ لەناۋ ئەو
 دىرکانەشدا گۈلى زۆرى لىيە."

"مەن گۈلەكانىش دەيىنم و دىرکەكانىش دەيىنم. بەس نىگەرەن
 مەيە، تۇ كورې ئەم شارەيت، بەس مەن غەربەم بەم شارە.
 مادام غەربەم، غەربە لە ھەرشوپىنكى بىت، غەربەيە. كە
 وايە بۇ لە شوپىنكى نەبىم ئازارى ئەو غەربىبوونەم نەدەن."
 "لە ھەستەكەت تىدەگەم، بەس دەيىت بىرت نەچىت لەم
 شارەدا دەيان دۇستى ۋەك مەنت ھەيە."

دەستىكى خستە سەر شانى و زۇر بەسۆزەۋە پىنى وت،
 "خزم!" ئەمە يەكەم جارى بوو بە خزم ناۋى بەيىت. "مەن
 و تۇ بەراستى دۇستىن. گەر تا ئىستاش مايمەۋە، لەبەر

دوو دۇستى وەك تۇيە. بەلام بۇ لىت بشارمەو، بەتەواوۋەتى
گەشتوومەتە ئەو بىروايەى ئەم شارەى ئىتر شوئىنى من
نىيە. نارۇم تا خەونەكەم بەتەواوۋەتى بىتە دى.
“ئەى ئەو نىيە ھاتوۋەتە دى؟”

“نا، ھىشتا قۇناغىكى ماو. كە ئەو قۇناغەشى تىپە پاند
و ھاتە دى، ئەو كاتە غەرىبىيەكەم دەگوازمەو بۇ شوئىنىكى
تر.”

(۷۳)

هۆدەيەكى نوي.

كچەي شىخ، فەرشىكى كاشان و دوو جاجم و جىئويىنىك
و دوو-سى پىشتى و سىيىيەكى مىسى پىر لە ميوەي لە
هۆدەكە دانابوو. بەجوانى پاكى كرديوويەو و كەلوپەلەكان
بەريكوپىكى لە شويى خويان دانابوون. ديوانىكى خوي و
كۆمەلىك دەستىووس و مەرەكەب و تيانووس و قامبىشى
پىكەو لەسەر تاقى پەنجەرەي هۆدەكە دانابوون.
ئىوارە گەرانهو، لەسەر نانخواردن بە نالىي بالدارى وت،
"هۆدەكەت حازرە!"

ئەويش بەسەر سوورمانەو پرسىي، "هۆدەي چى؟"
كچەي شىخ باسنىكى هۆدەكەي بۆ كرد و باسى ئەوەشى
كرد پىشوو تر بىريان لەو كرديوووە، كە هۆدەيەكى بۆ
چاك بگەن، بۆ ئەوەي ئەم زستانەي لە بەردەمياندايە لەوي
بۆ خوي بژىت، وتيان ھەركاتىك پىت خوش بوو بچىتە
دەرەو بچىت و ھەركاتىكىش حەزت لە مال بوو، ئىتر
هۆدەي خوت ھەيىت.

له دلهوه پێى خوڤ بوو. چهزى دهکرد شوینىكى هه بێت، به پێى کات و ساتى خۆى لهو شوینهدا بچه ویت و بیر بکاتهوه و بنووسیت. به زهرده خه نهوه ههلسا چوو سهیرىكى هۆدهکەى خۆى کرد. هاتهوه و به دههه پێگه نینهوه وتى، "راستى، ئەمه دیوه خانه و هۆده نییه. بۆ چه ندىن سال ده چیت شتىكى وام به خۆمهوه نه دیوه. گهر ئیوهش پیتان خوڤ نه بێت، چه ز دهکهم سه بهى بچم له یه کێک له مه یخانه کاتى ئەم شاره گۆزه کهم پر بکه مه وه له شه راب و شه وان جار به جار قومێک شه رابیش نۆش بکه م."

سالمى په نچه شین هه لى دایه و وتى، "جا بۆ خوڤ؟ سه بهى من ده چم بۆت پر ده کهم و تا تۆ له م شاره بیت، نا هیلیم گۆزه شه رابه که ت خالى بپیته وه." ده ستىكى خسته سه ر شانى و دۆستانه پێى وت، "تۆ که سىكى زۆر باشى."

(هیچ گه وه ره یک به بى کر یار نابیت به گه وه ره.)

چرا که ی داده گیرساند و شه وان تا ده مه وه بیان یان ده یخوینده وه، یان ده بنووسى. گۆزه شه رابه که شى له ته نیشتى داده نا و هه ر که ماندوو بووایه، جامێک شه رابى تیده کرد و ده یخوارد. ئیستا مابوو یه وه سه ر ئەوه ی له گۆشه ی خواره وه ی هه وشه که هۆده یه کى بچکۆله ش بۆ که ره بۆره که دروست بکه ن و شویتى ئەویش به رده رگای ماله که نه بێت. لهو ماوه یه دا له هۆده که ی خۆى بوو، به سه ر زۆربه ی شیعره کاند چوو یه وه. چه ندىن شیعر و به یتى تازه ی نووسى. نه وانیشى کرد به ده سته یه ک ده ست نووسى نوێ و له رێگه ی دۆسته که یه وه گه یشتنه ناو ده ستى خه لک و گه نجانى ناو

خانەقاكان و ناو كۆلان و بازارەكان شیعەرەكانیان لەبەر
دەکرد و دەیانوتەوه. زمانە تازەكەى بەلى كیشا بەسەر
شارەكەدا و بوویە زمانىكى ئاشنا و هەندىك لە گەنجەكانیش
لاسایىیان دەكردهوه و دەیانویست وەك ئەو بنووسن.
(سەرەتای نووسین وەك مندالییه، بە لاسایىکردنەوه
دەست پى دەكات.)

(۷۴)

گه ږان به شوین دهنووسی عارفه که.

به یانییه کی زوو، هیشتا خور له کهل نه هاتبوویه دهر،
خوی کرد به خانه قاکه دا.

یه ک-دوو فقهی له ناو خانه قاکه بوون، که نه میان بینی،
حه په سان. نه میش نه سلاوی کرد و نه سه یریشی کردن،
به ره و تاقی دهنووسه کان پویششت. به باوهش هه مووی
هینانه خواره وه و دهستی کرد به گه ږان به ناویاندا. خه ریکی
گه ږان بوو به ناو دهنووسه کاندا، یه کیک له فقهیکان لئی
نزیک بوویه وه و به شه رمه وه لئی پرسی، "میرزای بالدار،
بوچی ده گه رییت؟"

"بو دهنووسه کانی عارفی گه وره."

"ئاخر قوربان، نهو دهنووسانه له وی نین. له هوده ی
ماموستان. ئیجازهم بدهیت دهچم بووت دهینم."
"دهی زور باشه، چاوه پروان دهیم بیانیهینه بوم."
فه قیکه پویششت و زوری پی نه چوو به دهستی به تال
گه رایه وه. لئی پرسی، "چی بوو؟"

ئەویش لە ۋەلامدا بەشەرمەۋە وتى، "مامۇستا پىگەي
ئەدام بىيانەيتىم بۆت!"

"بۆچى؟ يانى بۆ كەس نىيە بىيانىيىت؟"

"ئا... بۆ ھەموو كەس ھەيە بىيانىيىت، بەس وتى مادام بۆ
ئەۋە، مەيانبە."

"ئەھا... تىگەيشتم."

بە باۋەش دەستىۋوسەكانى خستەۋە سەر تاقەكە و بەرەو
ھۆدەي مامۇستاگە پۇيشت، لەۋى بەپىۋە ۋەستابوو، سىلاۋى
لى ئەكرد و بەرەو دەستىۋوسەكان پۇيشت و دەستىۋوسى
عارفەكەي دۆزىيەۋە، خستىيە ژىر چاكەتەكەي و ويستى
بەرەو دەرەۋە بىرۋات، مەلاگە مەچەكى گرت و پىتى وت، "بۆ
كويى دەبەي."

ئەمىش زۆر بەرەقى جوابى دايەۋە، "دەبىم بۆ ئەر
شوينەي، بۆ لاي ئەو كەسەي سوۋدى لى بىيىت، خەيفە
ئەم دەستىۋوسانە لاي تۆ بىن."

مەلاگە نەراندى بەسەرىدا، "ئەم دەستىۋوسانە مولكى
ئەم خانەقاينەن." دەستى مەلاگەي بە مەچەكىۋە پاتەكاند و
پۇيشت. بەدەم پىۋە ھەر بۇنى دەستىۋوسەكانى دىكرد و
ئەمدىۋوئەۋدىۋى پى دىكردىن. تا گەيشتەۋە ھۆدەكەي خۇي،
تەننەت ئاگاي لى نەبوو چۆن پۇيشت و چۆن ھاتەۋە و بە
كام كۆلاند پۇيشت.

سى شەو و سى پۇژ نەھاتە دەرەۋە، بەردەۋام لەسەر
دەستىۋوسەكان بوو. مەلاگەش پۇشتىۋو شىكاتى كرىبوو،
جىگىرى مىرى گەۋرە دىنبايى دابوو بە مەلاگە، كە
نايانفەۋتىيىت و دەيانگە پىيىتەۋە، مەلاش داۋاي لى كرىبوو

پاسهوان بنیتریته سه‌ری و لیتی وەر بگریته‌وه، ئەویش قبولی نه‌کردبوو. ئیتر مه‌لا ناچار له‌خوتبه‌ی پوژی هه‌ینیدا باسی کردبوو، وه‌ک هه‌رشکه‌ریک بو‌سه‌ر پیرۆزییه‌کانی ناو‌خانه‌قا‌که‌ ناوی هه‌تابوو. چه‌ند گه‌نجیکیش له‌خوتبه‌که‌ هه‌لسابوونه‌وه و له‌داخی ئەو قسانه‌ی مه‌لاکه‌، جێیان هه‌شتبوو.

پاش خويندنه وهی دهستتووسه کان، یهک شیعرى له ستاییشى عارفه گه وره که نووسى و ئینجا چۆن رۆیشتبوو بۆ هینانى دهستتووسه کان، ئاواش گه راندنیه وه شوینى خۆی. (تۆ که له من تینا گهیت، بۆ له باره مه وه قسه ده کهیت.)

(۷۵)

تەنپايى گەمارۋى دابوو.

شەۋان تا درەنگانى لەگەل خويندەۋە و نووسىن دەژيا.
بە رۇژ كەمىك دزەنگ لە خەو ھەلدەستا، نزيكەي
نيوەرۋيان خەبەرى دەبوويەۋە، شىتېكى سووكى دەخوارد
و شىتېكىشى دەدا بە كەرەكە و ئامادەي دەکرد و پىكەۋە
دەچوونە دەرەۋە. بەناو كۇلانە بارىكەكاندا بۇنى خىشتە
سوورەكان تىكەل بوويو بە گەلا تازە چرۇكردوۋەكان.
متالانى ھاروھاجىش خەرىكى يارى دەبوون. برۇكانى
دەھىنانەۋە يەك و سەيرى ئەو دىمەناتەي دەکرد بە دەم رىۋە
دەھاتتە بەرچاۋى. ھەرچەندە واى لى ھاتبوو زۇربەي خەلكى
شارەكە دەيانناسى، ئەما خەزى لەۋە بوو ھەمىشە بە تەنيا لە
شۋىنېك دانىشپىت و تاقەتى قىسە كردنى نەبوو.

ئەوانەي لە نزيكەۋە دەيانناسى، دەيانزانى لە چ دونپايەكدا
دەژى و بەو ھەلسوكەوتانەي نىگەران نەدەبوون. ئەوانەشى
نەياندەناسى، وا ھەستيان دەکرد ھەلسوكەوتەكانى ھىي
ئەۋەيە خۇي بە شىت دەزانپىت، كەچى تاقە شىتېك بىرى

لې نه كړد بېوه، نه و گومانه خراپه بوو خه لكې نه ناس
مه يانېو له سهرې. ته نياييېه كهې له و ته نياييېانه نه بوو درزې
نې بكه ویت.

(ته نياييېه ك له ناخدا مالي خۆي دروست كړد، به ژيانې
دوره و تېك ناچیت.)

كه له چاپخانه كان داده نېشت، كه سانېك هېوون خه زيان
لې بوو لې نزيك بېنه و و بيدوینن. بهس نه و به جوړېكې
سار دوسر جوابې دده و نه و، په كسره نه و كه سانه پاشه كشيان
ده كړد و دوور ده كه و تنه و و له پاشه مله زه ميشيان ده كړد.
هسته كړنه كهې به ته نيايې هېي نه و نه بوو زور بهې ته مه نې
گوښه گير بوو، هېي نه و بوو هينده مړوښه كان نازاريان
دابوو، به نزيك بوونه و له مړوښه، هه ستي به دوور كه و تنه و
ده كړد له خۆي.

(هېچ خه تېرېك هيندهې زمانې مړوښه تير نېي.)

واي لې هات له هؤده كهې خۆي بؤ دهره وې شار و
له دهره وې شار و بؤ هؤده كهې خۆي. شه وانېش هينده
شهرابې دهنوشې، خه رېك بوو قاچه كانې نازاريان زياد بيت.
كه يفيشې به و نه ده هات بچېته تاقه مه يخانه كهې شار و
ده ترسا به دمه ست بيت و كه سانېك بناسيت بؤ مه ستيوون
شهراب بنوشن، نهك بؤ كوژانه وې برينه كان و داگيرساني
روناكيېه كهې ناخ.

سالمې په نجه شين له نازاره كهې تېده گه يشت.
هر گېزاوه رگيز نه يده ويست حهق به خۆي بدات پيې بليت،
نه مه بكه و نه و مه كه، وا برق و وا مېرؤ. پياوېك نه بوو
ليتر بتواني ناموژگاريې بكه يت. رېگاكانې ژيانې خۆي نه و

رېځايانه بوون، که هوش و بېری تېدا بوون و پټويستی
 به رېځيشاندهر نه بوو. تازه گه یشتبوويه شویننکی ژيان،
 بيزار بوو بوو له شاره که، له خه لکه که، له خوی. له هه موو
 نهو شتانه ی نړیک بوون لییه وه و که لکی نه وه ی نه مابوو
 که س پټی بلیت بو وا. ده بایه لیگه ریتیت وهک به له مینکی ناو
 ده ریا با بو کوئی ده بات، بیبات و له هه رشویننکه وه گه یشته
 که ناراو ټک، بگات.

(۷۶)

شەرى نىگەرانبىيە زۆرەكە.

شەۋەكەي شەرابىكى زۆرى خوار دەۋە.

ھەستەكەي ناخى بەھتۈاشنى لە چاۋەكانىيەۋە ھاتە دەر
و بوو بە فرمىسك و نەرم نەرم فرمىسكەكانى دەكەۋتنە
كۆشپەۋە. پووناكىي چراكە دەيدا لە فرمىسكەكان و بەسەر
پوخسارە ئەسمەرەكەيەۋە دەھاتنە خوار و ۋەك دلوپەي
مالىكى قورپىن لە گۇناكانىيەۋە بە خىرايىيەكى زۆر بەر
دەبونەۋە. ئاگاي لى نەبوو سالىمى پەنجەشىن بەخەبەرە
و ھاتوۋەتە پشت دەرگاگە و سەيرى دەكات. لە گەرمەي
بوونى تەنپايى و ئازارەكانى بە فرمىسك، دەرگاگەي كردهۋە
و لەتەنىشتى دانىشت.

“ھەست ناكەيت زۆر خراب خۆت ئازار دەدەيت؟”

“نا دۇست، وا نىيە. مرقۇف بەرد نىيە، مرقۇف ۋەك تۈيكلى
سىۋە، يەك جار برىندارى بكة، ئىتر تا بەربوونەۋەي لە
ژيان ئەو برىنەي چاك نابىتەۋە. مەن جارنىك نا، ھەزار جار
برىندار كرام. بەتەماي چىت؟”

“ھەموومان بىرىندار كراوين، ئەوۋەى ويىستى لەگەل مرقۇدا
بژىت، دەبىت چاۋەرپى بىرىندار بونىش بكات.”

“من نەزان نىم، چاۋەرپوان بووم، بەس بەم جۇرەى
ئىستانا، ھىشتا لەۋە تىناگەم ئەمانە بۇچى چىژ دەبىنن لە
ئازاردانى من، من چىم كرد، ھاتم دونيا رەشوسپىيەكەم لە
بەرچاۋيان گۇرپى و كردم بەو دونيا رەنگاۋرەنگەى، كە
ئەوان نەياندەزانى رەنگاۋرەنگە.”

“قەسەكانت راستن، بەس ئەم ھەموو ئازار و تەنپاسى و
ھەستەى لە تۇدا كۆ بوۋەتەۋە، لەكۇتايىدا دەتكۇژىت.”

“نامكۇژىت، دابەشم دەكات، دابەشم دەكات بەسەر ئىرە
و شويتىكى تردا، دابەشم دەكات بەسەر مردن و ژياندا.
ئىستا ئەو دابەشبوۋنەى خۇم دەبىنم، من نە خەيالم، نە
بىر كىرەنەۋەم، نە ھۇشم لىرە نىيە، ئەۋدى دەبىنيت مىرزا يەك
و كەرەكەيەتى، بەلام ئەم مىرزا و كەرەى لىرە نىن و كەچى
لىرەن.”

“مەبەستت چىيە؟”

“مەبەستم ئەۋدىە، پىيەكانم داۋاي رۇيىشتم لى دەكەن.
رۇحم، ھۇشم، ھەموو شتىكم داۋاي رۇيىشتم لى دەكات.”
(مرۇف كە خەۋنى گەۋرەى ھەبوو، ئىتر شوپىنى نابىت.)

ئەو زۇرى پرسى و ئەم جوابى دايەۋە، ئەو زۇرى وت و
ھىچى لە ناخى ئەم نەگۇرپى، دىمەنىكى دروست كرد، ئاسايى
بىت سبەيتانىك لە خەۋ ھەلسن و ئەو لە مال نەبىت، ئەم
ھەۋالەى سالمى پەنجەشىنى نىگەرەن كرد، دەيشزانى ئىدى
گەرىدەپەكى ۋەك ئەو، نە شوپىنى ھەيە و نە ۋايەستەيە بە
شوپنەۋە، ئەۋدى ئەو بەشوپىنىدا دەگەرىت، خەۋنەكانىيەتى،
نەك شار و مالەكان، نەك ژيان.

(۷۷)

ناچار بوونی میری گه وره.

زمانه که بآلی کیشا به سهر شوینته کاندا.

له دیوه خانه کان بوویه شوینی قسه و یاسی سهره کی.
یه کیک له میره کانی بۆتان نامه یه کی به زمانی کرمانجی بۆ
میری ئەم شاره ناردبوو. ئەمیش که بینبووی ئەو به زمانی
کرمانجی نامه ی بۆ ناردبوو، بهم زمانه تازه یه ی نالی بالدار
دروستی کرد، وهلامی دایه وه. وهلامه که ی میر بهم زمانه
تازه یه له باتیی زمانه فارسی و عهره بییه که ی جاران، بوو به
باسی مه جلیسی شار و هه ندیکیان شانازیان پیوه ده کرد
و هه ندیک که س ده ترسان له به کاره یانی و وایان ده زانی
به کاری بهینن، ئیدی دراوسی میرنشینه کان نیگه ران ده بن.
کاتیک میری بۆتان نامه که ی میری بینبوو بهم زمانه، زۆر
که یفخۆش بوو بوو، بهو بۆنه یه وه کۆمه لیک دیاریی بۆ میر
ناردبوو، پیشی راگه یاندبوو، که ئەم دیاریانه هیی به رسقی
نامه که یه تی که بهو زمانه شیرینه ی کورد نووسیویه تی. ئەم
هاندانه ی میری بۆتان، میری وائی کرد مه جلیس ئاگادار

بىكەتەۋە بېرىرىك بىدەن.

جىگىرى مىر خۇي ھەر لە سەرەتاۋە لەگەل زمانە
نويىيەكە بوو. بۇيە بە زۇرىنەي دەنگ بېرىپان دا ئەم زمانە
شېرىنە نويىيە بىكرىتە زمانى مىرنىشىنەكە. ھەۋلىش بىدرىت
زىاتر گەشەي پى بىدرىت و زمانزانان كۆ بىكرىنەۋە بۇ
ئەۋەي زمانەكە والى بىكەن لە پەردەم زمانى مىرنىشىنەكانى
دراۋسىدا ھەست بە لاۋازىي خۇي نەكات.

بېرىرەكەي مەجلىس و مىرى گەۋرە شاعىر و نوۋسەرە
كۆنەكان و دەربارى نىگەرەن كىرد. زۇر كەسى تىرىشى
دەخۇش كىرد. لەناۋ ئەۋانەدا كە زۇر دەخۇشىيان پىۋە دىار
بوو، سالىمى پەنجەشىن بوو. ئەما نالىي بالدار دەخۇشىيەكەي
ناخى خۇي دەر نەخست و لەناۋ خۇيدا ھىشتىيەۋە. ھەقى
خۇشى بوو، ئەۋىك لە ھەموو لايەكەۋە ئازارىيان دەدا و
ھەموو گىانيان كىردە بىرىن لەسەر ئەم زمانە تازەيە، ئىتەر بۇ
دەخۇش بىت؟ ئەم شارە لەۋە بىرەخمىترە ھەست بىكەيت تۇ
غەرىپ نىت لەناۋىدا. شارىكە نايەۋىت ناسنامەت پى بدات تا
دەبىتە ئەستىرە، كە بوۋىتە ئەستىرە، دەيەۋىت بىكات بە ھىي
خۇي، ئەۋەشى بىناسىت، نايەۋىت لە كاتى ئەستىرە بوۋىدا
بىت بە ھىي ئەم شارە.

زۇربەي خەلكى ئەم شارە ھەموو ھونەرەكەيان ئەۋەيە،
خۇيان بە ئەسلى شارەكە دەزانن. ئاخىر ھونەر كەي لەۋەدايە
تۇ خەلكى كام شوۋىنى، ھونەر لەۋەدايە تۇ چى دەكەيت لەم
دوئىايەدا و دەتەۋىت چى بىكەيت، نەك سەر بە كام شوۋىنى
و كام شوۋىن زادگەي تۇيە.

بەم بۇنەيەۋە مەجلىسى شارەكە شايى و لۇغانىكى رېك

خست، ئەوەی نەچوو بۆ شایى و لۇغانەكە، نالیى بالدار بوو. كەچى ھەر ئەوانەى تا دوینى تانەیان لى دەدا و ئازاریان دەدا، لەناو شایى و لۇغانەكەدا سەرچۆپیان گرتبوو و بەریان نەدەدا و ھاواریان دەکرد، "بووین بە خاوەنى زمانى خۆمان!"

سالمى پەنجەشین کاتیک ئەو دیمەتانەى بینبوو، سەرى سوور مابوو. لە جىى خۆیەو بە جىگرى میرى وتبوو، "ئەوەى نالیى بالدار لەسەر ئەم خەلكەى دەلیت، زۆربەى راستە و گەیشتوومەتە ئەو برۆایە، مرۆڤى ئەم سەردەمە دیوى نییە."

(ئەم خەلكە پارچە پارچەت دەكەن و پاشان پیت دەلین، بۆ خۆت كۆ ناكەیتەو،)

(۷۸)

كەۋىتى بازارى كىتپە كۆنەكان.

دواى شايى و لۇغانەكە دىوانەكە بالى گرت.

شەۋەكەى تا درەنگانىك لەگەل كچەى شىخى ژنى لە
شايىيەكە بوون. شەۋ رۇيشتەۋە، لە پەنجەرەۋە سەيرى
كرد، بىنىي دۇستەكەى چراكەى كز كردوۋە و خەوتوۋە.
هيندە بەخۇشى بەپشتا خەوتبوو، وەك بلىيت ئەم ھەللايەى
لەم شارە روو دەدات، پەيوەندىي بەۋەۋە نىيە. بۇ بەيانى
كە ھەلسا، بىنىي لە ھۆدەكەى خۇى نىيە، سەيرى ھۆدەى
خەوشەكەى كرد، كەرە بۇرىشى لى نەبوو، دلى داخوريا
نەكا رۇيشتىت! ناننى نەخوارد و رۇيشت بۇ دوكان. لە
دوورەۋە بىنىي كۆمەلىك پاسەۋان و خەلك پىگەۋە لە بەردەم
دوكانەكەى وەستاۋن.

سلاۋىكى لى كردن و ھەريەك لە پاسەۋانەكان لەلايەن
كوپخايەكەۋە، يان ئەندامىكى مەجلىسەۋە ھاتبوو بۇ ئەۋەى
دىۋانىكى تالىي بالدارى بۇ بنووسىتەۋە و بىيەن. ھەموو
ئەۋانەى ھاتبوون داۋاى كىتپە كۆنەكانيان نەدەكرد. ئەۋىش

ناوی یه کبه یه کیانی نووسی و داوای لئ کردن به ریز و به پنی ریز به ندییه که دیوانیان ده داتی. ئەو چەند دیوانە ی نووسیوونیه وه، پنی فرۆشتن و پاشان پنی وتن، "بەم نزیکانە ئەوانە ی تریش تەواو دەکەم و وەرەن بیاننەن."

که گریاره کانی به ری کرد، سهیریکی ناو کتیبخانه که ی کرد و به شاهه لکیشانه وه، که پر بوو له خوشی و پریش بوو له خه مگینی بۆ ماندوو بوونی خۆی له سه ر دروستکردنی کتیبه کان، وتی، "ئە ی دادا! کئ دەیزانی میرزایه کی ناو گوندیکی ئەو دەشتودەرە دیت، وهک ره شه با هه موو شتیگ له گهل خۆیدا ببات. ئیوه ئە ی کتیبه کۆنه کان، ئە ی نووسه رانی خه وتووی ناو کتیبه کۆنه کان، من به جۆریک ئیوه م نووسیوه، بۆژیک بێت بخوینرینه وه و منیش سوودیکتان لئوه ببینم. سه یز بکه ن، ئیستا چی رۆوی داودا! که س به لای ئیوه دا نایه ت. ئیشی گه وره په یوه ندیی به قه باره ی کتیبه کانه وه نییه. با ئیوه هه ر قه باره تان گه وره بێت، ئەوه تا ئەمڕۆ تۆزتان له سه ر نیشته وه و دیوانیک هه مووتانی خسته ناو ره فه ی کتیبخانه کانه وه تا بۆخۆتان بخه ون."

له به ر خۆیه وه به م جۆره قسه ی بۆ کتیبه کان ده کرد. کترپر نالیی بالدار خۆی کرد به ژووردا. له جاران پیرتر و له جاران خه مگینتر ده ینواند. که چاوی پنی که وت، ئاهیک هاته وه به به ریدا و باوه شتیکی پیا کرد، "ترسام رۆشتبیتا!" پیکه وه چایه کیان خوارد. سالمی په نجه شین یه ک تووره که به ره ی دهر هینا و له سه ر میزه که دای نا.

"ئەمه چییه؟"

"ئەوه حه قی تویه."

“مەن بۇ ھەق دىوانىم نەداۋە بە تۇ!”

“ئەزانىم، بەس ئەۋە ھەقى تۆيە و مەن دوۋ ئەۋەندەم بۇ
خۇم بىردۈۋە.”

“ھەركات پىۋىستىم پىن بوۋ، پىت دەلىم.”

“بە گىيانى دۆستايە تىمان ئەۋە ناچىتەۋە گىرفانى مەن.”
بەزۇر پارەكەي كىرد بەناۋ گىرفانى كەۋاكەيدا و بىتدەنگىيەك
كتىبخانەكەي داپۇشى.

(۷۹)

نیواره‌کە ی کەلوپەلی دەکری.

چەند دەسکە کەوەر و کەرەوزێکی هەلگرت و بەقالە کە
پارە ی لی وەر نەگرت.

رۆیشتە ئەولایە میوە ی کری، کابرای دوکاندار سەر
تەلاقی خست پارە وەر ناگریت. لەمسەرەوێ تا ئەو سەر
هەرچی هەلگرت، کەس پارە ی لی نەسەند. دەیه‌وێست لەو
کیسە پارە ی پێیه‌تی، شتێک خەرج بکات، کەچی نەیانەشت
کیسە پارە کە بکاتەوێ. لەلای مەیخانە کە لای دا گۆزە یە ک
شەرابی هەلگرت، کابرای مەیفروش پیاوێکی گاوری کامل
بوو. کە زانیی ئەو، گۆزە یە کی بچوو کتریشی خستە سەر
گۆزە کە ی خۆی و سویندی بە خاچە کە ی مەسیح خوارد پارە
وەر نەگرت. سەری سووڕ نەما لەم لوتفە ی خەلکە سادە کە،
چونکە ئەوان هەر لە سەرەتاوێ لەگەلی باش بوون و پێزیان
دەگرت.

لە رێگای مال، کتوپر چاوی بەو مەلایە کەوت کە لەسەر
دەستووسە کە ی عارفە گەورە کە پەلاماری دا و شکاتی لی

کرد. مەلا ھەر لە دوورەووە بە قوربان قوربان بەرەوپرووی
 ھات. ئەمیش زۆر بەساردی جوابی دایەووە. مەلا ویستی بە
 خاکی حیجاز سویتند بخوات ئەیتت بچنەووە بۆ مالی خۆی،
 ئەمیش داوای لیئوردنی کرد و وتی، "مەلا گیان، من شەرەبم
 کړیووە، شەرەب لەگەڵ خەیاڵی جوانا دەخوریتەووە، نەکی
 لەگەڵ مەلایەکدا."

مەلا قسەکە ی پێ سەخت بوو، ئەما نەبھینا بەسەر خۆیدا
 و دیسانەووە لوتقی کردەووە، ھەرچۆنیک بیت، بەخوینساردی
 جێی ھیش و کاتی دوو ھەنگاو لەیەک دوور کەوتنەووە، لایەکی
 بۆ کردەووە و بە کەرەکە ی وت، "بینیت؟ خۆ بەیاشی بینیت؟
 تا ئەو ڕۆژە ی میری گەورە منی بە دوژمن دەزانی، ئەمانە
 دوژمنم بوون، ئیستا میری گەورە ناچار بوووە زمانەکە ی
 من بکاتە زمانی میرنشینەکە ی، بینیت چۆن گۆرایوو، خەریک
 بوو بچەمیتەووە. تۆ خۆت بروات بەمانە ھەیە؟ من نە بروام
 بە چەمینەووەکە یانە، نە بەستاییشکردنەکە یان، لە ھەرشوێنیک
 پایەکت ھەلکەوئیت، ھەمووان پیکەووە پالت پتووە دەنین بۆ
 ئەو ھە ی بکەویت و ھەلنەسیتەووە. خۆ بینیت."

(دڵ کە لە شوێنیک ھەلکەنرا، کەس ناتوانیت بیھینیتەووە
 ئەو شوێنە.)

گەیشتەووە مال و کچە ی شیخی ژنی سالمی پەتجەشین
 کەلوپەلەکانی بینی بە دەستیووە، تەواو خەجالەت بوو. بە دەم
 خەجالەتیووە لە دەستی وەر گرت و پێی وت، "دەتەوئیت
 کیسەجیایی بکەیت، لەبەر خاتری ماندوو بوونت نەبووایە،
 ھەر وا دەمدان بە دراوسێکان."

ئەمیش زەردەخەنەکی بۆ کرد و بە دەم زەردەخەنەووە

جوابى دایه‌وه، "ناشتى وانه‌كه‌یت، شه‌رايه‌كه‌م له‌ده‌ست ده‌ر ده‌چیت. كیسه‌یه‌ك پارهم پى بوو وىستم هه‌ندیكى خه‌رج بكه‌م، دونیاكه‌ی من و گوراوه، كه‌سیش پارهم لى وه‌ر ناگریت، تۆ بلى ئه‌وه‌ش فه‌رمانى میر نه‌بییت."

مه‌ردووکیان دایانه‌ قاقای پیکه‌نین و ده‌ستیان کرد به‌ شوشته‌وه‌ی میوه‌كان و پاکردنى سه‌وزه‌كان، تا سالمی په‌نجه‌شین گه‌رایه‌وه‌ مال، نانتىكى خوشیان حازر کرد و سىقۆلى وه‌ك هه‌میشه‌ له‌سه‌ر سفره‌ به‌ده‌م قسه‌کردنه‌وه‌ ئیواره‌یه‌كى خوشیان به‌رى کرد.

(۸۰)

خەونى ترسناك...

ئىۋارەكەي زۆرى خوارد و تا كاتى خەۋىش دەستى لە
شەراب ھەلنەگرت.

ھەر كە سەرى خستە سەر بالىفەكە، خەونى بىنى.
خەۋنەكەي زۆر لە خەۋنەكەي جاران ترسناكتر بوو. درەختە
سووتاۋەكانى ناو بەشى دارستانەكە قسەيان دەکرد. مرقۇفە
شەركەرەكان لە شۈينى خۇيان رەق بووبوون. كەس
نەدەجوولا، لەبرىي مرقۇفەكان، درەختەكان نىشتىبوتە سەر
يەك. بە وشكى و سووتاۋى لقوۋۇپى يەكتريان دەشكاندەۋە.
پەر بە دەميان ھاۋاريان دەکرد، "ئىتر تۇ نابىت بىتتە ناومان.
ئىتر تۇ لە ئىمە نىت. تۇ ھاتىت سووتاۋىيەكەي ئىمە چاك
بكەيتەۋە، خۇشت پەر بوويت لە برىن و سووتاۋى. تۇ
سەيرى خۇت بكة." سەيرى خۇي كىرد، پەرچەكانى رەش
ھەلگەراۋن، تۈيكلى پىستى سەر دەستەكانى وشك بوۋەتەۋە
و ھەلدەۋەرىت. لووتى لە ناۋەراستى دەموچاۋىدا لەتۈكى
پىۋە نەماۋە و پەنجەكانى قاچى نىۋەيان بوون بە كۈتەرە

و نېره‌شیان گوشته‌که‌یان به‌دوره‌وه‌یه. به‌سه‌یرکردنی خۆی،
خهریک بوو زیږه‌ بکات.

ده‌نگه‌کانی ناخی کپ بوو بوونه‌وه. نه‌ ده‌نگی به‌شه
سه‌وزه‌که‌ی دارستانه‌که‌ ده‌هات، نه‌ ده‌نگی مروغه‌که‌ی ناخی.
له‌بری نه‌وه، وه‌ک کۆته‌ره‌یه‌ک له‌و نیتوانه‌دا وه‌ستابوو.
دره‌خته‌ شه‌رکه‌ره‌ سووتاو‌ه‌کان هاواریان ده‌کرد به‌سه‌ریدا.
ده‌یویست ده‌سته‌کانی، قاچه‌کانی، بجوولیتیت، به‌لام
نه‌یده‌توانی. هیزی ده‌دایه‌ به‌ر خۆی و هیچی پی نه‌ده‌کرا.
ئاسمان هه‌وریکي ره‌شی هینا، بارانیکي به‌خوږ دای کرد.
دلۆپه‌بارانه‌کان هینه‌ده‌ گه‌وره‌ بوون، که‌ ده‌یانکیشا به‌ لقنیکي
دره‌خته‌ سووتاو‌ه‌کاندا، ده‌یشکاندن، ده‌یانکیشا به‌ هه‌ر مروقی
شه‌رکه‌ری به‌بتیووی ناو به‌شه‌ سووتاو‌ه‌که‌ی دارستانه‌که‌دا،
ده‌یکرد به‌هه‌زار پارچه‌وه. چاوی بریوووه‌ پارچه‌پارچه‌کردنی
دره‌خت و مروغه‌کان به‌ده‌ست بارانه‌وه. گرمه‌یه‌کی گه‌وره
هات.

که‌ سه‌یری به‌رده‌می خۆی کرد، له‌وسه‌ره‌وه‌ یه‌ک شه‌پۆلی
ئاو به‌ره‌و بووی ده‌هات. هه‌رچه‌ندی کرد نه‌یتوانی خۆی
لا بدات. قاچه‌کانی نه‌ده‌جوولان، له‌و ساته‌ی خهریک بوو
ئاوه‌که‌ بدا به‌سه‌ریا، دوو بالی گه‌وره‌ی لی ده‌ر هاتن و هه‌ر
نه‌وه‌نده‌ رای وه‌شاندن، به‌ره‌و ئاسمان فری، به‌ ئاسمانه‌وه
سه‌یری دارستانه‌که‌ی ده‌کرد. له‌ لایه‌ک ویران و له‌ لایه‌ک
په‌ر له‌ ژیان.

حه‌زی نه‌ده‌کرد بنیشیته‌وه.

وه‌ک بالنده‌یه‌ک به‌و ئاسمانه‌وه‌ ده‌فری. له‌ وه‌ختی
فرینه‌که‌دا تووشی بوو به‌ تووشی پۆلیک مه‌له‌وه. له‌ زمانی

مەلەكان تېدەگە يىشت. گويى لى بوو سەرقاقلەي مەلەكان
ئامۇزگارىيى مەلەكانى دەکرد.

(خۇتان لە مرقۇف لا بدەن، با ژياننتان پارىزراو بيت.)
تىكەل بە قافلەي مەلەكان بوو. كەسيان لىي نەترسان،
كەسيان نەيگوت تۆ مرقۇقى. خۆي لى بوو بە مەل و بە
خەيالى مەلبورنەوۈ گويى لە ئامۇزگارىيى سەرقاقلەكە دەگرت.
دەنگىك راي چلەكاند، ديسانەوۈ كەرە بۆر بە زەپىن راي
چلەكاند و لە خەوۈكەي كرد.

بۇ لىكدانەوۈي خەوتەكە نەگەر. واي دانا ئىوارە زۆرى
خواردوۈ و فشارى خۇراكەكە ئەم خەوۈي ھىئاۋەتە ناو
خەونەكانىەوۈ.

(۸۱)

تاریک و پوون بوو.

بهئه سپایی چراکه ی خاموش کرد.

دوو گۆزه شه رابه که ی پینچایه وه، جاجمه به ده ستچنراوه که ی
خوی، لیفه و سهرینه به ده ستچنراوه که ی خوی کۆ کرده وه
و به واشیک دهرگا که ی داخست. چیی پیویست بوو، خستی
ناو توتشو و که یه وه. گۆزه یه که له تهنیشت حهوزی ئاوی
حهوشه که بوو، به خهتیک درشت له سهر گۆزه که نووسی،
"خزم من پویشتم، ئیتر بارگرانی نابم بۆ کهس، ته نانهت بۆ
ژیانیشت بارگرانی نابم."

کورتانه که ی خسته سهر شانی که ره وه و له دهرگای
حهوشه و دهر که وتن. به کۆلانه باریک و تاریکه کاندای پویشتن.
که یشتنه ناو بازاره چۆله که، بازار بۆنی میوه و سهوزهی
که نیوی ده دا. که یشتنه سهر سه کۆی شاعیره کان، له بهردهم
سه کۆکه دا وهستا و تاویک به چۆلی لینی پوانی. "ئه ی بازار ی
شاعیران، پوژگاریک دیت تیده گهن ئه وه ی ئیوه فروشتان،
خوتان بوون، نهک وشه. ئیوه وشه تان کرد به کالا، وشه تان

كرد بە قوۋتى نان. ئىۋە ھىچ شىتكتان نەھىشتەۋە بەجۋانى.
خۇتان بەرگىك دەپۇشن و ناختان بەرگىكى تر، ھەركەسىك
فرىۋى ئىۋە بخوات، تا مردن ئاسۋودە ناپىت.

لە دەروازەى شارەكە بەرەو كۈخى پىاۋە گۆشەگىرەكە
پۇيشت. لەۋى لای نەدا، بەرەو ئەو پىگەيە پۇيشت، كە
پىاۋەكە پىشانى دابو، پىگەى ئاورىشمەكە. گەيشتە سەر
پىگاكە، دوو بەش بو، بەشىكى بەرەو پۇژئاۋا و بەشىكى
بەرەو پۇژھەلات. پىگای پۇژئاۋاى گرتە بەر. تا خۇر
دەر ھات، شارەكە لە بەرچاۋى ون بو. ھەتا زىاتر دوور
دەكەۋتەۋە لە شارەكە، زىاتر ھەستى بە ئاسۋودەى دەكرد.
شارەكە قورسايىيەكى خستبوۋە سەر سىنەى، تەنھا بە
دووركەۋتەۋە لىنى، ئەو قورسايىيەى كال دەبوۋەۋە.

نىۋەرۈكەى گەيشتە نىك شارىكى گەرە، نەچۋە ناو
شارەكەۋە و بە ھەمان پىگەدا دەستى كرد بە پۇيشتن.
لە نىكى شارەكە چاۋى بە پىۋارىك كەۋت. پىۋارەكە
لەسەر ئەسپىكى سوور، سىكى خۇى دەر پەپاندبوو. ھەۋالى
پىگاكەى لى پرسى. پىۋارەكە پىنى وت، "بەبى ترس ھەر بەم
پىگايەدا بىرۇ، دەگەيت بە قافلەيەك بەرەو پۇژئاۋا دەچن.
ئەۋان بارىان قورسە، تۈزىك پى ھەلگىت دەگەيت بەۋان.
دەمەۋەسران لەقەرەغ پوۋبارىك لای دا و ناننىكى خوارد،
كەرەكەش لەقەرەغ پوۋبارەكە دەستى كرد بە لەۋەپ. ئىۋارە
داھات.

ۋىستى لەو چۆلايىيەدا بەتەنیا نەمىننەۋە، پىنى ھەلگرت،
دوۋ-سى گىردىان بىرى، گۈنى لە زەنگۈلەى مىلى خوشترىك
بو، بەرەو پوۋى زەنگۈلەكە چو، نىكى قافلەكە بوۋىۋە.

له نزیكبوونهوهیدا ئهسپسوارێك هاته بهردهمی و تاوی
بهدهوریدا سوورایهوه، وای زانی پیاوخرایه. كه بینیی
میرزایهکی بهتهمهنی 'ههژاره، داوای لی کرد بێته ناو
قافلهكهوه. ئهوه ئهسپسواره یهكێك بوو له پاسهوانهکانی
قافلهكه.

قافلهیهکی گهورهی قوماش و فهرش بوو له کاشانهوه
هاتبوون بهرهو شام بچن. خاوهنی قافلهكه خۆی لهناو
عهربهانهکی بهپهڕۆ دهوهره دراو پال كهوتبوو، پاسهوانهکانیش
به خۆیان و ئهسپهکانیانوه لهدهوری قافلهكه پیشوپاشیان
دهکرد.

لهتهك قافلهكهدا بهرهو غهریبییهکی گهورهتر كهوته ری.
(مادام غهریبین بهم نیشتمانه، ئیتر له ههرشوێنێك بین،
جیاوازی نییه.)

شەوی سەماکەرەکان.

ئەستێرە دەر کەوتن و قافلەگە لای دا.

دەست کرا بە ئامادەکردنی خۆراک و شەوچەرە. خاوەنی قافلەگە لە سەرەووە دانیشتیوو، خزمەتکارەکانیش شتیان ئامادە دەکرد. یەکیەک لە پاسەوانەکان هەوایی میرزای دابووێە خاوەنی قافلەگە، ئەویش بانگی کردە لای خۆیەو. کابرای خاوەنقافلە یەکیەک بوو لە بازارگەنە گەرەکانی شاری شیراز. بە فارسی قسەی دەکرد، نالیی بالداریش فارسییەکی پوختی دەزانی. پێکەووە کەوتنە باسوخواسی دوئی. هاتن... هاتن، تا گەیشتە سەر ئەدەب. کابرای خاوەنقافلە ئەهلی شیعر بوو. دەستی کرد بە پاسکردنی عەتاری نەیشاپووری و بایەزیدی باستانی و حافزی شیرازی. هەریەک لەمانە لەلایەن نالیی بالدارەووە خەتم کرابوون. کابرای خاوەنقافلە بیستبووی لەو میرنشینە سەرەووە شاعیریەک هاتوووە زمانە فارسی و عەرەبییەکی تێک شکاندوووە و زمانی کوردەکانی کردوووە بە زمانی نووسین. لێی پرسی، "ئەڕی شتیکی وا

پروى داوه؟

”يڭومان وايه، پروى داوه.“

”به... به... نهوه چ پياويكه. راسته من فارسى و زمانهكهى خوم خوش دهويت، بهس حافظى گه وره دهليت؛ گوزه بنو نهويه ئاو و شهرايى تى كهيت. ئى راست دهكات، گوزهى خالى بهكهلكى چى ديت.“

”مه بهستت چييه؟“

مه بهسته كه م پروونه ميرزاي بهريز. نهو پياوه گوزهيهكى خالى نه بووه، گوزهيهكى پر بووه. مادام گوزهكهى پر، من خوشم دهويت.

دوو جار ويستى بليت نهو پياوه منم، په شيمان بووه وه، نه كا كابرا به گالته پيكردن به خوى تيبكات. له م قسانه دا بوون دهست كرا به شهرا بخوار دنه وه، كه شهرا به كهى لى وهر گرت، كابراى فارس سهرى سوور نه ما. به دهم نوشينه وه وتى، ”ميرزا، خوينده وار هكانى ئيمهش هه مووى نه هلى شهرا بن.“

سه ماكه رهكان دهستيان كرد به سه ما كردن. گه نجانى ئاو قافله كه يان جوش دا و نه واتيش هه لسانه وه سه ما يان كرد. ناگرى ناوه راستى سه ماكه رهكان و خويادانى سه ماكه رهكان بيشكه و پيشكهى به چاوى ده كرد. راستيه كهى، دواى نهو هه موو ساله، يه كه م جارى بوو ببيت ژنانيك به كراسى سوورى تهنكى ناسكه وه له بهرده ميدا سه ما بكن و پروناكى ئاگره كه دهيدا له كراسه كاتيان و رانه شله كاتيان دهر دهكه وتن.

شه ويكى پر له رهنك و هه ياهويان به سهر برد. كابراى خاوه نقافله داواى لى كرد هه تا نهو شوينهى له گه ليان دهبيت،

بىلا ئەزىكىيەۋە يىت و دەستىش نەكات بە گىرفانەكانىدا،
 چى دەخوات و چى دەنۇشەيت، لەسەر حسابى ئەو دەيىت.
 توورەكە پارەكە ھىشتا دەمى نەكرابوويەۋە و چۆنى ۋەر
 گرتىۋو، ھەر ۋا بەبى كەمبوۋنى دەرھەمىك مابوويەۋە.
 زۆر درەنگ خەۋتن. دەبايە بۆ بەيانىيەكەشى زوۋ ھەلسن،
 ئەم كىشەي نەبوۋ، پىنشووۋتر راھاتىۋو، تەنھا تۈزىك خەمى
 لەۋە بوۋ پىڭاكە دوور يىت و قاچە بارىك و پىرەكانى
 يارمەتتى نەدەن بىروات. ھەر ۋاش بوۋ، پىڭاكە زۆر دوور
 بوۋ.

(۸۳)

پاش چند پوژیک شاریک دهر کهوت.

شاره که له ناو چالاییه کدا بوو، خانوو بهرزه کانی له
دوره دیار بوون.

پنگاکه له بهرزاییه که وه به رهو خواره وه دهکشا،
شاره که ش له ناو تهختاییه کدا شاخ دوره ی دابوو. له نژیک
عه ربانه ی خاوه نقافله که بوو که شاره که دهر کهوت، کابرای
خاوه نقافله په رده که ی لا دا و سه ری دهر هینا وتی، "میرزا...
ئهو شاره ده بینی، ئه وه شامه. شام جوانترین شاری ئه م
دونیایه. شاریکه هه موو شتیکی تیایه. ئه وه ی شام نه بینیت،
پوژه لات ی نه بینیه. له خو ش یی ئه م شاره، حه ز ده که م
دایمه ی خودا ژیانم له قافله دا بیت."

شاره که له مه نجه لیک ی سپی ده چوو. خانوو کانی
به به ردی سپی گه وره گه وره دروست کرابوون. پنگا
سه ره کییه که ی شاره که به ناوه راستدا تیده په پی و شاره که ی
ده کرد به دوو له ته وه. له مبه روئه و به ری پنگاکه وه هه زاران
خانویی گه وره ی سپی دروست کرابوون. به ردی نه قارپی

سېي، پەنجەرەي گەورە گەورەي سېپکراو، دەرگای
خۆلەمیشی، منارە سېپپەکانی مزگەوتەکان لەناو خانووەکاندا
سەریان دەر هێناو، لە قوللەي پاسەوانەکان دەچوون کە
پاسەوانی بکەن بەسەر مالهەکانەوه.

بازاریکی شلوق، نەک کەلوپەل، هەزاران جۆر مرقۆی
تیا بوو. گەیشتنە لای کاروانسەراییەک و لەوێ لایان دا.
دیسانەوه هەستی غەریبی پووی تی کرد. لە خۆی پرسى
باشە ئەم پارانە بە من، کێ دەلیت بەکەلک دین. چوویە لای
خاوەنقافڵەکە و هەمان پرسىاری لەو کرد. ئەویش تورەکە
پارەکەي لى وەر گرت و سەیریکی کردن. راستەکەي میرزا،
ئەم پارانە بۆ ئەم شارە نابن. خەمت نەیت، من پارەي
ئەم شارەت پی دەدەم و ئەمانە هەلدەگرم بۆ خۆم. کە
پۆیشتمەوه، لەوێ دەیانکەمەوه بە پارەي لای خۆمان.

پارەکانی بۆ گۆرپییهوه و لە کاروانسەراییەک هۆدەیهکی
بەکری گرت و لەناو مەیدانی کاروانسەراییەکا شدا کەرەکەي
بەستەوه و توورەکەیهک کای بۆ کړی و گەرایەوه بۆ
هۆدەکەي.

پەنجەرەکەي دەپروانی بەسەر شارەکا دا.

لە بەردەم پەنجەرەکا دا دانیشت. خەيالی گەرانديەوه بۆ
ئەو ئیوارانەي پیکەوه لەگەل سالمی پەنجەشین لە بازار
شتیان دەکړی و دەگەرانیوه مال. پوخسارە نوورانی
و میهرەبانەکەي کچەي شیخی ژنی سالمی پەنجەشین
دەهاتەوه پیر. بۆنی چیشتنە خۆشەکانی و چاخواردنەوهي
بەردەم هەیانەکە و سەیرکردنی شەوانی ئەستێرەکانی سەر
نیشتمان.

دلى پر بوو له گريان. "من بۆچى له م دونيايه دا شوينىكى
ئارامم دهست ناكه وىت. تۆ بلىيت له م غهريبييه شدا كه سينك
ههيت ئازارى پيره پياوئىكى وهك من بدات، ههه چۆن له
نيشتمانكهى خۆم ئازاريان دام." يهكه م پۆزى له غهريبيدا،
غهريبيى نيشتمانى دهكرد.

(كه به ئازارهوه پويشتى، تا مردن هيچ شوينىك نابيت به
نيشتمان).

تا درهنگانىكى شهو بهردهم پهنجهرهكهى بهر نه دا. تاريكى
كرد، چراى سهه ريگاكان داگيرسان. چراكان قهتارهيان
بهستبوو به شوين يهكتردا، له تهزيحىكى زهردى شارى
نەيشاپوور دهچوون، بهردهمى خويان پرووناك دهكردوه.
ئهو شهوه ئازارى دوورى له نيشتمان نه بهيشت خهو
بچينه چاوهكانى. بيريشى له كهپانهوه نه دهكردوه، چونكه
بهتهواوهتى دلى شكابوو.

جیهیشتی شارهکه.

شهوهکهی نهخهوت، بهیانیهکهی له کاروانسهراکه نانیکي
 خوارد و وهستا تا کابرای قافلهچی له خه و راییت، دوی
 دوعاوسهلام جیی هیتشت و به ئاراستهیی پوژئاوای شارهکه
 کهوته ری. دهیویست بهرهو حیجاز بچیت، به پرسورا
 رینگاکهیان پیشان دا. ههتا زیاتر دهپویششت، خور تینی زیاتر
 دهبوو. ناچار کهواکهی داکهاند و ئهویشی دا بهسهر کولی
 کهرهکهدا. تینی بۆ هات، میژهرهکهشی لهسهر سهری لا دا و
 بهس کلاوهکهی هیتشتهوه. بهردهمی بیابانیکي وشکی گهرم
 بوو، کهسیشی لیوه دیار نهبوو. جاربهجار قومقومهیهک
 دههاته بهردهمی و دوو سهری رادهوهشاندا و بهناو خاک و
 خولی بیاباندا دهپویششت. تا نزیکهیی نیوهپو بهبی وهستان
 ریتیان کرد، له دوورهوه تارمایییهکی رهش رهش دیار بوون.
 سهرهتا وای دهزانی ئاوهدانیه، دواپی وردهورده بۆی دهر
 کهوت ئاوهدانی نییه، گهرمایه سهراب دروست دهکات له
 بهرچاوی.

باش بوو له دهمه ونيوه پړويان دهواريك دهر كهوت.
 بهر وه دهواره كه ههنگاوى نا، خيزانتيكى دهوارنشيني لى
 بوو خوشتريان به خيڤو دهكرد. به پريزه وه پيشوازييان لى
 كرد. خاوه نمال ديسداشهيه كي بوري له بهر بوو، تا نيوه
 هلى كردبوو، ناوگه لى به دهره وه، پياويكي به ته مه ن بوو.
 نه ميس كيشه ي زمانى عهره بيبى نه بوو، ههر له سه رده مى
 سوخته بيبه وه تا فه قنيه تى و تا وهرگرنتى ئيجازه، ههر زمانى
 عهره بيبى و فارسى و توركيى خويندبوو.

دوو جام ئاويان بو هينا، ئاوه كه فيتك بوو، ئاوه كه ي
 خوارد وه، پرسى، "ئه مه چون له م بيا بانه ئاوى فيتك ههيه؟"
 خاوه نماله كه زيندانتيكى پيشان دا، زه وييه كه يان هه لكه ندبوو،
 سه رى زه وييه كه يان داپوشيبوو، ئاويان تى كردبوو بو ئه وه ي
 خور گهرمى نه كات. له حه وزى خوشتره كانيش كه ره كه ي
 ئاوى خوارد وه. گوزه يه ك ئاويان پى دا و پيگا كه يان پيشان
 دا. خاوه نماله كه دنياي كرده وه ئه م بيا بانه بيمه ترسيه، ته نها
 ون نه بيت، ئه توانى بگه يت به قافله كان. ئه مه پيگاي قافله كانه
 و به رده وام خه لك هاتوچوى ليخه دهكهن.

(ونبوو كه سيكه خوى ون كرد بيت، نه ك پيگا.)

له هيج لايه ك لاي نه دا. به دهم پريوه نانى دهخوارد.
 پويشته كه ي خيرا نه بوو. ئاره قه به هه موو گيانيدا دههاته
 خواره وه. ئاره قه به ناو تاله سپيه كانى قاچيدا جوگه له يان
 به ستبوو. له وه ته ي هه يه، هينده ي ئه م پوژه گهرماي نه بوو.
 به ناخيكى گهرمى شكاه وه به ره وپيرى گهرمايه ك دهچوو.
 نه دهرختيك، نه سيبه ريكيش نه بوو لا بدات. ته نها هه نديك
 جار چاوى به كومه ليك خوشتر دهكهوت شوانه كه يان

دهموچاوی به پهړو هه لپنچابوو. دوو-سی جار ټه مې
 بینې، ټیتر ټه ویش میزهره که ی پینچا به دهموچاوی هه. دوايي
 شه وه که ی بوی دهر که وت دهموچاوی ده کزیت هه. گهر
 میزهره که ی نه پینچایه به دهموچاوی هه. روخساری ده سووتا.
 تازه تاریکی کردبوو، پرووناکییه که که وت به رچاوی. له دلی
 خویدا وتی، ټه وه ټاوه دانیه و ټه مشه و له وئی پوژ ده که مه وه.
 (که تاریکی هه لی کرد، ترووسکایی پرووناکییه که که لی
 ده بیت هه زیان.)

قافلەى دووھەم.

پروناكییەكە ئاوەدانى نەبوو، قافلەىەك بوو.
 پاسەوانەكان لێیان خوڤى، دەستى خۆى بەرز كردهووە
 و بە زمانى خۆیان پێى وتن، ڤیگر نییه و ڤیپوارە، ئاگرێك
 بەدەستیانەووە بوو و بەرەو ڤووی هاتن. لێى ورد بوونەووە،
 ڤیپوارێكى پیرى ماندووە. دلیان سووتا پێى. پێیان وت،
 "بە تاقى تەنیا چى دەكەى لەم بیابانە؟ بۆچى لەگەل قافلە
 نەهاتووى؟ هەر باشە ون نەبوویت."

ئەویش بە حالێكەووە كە دەنگى پڤ بوو لە ماندوو ڤوون،
 جوابى دانەووە، "غەریبەىە و دەیهوویت بەرەو حىجاز بچیت."
 بردیانە لای سەرقافلەكە و ئەویش جاجمێكى راخستبوو،
 خەرىكى كێشانى نێرگەلە بوو. لای خۆیەووە داینىشانە و
 فەرمووى لێ كرد نێرگەلە بكێشیت. ڤەدى كردهووە. پێشووتر
 نێرگەلەى لە دیوێخانێ خانەدانەكان بنیپوو. یەك-دوو
 جارێش گونى لێ بوو ڤوو وەك شەراب حەرام كراوە. بەس
 نەیدەكێشا، نەك لەبەر حەرامییەكەى، لەبەر ئەوێ حەزى

ليني نه بوو.

سه ر قافله چي ناز هري بوو. قافله كه ي به ره و حيجاز نه ده چوو، به ره و قوسته نتيه ده چوو. بويه به ميرزاي وت، كه گهر بؤ حيجاز ده چيت، ده توانيت تا دوورتيانه كه بييات. نه و دوورتيانه ي نه و باسي ده كرد، دوو پوژي تر ده يگه يشتني. نه ميش رازي بوو تا نه وي له گه ليان بچيت، گهر پيگاي خوي گوري، نه و له گه ل نه و ان ده چيت و نه ي شيگوري، له وي لتيان جيا ده بيته وه.

شه وه كه ي له كه ناريكه وه چيگاي داخست و هه نديك كاي پهيدا كرد بؤ كه ره كه و گوزه يهك تاو يش بؤ هه ردووكيان. ناوه كه ي دا به كه ره كه و خويشي نانوشه رايكي خوارد و له ناو تيشو وه كه ي ديوانه كه ي خوي دهر هينا. له به رده م نه ستيره كاني نه و بيابانه دا سه يري ديوانه كه ي خوي ده كرد. ده بيت ئيستا له ميرنشينه كه چون باسم بكه ن، ده بيت چهنه تاسووده بن شاعيره كان و ديوه خاننشينه كان كه شاره كه يانم جي هيشت. ده بيت ئيستا سالم ي په نجه شين چيم پي بلت. ده بيت مير و ده سته و تاقمه كه ي هه ست به چي بكه ن؟

به رده م نه م پرسيارانه وه چاوي قورس بوو. سه ري خسته سه ر سه رينه كه و له پرووناكيي نه و ناگرانه ي ده رواني، كه قافله چييه كان كر دبوويانه وه. له لايه ك گوراني ده وترا و له لايه ك ياري ده كرا و له لايه ك تريكه ي ژنان ده هات و له لايه كي تر خه ويكي قورس پيلووي رتيواره كاني داگير كر دبوو. لاي نه ميش برينيك له ناخيدا كولا بوويه وه، نازاري برينه كه بوني نيشتماني ده دا.

بؤ به يانييه كه ي له گه ل قافله كه رو يشت.

رېځگايه كى گهرم و تاقه تېروكښ، گهنجانى ناو قافله كه ته قه
سهریان دهات. خزمه تكاره كان له خزمه تكردنى رېځواره كان
ماندوو نه ده بوون. پاسه وانه كانى قافله چر توفرتیان بوو،
له مسره وه بڼه و سهر. حيله ی نه سپه كان له ناو گهرمای
بیاباندا ون ده بوو. بڼه ی خوشتره باره لگرتو وه كان تیکه ل
به سهرابه كه ی به رده میان ده بوو.

دوو رڼه به رڼه بوون تا گه یشته دوو رڼه یانه كه. له وى
كاروانسهرای قافله كان بوو. لایان دا و هه زاران خوشتر و
نه سپ و بارى لى بوو. شویتى كى خوش بوو له چاو رېځا كه ی
بیابان. شه وىك له وى مانه وه و له و شه وه دا بریارى دا به ره و
كوى بچیت. پشتى له حجاز كرد و به ره و قوسته ننتینه
كه و ته رڼ.

(مروغه گهره كان له سات و گاتى خویدا بریار ده دن.)

(۸۶)

تافلهکه دوا کهوت.

له کاروانسه راکه خه لکی زۆری لی بوو.
به ناو بازارې کاروانسه راکه دا ده گه را، له دووره وه پیاوړکی
بینی. به هه مان شیوه میزه ریک به سه ریه وه، که وایه ک
له به ریدا، که ریکیش له ته نیشتی. له پیاوه نزیک بوویه وه و
سلاوړکی لی کرد. ئه ویش به پیزه وه جوابی دایه وه. پیاوه به
نیوه ئازه ری و نیوه تورکی قسه ی ده کرد. ئیجازه ی خواست
له گه لی دانیشت.

“قوربان، توش وهک من غه ری بی؟”

“تا من غه ری ب نیم، خه لکی ئه م سه رزه مینه م.”

جوابه که ی تاساندی. ئه و، هه ستردن به غه ری بییه ی له
خویدا بوو، له چاو جوابه که ی ئه و هه ستیکی گه وره نه بوو.
به وردی سه یری روخساری پیاوه که ی کرد. چاوه قووله کانی
و لووته باریک و دریژه که ی، چه ناگه باریکه کانی له ژیر
ریشه ته که که ی، په نجه قوقزه کانی دهستی له ژیر چه ناگه ی،
شتیکیان دهوت. دیسانه وه پرسپاری لی کرده وه، “یانی چون

غەریب نیت؟

پیاوھ بە لاچاوی سەیری کرد، "پیاوی باش، تۆ لە
دوێادیدە دەچیت. مەرقف لەم سەرزەمینە لە هەرشوێنیک
نیت، ئەو شوێنە مولکی خۆیەتی. من بۆ ئەستێرەیه کی تر
نارۆم تا هەست بە غەریبی بکەم. تەنها شتیک وام لی بکات
هەست بە غەریبی بکەم، پوێشتنمە لەم ئەستێرەیه!"

تەخیر، دانیای بوو و هە ئەم پیاوھ کەسیکی ئاسایی نییه.
بۆیه یەكسەر پرسیی، "لە کام خانەقا دەخوێنیت؟"

پیاوھ زەرەخەنەیه کی کرد و وتی، "من هەموو خانەقاكان
هیی خۆم. لە نەیشاپور و هاتووم. چووم بۆ حیجان،
ئێستا دەگەریم و هەچم بۆ بەغداد و لەوێشە و بۆ شام.
مالبەمالی خودا دەگەریم تا زیاتر فێر بم. خودایەرسە نێم،
خوداناسم. خودا کەسانیک خۆش دەوێن بێناسن، نەك
كەسانیک نەبێناسن و بێپەرسن."

نالیی بالدار وەك بلیت شەبایەك ناخی فێك کردبێت و هە،
بەم قسانە ناخی فێك بوو و هە. لەسەر چۆك بوو، پوخت و
پاك، چوارمشقی دانیش و پیاوھێ پرسیارپێژ کرد.
باسی دین و دویا، باسی خەون و راستی، باسی مەرگ
و ژیان، باسی بوون و نەبوون، باسی جوانی و ناشیرینی،
باسی خەیاڵ و فرین، هەرچی لە بیرکردنە و هە خۆیدا بوو،
کردی بە پرسیار و وەلامی سەیرسەیری وەر گرت و هە.
تا نزیکە خۆرئاوا بوون دەستی لە قسەکردن هەڵنەگرت.
لە خۆرئاوا بووندا جارچی ناو قافلەكان جارێ دا قافلە
قوستەنتینییه لەبەر خۆلادان لە گەرماي رێگە، بەم ئیوارەیه
دەكهوێتە رێ. نالیی بالدار هەلسایە و هە، بۆ یەكەم جار و

بەبى پرس، دەستى پياوھى رېئواری ماچ کرد. لە خەيالى
خۆيدا دای نا ئەو یەکیکە لە عاریفە گەرەکان و ئامادە
نەبوو ناوی خۆی بلێت. سوپاسگوزار بوو بۆ زانیارییەکانی.
پياوھى رېئواریش بە زەردەخەنە یەکی کالەووە سەریکی بۆ
پاوەشاند و مائتاوایی لى کرد.

لە پىگا بوون.

خەيالى بىردىيەوۈ بۇ سەردەمى گەنجى.

پۇژى ھەينى بوو، مامۇستاكەيان بېريارى دابوو
 سەفەرلىك بىكاتەوۈ بۇ گۈندەكەي خۇيان، ئەمانىش بە بۇنەي
 سەفەرەكەي ئەوۈوۈ، ماۋدەيەك دەرس نەخويتىن و ئىسراحت
 بىن، ئەمەي بە ھەل زانى و تىشۈوۈكەي خۇي پىچايەوۈ و
 بەرەو گۈندەكەي خۇيان كەوتە پى. تازە موۋى دەر ھاتبوو.
 جامانەيەكى رەشى قوت بەسەر سەريەوۈ، دەستىكى جلى
 كوردىي قاۋەيى و پىشتىنىكى رەشى بەستبوو. بەناو توۋتىن
 و تەماتە و بىستانە كالەكەكاندا بە خۇشىي گەيشتەوۈي بە
 دىدارى كچە ئەسمەرە بارىكەلەكە، ھەنگاۋىكى دەكرد بە دوو
 ھەنگاۋ. كە گەيشتەوۈ گۈندەكەيان، ھىشتا خۇر ئاۋا نەبوۋبوو،
 لەبرىي ئەوۈي بەرەو مالى خۇيان بچىت، بەرەو ئەو گۈردە
 چوو كە كانىي ژنانى لىۋە دىار بوو. دانىشت و سەرنجى
 كىچ و ژنەكانى دەدا. بىنىي كچەي ئەسمەر بە كراسىكى شىن
 و كەۋايەكى رەش لەبەرىدا و گۈزەيەك بە دەستىەوۈ، ھىۋاش

هینواش به ره و کانیه که هات. حهزی ده کرد نه وهنده هیزی
تیا بیت، ئیستا بچیت به رده می و سینه ی خوی بق بکاته وه.
بهس شه و هیزه نه بوو، ناچار له دوره وه سهیری ده کرد و
به و سهیر کردنهش دلی ئاسووده ده بوو.

تا کچه گوزه که ی پر کرد و گه رایه وه مال، خه ریک بوو
تاریک داییت. به تاریکی گه یشته وه مال. دایکی له به رده م
هه یوانه که خه ریکی ئاگردانه که بوو، شیوی لیده نا. که ئه می
بینی، به رزه پا هه لسا به سه ر پی، "وه ی به م دره نگومخته
له کوئ بوویت." دهستی دایکی ماچ کرد و ئه ویش باوه شینکی
پیا کرد و بۆنی میخه که کانی ملی هات به سه ریدا.

ئێواره هه مووان له سه ر سفره جه م بوون. باوکی
شانازی پیوه ده کرد و له ناو گوندا به رده وام باسی ده کرد،
که سبه ی کورده که ی ده بیته مه لا و ده گه ریته وه بق گونده که
و ده بیته مه لای گونده که. ئیتر ئه م گونده هه وچه ی به مه لای
غهریبه نابیت. باوکی بیتاگا له وه ی هه رگیز کورده که ی نابیته
شه و مه لایه ی له ناو مزگه وته کاندای ئامۆژگاریی خه لک بکات و
له بریی ئامۆژگارییه کانی به یانییان مه نجه له ماستی بق بیه ن
و هاوینان زه کاتی بق کو بکه نه وه. ئه م ده بیته مه لایه ک له
هیچکام له مه لاکانی سه رده می خوی و پاش خوی ناچیت.
مه لایه ک، له بریی شه وه ی دۆستی ئامۆژگاری بیت، دۆستی
خه ونی بالدار و زمانی بالدار و شه رابی هوشیار بوونه وه یه.
دووستی جار ویستی باسی ئاگره که ی ناخی بکات،
شه رمی له خوی کرد. لای خوی دای نابوو که فه قیه تی
ته واو کرد و ئیجازه ی وه ر گرت. یه که م ئیشی شه وه
ده بیت بکه ریته وه بق گونده که یان و داوای کچه نه سه مر و

باریکه له که ی ناو خهون و خه یاله کانی بکات. ئه وه ی ئه و
پیری لی ده کرده وه، ئاشیک بوو، ئه وه شی هاته بهردهمی،
ئاشه وانیک بوو.

له و ڕێگای غه ری بییه دا خه یالی هه لی پێچا بوو بو
سهردهمیگ، که سهردهمه که تیپه پری بوو. گه ر یه کیک له
خزمه تکاره کانی قافله که ڕای نه چله کاندایه، هه ر به خه یال
هه موو ئه و نه خشانه ی بو ژیا نی خۆ ی دای نا بوو، ڕیکی
ده کردنه وه و ده گه یشتن به کچه ئه سمه ره که ی ناو خه ونه کانی.
(بیا ییم کوێ ره هه لئایه به ڕووی که س.)

قافله که لای دا.

له دووره وه دهنگی که له شیرێ ئاواپییه ک دههات.
 خزمه تکارانی قافله که ریوار هکانیان ئاگادار کرده وه،
 "له م ده مه و به یانه فینکه دا، که شه وه که ی به ریوه بووین
 و ماندوو بووین. تا پیتان ده کریت له م چهند کاتژمیره دا
 بخه ون و سبه ی پیش خۆره له اتن خه به رتان ده که ی نه وه و
 ده که وینه ری، نالیی بالدار زۆر ماندوو بوو، پیشوو تر ئه و
 جۆره ریگای دووره ی نه بریبوو. ریگای دووریشی بریبیت
 پیشوو تر، ئه و سا ته مه نی وه ک ئیستا به ره و کزی نه ده چوو،
 تا ئه وه نده هه ست به هیاکی بکات. له گه ل جیگه که ی داخست
 و چوو ه سه ر جیگه که ی، خه وی لی که وت.

کچه ی ئه سمه ر و ژنه ی کلاوژیر پیکه وه هاتنه خه وی.
 هه ردووکیان له سه ر کانیه که ی به رده م گونده که ی خویان
 بوون. به ده ست بانگیان کرده لای خویانه وه. ژنه ی کلاوژیر،
 که پیشوو تر هاتبوویه خه وی، پرووی تی کرد و به ناز و
 عیشو هیه که وه پیی وت، "ئه وه ی له خه ونه کانتدا ده بیینی، هه ر

ئەو ھەبە پېشوو تر بىرت لى کردوو ھەتەو. ئەو شەو ھەى تۆ
خەوت بە مەو ھە بىنى، مەش خەوم بە تۆو ھە بىنى. مە ئەزەم
چەرگەت سووتاو ھە بۆ ئەم کچە ئەسمەرە نازدارە، ئەشزانم
ھەوای ئەم کچە وات لى دەکات خەون بە کلاوزىپىكى ھەک
مەو ھە بىنىت.

لەتاو قسەى کلاوزىپى، لە خەو ھەکەدا لە بەردەم کچەى
ئەسمەردا ھەک چۆلەکەى بەر باران ھەلەلەرزى. تاوچ لە
چاوە تیلەکانى کچەى ئەسمەرى دەروانى و تاوچ لە لاملە
زەردەکەى کلاوزىپى. کچەى ئەسمەر ھىچى نەوت، تەنەت
بەک وشەش چىيە نەيوت. تەنەا بىستبووى فەقەيەک باسى
کردوو ھە و لە دوورەو ھە خۆشى دەويت. ئىتر نە پۆژىک ئەو
فەقەيە قسەيەکى لەگەل کرد، نە پۆژىک ژوانىکى لەگەل بەست.
ژيان ھات و چو، فەقەيە بوو بە ئەستىرەيەکى گەورە. ئەو
ئەستىرە گەورەيە برىنەکەى گەنجى خۆى پووناک کردوو ھە
و کچەى ئەسمەرى کرد بە ئەستىرەى ناو ئەستىرەگان.

لە خەو ھەکەيدا کلاوزىپى، نالىى بالدارى بە کچەى ئەسمەر
دەناساند. کە چۆن بوو بە ساحىبى ديوان و چۆن بەرگريى
لەجوانىيەکەى ئەو کردوو ھە و چۆن ئاگرەکەى ناخى خۆى
کردوو ھە بە ھەيت و بەناو کوپان و کچانى مەرنشەيەکەدا بلو
بوونەتەو ھە. کچەى ئەسمەرىش بەجوانى گوئى بۆ کلاوزىپى
شەل کردبوو، لە خۆشيدا چک چک پەکەنىن لە لىو ھەکانى ھە
دەچۆرايە خوارەو ھە.

نالىى بالدار لە بەردەمياندا دۆش دامابوو، نەيدەزانى چى
بلىت و چۆن بەيانى خۆى بکات بۆ ھەردووکیان، خەو ھەکەى
مەندە خوش بوو، بەراستىش ئەو دیمەنەى بدىبايە، ھەر

ھىندەي ئەو خەونە خۇشىي بە گيانى دەگەياند، لەو ساقەوہى
ويستى ھەلسىتە سەر پى شتىك بە كچەي ئەسمەر بلىت،
دەستى يەككىك لە خزمەتكارەكانى قافلەكە راي وەشاند و
خەبەرى كردهوہ بۇ رۇيشتن.

لە راستىدا دەيويست پىي بلىت:

(شەقى كە، غەيرى حوببى توى تىدا بى)

بە دەستى خۆت، دلم دەربىنە قوربان.)

(۸۹)

گه پشته قوسته نتيښه.

شاريکي گه وره، پووباريک شاره کهي به ش کړدبوو.
کولانه کاني به به ردي ورد چنرابوون، مزگه وته کاني له
مزگه وته کاني شوينه کاني تر نه ده چوون، چه ندين مناره
و گومه زيان له سهر بوو. کوتره کان باشتريڼ ماليان سهر
مناره و گومه زه کان بوو، پشيله کان حه وشه ي مزگه وته کانيان
کړدبوو به شويني حه وانه وه يان. ئاوازي بانگدهره کان
ئاوازيکي خه مگين، دريژ، ئاوازيک، پيپوار و غه ريپه کاني
ناچار ده کړد يان پوه ستن گوښي لي بگرن، يان به ره و
دهرگاي مزگه وته که بچنه ژوره وه. خوي کړد به يه کيک
له مزگه وته کاند. ناوه وه ي مزگه وته که پر بوو له فهرشي
ئاوريشمي کاشاني. ديواره کاني مزگه وته که به ه زاران
تابلوي جوان رازينرابوونه وه. له ناو مزگه وته که دا سهر سامانه
سهيږي هه رچوار لاي ده کړد.

مه لايه ک هات و قولي گرت، زاني غه ريپه. به تورکيه کي
پوخت که وته قسه له گه لي. باسي سه فهره کهي خوي و

دووری نیشتمانی بۇ کرد.

(نیشتمان برینکی ساریژنەبوو لای کەسی غەریبە.)

مەلای مزگەوتە کە بردیە ھۆدە کە خوی و نانچایەکی پی دا، ئەویش خەمی کەرە کە پی بوو. مەلای دانیایی پی دا شوینی ئەویش خۆش دەیت و خەمی نەخوات، داواشی لی کرد ھەتا لەم شارە، بێتە ئەم مزگەوتە و بە مالی خوی بزانی. داودە کە مەلای پی خۆش بوو. بە شوین خانەقايە کدا دەگەرا، کە پیشووتر لەم شارە دروست کرابوو. مەلای خانەقا کە پیشان دا، کە لەوبەری ئاودەوێە لە بەشی پۆژەلاتی شارە کە. بۇ پۆژی دواپی چوو بۇ خانەقا کە لەوی شاد بوو بە کۆمەلێک مەلای، کە پیشووتر لە سەردەمی فەقیه تیدا، لە پۆژەلاتی ولاتی تووران پێکەووە خۆیندبوویان. لای ئەوان مایەو و لە ھۆدەکانی خۆیان شوینیکیان بۇ تەرخان کرد. ئەوانیش بیستبوویان بوو بە شاعیریکی گەرە و زمانە کە خوی کردوو بە بناغەیک بۇ میرنشینی. ئیتر ھەریە کە لای خۆیەو پرسیاری لی دەکرد تا بزانی چۆن ئەم کارە کردوو، ئەویش بەم برینە زۆرانەو باسی کارە کە دەکرد و ھەرگیزاوەرگیزیش پۆژیک لە پۆژان باسی ئەوێ نەکرد لە دەست ئەو خەلکە ھەلھاتوو، کە زمانە کە یانی بۇ کردوون بە زمانی نووسین و میرنشینە کە.

قاچەکانی ئیشیان دەکرد، نیوان پەنجە قاقەکانی بووبوون بە برین. بەو حالەشەو بە پۆژدا بەناو شارە کە دا دەگەرا و ئیوارانیش سەریکی لە کەنارە ئاویبە کە دەدا و سەیری ئاوابوونی خۆری دەکرد. کە تاریکییش دەھات، دەگەرایەو بۇ خانەقا کە بۇ لای ھاوپیکانی و شەوانیش خەریکی نووسین

و خويىندىنەۋە بوو. لەو ماۋەيەدا نويىژى نەكرد و كەسشىيان
نەيانپرسى بۇ نويىژ ناكات. تەرىقەتەكەيان وا فيرى كردبوون
نەچنە ناو ژيانى تايىبەتيسى هيچكەسەۋە و خويان بكن بە
پاسەوانى ژيان. ئەو ھەستى غەرىبى و ئازارەى لە ناخيدا
بوو، پۇژبەرۇژ گەرەتر دەبوو. بۇ سارپىژبوونەۋەى
دەپنوسى. نووسىن بوو دەرمانى برينەكانى.

(نەمردم من ئەگەر ئەم چارە بى تو)

نەچم شەرت بى ھەتا ئەم خوارە بى تو.)

(۹۰)

وینەى شارەكە لە خەيالى دەرد نە دەمچوو.

بە رۆژدا كەمىك سەرقال دەبوو، لە شەودا حالى باشتر بوو.

شەوان نىشتمان خەيال و ھۆشى داگير دەکرد. لەو شارەى زۆرترين ئازاريان دا، لە غەريبيدا بيري دەکرد. بيري ھەمووشتىكى دەکرد، تەنات بيري ئەو شاعير و مەلا و كوينخايانەى گەلەكۆمەيان لى دەکرد و نەفرەتيان دەکرد. ئىستا لە يەكەك لە كۆلانەكانى قوستەنتينيە ئەو مەلایەى بديبايە لەسەر دەستووسى عارفەكە قۆلى پاكيشا و شكاتى لى كرد، باوەشى پيدا دەکرد و دەيهينايەو بۆ لای خۆى. بيري سالمى پەنجەشىنى دەکرد، لە خۆى دەپرسى، دەبيت ئىستا چى بكات، چەند بە دۆستىكى بترەحمم بزائيت ئاوا بى چرپە، بى خواحافيزى جيم ھىشت، ئەبيت ئىستا كړيارى ھەبيت يان نا. نيوەرۆيان لەناو كتيبخانەكەيدا چۆن باسم بكات و كاتىك شيعرىكم دەنووسىتەو، رۆخسارى من بىتەو خەيالى.

بیری ئەو ساتانە ی دەکردهوه که پێکهوه له گۆشە ی
دەرگا کهوه سهیری ئەو دوو دەنگخۆشەیان دەکرد که
شیعرەکانیان دەخویندهوه و دەستی خۆیان رادهوه شاند و به
ئاواز وشەکانیان خۆش دەکرد بۆ گوێگرتن.

بیری ئەو ئیوارانە ی دەکرد، که بهقالەکان به خۆیان و
ورگە زلەکانیانەوه دەسپره ئاوریشمەکانیان تهر دەکرد و
دەیانکیشا به پشتەملی پیازە تهرەکاندا و شەقە ی هەلدهستدا
و بۆنیک ی تهر ی بهو ناوهدا بلأو دەکردهوه.

ههموو ئەو شتانه ی لهو ماوهیهدا بینیبوونی، بیری
دەهاتنەوه. کوخەکە ی و چەندین سال دووری له مرقوف،
گەنجیتی و ئیوارانی مالی خۆیان، ههوالی هاتنی مهرگی
باوکی و گریانە زۆرهکە ی ئەو شهوه ی، ههوالی هاتنی
مهرگی دایکی و وشکبوونی لێوهکانی و نائۆمیتدبوونی لهو
قسانە ی دایکی، که دهیگوت، "یهک زه ماوه ندت بۆ دهکهم،
ههموو خەلکی گوند تییدا ههلهپه رن."

(له غه رییدا بیری شتانی ک دهکەیت، که ههرگیز بهروا
ناکەیت بیریان بکەیت.)

سالمی پهنجەشین به خۆ ی و پوخساره باریکهکەیهوه له
به رچاوی لا نه دهچوو. ئەمە ی کرده بیانوو یهک و نامه یهکی
بۆ نارد، له ناو نامه کهدا به چامه یهکی درێژ ههوالی خۆ ی
و ههموو ئەو شوینانه ی پرسیبوو، که کاتی خۆ ی پێکهوه
له ناو شاره کهدا بینیبوو یان، نامه که ی برد بۆ بازار ی قافلە ی
میرنشینه کوردهکان و له رێگە ی که سێکهوه بۆ ی ناردەوه.
له ناو چامه کهدا به وردی باسی میرنشینه که و شاره که ی
کردبوو. به وردی ههوالی دانه به دانه ی شوینهکانی پرسیبوو.

دوای گەیشتنی نامەكەى، چامەكەى بوویە ھەللایەك و بە
سەر سەرجەم میرنشینەكەدا پلاو بوو ھە. چامەكەشى بەم
شیو ھیە دەستی پى كردبوو.
(قوربانی تۆزى رینگەتم... ھەى پەيكی شارەزا...)

(۹۱)

په پکه که گیشته.

له ناو دوکانه که کومه لیک بهرگی په قی دروست کړدېوو.
بهرگه کان شین شین بوون. ده یو یست سهرله نوی
دیوانه که بنووسیته وه و له چوارچیوهی بهرگیکی شیندا، که
گولینگه په کی سوور و زهنگیک به گولینگه که وه نیگار کرابوون،
بلاو بکاته وه. خویشی ماوه په کی زور به جوانی نووسیوویه وه،
هه ندیک ورده کاری مابوو، ده با ورده کاری به کان چاک بکات
و بهم بهرگه نوییه وه ده ست بکاته وه به بلاو کړدنه وهی.

ده زویه که به ده ستیه وه بوو، خه ریکی کونکړدنی به شیی
خواره وهی بهرگه گان بوو. که سیکي غه ریب خوی کړد به
دوکانه که یدا. به پوخساری که سه که دا دیار بوو خه لکی
شاره که نییه. دواي سلاو و چونی و چاکي، که سه غه ریه که
بو دلیا بوون سه یریکی ناو دوکانه که ی کړد. نه میش وای
زانی به شوین کتیبیک یان ده ستووسینکدا ده گه ریت، پتی وت،
"فهرموو چیت ده ویت، با له خزمه تتدا بم."

که سه که سوپاسگوزاری خوی پیشان دا و پاشان لپی

پرسی، "تۆ سالمی پەنجەشینی؟"

ئەویش دەستەکانی بەرز کردەو، پڕ بوون لە مەرەكەبی شین، بەپیکەنینەو و تی، "بەلێ ئەوم، نابینی پەنجەکانم شین شین. ئیشەكەئ من ژیاوە لەناو مەرەكەب و نووسیندا. ئەم مەرەكەب و نووسینە وایان لێ کردم خەلک بەو ناوەو بەنگم بکەن. ئەمر بکە بەلە خزمەتتدا بم."

رێبوارەكە توورەكە یەكی بە جاجمەرد دوستکراو لە ملیدا بوو. دەستی برد لەناو توورەكەكە نامە یەكی دەر هێنا و خستە بەردەمی. "ئەم نامە یەم لای دۆستێکی خۆتەو بۆ هێناوی، دۆستەكەت حالی باشە و ئەم ناوونیشانە ئی دا بە من، پتی و تم بە ئامانەت بیگە یەنمە دەستت و سلاو و پێژێکی زۆریشی هەبوو بۆت."

نامەكە ئی لێ وەر گرت و خولقی کرد دانیشیت چایەك بخۆن. رێبوارەكە درەنگی بوو و دەبایە بڕوات. ئەو پڕوشت و ئەمیش نامەكە ئی کردەو.

وای خودایە، خۆ ئەو نامە ئی نالیی بالدارە. نامەكە دوو بەش بوو، بەشێك هەواڵپرسینی خۆی و كچە ئی شیخی ژنی و بەشێكیشی چامە یەكی دوورودرێژ بوو. بە خوێندنەو ئی چامەكە لە شوێنی خۆی سڕ بوو. دەستی لە بەرگەكان هەلگرت و تا دەمە و ئیوارە چەندین جار خوێندیهو. بیری لەو کردەو بۆ سبە ئی بە زووترین كات بینووسیتەو و بلاوی بكاتەو. بیری لە چی کردەو، وای کرد. سبە ئی بازار بوو بە بازار ئی چامە نوێیەكە. چامەكە چەند دەنگی دایەو، هێندەش ناوی سالمی پەنجەشین لەگە ئیدا دەنگی دایەو. ئیوارە بە دەم گۆران ئیوتنەو خۆی کرد بە مالد. لە

دوررەوۋە بە ژنەكەي وت، بۇنخۇش گيان، ئەوۋە نامەي نالىي
بالدارە، دانىشە با بۆت بخوئىنمەوۋە. تا نيۋەشەويك نامە
و چامەكەي يەك لەسەر يەك دەخوئىندەوۋە. بە يانبيەكەشى
كەوتە ئىشكرىن و بلاوكرىنەوۋە.

كەسش نەبوو بىروات بۇ ئەو شارەي ئەوي لىيە، بۇيە
بە حەسرەتى وەلامدانەوۋەي گوئوقولاغى قافلەيەك بوو.
(دوررەكەوتنەوۋەي دۇستىكى ئازىز، دوررەكەوتنەوۋەي
بەشىك لە خۆتە.)

دەبايە ھونەرى خۇى دەر بخت.

چەندىن سالە لەناو وشە و مەرەكەبدا دەژىت.

لە دوورەوہ بۇنى وشە و مەرەكەبى دەدا. ئەم ھەموو
 كىتەبەى بە پەنجە درىژەكانى خۇى نووسىيويەوہ. لە
 چامەكەشدا ناوى ھاتبوو، خەيالى دەرخستى ھونەرى
 خۇى دای لە سەرى، ئەو بەيانىيەى دۆستەكەى بەبىدەنگى
 رۆيشتىوو، لەسەر گۆزەيەك دوو رستەى جى ھىشتىوو، لەو
 بەيانىيەوہ دەرگای ھۆدەكەى داخستىوو، نەيھىشتىوو دەست
 لە ھىچ شتىك بدرىت، بەردەوام چاوەروانى دەکرد رۆژىك
 بىت بگەرئىتەوہ. رۆيشتە ھۆدەكە، لەسەر جىگەكەى ئەو
 دانىشت و چراكەى داگىرساند و پالى دايەوہ بە بالىفەكەوہ.
 قامىش و تيانووسەكان لە شوينى خۇيان دانرابوون. قامىش
 و تيانووسەكانى ئەوى پاكىشاىە بەردەمى خۇى و دەستى
 كرد بە بىرکردنەوہى و وەلامدانەوہى چامەكە. سى رۆژ و
 سى شەو لە ھۆدەكە نەھاتە دەرەوہ.

وەلامىكى پوختى بۆ نووسى، ھەركەسىك وەلامەكەى

بیدیایه، راسته و خۆ ده یزانی له ژیر سیپهری چامه که دا
 نووسراوه، یه کهم کهس وه لامه کهی بۆ خوینده وه، ژنه کهی
 خۆی بوو، که تهواوی کرد، هاواری لی کرد بیه ژوور، ئه ویش
 هات و خۆی ئاسا وتی، "بۆنخۆش گیان، باش گوێ بگره،
 بزانه هونهری پیاوه کهت چۆنه، وهلامی چامه کهم داوه ته وه،"
 که بۆی خوینده وه، ژنه کهی هه لاسا یه واشیک په نجه شینه
 مه ره که باوییه کانی ماچ کرد و به دنیابوونه وه پیی وتم، "ئیتیر
 کاتی تویه، کاتی تویه نه هیلی ریتگای دۆسته کهت ون بیت.
 دنیام گهر بزانیته ئه مهت کردوه، خۆشحال ده بیت."

داخی بوو هیچ کهس نییه تا وهلامی په یکه کهی بۆ
 بنیتریه وه، شهو هاته خهوی، نالیی بالدار به دوو بالی سپیی
 گه وره وه له سه ر دارتووی خه وشه که نیشتبوو یه وه، چو وه
 ژیر دارتووه که و وهلامه کانی دایه دهستی، خویندییه وه و
 زه رده خه نه یه کی بۆ کرد و دای له شه قه ی بال و رۆشت،
 هه ر ئه و شه وه ی ئه م لیتره خه ونی پیوه دیبوو، ئه ویش له وی
 خه ونی به مه وه دیبوو، تهواوی وهلامه کهی خویندبووییه وه،
 دوو دۆست بوون، دووری نهیده توانی له یه گیان بکات.
 سنووره کان و میرنشینه کان هه رچه تد دوور بوونایه، ئه مان
 خه ون به یه کی ده گه یاندن.

چۆن چامه کهی بلّاو کرده وه، به شوینیشیدا وهلامه کهی
 بلّاو کرده وه، خه لکیکی زۆر له دیوه خاننشینه کان و مه جلیسی
 شار ستاییشی وهلامدانه وه که یان کرد، ئه ویش ئه مه ی به
 هه ل زانی و له پال کاره کهی خۆیدا، دهستی کرد به نووسین.
 ناوی وهک شاعیریکی دوا ی نالیی بالدار بلّاو بووییه وه،
 کهسانیک هه بوون ده یانگوت، "بالداریک هات هیلانه کهی

دورست کرد و دواي خوي ټو هيلانه يه بوو به شويڼي
چهندين بالداري تر و يهک له دواي يهک بهرده وامييان به
هيشتنه وه و گوره کړدني هيلانه که دا.
(گيانم فيدات... له همموو راهي پر خه ته ر...)

(۹۲)

مەجلیس گەرم بوو.

میری گەورە و جیگرەکە ی بەیتەنگی لە سەرەو
دانیشتبوون.

لەناکاو یەکیک لەو شاعیرە کۆنانە ی ناو دیووخانەکان،
کە کاتی خۆی سەرپەرشتیی هەلمەتی ئازاردانەکە ی دەکرد،
بێدەنگییەکە ی شکاند و کەوتە سەر زەرنشتکردنی خۆی و
دەورووبەرەکە ی. لای کەسیان ئەو سەر زەرنشتکردنە جیگای
سەرسوورمان نەبوو. ئەوان تا پێیان کرا، شەری خۆیان
کرد. تا پێیان کرا، بەرگرییان لە نەریتە کۆنەکە ی خۆیان
کرد. کە سەرکەوتنیان بە دەست نەهێنا و میریش ناچار بوو
زمانەکە ی بگۆڕیت، لێرەولەوێ سەر زەرنشتی خۆیان دەکرد،
کە بۆچی نەیان توانی پێگری بکەن. بەس ئەمە یە کەم جار بوو
لەناو کۆشکی میردا بکەونە سەر زەرنشتی خۆیان. شاعیرە ی
سەر زلی غەبغە بە لەمل، بەراشکاوی پەشیمانبوونەوێ خۆی
دەر خست.

کاتێک ئەو دەستی کرد بە پەشیمانبوونەو، بەدوای

خۇيدا يەك لەدوای يەك پەشيمان دەبوونەو، سەلمى
 پەنجەشینیڭ لە گۆشەيەكەو، دانیشتیوو و گویى دەگرت.
 كە ئەوان پەشيمان بوونەو لەو كردهوانەى نواندبوویان.
 لییان ھاتە دەنگ و پىی وتن، "ئەى بۆچى پىكەو، نامەيەك
 بۆ ئالىی بالدار نانوسن بگەریتەو، شارەكەى خۆى؟ گەر
 ترستان لەو، بىت لەناو دیو، خانەكاندا شویتقان بگرت، ئەو
 ئەھلى دیو، خان نییە." قسەكەشى راست بوو. ئەما كەسیان
 نەچوو، ژىر بارى ئەو، نامەى گەرانەو، بۆ بنوسن،
 تەنھا پەشيمان بوون لەو، نەدەبا بەو جۆرە ئازارى بدەن.
 سەرلەتو، دیوانەكەى بە بەرگىكى شىنەو، بىلاو كرايەو،
 و چامەكەشى تیدا دانابوو. لەپال ئەودا، بەیتە شىعەریيەكانى
 سەلمى پەنجەشینیڭ بىلاو دەرمانەو، بوو بە نەرىت و
 گەنجان و قەتەكان چاویان لى كردن و دەستیان كرد بە
 نووسىن بەو زمانە تازەيە. كەتتە كۆنەكانى ناو كەتتەخانەكەى
 تۆزىان لەسەر نیشتیوو. زۆر گرنگى پى نەدەدان و زیاتر
 لە خەيال و بىرکردنەو، ئەودا بوو خۆشى بىتە
 خاوەنى دیوان. لەناو مەرىشەنەكەشدا شویتكى باشیان
 پى دابوو، كەمتر لە جارەن خەرىكى بنوسى بوو. پەنجە
 شىنەكانى شىنەيەكەيان تۆزىك كەل بوو، بوو، پەنجە
 چەند كەتتەمەرىك دەھاتە دوكانەكەى. ئەو، زۆر خۆشچالى
 دەكرد، بوو، بوو، كۆلەكەى دوو، مى خەونى دۆستەكەى. ئەو
 لە غەرىبیدا كەس نەیدەزانى بە چىيەو، خەرىكە و كەسىش
 نەبوو، ھەوالى بەتتەت. تا دواساتەكانىش، نەزانرا ئەو ماو، يە
 لە غەرىبیدا چىي كەردو،

(دەستكارىيى دۇنياكە بکە و چاوەروانى ھىچ مەكە).

میری گورہی کریاند.

جیگری میر گئرابوویہو، بہ چاوی خوی گریانہکھی
دیوہ.

ئو رۆژہی چامہکھی بلآو کرابوویہو، جیگری میر
دستنوسینکی بۆ بردبوو، ئویش لەسەر کورسییہ تەختە
بە دارگۆیز دروستکراوہکھی پالی دابوویہو و بەچرپە
دەستی کردبوو بە خویندنەوہی. هیشتا نیوہی چامہکھی
تەوای نەکردبوو، چاوہکانی تەر بووبوون. کاتی گەیشتبوویہ
سەر باسی شوینەکانی شارەکە، خوی نەگرتبوو و فرمیسک
هۆن هۆن ھاتبوونە خوارەوہ.

دوای تەواوکردنی چامەکە و وەستانی فرمیسکەکانی
چاوی، داوای لە جیگرەکھی کردبوو ئەم چامەيە بەدیاری بذاتە
ئەو، تا لەسەر پیستی ئاسک بینوسینتەوہ و لە دیوہخانی
گەورہی کۆشک ھەلی بواسیت. ئویش بەخۆچەماندنەوہ
داواکھی قبول کردبوو.

بووی کردبووہ جیگرەکھی و پینی وتبوو، "تۆ لە من

باشتر دەتئاسى، مەن ئازارى زۆرم دا. لە سەرەتادا نەمدەزانی
ئەم بالەندە غەریبە کە ھاتووہ بۆ ئەم شارە دەیەوئیت چى
بکات. ئیستا دواى ئەوہى پۆیشت، تیگەیشتم دەیویست چى
بکات. لە ھەموو حالەتیکدا میریکى باش نەبووم. میریکى باش
بوومایە، نەمدەھیشت زۆریک لە شارەکە بپروات و وردەبەرد
لە شوئینی ئەو دانیشن. ئەم شاعیرانەى دەربار زمانیکى
فریودەریان ھەيە. شاعیرەکان بۆیە ترسناکن، چونکە زمانیک
شک دەبەن، ئەو زمانە ھەموو کەس ناتوانئیت ھەبئیت. بەس
تازە پەشیمانی دادى کەس نادات.

جیگرەکەى دلنەواییى کردبوو و پێى وتبوو، "ئیستاش
دەتوانى ریزی بگریت. تۆ لەو پۆژەوہى بپارت دا زمانەکەى
ئەو بکەیتە زمانى میرنشینەکە، خۆى ریزگرتن بوو لە ئەو.
بەس ئەو چونکە پیاویکى گەریدەيە و ھیچ شوئینیک ناتوانئیت
پەروەالى بکات، ریزگرتنەکەى تۆ رای نەگرت و پۆیشت.
کاتى خۆیشى زۆرم وت بەو جۆرە مەبە لەگەلى، ئیستاش
دەلیم گرنگى بە کارەکانى بدە. کى خودا دەیداتى کەسێک
بیتە میرنشینەکەى و دونیایەکى بۆ بگۆرئیت بۆ دونیایەکى
تر؟ ئەمە شانسی تۆیە."

میر سەرى پەزنامەندیى راوەشانندبوو.

پاش پۆیشتنى، خۆى بەو ھەموو ئازارەوہ کەوتتە
ستاییشکردنى و پەشیمانبوونەوہ. ھەتا لیخە بوو، لە سەد
لاوہ تیریان تى دەگرت. خەلکى ئەم سەردەمە زۆر سەیرن،
تا نزیکتر بیت لییان، زیاتر خەنجەرت لى دەدەن. کە دوور
کەوتیتەوہ، ئەوسا پرووناکییەکەت دەبینن و پەشیمان دەبنەوہ.
گریانەکەى میر جیگرەکەى بۆ کۆمەلێک نووسەر و

شاعیری دیوه خاننشینی گیرابوویه وه، ئەوانیش لەناو خەڵکدا
باسیان کردبوو و دەماودەم گەیشتبوویە تەواوی شارەکە.
ژنان ئێواران لە بەردەرگا دادەنیشان و باسی فرمێسکە
قورسەکانی میریان دەکرد کە چۆن لەبەر قورسییان
بەهێواشی لە چاوانییەوه بەر بوونەتە خوارەوه.

شاره‌که زور گه‌وره بوو.

هه‌ر چوار ده‌وری ئاو بوو. له‌ ناوه‌راستی‌شدا پرووباریک
کردبووی به‌ دوو به‌شه‌وه.

ماسیگره‌کان به‌ خویان و قولایه‌کانیا نه‌وه له‌سه‌ر به‌ردیک
داده‌نیشتن و ماسییان ده‌گرد. هه‌ندیکیشیان پیر بوون،
پیره‌کان ئیواران ده‌رقیشتن بق ماسیگرتن و گۆزه‌یه‌ک
شه‌رابیشیان له‌گه‌ل خویان ده‌برد. نالی پالدار ئیواره‌یه‌ک
پیش خۆرنشین، به‌که‌نار پروباره‌که‌دا پیاسه‌ی ده‌کرد. دوو
پیر دانیشتبوون ئاگریان کردبوویه‌وه و ده‌ستیان راوه‌شاند
و بانگیان کرد بق لای خویان. پۆیشته‌ لایانه‌وه ماسییان
خستبوویه‌سه‌ر سگله‌که‌ و ورده‌ورده‌ شه‌رابیان ده‌خواردوه‌وه
و که‌ ماسییه‌ک ده‌برژا، له‌گه‌ل شه‌رابه‌که‌ ده‌یانخوارد.

دانیشت له‌گه‌لیان و ده‌ستی کرد به‌ شه‌راب و ماسی
خواردن. پیره‌کان زور قشت و قسه‌خۆش بوون. باسی
سه‌سه‌ریتی گه‌نجیتی خویان ده‌کرد، که‌ له‌م شاره‌ چییان
کردوه، دوو که‌س بوون له‌و که‌سانه‌ له‌ گه‌نجیدا هه‌رچی

چېژفروشی ئه‌م شاره هه‌یه تاقییان کردبوویه‌وه. چه‌زیان کردبوو به ژیانیکی ئازادانه بژین، یه‌کێکیشیان تا ئه‌و ته‌مه‌نه‌ ژنی نه‌هێنابوو، بر‌وای به‌ هاوسه‌رگیری نه‌بوو. زوو زوو به‌ده‌م شه‌رابخواردنه‌وه‌وه ده‌یگوت، "ئازیز، ژن ده‌بیئت هاوڕێت بیئت، نه‌ک ژنت بیئت."

نالیی بالداریش دلی بۆ خۆی ده‌مایه‌وه که هیچ له‌و شتانه‌ی نه‌دیوو که ئه‌وان باسیان ده‌کرد. له‌ هه‌موو ژیانیشیدا دوو جار له‌ نزیکه‌وه ژنی دیبوو، ئه‌ویش له‌ خه‌ونیدا. ئه‌ما وه‌ک ئه‌وان بیري نه‌ده‌کرده‌وه و به‌ئاوته‌وه بوو بۆ ساتنیکیش بیئت کچه‌ ئه‌سمه‌ره‌ باریکه‌له‌که‌ ببیته‌ هیی خۆی.

خه‌ریک بوو سه‌ری گه‌رم دا‌بیئت، سه‌رگه‌رمییه‌که‌ی په‌یوه‌ندیی به‌ ساته‌ خۆشه‌که‌ و که‌ناری ده‌ریاکه‌وه‌ بوو. له‌که‌نار ده‌ریا، مه‌ستی مه‌ست‌ترت ده‌کات. هێنده‌ی دانیشتنه‌که‌ی پی خۆش بوو، تا ئه‌وان هه‌لنه‌سان به‌لاره‌لار بر‌ونه‌وه به‌ره‌و مال، ئه‌میش شوینه‌که‌ی جی نه‌هێشت. دوا‌ی ئه‌وه‌ فیر بوو می‌زه‌ره‌که‌ی فیر ب‌دا و که‌واکه‌ش له‌گه‌لی. به‌ جلی شارنشینه‌کانه‌وه ئیواران گۆزه‌یه‌ک شه‌راب و قولاپیک ماسی به‌ ده‌ستی‌وه به‌ره‌و که‌ناری ئاوه‌که‌ ده‌ر‌و‌یشت. به‌م بۆنه‌یه‌وه‌ چه‌ندین پیر و چه‌ندین چیرۆکی نو‌یی ناسی و گو‌یی له‌ به‌سه‌ره‌اتی سه‌یرسه‌یر ده‌بوو. شه‌وانیش دره‌نگیک به‌ سه‌ریکی پر له‌ ئا‌واوه‌ و سینه‌یه‌کی پر له‌ برینه‌وه‌ ده‌گه‌رایه‌وه‌ بۆ لای دۆسته‌کانی و خه‌ریکی نووسین و خو‌ندنه‌وه‌ ده‌بوو. یه‌کێک له‌ باشییه‌کانی ئه‌وه‌ بوو، ئه‌وه‌نده‌ شه‌رابی نه‌ده‌نۆشی که‌ حا‌لی تیک بچ‌یت. عاده‌ته‌ کۆنه‌که‌ی خۆی له‌بیر

نەكرد و برینه گەورەكانیشی نەیانتوانی وای لی بکەن بێتە
پیاوێکی مەست.

(ژیان خۆی مەیخانەیەکی گەورەیه).

توورەكەكەى گۆرى.

بەناو بازارەكەدا رۆيشت، ئىدى شەرابى نەما بوو.
 توورەكە پارەكەى بىردە لای باجگىرىك و داواى لى كرد
 بىكات بە پارەى ئەم شارە. ئەويش كەمىك باجى لى
 ھەلگىرت و پارەكەى بۇ گۆرىيەو. بىرى لەو دەكردەو
 ئىشك بدۆزىتەو و شوئىنىك بگىرىت بۇ خۆى. ئەو پۆژە
 تا درەنگانىك بەشوئىن ئىشدا گەرا، ئائومىد بوو، ئىشى
 دەست نەكەوت و لە بەردەم دوكانىكى گولفرۆشدا دانىشت،
 تا ماندوویتىى بەوئىتەو. خاوەنى دوكانەكە پىرەمىردىكى
 باخەوان بوو، ھاتە لایەو و لى پىرسى، "غەرىبەیت؟" ئەمىش
 بە ملتەكاندىكەو وەلامى دایەو. خاوەندوكانەكە سەرىكى
 سەروسىماى كرد و پىى وت، "حەز دەكەى لای من ئىش
 بکەیت." بەم پىرسىارە ماندوویتىى نەما و لە خۆشیا ھەلسایە
 سەرىپى و بە دەست و دەم و قاچ بەلىى بۇ كرد.
 بىردىە ژورەو. پۆژانەكەى زۆر نەبوو. ھۆدەيەك ھەبوو
 لە پشەوەى دوكانەكە، ھۆدەكەى پىشان دا و نىرخ و

شيوه‌ی گوله‌کانی پی ناساند. به‌گالت‌شه‌وه وتی، "گولفرؤش وهک هه‌نگ و شاعیر وایه، هه‌میشه به‌شوین جوانییه‌کاندا ده‌گه‌ریت." نه‌یده‌زانی ئه‌وه‌ی کردوو‌یه‌تی به به‌رده‌ستی خو‌ی، چ هه‌نگیکی شاعیره.

که‌ره‌که‌ی هیتا و بارگه‌وبنه‌ی خو‌ی پی‌چایه‌وه و له‌شاره‌گه‌وره‌که‌ بوو به‌گولفرؤش. به‌یان‌یان که‌ره‌که‌ی ده‌برد بۆ ئه‌و قه‌دپاله‌ی چهند گردنیک له‌گولفرؤشییه‌که‌وه دوور بوو، تا ده‌مه‌وئیتواره خو‌یشی وهک هه‌نگیک به‌ده‌وری گوله‌کاندا ده‌سوورپایه‌وه و خزمه‌تی ده‌کردن و به‌کریاره‌کانی ده‌فرؤشتن. ئیوارانیش به‌گۆزه‌شهرابه‌که‌یه‌وه به‌ره‌و که‌ناری ئاوه‌که‌ ده‌رؤیشت و شه‌وانیش به‌دیار قوتیله‌ی چراکه‌وه خه‌ریکی نووسین ده‌بوو.

ئه‌و بره‌پاره‌یه‌ی په‌یدای ده‌کرد، له‌خویدا خه‌رجی ده‌کرده‌وه. تالیی بالدار بوو به‌هه‌نگی ناو گوله‌کان. گوله‌سووره‌کانی له‌پیشی پیتشه‌وه‌ی دوکانه‌که‌ دانه‌نا. ده‌یگوت، "گولی سوور چاوی مرؤف پیی ناویریت." خاوه‌نی دوکانه‌که‌ش که‌یفخۆش بوو گولفرؤشیکی به‌سه‌لیقه‌ی ده‌ست که‌وتوه.

ژیانی بالنده‌که‌ له‌غهریبیدا له‌ژیانی هه‌نگیک ده‌چوو له‌ناو شاریکی پر له‌گولدا. ئازاره‌که‌ی سینه‌ی و خه‌مباریی نیشتمان بووبووه سییه‌ری و لینی نه‌ده‌بوویه‌وه. ئه‌و ماوه‌یه‌هه‌رچی نووسی، له‌ناو نووسینه‌کانیدا یاسی له‌و ئازار و غه‌ریبییه‌ ده‌کرد. چهندیکیش چاوی گنرا یه‌کینک بدۆزیته‌وه به‌ره‌و نیشتمان بگه‌ریته‌وه، که‌سی نه‌بینی. چه‌زی ده‌کرد ئه‌و کۆمه‌له‌ نووسینه‌نوویه‌ی به‌په‌یکیدا بنیتریته‌وه بۆ نیشتمان

و سالمى په نجه شين به دهست و په نجه نازداره كانى خوى
بوى بنووسنځته وه و به ناو ميرنشينه كه را بوى بلاو بكاځته وه.
له م ناخريپيه وه خه مى گه وره ى ته نها ئه و دهستنووسانه
بوون و دهرسا شتيكى لى بقه وميت بفه وتين و ئه و له ته ى
زيانى له م غه ريبيپيه وه ون بيت.

(من له خۆم ناترسم ون بم، له وه دهرسم خه ونه كانم
ون بن.)

(۹۷)

نەیتوانی لە شوینی خۆی هەلسیتەوه.

خاوەندوکانەکه هات بینی، دوکانەکهی نەکراوەتەوه!
دەرگای دوکانەکهی کردەوه و بانگی کرد، نالیی بالدار...
نالیی بالدار...

ئەو بە نوزەیهک لە هۆدەکهی خۆی جوابی دایەوه.
دەنگی دەر نەدەهات و خاوەندوکانەکهی گوێی لێ نەبوو.
دەستی برد بۆ سندوقی دوکانەکه، بینیی پارەکان لە شوینی
خۆیاندا. گومانێ لەوه نەما که نەڕۆیشتوو و دەرترسا
پۆشتیی و پارەکانی بردییت. که پەردەیی هۆدەکهی لا دا،
بینی لە شوینەکهی خۆی کەوتوو. رەنگی زەرد هەلگەپاوه،
ئارەقە تەواوی گیانی خوساندوه. بەپەله جامیک ئاوی بۆ
هینا و دەست و دەموچاوی تەپ کرد و سەری بەرز کردەوه
و تۆزیک ئاوی پێ دا. لێی پرسسی چیتە؟ بە نوزەیهک، که
باش نەدەپێسترا، باسی ئازاری خۆی کرد. دەستی برد بۆ
سینەیی و وتی، "ئێرەم ئازاری هەیه، ئازاریک، که گەورەتره
لە نیشتمانەکهم."

خاوه‌ندوكانه‌كه‌ی ده‌ستی له‌ گوله‌كان نه‌دا و پ‌و‌یشت
 ب‌و‌ لای نه‌و چه‌كیمه‌ی مالیان چه‌ند گه‌ره‌كێك له‌ودیو
 گولفرۆشییه‌كه‌وه‌ بوو. ئازاره‌كه‌ی پ‌ی و‌ت و‌ ئه‌و‌یش له‌
 په‌چه‌ته‌یه‌كدا ده‌رمانه‌كانی ب‌و‌ نووسی. په‌چه‌ته‌كه‌ی پ‌ی دا و
 ئاره‌قه‌كه‌ی وشك بوویه‌وه‌. په‌نگه‌ زه‌رده‌كه‌ له‌ شوینی خۆی
 مایه‌وه‌ و‌ وای زانی خۆراکی نه‌خواردوو په‌یه‌ په‌نگی زه‌رد
 بووه‌. خواردمه‌نیی ب‌و‌ ئاماده‌ كرد و‌ كه‌ ده‌ستی كرد به‌
 خواردن، چی خواردبوو، هه‌مووی هه‌له‌یتایه‌وه‌.

خاوه‌ندوكانه‌كه‌ ده‌ركی به‌ نه‌خۆشییه‌کی خراپ كرد.
 چه‌ند جارێك لێی پرسسی له‌م ده‌ورو به‌ره‌ شتی خراپت
 نه‌خواردوو، ئه‌و‌یش به‌ په‌نگی زه‌رد و‌ بیه‌زییه‌وه‌ ملی ب‌و‌
 پاره‌شاند، كه‌ هه‌چی نه‌خواردوو. له‌ شوینه‌كه‌ی خۆی پالی
 خست و‌ به‌نیاز بوو ب‌چیت به‌شوین چه‌كیمه‌كه‌دا، كۆمه‌لێك
 ده‌ستوووسی بینی. سه‌یرێکی ده‌ستوووسه‌كانی كرد به‌ پیتی
 عه‌ره‌بی نووسرا بوون، سه‌ری سوور ما. تا نه‌و ساته‌ی
 ده‌ستوووسه‌كانی نه‌بینی، نه‌یزانی نه‌وه‌ی لای نه‌و كار ده‌كات،
 به‌كێكه‌ له‌ شاعیره‌ باشه‌كانی میرنشینیك.

ده‌ستوووسه‌كانی به‌ده‌سته‌وه‌ بوو. به‌ده‌سته‌كه‌ی تری
 سه‌ری به‌رز كرده‌وه‌ و‌ پ‌یشانی دان و‌ پ‌ی و‌ت، "ئه‌مانه‌ هه‌ی
 خۆتن؟" به‌لام نه‌و هه‌نده‌ لاواز بوویو، نه‌ك سه‌ری، ته‌نانه‌ت
 نه‌یده‌توانی ل‌تو‌یشی ب‌جوول‌ینیت. هه‌زی دایه‌ به‌ر خۆی دوو
 جار له‌سه‌ر یه‌ك چاوه‌كانی كرده‌وه‌ و‌ دای خست، تا پ‌ی
 ب‌لی به‌لێ هه‌ی منن.

خاوه‌نی دوكانه‌كه‌ به‌ده‌م قسه‌كردنه‌وه‌ هۆده‌كه‌ی جی
 هه‌شت، سه‌ركۆنه‌ی خۆی ده‌كرد كه‌سێکی خۆنده‌وار له‌

بندەستیدا بوو و پۈی نەزانیو و گومانی لى کرد دەستی
بۆ سندوقى پارەكە بردىت، ھىندە بەتوندی سەرکۆنەى
خۆى کرد، بە دەنگى بەرز دەىگوت، "لە خۆم نابورم، نا، لە
خۆم نابورم، چۆن دەبیت من گومانی وا بکەم." بەپرتا و لە
دوكانەكە چوو دەرهو دەى و بەرهو مالى حەكىمەكە ھەنگاوى
خىراى دەتا.

(كە مەرگ نزیك بوویەو، ژيان فریا ناکەویت خۆى كۆ
بكاتەو.)

(۹۸)

له تاقى هۆدهكهوه پرووناكى هاتبوويه ژوور.

رهنگى له بريى نه وهى رهش هه لگه پريت، سپى سپى هه لگه رابوو. به جوړيك رهنگى سپى هه لگه رابوو، له گهل نه و كه مه پرووناكويهى له تاقى بنميچه كه وه ده هاته ژور، ژوره كهى پرووناك كړد بوويه وه. كه هه كيمه كه هاته ژوره وه و بينى، له شوپنى خوى چاوى زهق كړده وه و به خاوهنى دوكانى گولفرؤشه كهى وت، "نه مه چييه؟ نه مه تويه له به فره يان مرؤف." خاوهنى دوكانى گولفرؤشه كه بينى به و خيرايبه رهنگى سپى سپى هه لگه راوه و سپيتييه كهى ناوى چاو دهيات و ژووره كهى پرووناك كړد و وه ته وه، ترسيك دلى داخوړ پاند.

دهماره كانى له ژير پسته كه يه وه ديار بوون خوښيان پيدا دهروات. توو كه سپييه كان له سپيتي پسته تدا ون بوو بوون. هه كيمه كه نه يده ويرا دهستى لى بدها، ده ترسا هه لوه ريت. هه تا دل هه زى ده كړد جوان بوو. له په يكه ريكي به فرينى دهستى خودا ده چوو.

هەرچۆنیک بێت، هەکیمەکه پەنجەیهکی دا لە پێستی.
 پێستی هەلنەوهری، بەس شل و نەرم و گەرم بوو. یەواشیک
 هەناسەیی دەدا. بە دوو پەنجە لێوی کردەوه، ناودەمیشی سپی
 بوبوو، زمانی نەمابوو. سەرەتا هەکیمەکه وای زانی چاوی
 ریشکە و پێشکە دەکات، کە ورد بوو، هەر بەراستی زمان
 لە دەمیدا نەمابوو. خاوەنی دوکانی گولفرۆشەکهی بانگ کرد،
 "وهره کابرا سەیر بکه، ئەم مرقۆه هەر زمانی نییه." پێکهوه
 سەیری دەمیان کرد و بەهەپەسانەوه لە یەکتریان دەروانی.
 سویندی خوارد پێش ئەوهی بێت بەشوین تۆدا، زمانی بە
 چاوی خۆی بینوه، خێر بوو ئەم مرقۆه بە چەند چرکەیهک
 شتەکانی گۆران، خوا بکات تۆزیکێ تر نەبێتە گولیکێ سپی.
 یان فریشتەیهکی ئاسمانی و لە ژوورەکهیدا لە شەقەیی بال.
 هەکیمەکه ناوێک بوو، دەیزانی تەواو بوو. جوانییەکهشی
 وای لێ کردبوو دڵی نەدەهات جێی بهێڵیت. تەنها بۆ دلدانەوهی
 خاوەنی دوکانی گولفرۆشەکه رەچەتەیهکی نووسی و پێی
 وت، "من دەپۆم، ئەمەئێ بدەری. گەر شتیکێ نوێ پووی دا،
 بانگم بکه."

هەکیمەکه پوشت و ئەویش ماددەکانی ناو رەچەتەکهی
 دروست دەکرد، کتوپڕ پووناکیی ژورەکه زیاتر بوو، لەناو.
 پووناکییهکه دا نالێی بالدار بەسپیتی هەلسایە سەر پێ. دوو
 بالی گەورەیی پێوه بوو. بەزەرەخەنەوه سەیری خاوەنی
 دوکانی گولفرۆشەکهی دەکرد و دەرگاکی کردەوه و لە
 دەرگاکییهوه چوویه دەر و لە بەردەم گولەکاندا دای لە شەقەیی
 بال و تیکەل بە پووناکیی تیشکی هەتاوهکه بوو. کابرای
 خاوەندوکان لە شوینی خۆی و شک بووبوو.

كه رووناكويه كه نيشتهوه، سهیری جیگهكهی كرد،
لاشهیهکی وشكهوهبوو، تهرمیکی وشكهوهبوو لهسهر
جیگاكه جی ماوو، نهیدهزانی خهون دهبینیت یان راستیه.
ئهوه پۆحهكهی بوو دای له شهقهی بال، بهخههباری
دهستی له بهچهتهكه ههگرت و بهواشیک لێفه جاجمه
بهدهستدروستکراوهكهی خۆی دا بهسهر تهرمهكهدا و
دهرگاكهی له شوینی خۆی داخست و پۆشت بۆ مزگهوت،
كهسی نهبینیبوو دۆستی بیت و بیناسیت. له مزگهوتهكه
داوای یارمهتی کرد بین ئهوه تهرمه بشۆن و لهسهر
گۆرستانهكهی سهر كهنارهكه بینیزن، بۆ ئهوهی وهك ههموو
مردووهكانی تر ئیواران سهیری دهريا بکات.

تەرمىكى تەنيا.

دوو فەقى و دوو خىرخواز ھاتن لەگەلى.
دارەمەيتىكىيان پى بوو. تەرمەكەيان خستە ناو دارەمەيتەكە
و خستيانە سەر شانيان و بەناو گولى ناو دوكانەكەدا
ھىنايانە دەرەوہ.

ئەو پۇژە كەس نەبوو كەرەكەى ببات بۇ سەر تەپۇلكەكان،
لە پشتەوہ بەسترا بوويەوہ و دەنگى لىوہ نەدەھات.

تەرمەكەيان بىرد بۇ مزگەوتەكە و مردوشۇرىك ھات
بەجوانى شوشتيان. تەرمىكى لاوازی بىگۇشت. تووكى سىپى
و سەرسىنەى كەمىك شىن بووبوويەوہ. تەرمشۇرەكە ورد
بوويەوہ لەسەر سىنەى، تا بزائىت شوينى لىدانە يان شوينى
كەوتن، چەندىك لىنى ورد دەبوويەوہ، بۇى پروون نەدەبوويەوہ
شىنبوونەوہكەى سىنەى ھىى چىيە. نەيدەزانى ئەوہ شوينى
برىنى نىشتمانە.

دواى شوشتن و كفنكردى، بەرەو گۆرستانەكە بىرديان.
خاوەنى گولفرۇشىيەكە گۆرىكى نامادەى بۇ كرى و خستيانە

ناو گۆرەكەو.

دواى رۆيشتنى خەلكەكە، گەرايەو ە بۆ دوكانەكەى و
چوۋە ھۆدەكەى پىشتەو، كەرەكەى بەر دا و كەرەكە يەكسەر
بەرەو گۆرستانەكان دايە غار.

ئەو دەستئووسانەشى لىنى جى مابوون، ھىچ لە
زمانەكەيان تىنەدەگەيشت.

ئەو پياوۋەى بالەكانى گەرەتر بوون لە قاچەكانى، ئەو
پياوۋەى زمانى ميرنشينىكى گۆرى، خۆى كاتى مردنى زمانى
ون بوو. ئەو پياوۋەى ھەتا سەفەرى نەكرد و نىشتمانى جى
نەھىشت، كەس نەيزانى چى كردوۋە و چى جى ھىشوۋە.
لە غەربىدا لەپىشت دوكانىكى گولفرۇشەو، لە ھۆدەيەكدا كە
تەنھا تاقىكى ھەبوو بۆ ھاتنەژورەوۋەى رۈوناكى، مرد.

كابرەى گولفرۇش رۈوى نەبوو لاي كەس باسى بكات،
بە چاۋى خۆى بىنيويەتى شاگردە گولفرۇشەكەى بالى پەيدا
كردوۋە و زمان لە دەميا نەماۋە و لە بەردەم دوكانەكەدا
شەقەى بالى ھاتوۋە و پەرىك لە بالەكانى لىبوۋەتەو و
كەوتوۋە بەسەر گولە سوورەكاندا و ئىستا ئەو پەردى لەنيوان
دەستئووسەكان داناۋە، ھىي خاۋەنى ئەو دەستئووسانەيە.
دەترسا ئەم چىرۆكە باس بكات و خەلك بىدەنە بەر گالتە و
بە درۈزن و خەلەقاۋ باسى بكەن. بەس بەو چاۋانەى خۆى
ھەموو ئەو شتانەى بىنبوو. پەرە جىماۋەكەش پەرىكى سىپى
گەرە بوو. لەسەر گولە سوورەكان پال كەوتبوو.

دەستئووسەكانى پىشانى دوۋسى كرىارى گول دا.
يەككىيان كەمىك لە پىتەكانى دەناسىن و فارسىزمانىك بوو،
دەيتوانى بىخوينىتەو، بەس نەيدەزانى ماتاي چىيە، خاۋەنى

دوكانى گولفرۆشەكە لىيى پىرسى بىق ناوەكەى بگەپى. ئەوئىش
گەپا، ناوەكەى دۆزىيەو و وتى ئەم شاعىرە ناوى، "ئالىي
بالدارە."

(۱۰۰)

گولە سوورەکان شەونمیان لەسەر نیشتیوو.

دوو سندوق گۆلی سووری نایە سەر یەک و بەرەو
گۆرستانەکە پۆیشت.

لەسەر گۆرەکەیی دەستی کرد بە گولناشتن. گولەکان
لەو جۆرە گولانە بوون، کە کەس بۆ سەر گۆرستان
بەکاری نەدەهێنان، گۆلی گرانبەهای بەردەم پەنجەرەیی مالی
خانەدانەکان بوون. لە ھەرچوار دەوری گۆرەکەیی و سەر
سنگی پڕ کرد لە گۆل.

گولەکان وردەوردە گەشاندەو و پێشکەکانی خۆیان ئالاند
لە دەست و پەنجەیی تەرمەکەیی ژێردەو. ئەوانەیی سەرسنگی
خۆیان ئالاند لە ئازارەکانی و ئازاری سەرسنگی ھێندە بەھێز
بوو، دواي دوو پوژ گولەکانی سەرسنگی وشک ھەلھاتن.
بۆ ھەفتەیی دابی گولفرۆشەکە بە خۆی پەقرەجێک ئاوەو
ھات تا ئاوی گولەکان بدات. کە نزیک کەوتەو ھە چیی بینی؟
سەرتاپای گۆرستانەکە بووبوو بەو گولە سوورانە، تەنانەت
ھێندە بەچرپی نیشتیوونە سەر یەک، نەیتوانی گۆرەکەیی

بدوزیتەو. خۆیشی بۆیە ئەو گولانەى لەسەر ناشتبوون، تا خزم و کەس و کارى پەیدا ببن و بەو گولانەدا گۆرەکەیان پیشان بدات و دەستنووس و پەرى بالەکەى، کە بەئەمانەت لای خۆى هەلى گرتبوون، بیاندا ئەو.

بەلام گۆرستانەکە بە جۆریک تەنرابوو لە گۆلى سوور، تازە کەس گۆرى ئازیزەکەى خۆى نەدەناسییهو. ئیدی بئۆمێد بوو، ویستی بگەریتەو، بینى کەرەکەى بەنەرمى بەرەو گۆریک دەچیت و لەسەر گۆریک راوێستا. بە کەرەکەدا زانیى ئەو گۆرەکەى نالیى بالدارە، چونکە هیچ کەس وەک ئەو کەرە خزمەتى ئەوى نەکرد و هاوسەفەرى نەبوو. گولفرۆشەکە بە بینى ئەم پەرچووانە لەم پیاویدا، خەریک بوو میشکی تیک بچیت.

کە هاتەو بۆ دوکان بۆ ئەوێ چیتى بیرى لى نەکاتەو و وەک ئەوانى تر لەبیری بکات، دەستنووسەکانى بردن لە یەکیک لە مزگەوتەکان لەسەر تاقیک دای نان و رۆیشت.

دواى ئەو کى دەستنووسەکانى بردووە؟ نازانم. پاشان کى هەوالى داوێتەو بە میرنشینەکە کە نالیى بالدار فریو؟ کەس نازانیت بەرەو کوێ فریو؟ ئەوێش نازانم. سالمى پەنجەشین لە هەوالى فرینەکەى ئەودا چى کرد و چى نەکرد؟ ئەوێش نازانم.

بەس ئەزانم ئەو پیاوێ هەمیشە لە فریندا بوو، لە نیشتمانەکەى خۆیدا شوینی نەبوو و لە غەریبیدا مرد. هەرچەندە خۆى دەیگوت،

(شەرت بى نەچم، تا ئەم خوارە بى تۆ...)

بەس ئەم جارە بەتەنیا چوو.

4.3.2018

۵۰۰۰ دینار